

รายงานผลการทำกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยฉบับสมบูรณ์

การขยายผลนวัตกรรมการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมเพื่อป้องกัน
ปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน
(Extension of innovative hair drug testing for
the prevention of juvenile drug abuse and delinquency)

โดย

พันตำรวจโทหญิง อัมพิกา ลีลาพจนานพร และคณะ
สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ และ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

ได้รับทุนอุดหนุนการทำกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและ
นวัตกรรมจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2565
พ.ศ. 2566

รายงานผลการทำกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยฉบับสมบูรณ์

การขยายผลนวัตกรรมการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมเพื่อป้องกัน
ปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน
(Extension of innovative hair drug testing for
the prevention of juvenile drug abuse and delinquency)

โดย

พันตำรวจโทหญิง อัมพิกา ลีลาพจนานพร และคณะ
สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ และ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

ได้รับทุนอุดหนุนการทำกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและ
นวัตกรรมจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2565

พ.ศ. 2566

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาอย่างสูง จากที่ปรึกษาโครงการวิจัย 1) นายไทรยุทธ ี เตมหิงส์ ผู้อำนวยการสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ 2) พันตำรวจโท วรรณพงษ์ คชรักษ์ อธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และ 3) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ได้แก่ (1) รองศาสตราจารย์ ดร.สุณีย์ กัลยาจิตร กรรมการหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอาชญาวิทยาการบริหารงานยุติธรรม และสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล (2) ผศ.พ.ต.ท.ดร.สฤณี สืบพงษ์ศิริ อาจารย์ประจำหลักสูตร วิทยาศาสตร์ บัณฑิต สาขาวิชาอาชญาวิทยาและนิติวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต (3) นางสาวศวี อึ้งวิเชียร อดีตนักวิเคราะห์นโยบายและแผนทรงคุณวุฒิ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (4) นางสาวศิริประกาย วรปรีชา รองอธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และ (5) นางสาวอัมภัสสา ดิษฐอำนาจ ผู้พิพากษาศาลชั้นต้น ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในเรื่องของเด็กและเยาวชน ในการดูแลของกรมพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชนเป็นอย่างดี และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ศาสตราจารย์ พลตำรวจตรีหญิง ดร.พัชรา สินลอยมา ที่ปรึกษาคณะตำรวจศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ เป็นผู้บริหารจัดการ โครงการวิจัย (Director) ซึ่งคณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ได้อนุมัติทุนอุดหนุน โครงการวิจัยเรื่อง “การขยายผลนวัตกรรมการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมเพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน” ทั้งนี้ ขอขอบคุณทุกท่านที่ได้สละเวลาอันมีค่าแก่ คณะผู้วิจัย เพื่อให้คำปรึกษาและแนะนำตลอดจนตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ เป็นอย่างยิ่ง จนงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ลุล่วงได้ด้วยดี

ขอขอบคุณ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในสังกัดกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในสังกัดศาลยุติธรรม ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของกรมคุมประพฤติ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ และผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสนทนากลุ่มในการเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัย

สุดท้ายนี้ คณะผู้วิจัยขออุทิศคุณประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยนี้แด่บิดา มารดา ครอบครัวของคณะผู้วิจัยและผู้สนับสนุนในทุก ๆ ด้าน และกำลังใจจากมิตรแท้ทุกท่าน

พันตำรวจโทหญิง อัมพิกา สิลาพจนานพร

พ.ศ. 2566

รายงานวิจัยเรื่อง : การขยายผลนวัตกรรมการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมเพื่อป้องกันปัญหา
การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน
ผู้วิจัย : พันตำรวจโทหญิงอัมพิกา สีสภาพนาพร และคณะ
หน่วยงาน : สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ และ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
กระทรวงยุติธรรม
ทุนอุดหนุนการวิจัย : สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
ปีที่พิมพ์ : พ.ศ.2566

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้เป็นความร่วมมือระหว่างสถาบันนิติวิทยาศาสตร์และกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อตรวจสอบการใช้สารเสพติดของเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงโดยใช้เทคนิคตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม 2) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลผลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความรับผิดชอบของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ 3) เพื่อจัดทำมาตรการสำหรับการป้องปรามการหวนกลับไปใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความดูแลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศาลยุติธรรม และ 4) เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการตรวจสอบสารเสพติดจากเส้นผมแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ห้องปฏิบัติการตรวจสอบสารเสพติด กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมคุมประพฤติ และศาลยุติธรรม

คณะผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ส่วน คือ 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้บริหารจากหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ศาลยุติธรรม และกรมคุมประพฤติ จำนวนรวม 15 คน และ 2) การสนทนากลุ่มเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กรมพินิจฯ (ส่วนกลาง) ศูนย์ฝึกฯ จำนวน 9 แห่ง กรมคุมประพฤติ ศาลยุติธรรม และเครือข่ายห้องปฏิบัติการตรวจพิสูจน์สารเสพติด จำนวนรวม 129 คน มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 144 คน

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมในเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความดูแลของศูนย์ฝึกฯ สังกัด กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน พร้อมทั้งดำเนินการจัดทำแบบฟอร์มการเก็บข้อมูลผลการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมในรูปแบบของ Microsoft excel และดำเนินการวิเคราะห์ผลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในความดูแลของศูนย์ฝึกฯ 14 แห่ง จำนวนทั้งหมด 157 ราย โดยแบบฟอร์มการเก็บข้อมูลผลการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมหดงกล่าว เป็นต้นแบบในการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งในด้านผลการตรวจและการป้องปรามการเสพสารเสพติดร่วมกันระหว่างสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ และกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไปในอนาคต อย่างไรก็ตามการดำเนินการดังกล่าวเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินการวิเคราะห์ผลการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม ในอนาคตเมื่อมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มมากขึ้นจะพบแนวโน้มในการเสพสารเสพติดเพิ่มมากยิ่งขึ้น รวมไปถึงการดำเนินการผลักดันด้านนโยบายต่อไป เพื่อเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรมต่อไปในอนาคต ทั้งนี้สำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาภาค 1 มีนโยบายในการพัฒนาศักยภาพให้คำปรึกษาด้านจิตสังคมในระบบศาล ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด เพื่อส่งเสริมให้มีการใช้มาตรการเบี่ยงเบนผู้กระทำความผิดอาญาไม่ร้ายแรงไปสู่การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่เหมาะสมกับสภาพความผิด และส่งเสริมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพและแก้ไขปัญหาลงคมได้

อย่างยั่งยืน โดยดำเนินการนำร่องกับผู้เข้ารับบริการคลินิกให้คำปรึกษาด้านจิตสังคมติยาเสพติดในระบบศาลที่มีความเสี่ยงภายใต้การดูแลของศาลในกลุ่มผู้ที่ได้รับโทษเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว เพื่อติดตามผล และสาเหตุของความรุนแรงดังกล่าว ซึ่งมีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป โดยการนำร่องดังกล่าว ดำเนินการติดตามเยาวชนผู้ที่ได้รับการปล่อยตัวกลับไปยังสังคมและเข้ามารายงานตัวเพื่อรับคำปรึกษาตาม กระบวนการของศาล นำไปสู่การจัดทำ (ร่าง) บันทึกความร่วมมือ (MOU) ร่วมกับสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ด้านการใช้เทคนิคการตรวจพิสูจน์สารเสพติดจากเส้นผมนำไปสู่การลงนามต่อไปในอนาคต

นอกจากนี้ กรมคุมประพฤติมีการดำเนินการหาหรือเพิ่มเติมเรื่องการตรวจหรือทดสอบหา สารเสพติดในเส้นผมไปใช้กับกลุ่มที่ต้องการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเองด้วยความสมัครใจ โดยการ ดำเนินการดังกล่าวอยู่ระหว่างการนำร่องเพื่อนำไปปฏิบัติจริง หลังจากนั้นต้องมีการประเมินผล การปฏิบัติงาน พร้อมทั้งปรับแก้ไขแนวทางการดำเนินงานจนเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด เป็นต้นแบบในการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม และนำไปสู่การเพิ่มเติมการตรวจสารเสพติดในเส้นผม ในประกาศกระทรวงยุติธรรม เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการตรวจหรือทดสอบว่าผู้รับ การตรวจหรือทดสอบมียาเสพติดอยู่ในร่างกายหรือไม่ พ.ศ. 2560 ในอนาคตต่อไป นอกจากนี้ จากการ รวบรวมข้อมูลมีการจัดทำมาตรการสำหรับป้องกันและป้องกันการหวนกลับไปใช้ยาเสพติดซ้ำ ของเด็กและเยาวชน ดังนี้ 1) มาตรการสำหรับป้องกันและป้องกันการหวนกลับไปใช้ยาเสพติดซ้ำของเด็กและเยาวชน ได้แก่ 1.1 การรณรงค์ป้องกันและสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดให้แก่เด็กและเยาวชนตั้งแต่ ระดับปฐมวัย และ 1.2 มาตรการเพิ่ม/ลดสิทธิประโยชน์ให้แก่เด็กและเยาวชนที่อยู่ในภารกิจ 2) มาตรการ สำหรับการป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่เคยกระทำความ ผิดหรือได้รับการปล่อยตัวกลับคืนสู่สังคม ได้แก่ 2.1 การนำการตรวจสารเสพติดในเส้นผมเป็น เครื่องมือควบคุมพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดซ้ำ และ 2.2 มาตรการ/แนวทางการดำเนินงานแบบสร้างความ ร่วมมือและประสานงานกับสาธารณสุข ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องในการป้องกันหรือป้องปรามยาเสพติด

นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยมีการดำเนินการขยายผลนวัตกรรมการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม โดยการจัดทำแหล่งการเรียนรู้ด้านการตรวจสารเสพติดในเส้นผม ทั้งในรูปแบบการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ผ่านระบบออนไลน์ E – learning ซึ่งดำเนินการเผยแพร่บนเว็บไซต์ e-learning.cifs.go.th ของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรสำหรับประชาชน ทั่วไป หลักสูตรเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และหลักสูตรเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการตรวจพิสูจน์สารเสพติด พร้อมทั้งดำเนินการจัดทำแหล่งการเรียนรู้ด้านการตรวจพิสูจน์ ณ กลุ่มตรวจพิสูจน์ทางเคมี กองตรวจ พิสูจน์ทางเคมี สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อให้เครือข่ายห้องปฏิบัติการ ได้ศึกษาเรียนรู้และปฏิบัติจริง อาทิเช่น ขั้นตอนการตัดเส้นผม การจัดเก็บเส้นผม การส่งตัวอย่างเส้นผมเพื่อตรวจพิสูจน์ฯ รวมถึง ขั้นตอนการตรวจพิสูจน์สารเสพติดจากเส้นผม ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยพบแนวโน้มในการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ ณ ศูนย์ฝึกและอบรมฯ เขต 1 จังหวัดระยอง เพื่อใช้เป็นต้นแบบของศูนย์ฝึกฯ ในการดำเนินการ ด้านการตรวจพิสูจน์สารเสพติดจากเส้นผมต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ : การตรวจสารเสพติดจากเส้นผม, ขยายผลนวัตกรรมการตรวจสารเสพติดในเส้นผม, เด็กและเยาวชน, เด็กหลังปล่อย, การเสพติดซ้ำ

Project Name: Extension of innovative hair drug testing for the prevention of juvenile drug abuse and delinquency

Project Leader: Pol. Lt. Col. Ampika Leelapojanaporn and research team

Name of Organization: Central Institute of Forensic Science and Department of Juvenile Observation and Protection, Ministry of Justice

Research Grant: National Research Council of Thailand (NRCT)

Year of Publication: 2023

ABSTRACT

This research is done under the collaboration between the Central Institute of Forensic Science and the Department of Juvenile Observation and Protection. The research has 4 main objectives: 1) To detect drug use among children and at-risk juvenile groups via hair drug technical analysis 2) To analyze the results of hair drug technical analysis among children and juveniles under the responsibility of the Central Institute of Forensic Science 3) To establish preventive measures for addiction relapse among children and juveniles under the supervision of the Department of Juvenile Observation and Protection and the Court of Justice 4) To develop a learning resource on hair drug analysis for related institutions, including narcotics testing laboratory, Department of Observation and Protection of Children, Department of Probation, and the Court of Justice.

This research is based on qualitative method where data collection is conducted in 2 parts: 1) in-depth interview with executives from various departments including the Central Institute of Forensic Science, the Department of Juvenile Observation and Protection, Court of Justice, and Department of Probation, totaling 15 participants and 2) focus group discussion with related personnel at the Central Institute of Forensic Science, Department of Juvenile Observation and Protection (Central), Training Centers from 9 locations, Department of Probation, Court of Justice, and narcotics testing laboratory network, totaling 129 people. Hence, there are a total of 144 participants in this research.

The research team carried out hair drug technical analysis among children and juveniles under the supervision of the Training Center at the Department of Juvenile Observation and Protection as well as prepared a Microsoft Excel form to collect the results of hair drug testing. The team analyzed the results of the sample group, which

are 157 children and juveniles under the care of 14 Training Centers. The form that collects the results of hair drug analysis is a model for analyzing relevant information in terms of examination results and drug abuse prevention. This model is a collaboration between the Central Institute of Forensic Science and the Department of Juvenile Observation and Protection, including related departments in the future. However, this is just the beginning stage of analyzing hair drug analysis results. In the future, once more data is collected, there will be an increasing trend in substance abuse as well as further policy advocacy to achieve tangible results. The Office of the Chief Justice Region 1 has a policy to develop a psychosocial counseling clinic in the court system to rehabilitate offenders in order to encourage the use of measures to divert non-serious offenders towards their respective correction, treatment, and rehabilitation as well as promoting behavioral change effectively and solving social problems sustainably. This can be done by conducting pilot project with psychosocial counseling clinics for drug cases in high-risk court system under the court's supervision among those who are 18 years older and have been punished for domestic violence within family members in order to follow up on the causes of such violence. This pilot will follow up on those who have been released back into the society and report to the courts for counseling in order to prepare the Memorandum of Understanding (MOU) with the Central Institute of Forensic Science on hair drug technical analysis, leading towards future signings.

In addition, the Department of Probation has further discussions on hair drug analysis for people who voluntarily want to prove their innocence by coming up with a pilot phase before leading to the actual implementation. After that, there must be performance appraisal along with adjustments in the operational process in order to achieve maximum efficiency and effectiveness, be a role model for concrete operations, leading to an addition of hair drug analysis as per the announcement of the Ministry of Justice on “Criteria, methods, and conditions for testing whether the person being examined has drugs in the body or not (2017)”. Moreover, based on the collected data, measures have been established to prevent relapse of drug use among children and juveniles as follows:

- 1) Measures to prevent the relapse of drug use among children and juveniles include:
 - 1.1. Drug-related campaigns to prevent, create knowledge and understanding for children and juveniles from an early childhood level
 - 1.2. Measures to increase or decrease the benefits of juveniles on mission
- 2) Measures for the prevention of drug-related offenses among children and juveniles who have committed or have been released back into the society include:
 - 2.1. The use of hair drug testing as a tool to control addiction relapse
 - 2.2. Measures/guidelines for building cooperation and coordination with public health, communities, and related parties in the prevention or suppression of narcotics

The research team has also expanded the results of the innovative hair drug technical analysis by creating a learning resource in the form of self-learning through online e-learning, which is published on the website *e-learning.cifs.go.th* of the Central Institute of Forensic Science. Contents are divided into 3 courses which are courses for the general public, government officer, and drug testing laboratory staffs. A learning resource for forensic testing is also established at the division of chemical forensic in the Central Institute of Forensic Science so that laboratory networks would be able to study, learn, and put into practice. Examples of the testing include hair cutting process, hair storage, sending hair samples for analysis, as well as detecting drug use via hair drug technical analysis.

In this regard, the research team finds it possible to establish a learning resource at the Training Center, Region 1 in Rayong, to serve as a model for training centers towards conducting hair drug technical analysis in the future.

Keywords: hair drug technical analysis, extension of innovative hair drug testing, children and juveniles, post-release juveniles, repetitive drug use

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ชื่อเรื่อง: การขยายผลนวัตกรรมการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมเพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน

(Extension of innovative hair drug testing for the prevention of juvenile drug abuse and delinquency)

ชื่อคณะผู้วิจัย: พันตำรวจโทหญิง อัมพิกา สีสานนาพร	(หัวหน้าโครงการวิจัย)
นางสาวสุปราณี พันธะทัน	(ผู้ร่วมวิจัย)
นางสาวศรีกุล กันทาใจ	(ผู้ร่วมวิจัย)
พันตำรวจตรี ดร.ปริญญา สีสานนท์	(ผู้ร่วมวิจัย)
นางสาวกุลธิดา เกียรติเจริญศิริ	(ผู้ร่วมวิจัย)
นางสาวจุฑาทิพย์ บรรดาศักดิ์	(ผู้ร่วมวิจัย)

หน่วยงานที่สังกัด: สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม และ คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

หมายเลขโทรศัพท์: 089-9693053

โทรสาร: 02-1439087

งบประมาณและระยะเวลาทำวิจัย

ได้รับงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 งบประมาณที่ได้รับ 2,230,000.00 บาท

ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่ กรกฎาคม พ.ศ. 2565 ถึง พฤษภาคม พ.ศ. 2566

สรุปโครงการวิจัย

การขยายผลนวัตกรรมการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม เพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน คณะผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา ดังนี้

- 1) เพื่อตรวจสอบการใช้สารเสพติดของเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงโดยใช้เทคนิคตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม
- 2) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลผลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความรับผิดชอบของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์
- 3) เพื่อจัดทำมาตรการสำหรับการป้องปรามการหวนกลับไปใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในการดูแลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศาลยุติธรรม
- 4) เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการตรวจสอบสารเสพติดจากเส้นผมแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ห้องปฏิบัติการตรวจสอบสารเสพติด กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมคุมประพฤติ และศาลยุติธรรม

วิธีการศึกษาใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชากรผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกระบวนการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมในเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงของศูนย์ฝึกฯ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และผู้ที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการ

อำนวยความสะดวกให้แก่วัยเด็กและเยาวชนรวมทั้งประชาชนและสังคม โดยการดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหาร และสนทนากลุ่มเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหาร จำนวน 15 ท่าน ดังนี้

1.1 ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการสถาบันนิติวิทยาศาสตร์	จำนวน 4 คน
1.2 อธิบดีและรองอธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน	จำนวน 4 คน
1.3 ผู้บริหารระดับอธิบดี รองอธิบดี หรือผู้แทนกรมคุมประพฤติ	จำนวน 3 คน
1.4 ผู้บริหารระดับอธิบดี รองอธิบดี หรือผู้แทนของศาลยุติธรรม	จำนวน 4 คน
- ผู้บริหารระดับอธิบดี รองอธิบดี หรือผู้แทนศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง	จำนวน 2 คน
- ผู้บริหารระดับอธิบดี รองอธิบดี หรือผู้แทนสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาศาล	จำนวน 2 คน

2. การสนทนากลุ่มเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 4 กลุ่ม จำนวนทั้งสิ้น 129 คน ดังนี้

2.1 เจ้าหน้าที่ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จำนวน 9 แห่ง จำนวนรวมทั้งสิ้น 47 คน ได้แก่

- ส่วนกลาง	จำนวน 5 คน
- ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านมุทิตา	จำนวน 3 คน
- ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านอุเบกขา	จำนวน 2 คน
- ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนสตรีนคร	จำนวน 2 คน
- ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 4 ขอนแก่น	จำนวน 7 คน
- ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 8 สุราษฎร์ธานี	จำนวน 7 คน
- ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านกรุณา	จำนวน 7 คน
- ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 7 เชียงใหม่	จำนวน 7 คน
- ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 1 ระยอง	จำนวน 7 คน

2.2 เครือข่ายห้องปฏิบัติการตรวจพิสูจน์สารเสพติด จำนวน 20 คน

- สถาบันนิติวิทยาศาสตร์	จำนวน 3 คน
- สถาบันนิติเวชวิทยา โรงพยาบาลตำรวจ	จำนวน 11 คน
- ภาควิชานิติเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	จำนวน 2 คน
- ภาควิชานิติเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล	จำนวน 2 คน
- ภาควิชานิติเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	จำนวน 2 คน

2.3 เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ/ที่เกี่ยวข้องของกรมคุมประพฤติ จำนวน 5 คน

2.4 เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของศาลยุติธรรม จำนวน 57 คน

- ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง	จำนวน 2 คน
- ศาลแขวงดอนเมือง สังกัดศาล ภาค 1	จำนวน 12 คน
- ศาลแขวงพระนครเหนือ สังกัดศาล ภาค 1	จำนวน 13 คน
- ศาลแขวงธนบุรี สังกัดศาล ภาค 1	จำนวน 30 คน

โดยคณะผู้วิจัยดำเนินการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลเอกสาร เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และ แบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยมีผลการศึกษา ดังนี้

1) การตรวจการใช้สารเสพติดของเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงโดยใช้เทคนิคตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม

คณะผู้วิจัยดำเนินการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมในกลุ่มตัวอย่างเส้นผม รวมทั้งสิ้น 157 ครั้ง ซึ่งศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนได้ส่งเส้นผมมายังห้องปฏิบัติการกลุ่มตรวจพิสูจน์ทางเคมี สถาบันนิติวิทยาศาสตร์แล้วจำนวน 157 ครั้ง และดำเนินการตรวจพิสูจน์แล้วเสร็จ จำนวน 157 ครั้ง ตรวจพบสารเสพติดทั้งหมด 12 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 7.6 ของการตรวจพบ โดยสารเสพติดที่พบและข้อมูลตัวอย่างเส้นผมของเด็กและเยาวชนที่ได้รับจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน และข้อมูลผลการตรวจหาสารเสพติดในเส้นผมที่ได้จากห้องปฏิบัติการนำไปสู่การวิเคราะห์ผลการตรวจสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชนต่อไป

จากการศึกษาคณะผู้วิจัยพบว่า ควรมีการดำเนินการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมในเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่อยู่ในความดูแลของศูนย์ฝึก อบรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่อยู่ในความดูแลของศาลเยาวชนและครอบครัว เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่สามารถควบคุม ดูแล พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดได้อย่างใกล้ชิดสามารถสร้างวินัยให้แก่เด็กและเยาวชนไม่หวนกลับไปกระทำความผิดเกี่ยวกับคดียาเสพติดซ้ำอีก เนื่องจากศาลเยาวชนฯ มีการควบคุม ดูแล เด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดให้กลับตนเป็นคนดีได้ ภายใต้กฎหมายที่อำนวยความยุติธรรมให้แก่เด็กและเยาวชน ส่งผลให้เด็กและเยาวชนเกิดความเกรงกลัวต่อกฎหมาย อยู่ในกฎระเบียบ เพื่อสิทธิประโยชน์ที่จะตามมาในภายหลัง

นอกจากนี้ พบว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการดำเนินการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมในเด็กและเยาวชนหลังปล่อยตัว เนื่องจากเมื่อเด็กและเยาวชนกลับไปยังสิ่งแวดล้อมเดิม มีโอกาสเสี่ยงต่อการถูกชักจูงให้กระทำความผิด เพราะไม่มีข้ออ้าง เพื่อปฏิเสธหรือหลีกเลี่ยงการกระทำความผิด ส่งผลทำให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำ

นอกจากนี้ มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ควรมีการขยายผลดำเนินการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมในเด็กและเยาวชนสถานศึกษา เริ่มระดับมัธยมต้น-ปลาย และเด็กและเยาวชนในชุมชนพื้นที่เสี่ยง เพื่อป้องกันและป้องปรามเชิงรุก และลดจำนวนนักเสพติดใหม่ ซึ่งต้องได้รับการยินยอมตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม มิเช่นนั้นจะเป็นการละเมิดสิทธิ จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายและข้อระเบียบสำหรับเด็กกลุ่มนี้ และยังมีกังวลของเด็กและเยาวชนและครอบครัวว่า ผลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมมีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนอย่างไร เช่น หากตรวจพบมีสารเสพติด จะดำเนินการและมีขั้นตอนอย่างไร ข้อมูลเป็นความลับหรือไม่ ข้อมูลจะเป็นเบาะแส ถูกเพ่งเล็ง หรือถูกดำเนินคดีหรือไม่ เป็นต้น ดังนั้น ต้องมีแนวทางการดำเนินงานให้ความกระจ่างและชัดเจนกับเด็กและเยาวชนผู้ถูกตรวจ และผู้ปกครอง เช่น ถ้าตรวจพบสารเสพติด ไม่ใช่เป็นการลงโทษเด็กและเยาวชน เพียงแต่เพื่อร่วมมือในการที่จะหยุดยั้งการเสพยาและเลิกใช้ยาเสพติด ตลอดจนมีขั้นตอนที่จะบำบัดฟื้นฟูเลิกยาเสพติด รวมถึงควรสร้างแรงจูงใจ โดยการให้รางวัลเด็กและเยาวชนที่เข้ารับการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม

ซึ่งตรวจไม่พบสารเสพติด เป็นต้น และสร้างความร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ปปส.) กระทรวงยุติธรรม

ในปัจจุบันศาลเยาวชนและครอบครัวกลางมีนโยบายไม่นำส่งเด็กและเยาวชนที่อยู่ในกระบวนการของศาลเยาวชนและครอบครัวเข้ารับการตรวจสารเสพติดในเส้นผม จึงได้มีการประสานสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษามา 1 ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินการด้านการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม ทั้งนี้ สำนักงานอธิบดีผู้พิพากษามา 1 มีนโยบายในการพัฒนาคลินิกให้คำปรึกษาด้านจิตสังคมในระบบศาล ให้เป็นมาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และส่งเสริมให้มีการใช้มาตรการเบี่ยงเบนผู้กระทำความผิดอาญาไม่ร้ายแรงไปสู่การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่เหมาะสมกับสภาพความผิด และตัวผู้กระทำผิด เพื่อส่งเสริมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ และแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างยั่งยืน โดยดำเนินการนำร่องกับผู้เข้ารับบริการคลินิกให้คำปรึกษาด้านจิตสังคมคดียาเสพติดในระบบศาลที่มีความเสี่ยงภายใต้การดูแลของศาลในกลุ่มผู้ที่ได้รับโทษเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว เพื่อติดตามผล และสาเหตุของความรุนแรงดังกล่าว อาทิเช่น สาเหตุเกิดจากสารเสพติด หรือ แอลกอฮอล์ ตามข้อมูลของศาลเยาวชนและครอบครัว ปัญหาการดำเนินคดีความรุนแรงในครอบครัว อาจเกิดขึ้นได้ทั้งจากเยาวชนและผู้ปกครอง ซึ่งมีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป โดยการนำร่องดังกล่าวดำเนินการติดตามเยาวชนผู้ที่ได้รับการปล่อยตัวกลับไปยังสังคมและเข้ามารายงานตัวเพื่อรับคำปรึกษาตามกระบวนการของศาล จึงได้จัดทำ (ร่าง) บันทึกความร่วมมือ (MOU) ด้านการตรวจสารเสพติดจากเส้นผม ร่วมกับสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อนำไปสู่การลงนามบันทึกความร่วมมือ (MOU) ว่าด้วยการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์เพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำผิดต่อไปในอนาคต

จากการดำเนินการวิจัยได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับประโยชน์ของการตรวจสารเสพติดในเส้นผม ตลอดจนผลสัมฤทธิ์ที่ผ่านมาในการป้องปรามการเสพยาของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความดูแลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมคุมประพฤติมีการดำเนินการหาหรือเพิ่มเติมเรื่องการตรวจหรือทดสอบหาสารเสพติดในเส้นผมไปใช้กับกลุ่มที่ต้องการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเองด้วยความสมัครใจ โดยการดำเนินการดังกล่าวอยู่ระหว่างการนำร่องเพื่อนำไปปฏิบัติจริง หลังจากนั้นต้องมีการประเมินผลการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งปรับแก้ไขแนวทางการดำเนินงานจนเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด เป็นต้นแบบในการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม และนำไปสู่การเพิ่มเติมการตรวจสารเสพติดในเส้นผมในประกาศกระทรวงยุติธรรม เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการตรวจหรือทดสอบว่าผู้รับการตรวจหรือทดสอบมียาเสพติดอยู่ในร่างกายหรือไม่ พ.ศ. 2560 ในอนาคตต่อไป

2) การวิเคราะห์ข้อมูลผลการตรวจสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความรับผิดชอบของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์

สถาบันนิติวิทยาศาสตร์และกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนมีการบูรณาการเทคนิคการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมร่วมกัน โดยดำเนินการนำร่องการตรวจพิสูจน์ฯ ในเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน จำนวน 3 แห่ง ต่อเนื่องมาถึงปี พ.ศ. 2561 สถาบันนิติวิทยาศาสตร์และกรมพินิจฯ ร่วมมือกันพัฒนาเทคนิคการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมไปยังศูนย์ฝึกและอบรมฯ จำนวน 17 แห่งทั่วประเทศ ผลสัมฤทธิ์จากการนำการตรวจสารเสพติด

ในเส้นผมมาใช้ในการเฝ้าระวังการใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชน ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 เป็นต้นมา เด็กและเยาวชนมีการใช้ยาเสพติดในภาพรวมลดลงอย่างเป็นรูปธรรม จนถึงปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ร้อยละของการตรวจพบสารเสพติดเหลือเพียง 1.4% โดยพบว่าเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกฯ หลายแห่ง มีแนวโน้มการใช้ยาเสพติดลดลงจนตรวจไม่พบ (Zero detected) ซึ่งพบว่าการดำเนินการตรวจพิสูจน์ฯ ดังกล่าว ยังไม่มีการดำเนินการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินการตรวจพิสูจน์ฯ เพื่อใช้เป็นข้อมูลร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากการรวบรวมข้อมูลคณะผู้วิจัยดำเนินการจัดทำแบบฟอร์มการเก็บข้อมูลการตรวจสารเสพติดจากเส้นผมซึ่งอยู่ในรูปแบบของ Microsoft excel เพื่อสามารถสืบค้นข้อมูล การตรวจซ้ำของเด็กและเยาวชนแต่ละคน รวมถึงสามารถวิเคราะห์ข้อมูลผลการตรวจสารเสพติดจากเส้นผมของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างได้ จากการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในความดูแลของศูนย์ฝึกและอบรมฯ 14 แห่ง จำนวนทั้งหมด 157 ราย ทั้งนี้ แบบฟอร์มการเก็บข้อมูลผลการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมเป็นต้นแบบในการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบในการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งในด้านผลการตรวจและการป้องปรามการเสพติดซ้ำร่วมกันระหว่างสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ และกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสามารถพัฒนาต่อยอดเป็นโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลแบบอัตโนมัติต่อไปในอนาคต อย่างไรก็ตามการดำเนินการดังกล่าวเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินการวิเคราะห์ผลการตรวจฯ ในอนาคตจะพบแนวโน้มในการเสพยาเสพติดเพิ่มมากยิ่งขึ้น รวมไปถึงการดำเนินการผลักดันด้านนโยบายต่อไป เพื่อเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรมต่อไปในอนาคต

3) มาตรการสำหรับการป้องปรามการหวนกลับไปใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชน
ที่อยู่ในความดูแลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศาลยุติธรรม

3.1 มาตรการสำหรับป้องปรามการหวนกลับไปใช้ยาเสพติดซ้ำของเด็กและเยาวชน
ที่อยู่ในภารกิจ ดังนี้

1) การรณรงค์ป้องกันและสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดให้แก่เด็กและเยาวชนตั้งแต่ระดับปฐมวัย ให้ตระหนักถึงปัญหายาเสพติดอันเป็นปัญหาในวงกว้างและเป็นต้นเหตุของการเกิดอาชญากรรม และส่งผลกระทบต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

2) มาตรการเพิ่ม/ลดสิทธิประโยชน์ กล่าวคือ หากผลการตรวจเสพยาเสพติดในเส้นผมกลุ่มเป้าหมายกลุ่มแรก คือ เด็กและเยาวชนฝึกอบรมในศูนย์ฝึกฯ และรองลงมา คือ เด็กและเยาวชนที่ออกไปทำงาน/ศึกษาต่อ และกลุ่มเป้าหมายที่เห็นสมควรเข้ารับการตรวจ (พฤติกรรมเสี่ยง/น่าสงสัย) และความถี่การตรวจของการตรวจ เดือนละ 1 ครั้ง ๆ ละ 10 - 20 คน และหากตรวจสารเสพติดในเส้นผมแล้วไม่พบสารเสพติดและไม่ปรากฏความเสี่ยงอื่น อาจให้ประโยชน์บางประการ เช่น ผ่อนคลายเงื่อนไขลดจำนวนครั้งและความถี่ในการรายงานตัว กักกัน เป็นต้น และหากพบสารเสพติดจะลดชั้นความดีและปรับเปลี่ยนเงื่อนไขให้เข้มงวดขึ้นเพื่อป้องกันมิให้กระทำผิดซ้ำ

3.2 มาตรการสำหรับการป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่ม
เด็กและเยาวชนที่เคยกระทำความผิดหรือได้รับการปล่อยตัวกลับคืนสู่สังคม ดังนี้

1) การนำการตรวจสารเสพติดในเส้นผมเป็นเครื่องมือควบคุมพฤติกรรมการใช้ยาเสพติด เพราะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากแต่มีข้อจำกัดคือ ต้นทุนสูง และไม่สามารถตรวจสารเสพติด

ในเส้นผมกับผู้กระทำความผิดได้ทุกราย และการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมเด็กและเยาวชนบางกลุ่ม ทั้งนี้พิจารณาถึงมาตรการและเงื่อนไขที่สามารถเข้าสู่ขั้นตอนการตรวจพิสูจน์ได้และคุ้มค่าการลงทุน รวมทั้ง ควรมีการสื่อสารสาธารณะและการรณรงค์ เพื่อเป็นประโยชน์ในการสร้างความรู้ความเข้าใจ กระบวนการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมให้แก่เด็กและเยาวชนว่า ถ้าสารเสพติดชนิดใดก็ตาม ในระยะ 1-3 เดือน ก็สามารถตรวจพบสารเสพติด แต่ก็มีจุดอ่อน บางคดีจะตัดผมสกีนเฮด (skin head) หรือขอบวช (โกนผม) เพื่อหลีกเลี่ยงการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม

2) มาตรการ/แนวทางการดำเนินงานแบบสร้างความร่วมมือและประสานงานกับ สาธารณสุข ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องในการป้องกันหรือป้องปรามยาเสพติด เช่น ศาลลงนามข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ร่วมกับกับกระทรวงสาธารณสุขที่จะส่งเด็กและเยาวชนที่ติดยาเสพติดเข้ารักษา เป็นผู้ป่วย เมื่อรักษาและเลิกติดยาเสพติด ก็จะประสานความร่วมมือและหารือกับชุมชน เพื่อป้องกันการหวนกลับไปติดยาเสพติด

4) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการตรวจสอบสารเสพติดจากเส้นผมแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ห้องปฏิบัติการตรวจสอบสารเสพติด กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมคุมประพฤติ และศาลยุติธรรม

4.1 จัดทำแหล่งการเรียนรู้ E – learning

การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้การตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม โดยการจัดทำ e-learning หลักสูตรการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม เผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ e-learning.cifs.go.th ประกอบด้วยเนื้อหา 3 หลักสูตร ได้แก่

1) หลักสูตรประชาชนทั่วไป เพื่อให้ประชาชนทั่วไป ตลอดจนนักเรียน นักศึกษา มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมมากขึ้น รวมถึงทราบประโยชน์ของการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม และตระหนักถึงปัญหาการใช้สารเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน

2) หลักสูตรเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม การเก็บตัวอย่างเส้นผม และนำการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมมาใช้ในการป้องปรามการใช้สารเสพติด ในกลุ่มเด็กและเยาวชน ให้แก่ เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เจ้าหน้าที่กรมคุมประพฤติ เจ้าหน้าที่ศาลยุติธรรม และเจ้าหน้าที่หน่วยงาน ภาครัฐอื่น ๆ ที่นำการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมไปใช้ประโยชน์ เช่น เจ้าหน้าที่ ปปส. พนักงานสอบสวน เป็นต้น

3) หลักสูตรเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการตรวจพิสูจน์สารเสพติด เพื่อถ่ายทอดขั้นตอน การเตรียมตัวอย่างและการตรวจวิเคราะห์สารเสพติดในเส้นผมทางห้องปฏิบัติการ ซึ่งเป็นการขยาย นวัตกรรมตรวจสอบสารเสพติดให้แก่หน่วยงานที่มีความพร้อม

ทั้งนี้ ระบบ E – learning ที่ได้จัดทำขึ้นผู้เรียนสามารถเข้าเรียนได้ทุกที่ ทุกเวลาตาม ความสะดวกของผู้เรียน มีการประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อทดสอบความรู้ ความสามารถของผู้เข้าเรียน โดยทำการเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนและหลังการเรียน พร้อมทั้งมีการออกไปประกาศนียบัตร ให้แก่ผู้ที่เข้าเรียน และผ่านการทดสอบที่คณะผู้วิจัยได้ออกแบบไว้

4.2 การจัดทำแหล่งการเรียนรู้ ณ กลุ่มตรวจพิสูจน์ทางเคมี กองตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์

สถาบันนิติวิทยาศาสตร์มีการดำเนินการจัดทำแหล่งการเรียนรู้ด้านการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม ณ กลุ่มตรวจพิสูจน์เคมี กองตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อเผยแพร่ขยายผลความรู้ด้านการตรวจพิสูจน์ฯ ให้แก่ เครือข่ายห้องปฏิบัติการตรวจพิสูจน์สารเสพติด รวมถึงเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการตรวจพิสูจน์ฯ เพื่อศึกษาเรียนรู้และปฏิบัติจริง เช่น ขั้นตอนการตัดเส้นผม การจัดเก็บเส้นผม การส่งตัวอย่างเส้นผมเพื่อตรวจพิสูจน์ฯ รวมถึงขั้นตอนการตรวจพิสูจน์ฯ

4.3 หน่วยงานที่มีศักยภาพในการจัดตั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ ณ ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

ศูนย์ฝึกฯ เขต 1 ระยอง มีความพร้อมในการดำเนินการจัดตั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการตรวจพิสูจน์ฯ มากถึง 70% เนื่องจาก การดำเนินการภายในศูนย์การเรียนรู้มีระบบการบริหารจัดการภายใน ตามนโยบายของกรมพินิจฯ และบูรณาการงานจากทุกส่วน ร่วมกับสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ในการดำเนินงานด้านการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม เพื่อใช้เป็นต้นแบบของศูนย์ฝึกฯ ด้านการดำเนินการตรวจพิสูจน์ฯ ต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรมีการเสนอของบประมาณในภาพรวมของการตรวจสารเสพติดในเส้นผม ให้ครอบคลุมเพื่อตรวจให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั่วประเทศ

1.2 ควรมีการประสานและหารือร่วมกัน เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือสำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินการให้มีกฎหมายให้อำนาจศาลกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ กับกลุ่มเด็กที่ได้รับการปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกฯ, กลุ่มเด็กและเยาวชนที่ยังไม่เข้ากระบวนการของศาล, กลุ่มเด็กและเยาวชนเข้าสู่กระบวนการศาลที่หลังจากเสร็จสิ้นทำแผน และกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ยกฟ้องและได้รับการปล่อยตัวให้สามารถตรวจสารเสพติดในเส้นผม และการติดตามเฝ้าระวังการใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชน

1.3 ควรมีกฎหมาย และระเบียบข้อบังคับการตรวจหาสารเสพติดในเส้นผมให้ครอบคลุมมากขึ้น เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมคุมประพฤติ เป็นต้น สามารถปฏิบัติงานได้ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถออกประกาศและระเบียบให้เจ้าหน้าที่นำไปปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 ควรมีนโยบายด้านการสำรวจข้อมูลเด็กและเยาวชนที่ได้รับการตรวจสารเสพติดในเส้นผม โดยบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ปัญหาและเหตุปัจจัยที่เด็กและเยาวชนไม่กลับมาเสพยาเสพติดซ้ำ และกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดซ้ำอีก

1.5 ควรมีหน่วยงานที่เป็นตัวกลางในการควบคุมอบรมเยาวชนทั่วประเทศ หรือมีหน่วยงานที่ตั้งอยู่ในสำนักงานศาล เป็นรูปแบบจอมอนิเตอร์แสดงพิกัดต่าง ๆ ที่สามารถเปิดเผยได้

2) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 เผยแพร่ความรู้นวัตกรรมการตรวจสารเสพติดในเส้นผมสู่หน่วยงานต่าง ๆ และสาธารณะในวงกว้าง และขยายผลการตรวจสารเสพติดในเส้นผมในเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงทุกรายทั่วทั้งประเทศ โดยมีการอบรมที่มีข้อตกลง MOU ระหว่างกระทรวงยุติธรรมและศาลยุติธรรม เพื่อป้องกันการใช้ยาเสพติดและลดนักเสพติดหน้าใหม่ และเพื่อให้เข้าใจถึงนวัตกรรม “การตรวจ

สารเสพติดในเส้นผม” มีประโยชน์อย่างไร พร้อมจัดทำคู่มือแนวทางปฏิบัติสั้น ๆ ที่เข้าถึงข้อมูลและเข้าใจง่าย เช่น คลิปวิดีโอ หรือ E-Book

2.2 มีการวิเคราะห์แปลผลการตรวจสารเสพติดว่า มีปริมาณการเสพยาเสพติดมากหรือน้อย เพื่อให้ได้รับการบำบัดรักษาตามเหมาะสมและสอดคล้องกับปริมาณการเสพยา และผู้ปกครองจะได้ปฏิบัติดูแลต่อเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

2.3 อนาคตควรมีหลักสูตร สำหรับการฝึกอบรมขั้นสูง การตัดเส้นผมเพื่อส่งตรวจพิสูจน์ พร้อมทั้งได้รับประกาศนียบัตรขั้นสูงจากสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ต่อไป

2.4 เห็นควรจัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศโดยใช้นิติวิทยาศาสตร์ ในการป้องปรามการเสพยาเสพติด : การตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม รวมทั้งให้มีการเผยแพร่เทคโนโลยี เพื่อให้หน่วยอื่นสามารถตรวจได้ด้วย

3) ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการประชาสัมพันธ์แบบสร้างความร่วมมือ เพื่อขยายผลและให้เข้าใจว่าการตรวจสารเสพติดในเส้นผมเป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์อย่างไร และหากตรวจพบสารเสพติดในเด็กและเยาวชน ควรนำผลตรวจเพื่อการแก้ไข บำบัด ป้องกัน และพัฒนางานและวางแผนการทำงานร่วมกันกับเจ้าหน้าที่ชุมชน และเด็กและเยาวชนอื่นที่อยู่โดยรอบตลอดจนการพบเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำ ควรให้โอกาสเด็กและเยาวชนได้กลับตัวเป็นคนดี

3.2 กำหนดให้ตรวจสารเสพติดในเส้นผมในกลุ่มผู้เข้ารับบริการคลินิกจิตสังคมในศาลที่มีความยินยอมในการรับการตรวจตามกระบวนการ โดยสามารถกำหนดกลุ่มเป้าหมายได้จากสถิติที่มี เพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของทมิวิจัย อาทิ

- กลุ่มผู้เสพยา ที่ขับรถต่าง ๆ หรือกลุ่มเสี่ยงที่สนใจ
- กลุ่มที่กระทำความผิดซ้ำ ๆ และมีปัญหาทางด้านจิตเวช (โดยมีแบบประเมิน)
- กลุ่มที่ใช้สารเสพติดและแอลกอฮอล์ ที่ใช้ความรุนแรงในครอบครัว
- กลุ่มผู้เสี่ยงที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่มีการใช้สารเสพติด และใช้ยาเสพติดมาเป็นระยะเวลานานจนส่งผลทางสติปัญญา

3.3 กลุ่มเด็กและเยาวชนหลังปล่อยให้ได้รับการตรวจสารเสพติดในเส้นผม เพื่อติดตามผลการดำเนินงานว่า เด็กและเยาวชนได้รับการบำบัดฟื้นฟูแล้วและไม่กลับไปยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติดหรือไม่ โดยศูนย์ฝึกฯ จะทำงานร่วมกับหน่วยงาน/ผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ ได้แก่ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ศาลเยาวชนฯ ชุมชน และผู้ปกครอง เพื่อเตรียมความพร้อมที่จะใช้เทคนิคการตรวจสารเสพติดในเส้นผมในการติดตามเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้

3.4 กลุ่มเด็กและเยาวชนในสถานศึกษาให้สำรวจว่าแต่ละโรงเรียนจะมีวิธีการจัดการเรื่องยาเสพติดในสถานศึกษาอย่างไร จะต้องประสาน/ติดต่อกระทรวงศึกษาอย่างไร และสร้างความร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ปปส.) กระทรวงยุติธรรมอย่างไร เพื่อให้มีแนวทางการดำเนินการตรวจสารเสพติดในเส้นผมในกลุ่มนี้ได้ และควรสร้างแรงจูงใจ โดยการให้รางวัลเด็กและเยาวชนที่เข้าการตรวจสารเสพติดในเส้นผมและไม่พบสารเสพติด และหากเด็กและเยาวชนที่เสี่ยงไม่ตรวจสารเสพติดในเส้นผมให้สังเกตว่าอาจจะเป็นกลุ่มเสี่ยง

EXECUTIVE SUMMARY

Research Title: Extension of innovative hair drug testing for the prevention of juvenile drug abuse and delinquency

Researcher's Name:

Pol. Lt. Col. Ampika Leelapojanaporn	(Head of Research Project)
Ms. Supranee Pantatan	(Research Associate)
Ms. Srikul Kantajai	(Research Associate)
Pol.Maj. Dr. Prinya Seelanan	(Research Associate)
Ms. Kulthida Kiatcharoensiri	(Research Associate)
Ms. Jutatip Bandasak	(Research Associate)

Affiliated organizations: Central Institute of Forensic Science, Ministry of Justice, Department of Juvenile Observation and Protection, Ministry of Justice, Faculty of Forensic Science, Royal Police Cadet Academy

Phone Number: 089-9693053

Fax: 02-1439087

Research budget: Received budget support for fiscal year 2022 of 2,230,000.00 Baht

Research duration: July 2022 to May 2023

Research Project Summary

The research team used a qualitative research methodology to explore on the extension of innovative hair drug testing for the prevention of juvenile drug abuse and delinquency. The objectives of the study are as follows:

- 1) To detect drug use among children and at-risk juvenile groups via hair drug technical analysis
- 2) To analyze the results of hair drug technical analysis among children and juveniles under the responsibility of the Central Institute of Forensic Science
- 3) To establish preventive measures for addiction relapse among children and juveniles under the supervision of the Department of Juvenile Observation and Protection and the Court of Justice

- 4) To develop a learning resource on hair drug analysis for related institutions, including narcotics testing laboratory, Department of Observation and Protection of Children, Department of Probation, and the Court of Justice.

This research develops based on quality research method. Sample groups that are used in this study include individuals who are able to provide key information regarding the process of hair drug analysis among children and at-risk juvenile groups at the Training Center and the Department of Juvenile Observation and Protection as well as those whose mission is to provide justice to children, juveniles, and the society. The research conducts in-depth interviews with executives and performs focus groups with relevant officials. Refer below for further details.

1. In-depth interviews with executives, totaling 15 participants as follows:
 - 1.1 Director and Deputy Director of the Central Institute of Forensic Science, totaling 4 participants
 - 1.2 Director-General and Deputy Director-General of the Department of Juvenile Observation and Protection, totaling 4 participants
 - 1.3 Executives at the level of Director-General, Deputy Director-General, or representatives of the Department of Probation, totaling 3 participants
 - 1.4 Executives at the level of Director-General, Deputy Director-General, or representatives of the Court of Justice, totaling 4 participants
 - 2 executives at the level of Director-General, Deputy Director-General, or representatives of the Central Juvenile and Family Court
 - 2 executives at the level of Director-General, Deputy Director-General, or representatives of the Office of the Chief Justice Region 1
2. Four focus groups with relevant officials, totaling 129 participants as follows:
 - 2.1 Staffs of the Department of Juvenile Observation and Protection, totaling 9 training centers and 47 people
 - Central, totaling 5 participants
 - Ban Mutita Children and Youth Training Center, totaling 3 participants
 - Ban Ubekkha Children and Youth Training Center, totaling 2 participants
 - Sirindhorn Children and Youth Training Center, totaling 2 participants
 - Children and Youth Training Center Region 4, Khon Kaen, totaling 7 participants

- Child and Youth Training and Training Center, Region 8, Surat Thani, totaling 7 participants
- Ban Karuna Children and Youth Training Center, totaling 7 participants
- Child and Youth Training Center, Region 7, Chiang Mai, totaling 7 participants
- Children and Youth Training Center, Region 1, Rayong, totaling 7 participants

2.2 Narcotics testing laboratory network, totaling 20 participants

- Central Institute of Forensic Science, totaling 3 participants
- Forensic Medicine, Police Hospital, totaling 11 participants
- Forensic Medicine, Faculty of Medicine at Chulalongkorn University, totaling 2 participants
- Forensic Medicine, Faculty of Medicine at Siriraj Hospital, totaling 2 participants
- Forensic Medicine, Faculty of Medicine at Chiang Mai University, totaling 2 participants

2.3 Responsible officers of the Probation Department, totaling 5 participants

2.4 Relevant officers of the Court of Justice, totaling 57 participants

- Central Juvenile and Family Court, totaling 2 participants
- Don Mueang District Court under the Court Region 1, totaling 12 participants
- Bangkok North District Court under the Court Region 1, totaling 13 participants
- Thon Buri District Court under the Court Region 1, totaling 30 participants

The research team studied various information, including related research and documents, in order to use them as a guideline for creating tools on data collection, which consist of in-depth interviews and focus group discussions. The following shows the result of the study:

1) Drug test among at-risk children and juveniles via hair drug technical analysis

The research team carried out 157 drug tests among the selected hair samples and have the Youth Training Center sent the hair to the chemical testing laboratory at the Central Institute of Forensic Science, where a total of 157 examinations were being tested. Out of those 157 testing, 12 of them were detected with drugs. This accounts for 7.6% of the findings. Hair samples of children and juveniles received from the Training Center and the hair drug analysis results obtained from the laboratory could lead to further analysis of hair drug testing.

Based on the research, there should be hair drug analysis among children and at-risk juveniles under the supervision of the Training Center at the Department of Juvenile Observation and Protection as well as those under the supervision of the Juvenile and Family Court since these parties can closely monitor and supervise the behavior of children and juveniles and prevent repetitive drug use. The Juvenile Court has supervised children who committed delinquencies back into good citizens and be under the law that provides justice to them. As a result, they are afraid of breaking the law due to the benefits they could have received later.

In addition, it was found that relevant institutions should conduct hair drug testing among post-release juveniles since children tend to return to their original environment where it is risky in committing repetitive offenses.

There are recommendations which suggest that there should be an expansion of the results on hair drug testing among children and juveniles in educational institutions, starting from middle school to high school, as well as in communities at risky areas to prevent and reduce new addicts. However, consents should be received before conducting hair drug testing among these groups of children; otherwise, it will be considered as an infringement. There are also concerns regarding the results from hair drug testing – how it would effect on children and juveniles if drugs are detected, what are the next steps and whether the information is confidential – since these could serve as clues or lead towards targeting, prosecution, etc. Hence, there must be clear

operational guidelines to clarify on the next steps in order to collaborate with juveniles in stopping drug use and put them through rehabilitation. Motivations could also be created by giving out rewards to children and juveniles who undergo hair drug analysis and do not find drug substances as well as establishing cooperation with the Office of the Narcotics Control Board (ONCB), Ministry of Justice.

Currently, the Central Juvenile and Family Court has a policy to not send children and juveniles who are in the process of undergoing hair drug analysis and coordinated with the Office of the Chief Justice Region 1 to obtain useful information in conducting hair drug testing. However, the Office of the Chief Justice Region 1 has a policy to develop a psychosocial counseling clinic in the court's system to serve as an effective and efficient rehabilitation measures and encourage the use of measures to divert non-serious offenders towards their respective correction, treatment, and rehabilitation. This will also help in promoting behavioral change effectively and solving social problems sustainably.

The pilot project was conducted with psychosocial counseling clinics for drug cases in high-risk court system under the court's supervision among those who have been punished for domestic violence within family members in order to follow up on the causes of the violence, including from drugs or alcohol. According to the Juvenile and Family Court, family domestic violence prosecution problems may be caused by juveniles over the age of 18 years and parents. The pilot project will follow up on juveniles that are released back to the society and report to the courts for counseling in order to prepare the Memorandum of Understanding (MOU) with the Central Institute of Forensic Science on hair drug technical analysis, leading towards future signings.

Based on the research's presented information regarding the benefits of hair drug testing as well as its past achievements in preventing children and juveniles under the supervision of the Department of Juvenile Observation and Protection from repetitive drug use, the Department of Probation has proceeded with the discussions on hair drug analysis for people who voluntarily want to prove their innocence by coming up with a pilot phase

before leading to the actual implementation. After that, there must be performance appraisal along with adjustments in the operational process in order to achieve maximum efficiency and effectiveness, be a role model for concrete operations, leading to an addition of hair drug analysis as per the announcement of the Ministry of Justice on “Criteria, methods, and conditions for testing whether the person being examined has drugs in the body or not (2017)”.

2) An analysis of hair drug testing among children and juveniles under the responsibility of the Central Institute of Forensic Science

The Central Institute of Forensic Science and the Department of Juvenile Observation and Protection have integrated techniques in conducting hair drug analysis by coming up with a pilot phase for children and juveniles at three Training Centers up until 2018. Both parties have also developed techniques in conducting hair drug analysis to 17 Training Centers nationwide. Achievements from the hair drug analysis are used to look out for drug use among children and juveniles, starting from fiscal year of 2018 onwards. The overall drug use among children and juveniles at the Training Centers have been decreasing until fiscal year of 2021, with only 1.4% to 0% of drugs detected. The aforementioned hair drug testing has not gone through data collection and analysis yet to serve as information sharing among relevant institutions.

The research team carried out hair drug technical analysis among children and juveniles and prepared a Microsoft Excel form to collect the results of hair drug testing in order to search for information, re-examine juveniles, as well as analyze the results from these sample groups. The team analyzed sample groups of 157 children and juveniles under the care of 14 Training Centers. The form that collects hair drug analysis results serve as a model for systematic data collection in terms of analyzing examination results and drug abuse prevention. It could also be further developed into an automated data analysis program in the future. This is a collaboration between the Central Institute of Forensic Science and the Department of Observation and Protection as well as relevant institutions. However, this is just the beginning

stage of analyzing the examination results. In the future, there will be an increasing trend in substance abuse as well as further policy advocacy to achieve tangible results.

3) Preventive measures for addiction relapse among children and juveniles under the supervision of the Department of Juvenile Observation and Protection and the Court of Justice

3.1 Measures to prevent the relapse of drug use among children and juveniles who are on missions:

- 1) Drug-related campaigns to prevent, create knowledge and understanding, as well as awareness for children and juveniles on drug problems which are the cause of crimes that effect on oneself, family, and the society.
- 2) Measures to increase/decrease benefits of the target group. The target groups are children and juveniles at the Training Center, children and juveniles who go out to work or continue on their studies, and those who are deemed as appropriate to be examined (risky/suspicious behavior). The frequency of testing is 1 time per month for 10 to 20 people per time. If no drugs were found and no other risks appear based on the hair drug analysis, there would be rewards such as reducing the frequency of reporting and quarantine. However, if drugs are detected, the level of a person's merit will be reduced and the conditions will be more stringent in order to prevent repetitive offenders.

3.2 Measures for the prevention of drug-related offenses among children and juveniles who have committed or have been released back into the society:

- 1) The introduction of hair drug testing as a tool to control offenses is very effective and efficient, but it has limitations due to high costs and the inability to perform the test on all offenders. Conducting hair drug testing in some groups of people should also consider whether there are measures and conditions that can be tested and cost-effective. There should be public communication and campaigns to create knowledge and understanding in the process of hair drug analysis among juveniles. If drugs are taken during the period of 1 to 3 months, drug substances

can be detected. However, in some cases, they might get skinhead haircut or have their hair shaved in order to avoid hair drug testing.

- 2) Measures/guidelines for building cooperation and coordination with public health, communities, and related parties in the prevention or suppression of narcotics such as the court's signing the MOU with the Ministry of Public Health in order to send children and juveniles who are drug addicts for treatment. Once they are treated and have stopped using drugs, relapse prevention will be discussed with the community.

4) Develop a learning resource on hair drug analysis for related institutions, including narcotics testing laboratory, the Department of Observation and Protection of Children, Department of Probation, and the Court of Justice.

4.1 Establish e-learning resources

Learning resources regarding hair drug analysis is in the form of e-learning which is published on the website *e-learning.cifs.go.th* of the Central Institute of Forensic Science. Contents are divided into 3 courses as follow:

1. General public course for the general public and students so that they will gain more knowledge, understanding, and benefits of hair drug testing. This will also create awareness of drug problems among children and juveniles.
2. Government officer course for personnels in relevant departments in order to transfer knowledge of hair drug testing, hair sampling, as well as deter drug use among children and juveniles via hair drug analysis. Personnels in relevant departments include officers at the Department of Juvenile Observation and Protection, officers at the Probation Department, officer at the Court of Justice, officers at the narcotics testing laboratories (Forensic Medicine, Police Hospital; Forensic Medicine, Faculty of Medicine at Chulalongkorn University; Forensic Medicine, Faculty of Medicine at Siriraj Hospital; Forensic Medicine, Faculty of Medicine at Chiang Mai University).

-
3. Narcotics testing laboratory staff course to convey the process of sample preparation and hair drug analysis in the laboratory. This is an extension of innovative hair drug testing to institutions that are ready.

The e-learning system has been established so that students can study anytime, anywhere, according to their convenience. There will also be a learning assessment to test on the students' knowledge in order to compare the scores before and after the studies. Certificates are given to those who attended the course and passed the test that the research team has designed.

4.2 Establishment of the learning resources at the division of chemical forensic in the Central Institute of Forensic Science

The Central Institute of Forensic Science has established a learning resource for hair drug analysis at the chemical testing group of the scientific investigation division to disseminate knowledge on the testing results to the narcotics testing laboratory network and personnels involved in the process of hair drug analysis. This will allow them to put what they studied into practice such as hair cutting process, hair storage, sending hair samples for analysis, as well as detecting drug use via hair drug technical analysis.

4.3 Institutions with the potential to establish a learning center at the Training Center

The Training Center, Region 1, at Rayong is 70% ready to operate as a learning center for hair drug analysis since the learning center have already operated an internal management system according to the policy of the Department of Observation as well as integrated work from all parts. This is a collaboration with the Central Institute of Forensic Science in the investigation of narcotic substances via hair drug analysis and will serve as a model for the training centers in the future.

Recommendations

2.1 Recommendations for Policy Implementation

- 1) The Central Institute of Forensic Science coordinates and discusses with the Police Department or the Prosecutor to carry out laws that gives the court's authorization to prescribe various conditions to post-release juveniles, juveniles who have not yet entered the court process, juveniles that enter the court process after completion, and juveniles acquitted and released in order to detect and monitor drug use of children and juveniles via hair drug analysis.
- 2) There should be a law/act of legislation and regulations on hair drug analysis so that related institutions such as the Department of Probation can perform their duties as well as relevant institutions can issue announcements and regulations for staffs to perform their duties efficiently.
- 3) The Central Institute of Forensic Science should have a policy on surveying children and juveniles who have been tested via hair drug analysis in order to analyze problems and causes that are found so that children and juveniles would not be exposed towards repeated offenses related to drugs.
- 4) To have institutions that act as an intermediary in monitoring and training juveniles across the country or have institutions located in the court's office to show statistics via monitoring dashboard.

2.2 Recommendations for Operation

- 1) Disseminate knowledge of hair drug testing innovations to various institutions and the public as well as expand the testing results of at-risk children and juveniles across the country. This can be done by conducting trainings with MOU institutions, the Ministry of Justice and the Court of Justice, in order to prevent drug use and reduce new drug addicts as well as to understand the benefits of hair drug testing. It can also be done along with creating a short practical manual that is easily accessible and understandable via video clips or e-books.

- 2) Analyze and interpret the hair drug testing results whether there is high or low amount of drug use in order to receive treatment according to the amount of drug use. This will also help parents take care of their children and juveniles appropriately.
- 3) In the future, there should be an advanced training curriculum on hair cutting process for hair drug testing. This should also include the ability to obtain a higher diploma from the Central Institute of Forensic Science.
- 4) The recommendation of the establishment of center of excellence on hair drug testing to avoid drug addiction in order for other units to check as well.

2.3 Recommendations for Future Research

- 1) There should be public communication in a collaborative way in order to extend the results and create understanding on the usefulness of hair drug technical analysis. If drugs are detected in children and juveniles, results should be taken for correction, treatment, and prevention in order to develop and plan collaboratively with the authorities, the community, and other juveniles surrounding them. In case repetitive offenders are found, they should be given the opportunity to turn themselves into good citizens.
- 2) There should be hair drug analysis among those who attended psychosocial clinics in the courts and gave consent to undergo the process. The target group can be determined from the available statistics in order to meet the objectives of the research team. Examples of the target group could include:
 - Drivers who are drug addicts or at-risk groups who are interested in undergoing hair drug testing
 - Repetitive offenders with psychiatric problems (contains assessment form)
 - People who use drugs and alcohol as well as use domestic violence within family members
 - At-risk groups aged 18 years and above who are drug addicts for a long period of time until it affects on the person's intellectual
- 3) Follow up on the results of hair drug analysis among children and juveniles in order to ensure that they are not involved in repetitive drug use after their rehabilitation treatment. The Training Center collaborates with related

institutions and officials including the Central Institute of Forensic Science, Central Juvenile and Family Court, the community, and the children's parents to prepare them for the implementation on hair drug analysis as well as monitor these groups of children.

- 4) Explore how each school will tackle on drug abuse within the campus as well as how they coordinate and contact the Ministry of Education, the Office of the Narcotics Control Board (ONCB), and the Ministry of Justice. This is to provide guidance on hair drug analysis within these groups of juveniles as well as create motivations by giving out rewards to children and juveniles who undergo hair drug analysis and do not find drug substances. However, those who avoid hair drug testing might be considered as at-risk juveniles.

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อ	ข
ABSTRACT	ง
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ช
EXECUTIVE SUMMARY	ฅ
สารบัญ	พ
สารบัญ (ต่อ)	ฟ
สารบัญ (ต่อ)	ภ
สารบัญตาราง	ม
สารบัญรูปภาพ	ย
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
1.4 กรอบแนวคิดในการดำเนินงาน	6
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ และคำสำคัญ (Key words)	7
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
2.1 การกระทำผิดของเด็กและเยาวชน	10
2.1.1 ความหมายของเด็กและเยาวชน	10
2.1.2 เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด	10
2.1.3 เด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรม	13
2.2 ประเภทการกระทำผิดซ้ำ	20
2.2.1 เคยถูกจับกุม	20
2.2.2 เคยถูกฟ้องร้อง	20
2.2.3 เคยถูกต้องโทษ	20
2.2.4 นิยามการกระทำผิดซ้ำของหน่วยงานพัฒนาพฤตินิสัย	20
2.3 นโยบายของรัฐต่อการลดการกระทำผิดซ้ำในกลุ่มเด็กและเยาวชน	20
2.4 นวัตกรรมแนวเครือข่ายทางสังคม	21
2.4.1 ความหมายของนวัตกรรม	21
2.4.2 ประเภทของนวัตกรรม	21
2.4.3 ความหมายของนวัตกรรมทางสังคม	22
2.4.4 ขั้นตอนกระบวนการและการเข้าถึงองค์ความรู้เพื่อสร้างนวัตกรรมทางสังคม	22
2.4.5 ทฤษฎีว่าด้วยระบบ (Systems Theory)	24

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
2.5 การตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม	25
2.5.1 การตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม	25
2.5.2 กระบวนการที่สารเสพติดเข้าสู่เส้นผม	26
2.5.3 ความสำคัญของการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม	27
2.5.4 ขั้นตอนการเก็บเส้นผม	27
2.5.5 วิธีการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม	30
2.5.6 การนำผลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมไปประยุกต์ใช้	31
2.6 สถาบันนิติวิทยาศาสตร์	32
2.6.1 ลักษณะของหน่วยงาน	32
2.6.2 อำนาจหน้าที่	33
2.7 กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน	33
2.7.1 ลักษณะของหน่วยงาน	33
2.7.2 อำนาจหน้าที่	34
2.7.3 ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน	34
2.7.4 การอนุญาตให้เด็กหรือเยาวชนลาเยี่ยมบ้าน	36
2.7.5 ความรับผิดชอบ	37
2.7.6 ขั้นตอนเด็กหรือเยาวชนจะได้รับประโยชน์ในการลาเยี่ยมบ้านตามมาตรา 59(2)	39
2.8 ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง	40
2.8.1 ลักษณะของหน่วยงาน	40
2.8.2 อำนาจหน้าที่	40
2.9 กรมคุมประพฤติ	41
2.9.1 ลักษณะของหน่วยงาน	41
2.9.2 อำนาจหน้าที่	41
2.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	41
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	47
3.1 รูปแบบการวิจัย	47
3.2 การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย	47
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล	48
3.4 ขอบเขตของการวิจัย	50
3.5 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้การตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม	52
3.6 ขั้นตอนการทำ MOU ระหว่างหน่วยงาน	53
3.7 ขั้นตอนการทำร่างประกาศกระทรวงยุติธรรมของกรมคุมประพฤติ	53

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย	54
4.1 ตรวจสอบการใช้สารเสพติดของเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงโดยใช้เทคนิคตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม	56
4.2 วิเคราะห์ข้อมูลผลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชน	68
4.3 เพื่อจัดทำมาตรการสำหรับการป้องกันการหวนกลับไปใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชนที่อยู๋ในการดูแลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศาลยุติธรรม	78
4.4 เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการตรวจสอบสารเสพติดจากเส้นผมแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	80
บทที่ 5 อภิปรายและวิจารณ์ผลการวิจัย	86
บทที่ 6 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	97
บทที่ 7 ความสำเร็จและความคุ้มค่า	119
บรรณานุกรม	127
ภาคผนวก	131
ภาคผนวก ก เอกสารรับรองจริยธรรมของโครงการวิจัย	132
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหาร	133
ภาคผนวก ค แบบสนทนากลุ่มเจ้าหน้าที่	141

สารบัญตาราง

เรื่อง	หน้า
ตารางที่ 1 จำนวนคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจฯ ทั่วประเทศ	2
ตารางที่ 2 จำนวนเด็กและเยาวชนกระทำความผิดซ้ำฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ และร้อยละของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำภายหลังปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกฯ	2
ตารางที่ 3 แสดงกลุ่มของยาและสารเสพติดที่ตรวจ	31
ตารางที่ 4 จำแนกจัดกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ได้รับการตรวจสารเสพติดในเส้นผม	56
ตารางที่ 5 จำแนกหน่วยงานที่เด็กและเยาวชนได้รับการตรวจสารเสพติดในเส้นผม	56
ตารางที่ 6 จำแนกสารเสพติดที่ตรวจพบในเส้นผมของเด็กและเยาวชน 157 ราย	57
ตารางที่ 7 จำนวนเด็กและเยาวชนที่ได้รับการตรวจสารเสพติดในเส้นผมซ้ำ	57
ตารางที่ 8 เปรียบเทียบการตรวจพบสารเสพติดในเส้นผมเด็กและเยาวชนจากศูนย์ฝึก และอบรมเด็กและเยาวชน ปี พ.ศ. 2561-2565	74
ตารางที่ 9 ผลการเก็บข้อมูลการตรวจสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชนที่ตรวจพบ สารเสพติด	75
ตารางที่ 9 ผลการเก็บข้อมูลการตรวจสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชนที่ตรวจพบ สารเสพติด (ต่อ)	76

สารบัญรูปภาพ

เรื่อง	หน้า
ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย	6
ภาพที่ 2 แบบจำลองเชิงเส้นตรง (Linear Model)	24
ภาพที่ 3 แบบจำลองขั้นตอน (Stage Model) ของกระบวนการสร้างสรรค์นวัตกรรม	25
ภาพที่ 4 โครงสร้างรากผม (Hair Root)	26
ภาพที่ 5 แสดงบริเวณเก็บตัวอย่างเส้นผม	28
ภาพที่ 6 แสดงการตัดเส้นผม	28
ภาพที่ 7 แสดงขั้นตอนการวางตัวอย่างเส้นผมใน Aluminium Foil	29
ภาพที่ 8 แสดงขั้นตอนการเก็บรักษาตัวอย่างเส้นผมใน Aluminium Foil	29
ภาพที่ 9 แสดงขั้นตอนการเก็บรักษาตัวอย่างเส้นผมใน Aluminium Foil	29
ภาพที่ 10 แสดงการนำเส้นผมที่ห่อ Aluminium Foil แล้วจัดเก็บลงไปในช่องกระดาษ	30
ภาพที่ 11 แสดงรายละเอียดหน้าของกระดาษสำหรับเก็บเส้นผม	30
ภาพที่ 12 แสดงเครื่อง Liquid Chromatography- Tandem mass spectrometer	31
ภาพที่ 13 แสดงขั้นตอนเด็กหรือเยาวชนจะได้รับประโยชน์ในการลาเยี่ยมบ้านตามมาตรา 59 (2)	39
ภาพที่ 14 ร่างบันทึกความร่วมมือ (MOU) ระหว่างสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ และสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาศาล 1	60
ภาพที่ 15 ร่างบันทึกความร่วมมือ (MOU) ระหว่างสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ และสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาศาล 1	61
ภาพที่ 16 ร่างบันทึกความร่วมมือ (MOU) ระหว่างสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ และสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาศาล 1	62
ภาพที่ 17 ร่างประกาศกระทรวงยุติธรรมฯ	64
ภาพที่ 18 ร่างประกาศกระทรวงยุติธรรมฯ	65
ภาพที่ 19 ร่างประกาศกระทรวงยุติธรรมฯ	66
ภาพที่ 20 ร่างประกาศกระทรวงยุติธรรมฯ	67
ภาพที่ 21 แบบฟอร์มการเก็บข้อมูลเส้นผม	70
ภาพที่ 22 แสดงการเก็บเส้นผมที่ผิดวิธี	77
ภาพที่ 23 แสดงวิถีทัศน์หลักสูตรประชาชน	83
ภาพที่ 24 แสดงหลักสูตรเจ้าหน้าที่ภาครัฐ วิถีทัศน์แนะนำ ความรู้พื้นฐานการตรวจ สารเสพติดในเส้นผม และคำถามที่พบบ่อย	83
ภาพที่ 25 แสดงหลักสูตรเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการ	84
ภาพที่ 26 ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาเครือข่ายการติดตามเด็กและเยาวชน	123
ภาพที่ 27 การประชุมหารือการดำเนินการต่อเนื่องจากบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ	124
ภาพที่ 28 การบรรยายเชิงปฏิบัติการ ในหัวข้อ “การตรวจสารเสพติดในเส้นผมฯ”	124
ภาพที่ 29 การบรรยายเชิงปฏิบัติการ ในหัวข้อ “การตรวจสารเสพติดในเส้นผมฯ”	125

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงระดับโลก ที่ครอบคลุมขอบเขตของการเปลี่ยนแปลงสำคัญที่กำลังเกิดขึ้นในวงกว้างและคาดว่าจะส่งผลต่อไปในอนาคต มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหลากหลายมิติและมีหลายระดับตั้งแต่การดำเนินชีวิตของประชากรไปจนถึงผลรวมในระดับประเทศ โดยแนวโน้มระดับโลกที่จะส่งผลกระทบและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้าน เศรษฐกิจ สังคม ธุรกิจ วัฒนธรรม รวมถึงชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมจะไม่ใช้สิ่งที่เกิดขึ้นแค่ชั่วคราวแล้วเลือนหายไป แต่เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ประเทศไทยมีความมุ่งมั่นและให้ความสำคัญในด้านต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ โดยด้านที่สำคัญด้านหนึ่งและที่กำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ คือ ด้านการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์นั้นนับว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่ทำให้หน่วยงานหรือองค์กรสามารถพัฒนาไปข้างหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ และส่งผลกระทบต่อ การขับเคลื่อนและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้มีความก้าวหน้าและเป็นประเทศที่พัฒนาในที่สุด (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

ทรัพยากรมนุษย์มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ และพบว่าในอนาคตสัดส่วนของผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นส่งผลให้จำนวนแรงงานช่วงวัยทำงานลดลง จึงกล่าวได้ว่าเด็กและเยาวชนจึงเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาต่อไปในอนาคต แต่ในปัจจุบันกลับพบว่า จำนวนเด็กและเยาวชนมีการกระทำผิดเพิ่มสูงขึ้นจากรายงานสถิติคดี ประจำปี 2562 โดยจำแนกตามฐานความผิดที่เด็กกระทำผิดมีการกระทำความผิดสูงสุด คือ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ร้อยละ 51.02 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ร้อยละ 14.15 และความผิดเกี่ยวกับชีวิต และร่างกาย ร้อยละ 10.44 ตามลำดับจากสถิติดังกล่าว พบว่า สิ่งที่เกิดขึ้นนับเป็นปัญหาของเด็กและเยาวชนที่ไปหลงผิด หากไม่มีมาตรการแก้ไขให้เด็กและเยาวชนเหล่านี้กลับตัวเป็นคนดีได้ ปัญหาก็จะทวีความรุนแรงขึ้นจนพัฒนาเป็นอาชญากรได้ในที่สุด (ณัฐพล แก้วเกิด และคณะ, 2563) และหากมิได้มีการเฝ้าระวังการติดตามเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดภายหลังออกจากกระบวนการยุติธรรมอาจจะทำให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิดซ้ำอีก (วรภัทร รัตนพาณิษย์, 2562) การให้โอกาสเด็กและเยาวชนหลังปล่อยตัวได้พิสูจน์ตัวเองและเริ่มต้นชีวิตใหม่จึงถือเป็นสิ่งสำคัญในการคืนเด็กดีสู่สังคม

ปัจจุบันสถานการณ์ด้านการแพร่ระบาดของยาเสพติดมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นในทุกพื้นที่ของประเทศไทย ถือเป็นปัญหาและภัยร้ายแรงของสังคมไทยมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะปัญหาในกลุ่มผู้เสพและผู้ค้ายาเสพติดที่เป็นเด็กและเยาวชน เนื่องจากเป็นวัยที่ถูกชักจูงได้ง่าย ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่อสังคม ชุมชน และตนเอง เช่น การสูญเสียโอกาสในการศึกษา สุขภาพร่างกายและจิตใจเสื่อมโทรม การสูญเสียอิสรภาพเนื่องจากกระทำความผิด ความสัมพันธ์ในครอบครัวถูกทำลาย และส่งผลกระทบต่อระดับประเทศ คือ การสูญเสียด้านงบประมาณในการปราบปรามจับกุมคุมขัง รวมทั้งการบำบัดฟื้นฟู และการสูญเสียทรัพยากรบุคคลที่มีค่าอันเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคต (กิงกาญจน์ จงสุขไกล, 2555)

จากสถานการณ์ข้างต้น กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนมีจำนวนสถิติเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับยาและสารเสพติด และสถิติเด็กและเยาวชนกระทำผิดซ้ำฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษและร้อยละของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำภายหลังปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกฯ ดังตารางที่ 1 และตารางที่ 2 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 จำนวนคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจฯ ทั่วประเทศ (ปี 2560 – 2565)

ปีงบประมาณ	2560	2561	2562	2563	2564	2565
จำนวนเด็กและเยาวชนกระทำผิด	25,531	22,121	20,588	14,727	10,507	9,528
จำนวนเด็กและเยาวชนคดียาเสพติดฯ	11,618	11,094	10,512	7,122	4,904	3,664
จำนวนเด็กและเยาวชนคดียาเสพติดฯ (ร้อยละ)	45.51	50.06	51.06	48.36	46.67	38.45

ที่มา : (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม, 2565)

จากตารางพบว่า เด็กและเยาวชนทั้งประเทศจากฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ในปีงบประมาณ 2560 มีเด็กและเยาวชนกระทำผิดจำนวนทั้งสิ้น 25,531 คน และเป็นฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จำนวน 11,618 คน คิดเป็นร้อยละ 45.51 ปีงบประมาณ 2561 มีเด็กและเยาวชนกระทำผิดจำนวนทั้งสิ้น จำนวน 22,121 คน และเป็นฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จำนวน 11,094 คน คิดเป็นร้อยละ 50.06 และปีงบประมาณ 2562 มีเด็กและเยาวชนกระทำผิดจำนวนทั้งสิ้น 20,588 คน และเป็นฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จำนวน 10,512 คน คิดเป็นร้อยละ 51.06 และปีงบประมาณ 2563 มีเด็กและเยาวชนกระทำผิดจำนวนทั้งสิ้น 14,727 คน และเป็นฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จำนวน 7,122 คน คิดเป็นร้อยละ 48.36 และปีงบประมาณ 2564 มีเด็กและเยาวชนกระทำผิดจำนวนทั้งสิ้น 10,507 คน และเป็นฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จำนวน 4,904 คน คิดเป็นร้อยละ 46.67 และปีงบประมาณ 2565 มีเด็กและเยาวชนกระทำผิดจำนวนทั้งสิ้น 9,528 คน และเป็นฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จำนวน 3,664 คน คิดเป็นร้อยละ 38.45 โดยมีการใช้ประเภทยาเสพติด 3 อันดับแรก ได้แก่ ยาบ้า กัญชา กระพ๋อม ตามลำดับ

ตารางที่ 2 จำนวนเด็กและเยาวชนกระทำผิดซ้ำฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ และร้อยละของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำภายหลังปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกฯ (ปีงบประมาณ 2559 – กันยายน 2564)

ปีงบประมาณ	จำนวนเด็กและเยาวชน			ร้อยละ
	ได้รับการปล่อยตัว	ถูกจับซ้ำทั้งหมด	ถูกจับคดียาเสพติดภายใน 1 ปี	
2559	4,263	994	649	83.85
2560	3,774	882	638	72.34
2561	3,189	758	585	77.18
2562	2,808	707	563	79.63
2563	2,548	569	472	82.95
2564	1,892	372	287	77.15

ที่มา : (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม, 2565)

จากตาราง พบว่า ปังบประมาณ 2559 (ปล่อยตัวเดือนตุลาคม 2558 – เดือนกันยายน 2559) กระทำผิดซ้ำภายใน 1 ปี (ตุลาคม 2559 – กันยายน 2560) จำนวนทั้งสิ้น 4,263 คน ถูกจับซ้ำ 994 คน ฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จำนวน 649 คน คิดเป็นร้อยละ 83.85 สำหรับปังบประมาณ 2560 (ปล่อยตัวเดือนตุลาคม 2559 – เดือนกันยายน 2560) กระทำผิดซ้ำภายใน 1 ปี (ตุลาคม 2560 – กันยายน 2561) จำนวนทั้งสิ้น 3,774 คน ถูกจับซ้ำ 882 คน ฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จำนวน 638 คน คิดเป็นร้อยละ 72.34 สำหรับปังบประมาณ 2561 (ปล่อยตัวเดือนตุลาคม 2560 – กันยายน 2561) จำนวนทั้งสิ้น 3,189 คน ถูกจับซ้ำ 758 คน กระทำผิดซ้ำมีคดียาเสพติดภายใน 1 ปี จำนวน 585 คน คิดเป็นร้อยละ 77.18 สำหรับปังบประมาณ 2562 (ปล่อยตัวเดือนตุลาคม 2561 – กันยายน 2562) จำนวนทั้งสิ้น 2,808 คน ถูกจับซ้ำ 707 คน กระทำผิดซ้ำมีคดียาเสพติดภายใน 1 ปี จำนวน 563 คน คิดเป็นร้อยละ 79.63 และสำหรับปังบประมาณ 2563 (ปล่อยตัวเดือนตุลาคม 2562 – กันยายน 2563) จำนวนทั้งสิ้น 2,548 คน ถูกจับซ้ำ 569 คน กระทำผิดซ้ำมีคดียาเสพติดภายใน 1 ปี จำนวน 472 คน คิดเป็นร้อยละ 82.95 สำหรับปังบประมาณ 2564 (ปล่อยตัวเดือนตุลาคม 2563 – กันยายน 2564) จำนวนทั้งสิ้น 1,892 คน ถูกจับซ้ำ 372 คน กระทำผิดซ้ำมีคดียาเสพติดภายใน 1 ปี จำนวน 287 คน คิดเป็นร้อยละ 77.15 ซึ่งจะเห็นได้ว่าตลอดระยะเวลา 6 ปีที่ผ่านมา สถิติการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่กระทำผิดซ้ำมีแนวโน้มที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ในกระบวนการบำบัดฟื้นฟู ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ซึ่งอยู่ในความดูแลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จะมีการติดตามเฝ้าระวัง เพื่อป้องกันการกลับไปใช้ยาเสพติดซ้ำ วิธีที่ใช้ตรวจโดยทั่วไปคือ การตรวจในปัสสาวะ ซึ่งมีข้อจำกัด คือ สามารถตรวจพบสารเสพติดในร่างกายได้ประมาณ 3-5 วันหลังจากเสพครั้งสุดท้าย หากผู้ที่เสพยาเสพติดหยุดใช้ระยะเวลานานกว่า 5 วันก่อนทำการตรวจพิสูจน์ก็จะทำให้ตรวจไม่พบ ลักษณะดังกล่าวทำให้เกิดช่องว่างในการติดตามเฝ้าระวังการใช้ยาเสพติด จากการสำรวจข้อมูลพบว่า เยาวชนส่วนใหญ่มีการกลับไปใช้ยาเสพติดซ้ำในระหว่างที่ลาปล่อยกลับบ้าน 7 วัน โดยจะเสพยาเสพติดเฉพาะในช่วง 1-2 วันแรกเท่านั้น ดังนั้นเมื่อกลับเข้าสู่ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน จึงไม่สามารถตรวจพบสารเสพติดในร่างกายได้ ซึ่งตามข้อเท็จจริงแล้วเด็กและเยาวชนมีการใช้ยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้ปัญหาการเสพยาเสพติดไม่ลดลง นอกจากนี้ ปัจจุบันยังพบว่า เด็กและเยาวชนมีการนำสารต่าง ๆ หรือยารักษาโรคที่หาได้ง่ายมาผสมกันเพื่อให้ออกฤทธิ์เหมือนสารเสพติด เช่น ยาแก้ปวด ทรามาดอล และยารักษาอาการจิตเภท เป็นต้น ซึ่งเด็กและเยาวชนมีการทดลองใช้สารเหล่านี้ เนื่องจากมองว่าเกิดจากส่วนผสมของสารที่ไม่เป็นอันตราย โดยที่ไม่ได้คำนึงว่ามีฤทธิ์เสพติดและก่อให้เกิดผลเสียต่อร่างกาย ซึ่งชุดทดสอบในปัสสาวะที่ใช้ในปัจจุบันจะไม่ครอบคลุมยาเหล่านี้ ส่งผลให้ไม่สามารถตรวจติดตามการใช้ยากลุ่มนี้ได้ ปัญหาประการสำคัญคือ เมื่อเด็กและเยาวชนได้ทราบถึงจุดอ่อนของการตรวจปัสสาวะ จะทำให้เป็นปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมให้เยาวชนเหล่านั้นกลับไปใช้ยาเสพติด หรือการนำยามาใช้ในทางที่ผิดเมื่อมีโอกาส หรือแม้แต่ นำเอายาเสพติดหรือยาอื่น ๆ เข้ามาแพร่ระบาดในศูนย์ฝึกฯ ส่งผลให้กระบวนการบำบัด และพัฒนาพฤติกรรมไม่เกิดประสิทธิผล

การตรวจหาสารเสพติดในเส้นผมเป็นอีกวิธีหนึ่งเพื่อพิสูจน์ว่า บุคคลนั้นได้ใช้สารเสพติดมาก่อนหรือไม่ ข้อดีของการตรวจหาสารเสพติดในเส้นผม คือ สามารถตรวจพบสารเสพติดหลังเสพครั้งสุดท้ายเป็นระยะเวลาสัปดาห์หรือเป็นเดือนขึ้นกับความยาวของเส้นผม เนื่องจากสารเสพติดจะถูกนำไปสะสมอยู่ในเส้นผมและไม่ถูกขับออกจากร่างกาย หากต้องการเก็บตัวอย่างใหม่อีกครั้งก็ยังสามารถเก็บเส้นผมได้ ซึ่งต่างกับปัสสาวะหากต้องเก็บปัสสาวะใหม่ก็จะได้ปัสสาวะที่ช่วงเวลาเดิม และการเก็บตัวอย่างเส้นผมสามารถทำได้ไม่ยาก ง่ายต่อการกำกับดูแล นอกจากนี้ในการตรวจหาชนิดของสารเสพติดในเส้นผมสามารถทำได้ในคราวเดียวได้หลายชนิด โดยไม่ต้องใช้ชุดทดสอบแยกชนิดเหมือนในปัสสาวะ จึงสามารถขยายเพิ่มจำนวนชนิดของยาหรือสารเสพติดเป้าหมายที่ต้องการตรวจได้ไม่จำกัด

สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ บูรณาการงานร่วมกับกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยการนำการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม มาใช้ในการติดตามเฝ้าระวังการใช้สารเสพติดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่อยู่ระหว่างกระบวนการบำบัด ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ภายใต้การดูแลของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนต่าง ๆ ทั่วประเทศ เนื่องจากกระบวนการตรวจสารเสพติดโดยใช้วิธีตรวจปัสสาวะค่อนข้างมีข้อจำกัด โดยหากผู้เสพเว้นระยะเวลาของการเสพให้ห่างจากการตรวจวิธีการตรวจทางปัสสาวะจะไม่สามารถตรวจพบสารเสพติดได้ นอกจากนี้ ชนิดของชุดทดสอบปัสสาวะที่มีจำกัด ทำให้ไม่สามารถตรวจพบกรณีที่เด็กและเยาวชนมีการใช้ยาเสพติดชนิดใหม่ ๆ ได้ ซึ่งส่งผลให้เด็กและเยาวชน ที่อยู่ระหว่างการบำบัดฟื้นฟูและได้รับอนุญาตให้กลับเยี่ยมบ้าน มีความเสี่ยงต่อการกลับไปใช้ยาเสพติดได้ ดังนั้น **งานวิจัยระยะที่ 1** จึงเป็นการพัฒนาระบบป้องกันการเสพติซ้ำของเด็กและเยาวชนโดยการตรวจสารเสพติดในเส้นผม โดยวางระบบ และจัดทำคู่มือปฏิบัติงานในการตรวจสารเสพติดในเส้นผมเด็กและเยาวชนของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ ผลสัมฤทธิ์จากการนำการตรวจสารเสพติดในเส้นผมมาใช้ในการเฝ้าระวังการใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 จนถึง พ.ศ. 2563 พบว่าเด็กและเยาวชนมีการใช้ยาเสพติดในภาพรวมลดลงอย่างต่อเนื่องจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 (ร้อยละ 28.1) พ.ศ. 2562 (ร้อยละ 11.1) และลดลงเหลือเพียงร้อยละ 7.1 ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 จนในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 เด็กและเยาวชนตรวจพบสารเสพติดในเส้นผมลดลงเหลือเพียงร้อยละ 3.4 สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพการนำการตรวจเส้นผมมาใช้ในการเฝ้าระวังการเสพของเด็กและเยาวชน จากผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมดังกล่าว นำมาสู่**งานวิจัยระยะที่ 2** เรื่องการยกระดับความร่วมมือด้านการใช้เทคนิคการตรวจสารเสพติดในเส้นผมระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อป้องกันการเสพซ้ำของเด็กและเยาวชน โดย ยกระดับความร่วมมือด้านการใช้เทคนิคการตรวจสารเสพติดในเส้นผมระหว่างสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดูแลเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง และกรมคุมประพฤติ โดยได้มีการจัดทำข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ร่วมกันทั้ง 4 หน่วยงาน เพื่อให้มีการขยายผลการพัฒนาระบบป้องกันการเสพติดซ้ำของเด็กและเยาวชนหลังปล่อยตัว โดยมีแนวทางการพัฒนาระบบทั้งทางด้านนโยบาย ความรู้ความเข้าใจ

เป้าหมายหลักเกณฑ์ การประสานงานการบริหารจัดการ การตรวจพิสูจน์ รวมทั้งมีการจัดทำ “คู่มือการปฏิบัติงานการตรวจพิสูจน์ยาเสพติดในเส้นผม” และนำผลของงานวิจัยไปใช้ในการปฏิบัติจริง กับกลุ่มเด็กและเยาวชนนาร่องที่อยู่ในการดูแลของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง (อัมพิกา ลีลาพจนานพร และคณะ, 2565)

ดังนั้น ในงานวิจัยระยะที่ 3 จึงได้มีการดำเนิน การขยายผลนวัตกรรมการตรวจสารเสพติด ในเส้นผมเพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน โดยจัดทำมาตรการสำหรับการป้องปรามการหวนกลับไปใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในการดูแลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศาลเยาวชนและครอบครัว นำไปสู่ต้นแบบ การพัฒนาระบบการป้องกันการเสพติดซ้ำอย่างเป็นรูปธรรม และเป็นเครื่องมือในการกลับตัวเป็นคนดี ของเด็กและเยาวชนอันเป็นอนาคตของชาติต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

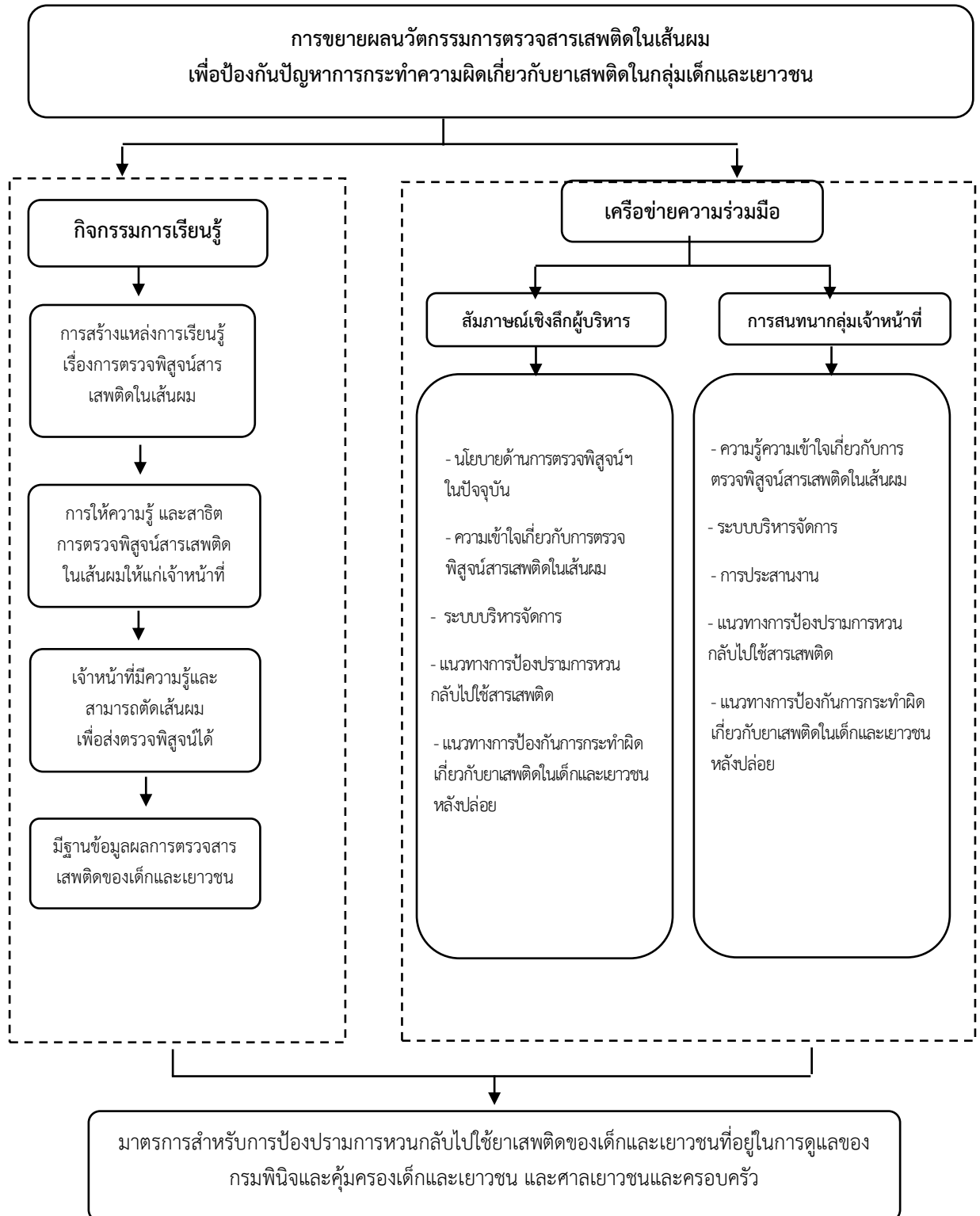
- 1) เพื่อตรวจการใช้สารเสพติดของเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงโดยใช้เทคนิคตรวจสารเสพติด ในเส้นผม
- 2) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลผลการตรวจสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความ รับผิดชอบของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์
- 3) เพื่อจัดทำมาตรการสำหรับการป้องปรามการหวนกลับไปใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชน ที่อยู่ในการดูแลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศาลศาลยุติธรรม
- 4) เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการตรวจสารเสพติดจากเส้นผมแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ห้องปฏิบัติการตรวจสารเสพติด กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมคุมประพฤติ และศาลยุติธรรม

1.3 ประโยชน์ที่ได้รับ

- 1) กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน มีมาตรการสำหรับการป้องปรามการหวนกลับไปใช้ยาเสพติดสำหรับเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความดูแล
- 2) ศาลยุติธรรมมีมาตรการสำหรับป้องกัน ในการบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำความผิด
- 3) ข้อมูลผลการตรวจสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในการดูแลของกรมพินิจฯ เด็กและเยาวชนที่เคยกระทำความผิด ที่อยู่ในการดูแลของศาลยุติธรรม
- 4) มีภาคีเครือข่ายความร่วมมือด้านการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม

1.4 กรอบแนวคิดในการดำเนินงาน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย แสดงดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ และคำสำคัญ (Keywords)

การขยายผล หมายถึง การเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การขยายผลนวัตกรรมการตรวจสารเสพติดในเส้นผม หมายถึง การเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม ในรูปแบบการเรียนรู้ผ่านตัวกลางที่เป็นเทคโนโลยีหรือออนไลน์ (E-learning) เพื่อสร้างองค์ความรู้ให้แก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และยึดถือเป็นแนวปฏิบัติในทิศทางเดียวกันได้อย่างถูกต้อง พร้อมทั้งสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมให้แก่เด็กและเยาวชน รวมถึงประชาชนที่สนใจ

เทคนิคการตรวจสารเสพติดในเส้นผม หมายถึง การเก็บตัวอย่างเส้นผมบริเวณด้านหลังศีรษะ (Posterior Vertex) หรือตำแหน่งอื่น ๆ ที่สามารถเก็บได้พร้อมระบุตำแหน่งที่เก็บมาล้างด้วยตัวทำละลาย แล้วตัดให้เล็กละเอียดที่สุด เพื่อง่ายต่อการสกัดหาสารเสพติดที่อยู่ในเส้นผม จากนั้นนำเส้นผมมาสกัดตามกระบวนการตรวจพิสูจน์ทางห้องปฏิบัติการ ก่อนเข้าสู่ขั้นตอนที่สำคัญที่สุดคือ นำเส้นผมเข้าเครื่องมือวิทยาศาสตร์ที่มีเทคโนโลยีขั้นสูง ทำหน้าที่ฉีดสารเคมี สกัด วิเคราะห์ ซึ่งสามารถตรวจหาสารเสพติดได้มากถึง 28 ชนิด โดยแสดงผลผ่านหน้าจอได้ทันทีว่าในเส้นผมมีสารใดบ้าง เป็นขั้นตอนตามมาตรฐานสากลเครื่องมือที่ใช้ ในการตรวจ: Liquid Chromatography - Tandem mass spectrometer (LC-MS/MS)

เด็กและเยาวชนหลังปล่อยตัว หมายถึง เด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน (ข้อมูลเพิ่มเติมได้จากการดำเนินงานวิจัยนี้)

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หมายถึง สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ศาลเยาวชนยุติธรรม (สำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาภาค 1 และ ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง) กรมคุมประพฤติ และเครือข่ายห้องปฏิบัติการตรวจพิสูจน์สารเสพติด

การตรวจสารเสพติดในเส้นผม หมายถึง การตรวจสารเสพติดและยาในเส้นผม ทั้งหมด 28 ชนิด ดังนี้ 6-monoacetylmorphine, morphine, codeine, amphetamine, methamphetamine, MDMA, MDA, cocaine, benzoylecgonine, alprazolam, diazepam, nordiazepam, oxazepam, temazepam, clonazepam, 7-aminonitrazepam, nitrazepam, 7-aminoflunitrazepam, flunitrazepam, ketamine, methadone, oxycodone, EDDP และ tramadol ในเส้นผมด้วยเทคนิค LC/MS/MS

เครื่อง LC/MS/MS หมายถึง เครื่อง Liquid chromatography/triple-quadrupole mass spectrometer หรือ เครื่อง Liquid chromatography/Triple quadrupole linear ion traps mass spectrometer (QTRAP[®])

เทคนิค LC/MS/MS หมายถึง เทคนิค Liquid chromatography/tandem mass spectrometry

เด็กและเยาวชน หมายถึง เด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดและอยู่ภายใต้ความดูแลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง และกรมคุมประพฤติ

เด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยง หมายถึง กลุ่มเด็กและเยาวชนกลุ่มที่มีความเสี่ยงในการกลับไปเสพสารเสพติดซ้ำ

ศูนย์ฝึกและอบรมฯ หมายถึง ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

การเสพติดซ้ำ หมายถึง เด็กและเยาวชนที่กลับไปเสพสารเสพติดหลังจากถูกรับตัวเข้าสู่ศูนย์ฝึกและอบรมฯ หรือศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง

ผู้บริหารสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ หมายถึง ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม

ผู้บริหารกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน หมายถึง อธิบดีและรองอธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม

ผู้บริหารศาลยุติธรรม หมายถึง อธิบดีผู้พิพากษาและรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง และสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษามาตร 1 (ศาลแขวงดอนเมือง และศาลแขวงพระนครเหนือ)

ผู้บริหารกรมคุมประพฤติ หมายถึง อธิบดีและรองอธิบดีกรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม

กลุ่มตรวจพิสูจน์ทางเคมี หมายถึง กลุ่มตรวจพิสูจน์ทางเคมี สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม

เจ้าหน้าที่กลุ่มตรวจพิสูจน์ทางเคมี หมายถึง เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในกระบวนการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมของกลุ่มตรวจพิสูจน์ทางเคมี สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม

วัตถุพยาน หมายถึง เส้นผมที่จัดเก็บโดยเจ้าหน้าที่กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง กรมคุมประพฤติ บรรจุในซองกระดาษ ปิดผนึกพร้อมลงลายมือชื่อกำกับ

กลุ่มบริหารจัดการวัตถุพยาน หมายถึง กลุ่มบริหารจัดการวัตถุพยาน สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม

เจ้าหน้าที่กลุ่มบริหารจัดการวัตถุพยาน หมายถึง เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในการรับ - ส่งวัตถุพยานและรายงานผลการตรวจพิสูจน์ ของกลุ่มบริหารจัดการวัตถุพยาน สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม

กลุ่ม one stop service หมายถึง ศูนย์บริการร่วมสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ (one stop service) กระทรวงยุติธรรม

เจ้าหน้าที่กลุ่ม one stop service หมายถึง เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในการรับวัตถุพยาน (เส้นผม) ผ่านระบบ e-one stop service

กองสารสนเทศนิติวิทยาศาสตร์ หมายถึง กองสารสนเทศนิติวิทยาศาสตร์ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม

เจ้าหน้าที่ศูนย์ข้อมูลกลางของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ หมายถึง เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในการส่งรายงานผลการตรวจพิสูจน์ไปยังหน่วยขอรับบริการ ผ่านระบบ e-one stop service

เครือข่ายห้องปฏิบัติการตรวจพิสูจน์สารเสพติด หมายถึง ห้องปฏิบัติการเคมีของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์, โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย, โรงพยาบาลศิริราชปิยมหาราชการุณย์, กลุ่มงานพิษวิทยา สถาบันนิติเวชวิทยา โรงพยาบาลตำรวจ และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กองพัฒนาระบบสุขภาพเด็กและเยาวชน หมายถึง กลุ่มพัฒนาระบบงานพยาบาลและสาธารณสุข สำนักพัฒนาระบบยุติธรรมเด็กและเยาวชน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม

นักวิชาชีพ หมายถึง นักวิชาการอบรมและฝึกวิชาชีพ นักจิตวิทยา นักจิตวิทยาคลินิก นักสังคมสงเคราะห์หรือพยาบาล หรือเจ้าหน้าที่อื่นที่ผู้อำนวยการมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งนักวิชาการอบรมและฝึกวิชาชีพ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของศูนย์ฝึกและอบรม สถานศึกษา สถานฝึกและอบรม และสถานแนะนำทางจิต

คณะกรรมการสหวิชาชีพ หมายถึง คณะกรรมการซึ่งประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิในวิชาชีพที่ได้รับการแต่งตั้งจากอธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ได้แก่ ด้านจิตวิทยา ด้านสังคมสงเคราะห์ ด้านสาธารณสุข และด้านการศึกษาด้านละ 1 คน อย่างน้อยกึ่งหนึ่งต้องไม่เป็นเจ้าหน้าที่ของสถานพินิจ โดยมีหัวหน้างานอภิบาลและการพินิจ เป็นเลขานุการ

ผู้อำนวยการ หมายถึง ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกฯ และให้หมายรวมถึงผู้ดูแลหรือผู้ปกครองสถานศึกษาสถานฝึกและอบรม และสถานแนะนำทางจิต

คณะกรรมการนักวิชาชีพ หมายถึง เจ้าหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้ง จากผู้อำนวยการ ซึ่งประกอบด้วย ผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรม เป็นประธาน นักจิตวิทยา/นักจิตวิทยาคลินิก นักสังคมสงเคราะห์ พยาบาล ครูที่ปรึกษา นักวิชาการอบรมและฝึกวิชาชีพ เป็นกรรมการและหัวหน้างานอภิบาลและการพินิจ เป็นกรรมการและเลขานุการ

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 การกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

2.1.1 ความหมายของเด็กและเยาวชน

ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

“เด็ก” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุเกินกว่าอายุที่กำหนดไว้ตามมาตรา 73 แห่งประมวลกฎหมายอาญา แต่ยังไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์

“เยาวชน” หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบห้าปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ (พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553, 2565)

2.1.2 เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด

สาเหตุของการกระทำผิดของเด็กและการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนนั้นบางคนอาจมีเพียงสาเหตุเดียวในขณะที่บางคนอาจมีหลายสาเหตุประกอบกันแต่ในทางวิชาการแล้วมองสาเหตุของการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนออกเป็น 3 ด้านคือ

1. ด้านกฎหมาย นักกฎหมายมองว่าการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนนั้นเกิดจากความเผลอวู่วาม รู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือถูกหลอกใช้ ซึ่งไม่ถือว่าเป็นการกระทำผิดในทางอาญาแต่ถือว่าเป็นเพียงพฤติกรรมเบี่ยงเบนเท่านั้น

2. ด้านสังคมวิทยา นักสังคมวิทยามองว่าเด็กและเยาวชนกระทำผิด เพราะได้รับแบบอย่างความประพฤติที่ไม่ดีจากบุคคลรอบข้าง เมื่อเด็กและเยาวชนยังขาดความหนักแน่นทางจิตใจ จึงอาจถูกครอบงำ ชักจูงได้ง่าย ทำให้พฤติกรรมเด็กและเยาวชนประพฤติผิดไปจากบรรทัดฐานของสังคมและกลายเป็นการกระทำผิดต่อกฎหมายในที่สุด

3. ด้านจิตวิทยานักจิตวิทยาเห็นการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนว่าเกิดจากความผิดปกติของร่างกายและจิตใจซึ่งมีแนวโน้มที่จะทำให้อารมณ์ของบุคคลแปรปรวน ขาดความยับยั้งชั่งใจไม่สามารถควบคุมตนเองได้ มีพฤติกรรมเป็นปฏิกิริยาต่อสังคมและคนรอบข้างและกระทำผิดได้ง่าย จนนำไปสู่การกระทำที่รุนแรงได้ (ฟาติมะห์ ชันรศักดิ์, 2558)

นักจิตวิทยาและนักอาชญาวิทยาได้ทำการศึกษาสาเหตุของการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในประเทศไทย พบว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมักเกิดจากความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจประกอบกับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไป สาเหตุของการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนที่สำคัญแบ่งได้ ดังนี้

1. สาเหตุจากความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ หรือบุคลิกภาพของเด็กและเยาวชน แบ่งได้เป็น 3 ประการ ดังนี้

1.1 พันธุกรรมหรือสิ่งที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิดได้รับถ่ายทอดมาจากบิดามารดา Cesare Lombroso บิดาแห่งอาชญาวิทยา เชื่อว่าความประพฤติหรือสัณฐานบางอย่างของมนุษย์สามารถถ่ายทอดมาจากบิดามารดาสู่บุตรหลานได้ไม่มากนักน้อย เช่น ความบกพร่องทางจิตของบิดามารดาอาจถ่ายทอดมายังบุตร ทำให้บุตรขาดความยับยั้งใจในการกระทำความผิดโรคร้ายไข้เจ็บบางอย่างก็อาจติดไปยังบุตรได้

1.2 ความไม่สมประกอบทางกายอาจเกิดจากการประสบอุบัติเหตุหรือเกิดจากโรคร้ายไข้เจ็บ การที่ร่างกายไม่สมประกอบนั้นเป็นสาเหตุให้เด็กและเยาวชนถูกล้อเลียนจากเพื่อนหรือเป็นที่รังเกียจจากคนทั่วไป ทำให้มีปัญหาทางอารมณ์ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคม เกิดปมด้อย จึงต้องการหาสิ่งชดเชย เพื่อทำให้ตนโดดเด่นหรือเป็นที่ยอมรับในสังคม ซึ่งบางครั้งเป็นการกระทำในทางที่ผิด

1.3 ความไม่สมประกอบทางจิต ปกติแล้วคนเรามีความรู้สึกหรือสัณฐานญาณคล้ายคลึงกันกล่าวคือ มีความโลภ โกรธ หลงและมีความรู้สึกทางเพศ แต่การแสดงออกเพื่อสนองตอบความรู้สึกเหล่านั้นแตกต่างกันออกไปในแต่ละคนขึ้นอยู่กับการศึกษาอบรม คุณวุฒิ วัชวุฒิสภาวะแวดล้อม ซึ่งองค์ประกอบอย่างหนึ่งที่ทำให้คนเราแสดงออกที่ผิดแปลกไปจากผู้อื่นทั่วไป คือ ผู้มีจิตบกพร่องขาดวิจารณญาณและขาดความยับยั้งชั่งใจในการแสดงออกจึงมีพฤติกรรมในการก่อให้เกิดการกระทำความผิดขึ้น

2. สาเหตุจากปัญหาทางครอบครัวของเด็กและเยาวชน

ครอบครัวรวมทั้งสมาชิกในครอบครัว เป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญที่สุดทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการหล่อหลอมขัดเกลาบุคลิกภาพและอุปนิสัยที่ดีให้แก่เด็กและเยาวชน เพราะบิดามารดาเป็นเสมือนครู เสมือนเพื่อน และสิ่งแวดล้อมที่เด็กและเยาวชนได้พบเห็นตั้งแต่จำความได้ ดังนั้นถ้าบิดามารดามีความเข้าใจธรรมชาติและความต้องการของบุตร มีความประพฤติที่ดีงาม มีความรักใคร่กลมเกลียว เป็นผู้มีเหตุผลและมีความคิดสร้างสรรค์ก็จะเป็นแบบอย่างให้บุตรมีพฤติกรรมที่เหมาะสมปัญหาทางครอบครัวที่ทำให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิดเกิดจากสาเหตุ ดังนี้

2.1 ครอบครัวไม่สามัคคีหรือไม่ปรองดองกัน (Family Disorganization) เด็กและเยาวชนจะเป็นผู้มีอารมณ์และจิตใจก้าวร้าว พุดจาหยาบคาย ทำให้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน

2.2 ครอบครัวแตกร้าง (Broken Home) อันได้แก่ บิดาและหรือมารดาตาย หรือหย่าร้าง ทำให้เด็กและเยาวชนขาดความรัก ความอบอุ่น เกิดปมด้อย สภาพจิตใจเสื่อมโทรม พยายามหาสิ่งชดเชย และอาจแสดงพฤติกรรมออกมาในลักษณะที่เป็นปัญหาหรือไม่สมควรจนถึงขั้นกระทำความผิด

2.3 ครอบครัวที่บิดามารดาประพฤติตนไม่ดี ในกรณีนี้บิดามารดาอาจเป็นผู้ติดยาเสพติด สุรา หรือการพนัน การกระทำเช่นนี้จึงเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีแก่บุตร หรือบิดามารดาสั่งสอนให้บุตรประพฤติชั่วเสียเอง เพื่อหวังประโยชน์จากการกระทำความผิดของบุตร

2.4 ครอบครัวยากจนที่อาศัยอยู่ในแหล่งชุมชนแออัดหรือแหล่งเสื่อมโทรม ในกรณีนี้สิ่งแวดล้อมจะเต็มไปด้วยมลพิษ คนจรจัด และมีแหล่งมั่วสุมอบายมุข บิดามารดา อาจจะประกอบอาชีพคนงาน กรรมกรที่ใช้แรงงาน ชาวไร่ ชาวนาที่หาเช้ากินค่ำ ไม่มีเวลาเอาใจใส่หรือไม่มีเวลาให้ความรักความอบอุ่นอย่างเพียงพอแก่บุตร จึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้บุตรมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน หรือติดยาเสพติด เป็นต้น

2.5 ครอบครัวที่บิดามารดาปล่อยปละละเลย บิดามารดาไม่ดูแลเรื่องความเป็นอยู่ไม่ให้การศึกษาเล่าเรียน ไม่เอาใจใส่ในการอบรมสั่งสอนขัดเกลาบุตร ทั้งบิดามารดาไม่มีเวลาให้ความรักความอบอุ่น

2.6 ครอบครัวที่บิดามารดาขาดการศึกษาที่จะนำความรู้มาอบรมสั่งสอนบุตร กรณีนี้หากจะเข้มงวดก็เข้มงวดเกินไปหรือหากจะตามใจก็จะตามใจมากเกินไป บุตรจึงมีพฤติกรรมที่ผิดแผกแตกต่างจากมาตรฐานสังคม

3. สาเหตุจากสภาพแวดล้อมทางสังคม

สภาพแวดล้อมทางสังคมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์มาก โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่มีวุฒิภาวะต่ำ หากตกอยู่ในสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ไม่ดีก็จะเลียนแบบในพฤติกรรมที่ไม่ดีนั้นด้วย สาเหตุจากสภาพแวดล้อมทางสังคมที่สำคัญ มีดังนี้

3.1 การขาดที่อยู่อาศัย ขาดการศึกษา ขาดวุฒิภาวะ และขาดการอบรมที่ดี กรณีนี้เป็นเหตุให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนอันได้แก่ การเสพยาเสพติด การเล่นการพนัน หรือการมีพฤติกรรมทางเพศก่อนวัยอันควร เป็นต้น

3.2 สภาพแวดล้อมเต็มไปด้วยสถานบันเทิงเรีงรมย์ แหล่งชุมชนแออัด แหล่งมั่วสุมของพวกมิจฉาชีพหรือผู้มีอิทธิพล เด็กและเยาวชนในแหล่งดังกล่าวเห็นพฤติกรรมเลวร้ายอยู่เป็นประจำจนรู้สึกรู้ว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดา ประกอบกับเด็กและเยาวชนมีพื้นฐานจิตใจที่อ่อนไหวไม่สามารถแยกแยะได้ว่าการกระทำใดที่ถูกที่ควร จึงมักเลียนแบบในสิ่งที่ไม่ถูกไม่ควรจนกลายเป็นการกระทำความผิด

3.3 การคบหาสมาคมกับคนที่มีพฤติกรรมไม่ดีหรือคบหาเพื่อนที่ไม่ดี เด็กและเยาวชนเป็นวัยที่ต้องการมีเอกลักษณ์ของตนเอง จึงได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนซึ่งเข้ามามีบทบาทแทนที่ครอบครัว ดังนั้น หากคบเพื่อนไม่ดีหรือมีทัศนคติที่จะฝ่าฝืนกฎหมาย ก็อาจจะถูกชักจูงไปในทางที่ผิดจนในที่สุดกลายเป็นผู้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไป

3.4 สภาพแวดล้อมจากสื่อสารมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร นวนิยาย วิทยุ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ ที่เสนอข่าวเกี่ยวกับอาชญากรรม สิ่งชั่วร้ายทางกามารมณ์ สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยชักจูงจิตใจหรือยั่วยุให้เกิดกระทำความผิด

3.5 การขัดกันทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ความ อยุติธรรมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมือง และการเกิดภาวะสับสนในทางบ้านเมือง เช่น ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ การแบ่งฝักแบ่งฝ่ายในทางการเมือง เป็นต้น

4. สาเหตุทางด้านเศรษฐกิจ

กรณีนี้หมายความว่าความยากจนของครอบครัว ความยากจนมีอิทธิพลก่อให้เกิดปัญหาต่อครอบครัวมากมายหลายประการ ซึ่งกรณีที่มีมักจะเกิดขึ้นอยู่เป็นประจำก็คือ การดิ้นรนต่อสู้ เพื่อแสวงหารายได้มาจุนเจือครอบครัวจนไม่มีเวลาที่จะมาอบรมสั่งสอนบุตรที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของศีลธรรม จรรยา มารยาทหรือการเล่าเรียนของบุตร ขาดการดูแลเอาใจใส่ แม้แต่ยามเจ็บไข้ ขาดการอยู่ดีกินดี ขาดระเบียบแบบแผน และโดยสภาพของครอบครัว อาจทำให้เด็กหรือเยาวชนต้องอยู่ในแหล่งเสื่อมโทรม สิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี สภาพของสังคมเสื่อมทราม อันเป็นอิทธิพลโน้มน้าวให้กลายเป็นเด็กที่มีปัญหาต่อสังคมได้ (เดชา ศิริเจริญ, 2555)

2.1.3 เด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรม

เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์หรือแนวความคิดในการดำเนินการ สำหรับเด็กและเยาวชน ที่มุ่งคุ้มครองสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด เพื่อให้กลับตัวเป็นพลเมืองดี ยิ่งกว่าการที่จะลงโทษในคดีอาญา พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 จึงเป็นกฎหมายที่กล่าวถึงวิธีการปฏิบัติหรือขั้นตอนดำเนินคดีและลงโทษเด็กและเยาวชนไว้โดยเฉพาะ และเป็นบทบัญญัติที่บ่งชี้ให้เห็นถึงการดำเนินคดีสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดแตกต่างจากการดำเนินคดีสำหรับผู้ใหญ่ โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการดำเนินคดีสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดหรือก่ออาชญากรรมแตกต่างไปจากผู้ใหญ่ ดังนี้

1. เมื่อเด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา มีหลักการว่าต้องพิจารณาคดีที่ศาลเยาวชนและครอบครัวเท่านั้น ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดอาญาโดยหลักแล้วจะต้องมีการพิจารณา คดีที่ศาลเยาวชนและครอบครัวเท่านั้น ไม่ว่าความผิดที่เด็กหรือเยาวชนกระทำนั้นจะหนักเบาเพียงใด แม้จะเป็นคดีที่มีอัตราโทษอยู่ในอำนาจการพิจารณาของศาลแขวงก็จะดำเนินคดีที่ศาลแขวงไม่ได้ หรือกรณีความผิดอุกฉกรรจ์ที่เด็กหรือเยาวชนถูกหาว่ากระทำความผิดก็ต้องดำเนินคดีที่ศาลเยาวชนและครอบครัว ทั้งนี้เพราะมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวบัญญัติไว้ในท้องที่ที่ศาลเยาวชนและครอบครัวเปิดทำการแล้ว ห้ามมิให้ศาลชั้นต้นอื่นใดในท้องที่นั้นรับคดีที่อยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวไว้พิจารณาพิพากษา อนึ่ง มีบทบัญญัติมาตรา 72 วรรคสาม บัญญัติว่า “บทบัญญัติมาตรานี้ (มาตรา 72 ว่าด้วยการนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาล) มิให้นำไปใช้บังคับในคดีที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าคดีอาจเปรียบเทียบปรับได้” ซึ่งหมายความว่าในคดีอาญาที่เด็กหรือเยาวชนตกเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิด และคดีนั้นพนักงานสอบสวนมีอำนาจเปรียบเทียบปรับได้แล้ว หากพนักงานสอบสวนทำการเปรียบเทียบปรับแล้วก็ไม่ต้องส่งตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไปยังศาลเยาวชนและครอบครัว คดีเป็นอันยุติไปในชั้นเจ้าพนักงานตำรวจ ส่วนการเปรียบเทียบปรับคดีจะดำเนินการอย่างไรและคดีใดที่สามารถทำการเปรียบเทียบปรับได้ขอให้ดู มาตรา 37 และ 38 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีรายละเอียดดังนี้ คือ

1.1 คดีที่มีโทษปรับสถานเดียว เมื่อผู้กระทำความผิดยินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิจารณา

1.2 ในความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ หรือ คดีอื่นที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกิน 10,000 บาท หรือความผิดต่อกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากร ซึ่งมีโทษปรับอย่างสูงไม่เกิน 10,000 บาท เมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่พนักงานสอบสวนได้เปรียบเทียบแล้ว

1.3 ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ หรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกิน 10,000 บาท ซึ่งเกิดในกรุงเทพมหานคร เมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่นายตำรวจประจำท้องที่ ตั้งแต่ตำแหน่งสารวัตรขึ้นไปหรือนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรผู้ทำการในตำแหน่งนั้น ๆ ได้เปรียบเทียบแล้ว

1.4 คดีซึ่งเปรียบเทียบได้ตามกฎหมายอื่น เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามค่าเปรียบเทียบของพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว คดีความผิดตาม (2) (3) และ (4) ข้างต้นถ้าเจ้าพนักงานเห็นว่าผู้ต้องหาไม่ควรรับโทษถึงจำคุกให้อำนาจเปรียบเทียบได้ โดยให้กำหนดค่าปรับซึ่งผู้ต้องหาจะพึงชำระถ้าผู้ต้องหาและผู้เสียหายยินยอมตาม นั้น เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระเงินค่าปรับตามจำนวนที่เจ้าหน้าที่กำหนดให้ ภายในเวลาอันสมควรแต่ไม่เกิน 15 วันแล้ว คดีนั้นเป็นอันเสร็จเด็ดขาดหรือในคดีที่มีค่าทดแทน ถ้าผู้เสียหายและผู้ต้องหายินยอมให้เปรียบเทียบให้เจ้าหน้าที่กะจำนวนตามที่เห็นควรหรือตามที่คู่ความตกลงกัน เมื่อพนักงานสอบสวนทำการเปรียบเทียบปรับแล้วย่อมเป็นผลให้คดีอาญานั้น เป็นอันเลิกกันและสิทธิภาคีอาญามาฟ้องย่อมระงับไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ อาญา มาตรา 37 และ 39 (3)

2. กรณีเด็กกระทำความผิดครั้งแรกและว่ากล่าวตักเตือนพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 69/1 บัญญัติไว้ว่า “กรณีเด็กกระทำความผิดครั้งแรก และว่ากล่าวตักเตือนในกรณีเด็กกระทำความผิดอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด โดยความผิดนั้น กฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจเปรียบเทียบของพนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานอื่น หากเป็นการกระทำความผิดครั้งแรกให้พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานนั้นเรียกเด็ก บิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กนั้นอาศัยอยู่ด้วยมาว่ากล่าวตักเตือนถ้าเด็กสำนึกในการกระทำและ บิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กนั้นอาศัยอยู่ด้วยสามารถดูแลเด็กได้ก็ให้งดการสอบสวน และปล่อยตัวไป” ข้อความข้างต้นยังใช้บังคับกับบุคคลซึ่งมีอายุไม่เกิน 10 ปี เว้นแต่บุคคลนั้นจะได้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดอื่นนอกเหนือจากที่กล่าวข้างต้นด้วยกฎหมาย ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวบุคคลนั้นให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก เพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นในโอกาสแรกที่กระทำได้แต่ต้องภายในเวลาไม่เกิน 24 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่บุคคลนั้นมาถึงสถานที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

3. ต้องสืบสอบถามเด็กหรือเยาวชนในเบื้องต้นและแจ้งผู้อำนวยการสถานพินิจ เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกจับ หรือเด็กหรือเยาวชน ถูกเรียกมา ส่งตัวมาเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง มาปรากฏตัวอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวน หรือมีผู้นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นเข้ามามอบตัวต่อพนักงานสอบสวน และคดีนั้นเป็นคดีที่ต้องพิจารณา พิพากษาในศาลเยาวชนและครอบครัว

พนักงานสอบสวนต้องรับสอบถามเด็กหรือเยาวชนในเบื้องต้น เพื่อทราบชื่อตัว ชื่อสกุล อายุ สัญชาติ ถิ่นที่อยู่ สถานที่เกิดและอาชีพของเด็กหรือเยาวชน ตลอดจน ชื่อตัว ชื่อสกุลและรายละเอียดเกี่ยวกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย แล้วแจ้งข้อกล่าวหาให้บุคคลดังกล่าวทราบ และแจ้งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอยู่ในเขตอำนาจ เพื่อดำเนินการตามมาตรา 82 (พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 71 วรรคหนึ่ง)

4. การสอบถามและสอบสวนเด็กหรือเยาวชนต้องกระทำในสถานที่เหมาะสม ไม่ปะปนกับผู้ต้องหาอื่น พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 70 วรรคสอง ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ว่า การสอบถามเด็กหรือเยาวชนจะต้องกระทำในสถานที่ที่เหมาะสม โดยไม่เลือกปฏิบัติและไม่ปะปนกับผู้ต้องหาอื่นหรือมีบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องอยู่ในสถานที่นั้นอันมีลักษณะเป็นการประจานเด็กหรือเยาวชน ทั้งนี้โดยคำนึงถึงอายุ เพศ สภาพของเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญ และต้องใช้ภาษาหรือถ้อยคำที่ทำให้เด็กหรือเยาวชนสามารถเข้าใจได้โดยง่าย โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ถ้าเด็กหรือเยาวชนไม่สามารถสื่อสารหรือไม่เข้าใจภาษาไทยก็ให้จัดหาล่ามให้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือจัดหาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกหรือความช่วยเหลืออื่นใดให้ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ หากเด็กหรือเยาวชนประสงค์ติดต่อสื่อสารหรือปรึกษาหารือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยและอยู่ในวิสัยที่จะดำเนินการได้ให้พนักงานสอบสวน ดำเนินการให้ตามควรแก่กรณีโดยไม่ชักช้า ส่วนการสอบสวนก็เช่นเดียวกันต้องกระทำในสถานที่ที่เหมาะสม โดยไม่เลือกปฏิบัติและไม่ปะปนกับผู้ต้องหาอื่นหรือมีบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องอยู่ในสถานที่นั้นอันมีลักษณะเป็นการประจานเด็กหรือเยาวชน ทั้งนี้โดยคำนึงถึงอายุ เพศ สภาพของเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญ และต้องใช้ภาษาและถ้อยคำที่ทำให้เด็กหรือเยาวชนสามารถเข้าใจได้ง่ายโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ถ้าเด็กหรือเยาวชนไม่สามารถสื่อสารหรือไม่เข้าใจภาษาไทยให้จัดหาล่ามให้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือจัดหาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกหรือความช่วยเหลืออื่นใดให้ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 75 วรรคหนึ่ง)

5. การแจ้งข้อกล่าวหาและสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนต้องกระทำต่อหน้าที่ปรึกษากฎหมาย ในการแจ้งข้อกล่าวหาและสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดจะต้องมีที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชนร่วมอยู่ด้วยทุกครั้ง พร้อมทั้งแจ้งด้วยว่าเด็กหรือเยาวชนมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และถ้อยคำของเด็กหรือเยาวชนอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ ทั้งนี้เมื่อคำนึงถึงอายุ เพศ และสภาพจิตของเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดแต่ละราย ส่วนบิดา มารดา ผู้ปกครองบุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยจะเข้าร่วมรับฟังการสอบสวน ณ ขณะที่มีการแจ้งข้อหาและการสอบปากคำเด็กหรือเยาวชน ด้วยก็ได้ (พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 75 วรรคสาม)

ในระหว่างการสอบสวน หากมีข้อสงสัยเกี่ยวกับอายุของเด็กที่ถูกจับกุมหรือควบคุม ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจดำเนินการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง แต่หากปรากฏภายหลังว่าเด็กนั้นมีอายุไม่เกิน 10 ปี ในขณะกระทำความผิดและเด็กอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจหรือองค์กรอื่นใด ให้สถานพินิจหรือองค์กรดังกล่าวรายงานให้ศาลทราบ เพื่อให้ศาลมีคำสั่งปล่อยตัวเด็กและดำเนินการต่อไปตามที่กำหนดไว้ในวรรคสองของมาตรา 77 โดยอนุโลม (พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 77 วรรคหนึ่ง)

6. ห้ามมิให้ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหา นั้นไว้ปะปนกับผู้ต้องหา หรือจำเลยที่เป็นผู้ใหญ่ ในกรณีที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือพนักงานสอบสวน จำต้องควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหาไว้ก่อนส่งตัวไปศาลห้ามมิให้ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหา นั้นไว้ปะปนกับผู้ต้องหา หรือจำเลยที่เป็นผู้ใหญ่ และห้ามมิให้ควบคุมไว้ในห้องขังที่จัดไว้สำหรับผู้ต้องหา หรือจำเลยที่เป็นผู้ใหญ่ (พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 81) รวมถึงในการควบคุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยมาหรือไปจากศาลหรือในระหว่างควบคุมตัวไว้ก่อนนำเข้าห้องพิจารณา ถ้าไม่ได้รับอนุญาตจากศาลห้ามมิให้ ควบคุมเด็กหรือเยาวชนนั้นปะปนกับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นผู้ใหญ่ (พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 129)

7. มีการตรวจสอบการจับกุมเด็กหรือเยาวชนโดยศาล เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกจับและสอบถามในเบื้องต้น และแจ้งข้อกล่าวหาแล้วพนักงานสอบสวนต้องนำเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมทันที ภายในเวลา 24 ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ แต่มีให้นับเวลาเดินทางตามปกติที่นำตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับจากที่ทำการของพนักงานสอบสวนมาศาลเข้าในกำหนดเวลา 24 ชั่วโมงนั้นด้วย ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหว่ากระทำความผิดมีบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือองค์กรซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย และบุคคลหรือองค์กรดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ายังสามารถปกครองดูแลเด็กหรือเยาวชนนั้นได้ พนักงานสอบสวนอาจมอบตัวเด็กหรือ เยาวชนให้แก่บุคคลดังกล่าวไปปกครองดูแลและส่งให้นำตัวเด็กหรือเยาวชนไปยังศาลภายใน 24 ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนภายหลังถูกจับในกรณีเช่นว่านี้หากมีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าเด็กหรือเยาวชนจะไม่ไปศาล พนักงานสอบสวนจะเรียกประกันจากบุคคลดังกล่าวตามควรแก่กรณีก็ได้ (พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 72 วรรคหนึ่งและวรรคสอง) ศาลมีหน้าที่ตรวจสอบเด็กหรือเยาวชนที่มาอยู่ต่อหน้าศาลว่าเป็นเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหว่ากระทำความผิดหรือไม่ การจับและการปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หากการจับเป็นไปโดยมิชอบด้วยกฎหมายก็ให้ปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนไป ถ้าเด็กหรือเยาวชนยังไม่มีที่ปรึกษากฎหมาย ให้ศาลแต่งตั้งให้และเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชน ศาลอาจมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์กรซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลหรือองค์กรที่ศาล

เห็นสมควรเป็นผู้ดูแล เด็กหรือเยาวชนในระหว่างการดำเนินคดี โดยกำหนดให้บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไปพบพนักงานสอบสวนหรือพนักงานคุมประพฤติหรือศาล แล้วแต่กรณี ซึ่งการมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่ผู้ดูแลนั้น ศาลจะมอบให้ไปโดยไม่ต้องมีประกันหรือมีประกันหรือมีประกันและหลักประกันก็ได้ หรือศาลจะพิจารณาให้ปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนชั่วคราวก็ได้ และหากปรากฏต่อศาลว่าเด็กหรือเยาวชนมีความจำเป็นต้องเข้ารับการรักษาบำบัดรักษา หรือรับคำปรึกษาแนะนำ หรือเข้าร่วมกิจกรรมบำบัดใดๆ ศาลมีอำนาจกำหนดมาตรการเช่นนั้นเป็นเงื่อนไขในการมอบเด็กหรือเยาวชนให้แก่ผู้ดูแลด้วยก็ได้ (พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 73) หากศาลตรวจสอบการจับกุมแล้วเห็นว่า เด็กหรือเยาวชนที่มาอยู่ต่อหน้านั้นเป็นเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด การจับและการปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย และปรากฏข้อเท็จจริงว่าการกระทำของเด็กหรือเยาวชนมีลักษณะหรือพฤติการณ์ที่อาจเป็นภัยต่อบุคคลอื่นอย่างร้ายแรง หรือมีเหตุสมควรประการอื่น ศาลอาจมีคำสั่งให้ควบคุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดไว้ในสถานพินิจหรือในสถานที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและตามที่ศาลเห็นสมควร ถ้าเยาวชนนั้นมีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมีลักษณะหรือพฤติการณ์ที่อาจเป็นภัยต่อบุคคลอื่น หรือมีอายุเกิน 20 ปีบริบูรณ์แล้ว ศาลอาจมีคำสั่งให้ควบคุมไว้ในเรือนจำหรือสถานที่อื่นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแต่ก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งควบคุมหรือคุมขังเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือซึ่งเป็นจำเลยทุกครั้ง ให้ศาลสอบถามเด็กหรือเยาวชนหรือที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชนนั้นว่าจะมีข้อคัดค้านประการใดหรือไม่ และศาลอาจเรียกพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมาชี้แจงความจำเป็นหรืออาจเรียกพยานหลักฐานมาไต่สวนเพื่อประกอบการพิจารณาก็ได้ (พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 74) ในการพิจารณาออกคำสั่งควบคุมหรือคุมขังนี้ ให้ศาลคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิและประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญ และการควบคุมหรือคุมขังเด็กหรือเยาวชน ให้กระทำเป็นทางเลือกสุดท้าย

8. ห้ามมิให้ผู้เสียหายฟ้องคดีเอง ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นเด็กหรือเยาวชนผู้เสียหายไม่สามารถฟ้องเด็กหรือ เยาวชนต่อศาลเยาวชนและครอบครัวได้ทันทีเหมือนคดีอาญาธรรมดาเพราะ มาตรา 99 แห่ง พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ บัญญัติไว้ว่า ห้ามผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาซึ่งมีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดต่อศาลเยาวชนและครอบครัว เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอยู่ในเขตอำนาจ เมื่อผู้อำนวยการสถานพินิจได้รับการร้องขอของผู้เสียหายที่จะฟ้องคดีอาญาตาม วรคหนึ่งแล้วให้ผู้อำนวยการสถานพินิจดำเนินการสืบสวนและสอบสวนว่าข้อกล่าวหาอันนั้นมีมูล สมควรอนุญาตให้ผู้เสียหายฟ้องหรือไม่ แล้วแจ้งให้ผู้เสียหายทราบว่าจะอนุญาตให้ฟ้องหรือไม่อนุญาตให้ฟ้อง ในกรณีที่ผู้อำนวยการสถานพินิจไม่อนุญาตให้ฟ้อง ผู้เสียหายจะร้องต่อศาลขอให้สั่งอนุญาตก็ได้ในกรณีเช่นนี้ ให้ศาลเรียกผู้อำนวยการสถานพินิจมาสอบถามแล้วสั่งตามที่เห็นสมควร คำสั่งศาลให้เป็นที่สุด เมื่อศาลเยาวชนและครอบครัวได้ไต่สวนมูลฟ้อง และมีคำสั่งประทับฟ้องของผู้เสียหายแล้ว ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจดำเนินการตามมาตรา 82 ตามควรแก่กรณี ดังนั้น ผู้เสียหายที่ประสงค์จะฟ้องเด็กหรือเยาวชนจึงต้องดำเนินการขออนุญาตฟ้อง

โดยยื่นคำร้องขออนุญาตฟ้องคดีต่อผู้อำนวยการสถานพินิจให้ผู้ดำเนินการสืบสวน และสอบสวนว่าข้อกล่าวหาอันมีมูลสมควรอนุญาตให้ผู้เสียหายฟ้องหรือไม่เสียก่อน ในกรณีได้รับอนุญาต ผู้เสียหายสามารถฟ้องคดีต่อศาลได้โดยมีบันทึกคำสั่งอนุญาตของผู้อำนวยการ สถานพินิจมาเสนอต่อศาล ด้วย ในกรณีไม่อนุญาตผู้เสียหายจะร้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัว เพื่อขอให้สั่งอนุญาตก็ได้ ในกรณี เช่นว่านี้ศาลต้องเรียกผู้อำนวยการสถานพินิจมาสอบถามแล้ว จึงสั่งตามที่เห็นสมควร เมื่อศาลมีคำสั่งแล้ว ไม่ว่าจะสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตคำสั่งของศาล เป็นที่สุดกล่าวคือ ไม่อาจอุทธรณ์หรือฎีกาต่อไปได้อีก นอกจากนี้ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 69/1 วรรคท้าย ยังบัญญัติห้ามมิให้ฟ้องบุคคลซึ่งมีอายุ ไม่เกิน 10 ปีเป็นคดีอาญาต่อศาลใด ๆ ด้วย

9. กรณีเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดร่วมกับผู้ใหญ่ มีหลักการตามมาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนฯ ว่าถ้าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดอาญาร่วมกับบุคคลซึ่งมิใช่เด็กหรือเยาวชนหรือที่เรียกว่า ผู้ใหญ่ กฎหมายให้แยกฟ้องคดีเด็กหรือเยาวชนต่อศาลเยาวชนและครอบครัว หลักการก็คือ ต้องแยกฟ้องคดีสำหรับผู้ใหญ่นั้นให้ฟ้องต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา ส่วนเด็กหรือเยาวชนให้แยกฟ้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัว แต่ถ้าโจทก์ยื่นฟ้องเด็กหรือเยาวชนร่วมกับบุคคลซึ่งมิใช่เด็กหรือเยาวชน (ผู้ใหญ่) ต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา (เช่น ศาลจังหวัด) แต่ต่อมาความปรากฏแก่ศาลนั้นว่าจำเลย เป็นเด็กหรือเยาวชนและถ้าศาลเห็นสมควรให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา (เช่น ศาลจังหวัด) มีอำนาจโอนคดีเด็กหรือเยาวชนไปพิจารณายังศาลเยาวชนและครอบครัวตามกรณี ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 95 แต่ถ้าศาลเห็นว่าไม่สมควรโอนคดี ให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดามีอำนาจใช้วิธีการสำหรับเด็กหรือเยาวชน

10. จะต้องจัดให้มีการทำรายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน เมื่อผู้อำนวยการสถานพินิจได้รับแจ้งการจับกุมเด็กหรือเยาวชนตามมาตรา 70 วรรคหนึ่ง หรือได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนตามมาตรา 73 แล้ว ให้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(1) สั่งให้พนักงานคุมประพฤติสืบเสาะข้อเท็จจริงตามมาตรา 36 (1) เว้นแต่ในคดีอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าผู้อำนวยการสถานพินิจเห็นว่าการสืบเสาะข้อเท็จจริงดังกล่าวไม่จำเป็นแก่คดีจะสั่งงดการ สืบเสาะข้อเท็จจริงนั้นเสียก็ได้แล้วให้แจ้งไปยังพนักงานสอบสวนที่เกี่ยวข้อง

(2) ทำรายงานในคดีที่มีการสืบเสาะเพื่อแสดงถึงข้อเท็จจริงตามมาตรา 36 (1) และแสดงความเห็นเกี่ยวกับสาเหตุแห่งการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชน แล้วส่งรายงานและ ความเห็นนั้นไปยังพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี และถ้ามีการฟ้องร้องเด็ก หรือเยาวชนต่อศาล ให้เสนอรายงานและความเห็นนั้นต่อศาลพร้อมทั้งความเห็นเกี่ยวกับการลงโทษ หรือการใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนด้วย ข้อเท็จจริงในรายงานข้อเท็จจริงของผู้อำนวยการสถานพินิจเป็นสิ่งที่สำคัญในการพิจารณาคดีของเยาวชนและครอบครัว เพราะพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ มาตรา 131

บัญญัติศาลจะพิพากษาลงโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนได้ต่อเมื่อได้รับรายงานข้อเท็จจริงและความเห็นของผู้อำนวยการสถานพินิจตามมาตรา 82 (2) หรือมาตรา 116 หรือมาตรา 117 แล้ว

11. ห้องพิจารณาคดี 33 การพิจารณาคดีอาญาที่เด็กหรือเยาวชนเป็นจำเลยให้กระทำในห้องที่ไม่ใช่ห้องพิจารณาคดีธรรมดา แต่ถ้าไม่อยู่ในวัยที่จะกระทำได้จะพิจารณาคดีในห้องพิจารณาคดีธรรมดา ก็ได้แต่ต้องไม่ปะปนกับการพิจารณาคดีธรรมดาและต้องพิจารณาลับเฉพาะบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดีตามที่ระบุไว้ในมาตรา 108 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ เท่านั้นจึงจะมีสิทธิเข้าฟังการพิจารณา

12. การพิจารณาคดีไม่ต้องดำเนินการตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยเคร่งครัดให้ใช้ถ้อยคำที่จำเลยเข้าใจได้ง่ายกับให้โอกาสจำเลยรวมทั้งบิดา มารดา หรือ ผู้ปกครองแถลงข้อเท็จจริงความรู้สึกและความคิดเห็นได้ ทั้งนี้ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ มาตรา 114

13. การแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมาย เด็กหรือเยาวชนที่เป็นจำเลยจะมีทนายความแก้คดีแทนไม่ได้แต่พระราชบัญญัติ จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ มาตรา 120 ให้มีที่ปรึกษากฎหมายเพื่อปฏิบัติหน้าที่ทำนองเดียวกับทนายความได้ ในกรณีจำเลยไม่มีที่ปรึกษากฎหมายให้ศาลแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายให้

14. เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาพิพากษา ศาลมีอำนาจเรียกบิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่จำเลยอาศัยอยู่หรือบุคคล ที่ให้การศึกษาหรือให้ทำงาน หรือมีความเกี่ยวข้องมาเป็นพยานเพื่อสอบถามข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับจำเลยได้ทั้งนี้ตามมาตรา 111 โดยถือว่า อายุ เพศประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สภาพร่างกาย สุขภาพจิต นิสัย อาชีพและฐานะของจำเลย ตลอดจนสิ่งแวดล้อม ทั้งปวงเกี่ยวกับจำเลยและของบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่จำเลยอาศัยอยู่ หรือบุคคล ที่ให้การศึกษาหรือให้ทำงานหรือมีความเกี่ยวข้องเป็นประเด็นที่จะต้องพิจารณาประกอบด้วย

15. ศาลจะรับฟังรายงานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่มีใช้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่ถูกฟ้อง โดยไม่ต้องมีพยานบุคคลประกอบรายงานนั้นก็ได้ แต่ถ้าศาลจะรับฟังรายงาน เช่นว่านั้นให้เป็นผลร้ายแก่จำเลยแล้ว ให้ศาลแจ้งข้อความตามรายงานนั้นให้จำเลยทราบ ในกรณี เช่นว่านี้จำเลยมีสิทธิที่จะแถลงคัดค้านและสืบพยานหักล้างได้

16. มีมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนไว้ เป็นการเฉพาะแนวความคิดหลักของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศส่วนใหญ่ ล้วนมุ่งไปที่การนำเอาผู้กระทำความผิดมาลงโทษให้สาสมกับความผิดที่ผู้นั้นได้กระทำลงไป ทั้งเพื่อเป็นการยับยั้งการกระทำความผิดไม่ให้บุคคลอื่นเอาเยี่ยงอย่างและตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคม แต่มีแนวความคิดหนึ่งเริ่มมองว่าการลงโทษผู้กระทำความผิดโดยอาศัยแนวความคิดดังกล่าว อาจจะเหมาะสมในบางกรณี แต่ในบางกรณีอาจจะไม่เหมาะสมเพราะการลงโทษโดยอาศัย แนวความคิดดังกล่าวมุ่งถึงอดีตมากเกินไปโดยไม่คำนึงถึงอนาคต โดยเฉพาะกรณีเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดทั้ง ๆ ที่หลักการของการดำเนินคดีเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนนั้นจะต้องคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กหรือเยาวชนยิ่งกว่าการลงโทษ (พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553, 2553)

2.2 ประเภทการกระทำผิดซ้ำ

2.2.1. เคยถูกจับกุม (Rearrest) หมายถึง การที่บุคคลผู้กระทำความผิดถูกจับอีกครั้ง เนื่องจากก่อคดีอาชญากรรมครั้งใหม่หลังจากที่ถูกปล่อยตัวจากการถูกคุมขังในเรือนจำหรือถูกคุมความประพฤติ หรือถูกปล่อยตัวในสถานควบคุมในกรณีเด็กและเยาวชนกระทำความผิด

2.2.2. เคยถูกฟ้องร้อง (Reconviction) หมายถึง บุคคลที่กระทำความผิดซ้ำถูกจับกุมตัวมาแล้ว เข้าสู่กระบวนการสืบสวนสอบสวน และนำเสนอเข้าสู่กระบวนการชั้นอัยการ จนอัยการพิจารณาให้มีการฟ้องร้อง หากบุคคลผู้กระทำความผิดซ้ำถูกจับกุมตัว เมื่อนำเสนอเข้าสู่ชั้นอัยการแล้วมีหลักฐานไม่เพียงพอที่ชั้นอัยการจะส่งฟ้องร้องได้บุคคลนั้นก็จะไม่มีสถิติเพียงแต่ถูกจับซ้ำ (Rearrest) เท่านั้น ไม่นับรวมว่าเคยถูกฟ้องร้อง หรือ Reconviction

2.2.3 เคยถูกต้องโทษ (Reincarceration) หมายถึง บุคคลที่มีพฤติกรรมกระทำความผิดซ้ำจะถูกนำตัวเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีในชั้นศาลแล้วถูกศาลตัดสินให้ลงโทษ หากเป็นในสหรัฐอเมริกาจะนับจำนวนการเข้าไปอยู่ในเรือนจำภายใต้การกำกับดูแลของสหพันธรัฐ การเป็นนักโทษของมลรัฐ หรือการถูกคุมขังในเรือนจำท้องถิ่นประจำรัฐเท่านั้น สำหรับประเทศนิวซีแลนด์เป็นการจัดเก็บดัชนีการกระทำผิดเมื่อบุคคลได้รับการพ้นโทษออกมาจากเรือนจำ หรือเรียกว่า Re-imprisonment Index (RI) โดยจะมีการติดตามพฤติกรรมกระทำความผิดภายในช่วงระยะเวลา 12 เดือนแรก

2.2.4 นิยามการกระทำผิดซ้ำของหน่วยงานพัฒนาพฤตินิสัย

กรมราชทัณฑ์ นักโทษเด็ดขาดที่ถูกปล่อยตัวออกจากเรือนจำไปแล้ว ทั้งกรณีพ้นโทษแบบมีเงื่อนไขและไม่มีเงื่อนไขในช่วงปีงบประมาณหนึ่งๆ แล้วหวนกลับมากระทำความผิดซ้ำ โดยถูกส่งตัวเข้าสู่เรือนจำอีกครั้ง ทั้งในกรณีผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี และนักโทษเด็ดขาด ภายในระยะเวลาช่วงหนึ่งที่กำหนดไว้หลังการปล่อยตัวดังกล่าว

กรมคุมประพฤติ ผู้พ้นคุมประพฤติด้วยดี แล้วกลับมากระทำความผิดและกลับเข้าสู่ระบบของกรมราชทัณฑ์กรณีพ้นโทษและคุ้มครองเด็กและเยาวชน หรือกรมคุมประพฤติอีกครั้งหนึ่ง ภายในระยะเวลาที่กำหนด

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เด็กและเยาวชนที่ถูกปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนและถูกจับภายในรอบระยะเวลา 1 ปี 2 ปี และ 3 ปี (สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม, 2564)

2.3 นโยบายของรัฐต่อการลดการกระทำผิดซ้ำในกลุ่มเด็กและเยาวชน

หากจะพิจารณานโยบายของรัฐในปัจจุบัน พบว่า การลดการกระทำผิดซ้ำ ถือเป็นเป้าหมายหลักอย่างหนึ่ง จากรายงานยุทธศาสตร์กระทรวงยุติธรรม ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) มียุทธศาสตร์เรื่องการสร้างความปลอดภัย และความสงบสุขในสังคม ได้มีเป้าหมายหลักคือ

- 1) ลดการกระทำผิดซ้ำของผู้กระทำความผิด
- 2) ผู้พ้นโทษผ่านการแก้ไข ฟื้นฟู มีการศึกษา มีงานทำ มีรายได้ พึ่งตนเองได้
- 3) ลดจำนวนอาชญากรรมที่กระทำโดยเด็กและเยาวชน โดยมีกลยุทธ์

- (1) ยกระดับการควบคุมดูแลและแก้ไขพื้นที่ผู้กระทำความผิดตามมาตรฐานสากล
- (2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในการเปลี่ยนภาระให้เป็นพลัง
- (3) เสริมสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อป้องกันเด็กและเยาวชนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมหน่วยงานหลักของรัฐที่ดูแลด้านการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนกระทำความผิด คือ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นส่วนราชการในสังกัดกระทรวงยุติธรรม มีภารกิจหลักในการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของผู้เยาว์ตามคำพิพากษา หรือตามคำสั่งของศาลและการพิทักษ์ คุ้มครองสิทธิ สวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในระหว่างพิจารณาคดี และหลังพิจารณาคดี ซึ่งกระบวนการดังกล่าวมีสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจำนวน 77 แห่ง ทั่วประเทศดำเนินการสืบเสาะประมวลข้อเท็จจริง และเมื่อศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้เด็กหรือเยาวชน เข้ารับการฝึกอบรมศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนจะเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการควบคุม แก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชน ซึ่งปัจจุบันมีจำนวน 19 แห่ง เมื่อศาลเยาวชนและครอบครัวพิจารณาให้เด็กและเยาวชนเข้ารับการฝึกอบรม เด็กและเยาวชนจะถูกส่งตัวเข้ารับการฝึกอบรมที่ศูนย์ฝึกและอบรม ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ดำเนินการด้านการควบคุมดูแล บำบัด แก้ไข ฟื้นฟู ป้องกัน พัฒนาพฤตินิสัยและสงเคราะห์เด็กและเยาวชนที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้เข้ารับการฝึกอบรม และดำเนินการด้านกิจกรรมชุมชนและประสานความร่วมมือเพื่อการพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิเด็ก ซึ่งศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนแต่ละแห่งได้มีกระบวนการด้านการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยเด็กและเยาวชน และการติดตามดูแลช่วยเหลือภายหลังปล่อยตัว เพื่อลดปัญหาการกระทำความผิดซ้ำ แต่ยังมีข้อจำกัดต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานทั้งด้านบุคลากรและภาระงาน และชุมชนยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยเด็กและเยาวชนเท่าที่ควร

2.4 นวัตกรรมแนวเครือข่ายทางสังคม

2.4.1 ความหมายของนวัตกรรม

นวัตกรรม (Innovation) มีที่มาจากรากศัพท์ภาษาละตินของคำว่า Innovare แปลว่า “ทำสิ่งใหม่ขึ้นมา” แต่สำหรับประเทศไทยสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ ได้ให้ความหมายของคำว่า นวัตกรรม คือ “สิ่งใหม่ที่เกิดจากการใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ที่มีประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคม” กล่าวได้ว่า นวัตกรรม (Innovation) คือ สิ่งที่เกิดจากการคิดค้นหรือประดิษฐ์ขึ้นใหม่ หรือถูกทำให้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ได้แก่ เทคโนโลยี ความคิด สิ่งประดิษฐ์ และผลิตภัณฑ์ โดยไม่จำเป็นต้องสร้างขึ้นใหม่อย่างไม่เคยมีมาก่อน แต่อาจมาจากการดัดแปลงหรือต่อยอดมาจากสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น

2.4.2 ประเภทของนวัตกรรม

นวัตกรรม (Innovation) สามารถแบ่งได้ออกเป็น 4 ประเภท แต่ละประเภทก็จะแตกต่างกันออกไปตามความแปลกใหม่ของเทคโนโลยีและผู้ใช้งาน ซึ่งแต่ละประเภทส่งผลกระทบแตกต่างกันกับตลาดและกลยุทธ์ขององค์กร ประกอบด้วย 4 ประเภทตาม Innovation Matrix ดังนี้

- 1) นวัตกรรมแบบก่อความทำลาย (Disruptive Innovation) คือ นวัตกรรมที่เกิดขึ้นจากเทคโนโลยีใหม่และมีผลกระทบสูงต่อผู้ใช้งาน นิยมใช้สร้างตลาดใหม่อย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน เป็นนวัตกรรม

ที่เกิดขึ้นเพื่อทดแทนของเก่าโดยสิ้นเชิง เช่น การเข้ามาของ Google Maps ทำให้ผู้คนหันมาใช้แทนแผนที่แบบกระดาษ, การใช้แอปพลิเคชันในการเรียกแท็กซี่แทนการโบก เพื่อลดการปฏิเสธการเดินทาง, การเข้ามาของ Netflix ซึ่งทดแทนร้านเช่าแผ่นภาพยนตร์ เป็นต้น

2) นวัตกรรมแบบสิ้นเชิง (Radical Innovation) คือ นวัตกรรมที่เกิดขึ้นจากเทคโนโลยีใหม่ แต่ยังไม่ได้สร้างผลกระทบต่อผู้ใช้งาน โดยมากมักเป็นเทคโนโลยีที่ยังไม่สามารถหาตลาดหรือช่องทางทำกำไรได้ เช่น เทคโนโลยีหุ่นยนต์ (Robotics), ปัญญาประดิษฐ์ (AI), บล็อกเชน, การตัดต่อพันธุกรรม เป็นต้น

3) นวัตกรรมแบบยั่งยืน (Sustaining Innovation) คือ นวัตกรรมที่เกิดขึ้นจากเทคโนโลยีที่ไม่ได้ใหม่มาก แต่มีผลกระทบสูงต่อผู้ใช้งาน มักใช้ทำให้ตลาดเติบโตขึ้น เพื่อกอบโกยกำไรโดยไม่มีการหาตลาดใหม่ โดยมากมักเป็นนวัตกรรมที่ค่อย ๆ พัฒนาไปทีละเล็กทีละน้อย แต่จะเป็นนวัตกรรมที่ดีกว่าเร็วกว่า ถูกกว่า เน้นความต้องการของผู้ใช้งานและธุรกิจมากกว่าเทคโนโลยี เช่น การออกโทรศัพท์รุ่นใหม่ของ Apple, Samsung

4) นวัตกรรมแบบต่อยอด (Incremental Innovation) คือ นวัตกรรมที่เกิดขึ้นจากเทคโนโลยีที่ไม่ได้ใหม่มาก และมีผลกระทบสูงต่อผู้ใช้งานต่ำ โดยมากนิยมใช้กับสินค้าที่มีอยู่ในตลาดอยู่แล้ว เช่น การปรับหน้าเว็บไซต์ให้ใช้งานง่ายขึ้น, การเพิ่มฟังก์ชันใหม่ของแอปโทรศัพท์มือถือ เป็นต้น คล้ายกับนวัตกรรมแบบยั่งยืนตรงที่มีการพัฒนาทีละเล็กทีละน้อย และเป็นนวัตกรรมที่ดีกว่า ถูกใจกว่า เน้นความต้องการของผู้ใช้งานและธุรกิจมากกว่าเทคโนโลยี (วิชาการรอบตัว, 2564)

2.4.3 ความหมายของนวัตกรรมทางสังคม

คำจำกัดความของนวัตกรรมทางสังคมมีมากมายขึ้นอยู่กับสถาบันที่ให้คำจำกัดความ แต่ใจความสำคัญของนวัตกรรมทางสังคม คือ วิธีการ หลักการ แนวความคิดและโครงสร้างที่เป็นที่ต้องการของสังคม อาทิ ระบบการศึกษา การพัฒนาชุมชน และสุขภาพ รวมถึงการเสริมสร้างสังคมที่มีอารยธรรม กล่าวอีกนัยหนึ่ง นวัตกรรมทางสังคม คือ นวัตกรรมใหม่ทางความคิดที่พัฒนาสังคมและช่วยเสริมสร้างความสามารถทางสังคม (Caulier-Grice, 2010) ทั้งนี้ นวัตกรรมทางสังคมเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสถาบัน โครงสร้างขององค์กรและระบบขั้นพื้นฐาน เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และพัฒนาสังคมให้ยั่งยืน (Edgington, 2010) เช่น การให้สินเชื่อแก่องค์กรที่ทำกิจกรรมเพื่อสังคมการศึกษาทางไกลการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและนโยบายของรัฐบาล โดยสรุปแล้วนวัตกรรมทางสังคมจะแสดงถึงรูปแบบของการสร้างสรรค์ที่จะนำไปสู่การปฏิรูปสถาบันหน่วยงานหรือนโยบายใหม่ ๆ (Damanpour, 1991; Drazin, Glynn, & Kazanjian, 1999; Gyskiewicz, 2000)

2.4.4 ขั้นตอนกระบวนการและการเข้าถึงองค์ความรู้เพื่อสร้างนวัตกรรมทางสังคม

ขั้นตอนกระบวนการและการเข้าถึงองค์ความรู้เพื่อสร้างนวัตกรรมทางสังคม คือ ความเข้าใจในบางเรื่อง หรือสิ่งบางสิ่งที่จะนำไปสู่สิ่งที่ทำให้สังคมสามารถอยู่ได้ หรือพัฒนาได้หรือสามารถแก้ไขปัญหาใด ๆ ได้ เพราะฉะนั้นความรู้จึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่มนุษย์จะต้องทำการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อสรุปสำหรับแนวทางในการได้มาซึ่งความรู้สังคมโลกส่วนใหญ่มักใช้แนวทางของหลักญาณวิทยา โดยอาจ

จะเป็นรูปแบบของการศึกษาโดยการเข้าถึงความรู้ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ สังเคราะห์และนำไปสู่ การสรุปองค์ความรู้ที่ได้มาเหล่านั้น องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมทางสังคมนั้นอาจจะกล่าวได้ว่ามาจาก 3 เส้นทางด้วยกัน คือ เส้นทางทางที่ 1 เป็นรูปแบบองค์ความรู้ที่ได้มาจากการทดลองซ้ำ การใช้ซ้ำ การผลิตซ้ำและได้รับการยอมรับในระดับหนึ่งขององค์การที่มีพันธกิจคล้ายกันหลังจากนั้นจึงมีการนำมา ประยุกต์ใช้กับองค์การที่ใกล้เคียง วิธีการดังกล่าวอาจจะใช้คำว่า การเลียนแบบในทางธุรกิจ (อโนะอุเอะ ทัตสึฮิโกะ, 2557) ซึ่งได้รับการยอมรับเป็นอย่างมากในปัจจุบัน เพราะการเลียนแบบไม่ส่งผลเสียหลาย ทางต้นทุนมากนัก แต่ในยุคหนึ่งองค์การที่นิยมการเลียนแบบมักไม่ได้รับการยอมรับในโลกของธุรกิจ ในขณะที่เดียวกันโลกของนวัตกรรมทางสังคม การเลียนแบบนวัตกรรมสามารถกระทำได้ เพราะนวัตกรรม จะส่งผลดีต่อสังคมซึ่งสอดคล้องกับพันธกิจร่วมกันระหว่างองค์การในด้านการพัฒนาสังคม เส้นทางที่ 2 เป็นรูปแบบของการทดลองซ้ำ การใช้ซ้ำ การผลิตซ้ำและได้รับการยอมรับในระดับหนึ่งขององค์การ หรือ เกิดจากการศึกษาและพัฒนาในกระบวนการทางการวิจัยนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมทางสังคมให้เป็นที่ ยอมรับขององค์การ เช่น กรณีของผลการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาครูโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (กฤตเมธ บุญปุ่น, 2558) ซึ่งเป็นรูปแบบการสร้างนวัตกรรมจากกระบวนการวิจัยและพัฒนา จากการทดลองใช้โมเดลการพัฒนาครูจากโรงเรียนเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาทั้งในจังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดนครศรีธรรมราชจนได้นวัตกรรมทางสังคมอันนำไปสู่การพัฒนาครูโรงเรียนเอกชน ที่มีประสิทธิภาพเป็นต้น กรณีของการสร้างนวัตกรรมสังคมอันเกิดขึ้นจากการวิจัยและพัฒนามักจะได้รับความ นิยมสูงเพราะกระบวนการวิจัยและพัฒนาได้รับความนิยมอันเนื่องมาจากเกิดจากกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์เป็นเบื้องต้น เส้นทางที่ 3 เป็นการนำความรู้มาผลิตสร้างนวัตกรรมสังคมโดยอาจจะเกิดขึ้น จากสาขาวิชาการต่าง ๆ เช่น นโยบายสาธารณะ วิชาการออกแบบ เทคโนโลยี การจัดระเบียบชุมชน รวมทั้งกำเนิดจากวิชาชีพต่าง ๆ ตลอดจนการประกอบการเพื่อสังคม (กิตติพัฒน์ นนทปัทมดูล: 2558) เฉกเช่นเดียวกับแนวคิดของ จีโวานนี และ ขานตาน่า (Giovany Cajaiba-Santana, 2014) ที่กล่าวถึง กระบวนการในการสร้างนวัตกรรมทางสังคม โดยวิธีการเข้าถึงองค์ความรู้ว่า เกิดขึ้นจากการนำกระบวนการ กล่อมเกลாத่างสังคม บรรทัดฐานและค่านิยมทางสังคมมาหลอมรวมให้เกิดเป็นไอเดียใหม่ ๆ ในการแก้ไข ปัญหาทางสังคมโดยวิธีการจัดการความรู้และนำเสนอวิธีการแก้ไขปัญหาสังคมในสถานศึกษาและนำไปสู่ การยอมรับในการใช้งาน สำหรับกระบวนการในการสร้างนวัตกรรมทางสังคมนั้นแบ่งเป็นขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวินิจฉัย ออกแบบและพัฒนา เป็นขั้นตอนแรกของการผลิตนวัตกรรม ที่มักจะเกิดขึ้นจากการเรียนรู้จากการพัฒนา หรือการได้นวัตกรรมจากการศึกษาดูงาน การได้นวัตกรรม จากการศึกษาวิจัย รวมทั้ง การปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศนของตนเองเพื่อนำไปสู่การสร้างนวัตกรรม

ขั้นตอนที่ 2 การดำรงนวัตกรรมให้สืบเนื่อง โดยอาจจะให้ความสำคัญกับแรงผลักดัน ทางด้านอุปสงค์ที่มีต่อการสร้างนวัตกรรมอยู่อย่างสม่ำเสมอ การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนนวัตกรรม ทางสังคมที่ดำเนินการอยู่ การสร้างพันธมิตรร่วมมือกับผู้บริหารและผู้ให้บริการ เช่น กรณีของกลุ่มคน ตาบอดหรือพิการที่ดำเนินกิจกรรมไม่แสวงหากำไร และการใช้รูปแบบนวัตกรรมเปิด เพื่อรับข้อเสนอใหม่ เชิงนวัตกรรม เช่น การเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางเฟสบุ๊คหรือไลน์

ขั้นตอนที่ 3 การขยายขนาด การเผยแพร่และการเชื่อมต่อนวัตกรรม การขยายขนาดและการเผยแพร่เป็นวิธีการที่จะทำให้นวัตกรรมเจริญเติบโตได้อย่างไม่สิ้นสุด

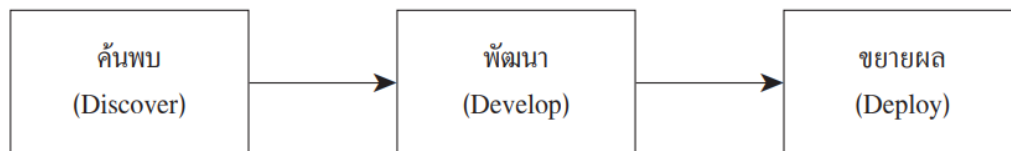
ขั้นตอนที่ 4 การสร้างนวัตกรรมอย่างเป็นระบบในขั้นตอนสุดท้ายนี้ เป็นการพิจารณาเงื่อนไขบางประการที่เป็นพื้นฐานของการสร้างนวัตกรรมอย่างเป็นระบบ อาจกล่าวได้ว่าการสร้างนวัตกรรมอย่างเป็นระบบนั้น ต้องครอบคลุมไปถึงทุกขั้นตอนของกระบวนการผลิตสร้างนวัตกรรมและเป็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงอย่างช้า ๆ สังคมการเปลี่ยนแปลงผ่านโครงสร้างพื้นฐาน พฤติกรรมและวัฒนธรรม

2.4.5 ทฤษฎีว่าด้วยระบบ (Systems Theory)

ทฤษฎีแรกเกี่ยวข้องกับนวัตกรรมที่จะอธิบาย คือ ทฤษฎีว่าด้วยระบบ มีนักวิจัยได้อธิบายทฤษฎีนี้ไว้หลากหลายความหมาย เช่น Amabile (1998) ได้กล่าวว่า กระบวนการสร้างสรรค์นวัตกรรมขององค์กรเกิดขึ้นในระดับของระบบงาน หมายถึง กลุ่มคนขนาดใหญ่ทำงานร่วมกันในหน่วยงานหรือแผนกต่าง ๆ ได้ศึกษาเพื่อหาหนทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยนำเอาความคิดใหม่ ๆ มาใช้และพากเพียรจนงานสำเร็จลุล่วงไปได้

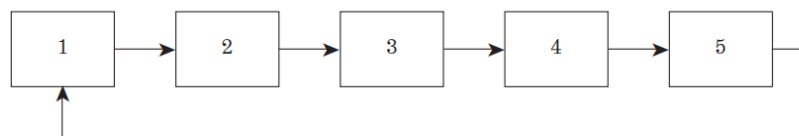
ในขณะที่ Hatch (1997) กล่าวว่า ทฤษฎีระบบ มีลักษณะที่สำคัญคือ การร่วมกันดำเนินงานของหน่วยงานย่อยหลาย ๆ หน่วยที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันจนเป็นหนึ่งเดียวกัน นอกจากนี้ Amabile (1998) เสนอแนะว่า องค์กรที่นำทฤษฎีระบบมาประยุกต์ใช้ต้องให้ความสำคัญต่อปัจจัยนำเข้า (Inputs) กระบวนการภายในองค์กร (Internal Processes) และผลผลิต (Outputs) รวมทั้งการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเหล่านี้ด้วย จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ทฤษฎีว่าด้วยระบบเครือข่ายทั่วไป (The General Systems Theory) ได้ถูกสร้างขึ้นมาโดย Ludwig von Bertalanffy ซึ่งเป็นนักฟิสิกส์ชีววิทยาชาวเยอรมันในช่วงทศวรรษที่ 1950 ทฤษฎีของ Bertalanffy นั้นเป็นความพยายามที่จะรวบรวมศาสตร์ต่าง ๆ เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ทางวิทยาศาสตร์จากหน่วยเล็ก ที่สุดไปจนถึงระดับสังคม นั่นคือ การศึกษาสิ่งต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกันโดยอาศัยระบบแบ่งระดับชั้น (A Hierarchy of Systems) ระบบที่อยู่ในระดับสูงขึ้นไปจะประกอบด้วย ระบบต่าง ๆ ที่อยู่ในระดับต่ำกว่าเช่น องค์กรเป็นระบบหนึ่งซึ่งอยู่ในระบบสูงจะประกอบไปด้วยระบบย่อยต่าง ๆ อาทิ ภาค/ส่วน (Divisions) และแผนก (Department) ซึ่งแต่ละระดับจะมีปฏิสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อกัน

นอกจากนี้นักวิจัยกลุ่มหนึ่ง อาทิ Padmore et al. (1998) และ Tang (1999) ได้สร้างแบบจำลองเพื่ออธิบายกระบวนการสร้างสรรค์นวัตกรรม ซึ่งแบบจำลองถูกพัฒนาขึ้นมาจากตัวแบบเชิงเส้นตรงที่ทำให้เข้าใจง่ายไปจนถึงแบบจำลองของขั้นตอนหรือกระบวนการ ดังแสดงในภาพที่ 2 และ 3

ภาพที่ 2 แบบจำลองเชิงเส้นตรง (Linear Model) ของกระบวนการสร้างสรรค์นวัตกรรม

ที่มา : Padmore, T., Schuetze, H. and Gibson, H. 1998, "Modeling Systems of Innovation : An Enterprise – Centered View", Research Policy, Vol. 26, no.6, pp. 607

ภาพที่ 3 แบบจำลองขั้นตอน (Stage Model) ของกระบวนการสร้างสรรค์นวัตกรรม
ที่มา : https://sju.ac.th/pap_file/a96c0e1e91fc860c1ee2e155f088ab71.pdf

จากภาพที่ 3 แสดงขั้นตอนกระบวนการสร้างสรรค์นวัตกรรมที่มีความซับซ้อนมากขึ้นกว่าขั้นตอนในภาพที่ 2 โดยเพิ่มขั้นตอนให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback Loops) ไว้ด้วย Feedback คือ ข้อมูลเกี่ยวกับผลลัพธ์ต่าง ๆ ที่เกิดจากการทำงานของระบบ ซึ่งช่วยเพิ่มศักยภาพให้กับกระบวนการทำงานของระบบในอนาคต (Cumming & Worley, 1997) นอกจากนี้แบบจำลอง ของขั้นตอนในภาพที่ 3 จะใช้เพื่ออธิบายเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ เช่น การวางแผนเชิงกลยุทธ์การสร้างความคิดรวบยอด การออกแบบ และการทดสอบ การผลิต และการจัดจำหน่าย รวมถึงการตลาด (Padmore et al., 1998) และ (Tang, 1999) อย่างไรก็ตาม แบบจำลองที่ได้กล่าวมาข้างต้นมีข้อด้อยอยู่ ประการแรก คือ แบบจำลองเหล่านั้น มุ่งอธิบายถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งทำให้ต้องตัดนวัตกรรมด้านกระบวนการ (Process Innovations) ออกไปและมักจะเป็นการพัฒนาจากการใช้แนวคิดจากภายนอกองค์กร ประการที่สองแบบจำลองเหล่านั้นให้ความสำคัญเพียงเล็กน้อยกับสภาพแวดล้อมภายนอก เช่น ลูกค้า หรือบทบาทของผู้ส่งปัจจัยการผลิตในการสร้างสรรค์นวัตกรรม ประการที่สาม แบบจำลองเหล่านั้น ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ รวมกันเป็นชุดซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการเข้มงวดเพื่อให้เกิดความสำเร็จ ซึ่ง Tang (1999) ได้เสนอแบบจำลองแบบบูรณาการ ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้กับองค์กรประเภทต่าง ๆ ได้ดีกว่าและแบบจำลองแบบบูรณาการนี้ยังประกอบไปด้วยลักษณะสำคัญหลายประการของนวัตกรรม แม้กระนั้นก็ตาม แบบจำลองนี้ได้ละเลยเรื่องผลกระทบจากสภาพแวดล้อมภายนอก และ ข้อมูล ย้อนกลับ (Feedback) ของแต่ละขั้นตอนในกระบวนการสร้างสรรค์นวัตกรรม

2.5 การตรวจสอบเสถียรภาพในเส้นผม

2.5.1 การตรวจสอบเสถียรภาพในเส้นผม

1) โครงสร้างของเส้นผม

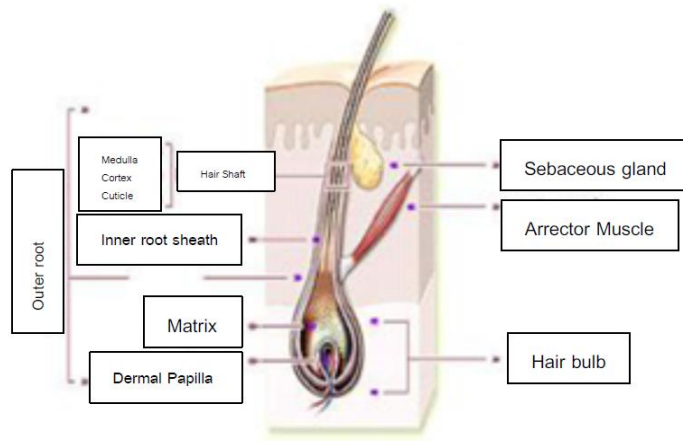
โครงสร้างของเส้นผม (Hair Structure) ผมแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ เส้นผม (Hair shaft) เป็นส่วนที่งอกเหนือศีรษะ และรากผม (Hair root) เป็นส่วนที่ฝังอยู่ใต้หนังศีรษะ

1. เส้นผม (Hair shaft) เป็นเซลล์ส่วนที่ตายแล้วไม่มีชีวิตและความรู้สึกเป็นส่วนที่งอกยาวออกมาปกศีรษะ เมื่อนำมาตัดตามขวางพบว่า แบ่งส่วนประกอบเป็น 3 ชั้น

2. รากผม (Hair root) เป็นส่วนที่ฝังตัวอยู่ในเนื้อเยื่อของหนังศีรษะ ซึ่งมีรูปทรงเหมือนหลอดปากแคบเรียกว่า ต่อมรากผม (Hair follicle) ตอนล่างสุดของรากผมมีลักษณะโป่งออกเป็นกระเปาะเปิดเป็นโพรงเว้าเข้าด้านในรูปร่างคล้ายคีมเรียกว่า Hair bulb รากผมตั้งอยู่บนฐานซึ่งเป็นเนื้อ

ยึดต่อ (Connective Tissue) ลักษณะคล้ายนิ้วมือยื่นเข้าไปในโพรงของ Hair bulb เรียกว่า ปุ่มปลายแหลม (Papilla)

ดังนั้น ต่อมรากผมแต่ละต่อมจะมีปุ่มปลายแหลม 1 อันเสมอ ปุ่มนี้ซึ่งมีความสำคัญมากต่อการเจริญเติบโตของเส้นผม เพราะเป็นส่วนที่มีโลหิตและเส้นประสาทมาเลี้ยง ทำให้เซลล์รากผมมีการเจริญแบ่งตัวเกิดเซลล์ใหม่ของผมขึ้นเรื่อย ๆ คนที่หัวล้านมีสาเหตุมาจากเซลล์ของปุ่มปลายแหลมนี้นตายหรือฝ่อไป ผมจะขาดอาหารและหลุดร่วงโดยไม่มีกรงอกใหม่ ทุก ๆ ต่อมรากผมจะมีต่อมน้ำมัน (Sebaceous gland) มาต่อและหุ้มท่อไปจนสุดที่ปากรูขุมขน เพื่อสร้างน้ำมัน (Sebum) ออกมาหล่อลื่นให้เส้นผมอ่อนนุ่มมันเงา ดังนั้นคนที่ผมแห้งมีสาเหตุมาจากต่อมน้ำมันสร้างน้ำมันออกมาน้อยเกินไปในทางตรงกันข้าม ถ้าต่อมน้ำมันทำงานมากเกินไป จะทำให้เส้นผมมีสภาพที่เรียกว่า ผมมันซึ่งอาจเป็นสาเหตุหนึ่งของรังแคน้ำมัน (Oil Dandruff) ได้

ภาพที่ 4 โครงสร้างรากผม (Hair root)

ที่มา : http://www.cmicosmetic.com/articles_hair.html

2.5.2 กระบวนการที่สารเสพติดเข้าสู่เส้นผม

เมื่อรับประทานสารเสพติดเข้าไปแล้ว จะมีกระบวนการอะไรเกิดขึ้นต่อไปในร่างกาย

กระบวนการที่ 1 การดูดซึมยา (Absorption) เริ่มจากจุดที่ทำให้ยาผ่านเข้าสู่กระแสเลือดเปรียบเสมือนระบบขนส่งหลักในร่างกายของเรา

กระบวนการที่ 2 การกระจายยา (Distribution) เมื่อยาเข้าสู่กระแสเลือดแล้ว กระแสเลือดจะนำยาไปสู่เนื้อเยื่อทุกส่วนของร่างกายมากบ้างน้อยบ้างขึ้นกับว่ามีเลือดไปเลี้ยงส่วนนั้นมากน้อยเพียงใดและเนื้อเยื่อนั้นยอมรับยาแค่ไหน

กระบวนการที่ 3 การเปลี่ยนแปลงหรือการทำลายยา (Metabolism) เมื่อเกิดการกระจายไปยังเนื้อเยื่อส่วนต่าง ๆ แล้วส่วนหนึ่งของยาในกระแสเลือดจะถูกร่างกายเปลี่ยนแปลงโดยเอนไซม์ที่ตับและอวัยวะอื่นกลายเป็นสารใหม่ซึ่งส่วนมากมีฤทธิ์น้อยกว่ายาเดิม

กระบวนการที่ 4 การขับถ่าย (Excretion) เมื่อมีการทำลายยาแล้วร่างกายจะกำจัด
สิ่งเหล่านั้นออกทางปัสสาวะและอุจจาระ

ในกระบวนการที่ 2 การกระจายยา หลังจากที่ยาเข้าสู่หลอดเลือดแล้วยาจะมีการ
กระจายไปยัง Fluid compartment ต่าง ๆ ของร่างกายการกระจายจะเกิดขึ้น คือ เลือดที่ออกจากหัวใจ
และการไหลเวียนเลือด โดยที่อวัยวะที่มีเลือดไปเลี้ยงส่วนต่าง ๆ เช่น ตับ ไต สมอง ก็จะได้รับยาก่อน
ส่วนอวัยวะอื่น ๆ เช่น กล้ามเนื้ออวัยวะภายใน ผิวหนัง ไขมัน ก็จะได้รับยาเช่นกัน

ในกรณีของเส้นผม รากผม (Hair root) เป็นส่วนที่ฝังตัวอยู่ในเนื้อเยื่อของหนังศีรษะซึ่งมี
ต่อมรากผม(Hair follicle) ต่อมรากผมแต่ละต่อมจะมีปุ่มปลายแหลม 1 อันเสมอปุ่มนี้ ซึ่งมีความสำคัญ
มากต่อการเจริญเติบโตของเส้นผมเพราะเป็นส่วนที่มีโลหิตและเส้นประสาทมาเลี้ยงทำให้สารเสพติด
สามารถกระจายตัวเข้าสู่ร่างกายไปสะสมอยู่ในเส้นผมได้

2.5.3 ความสำคัญการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม

การตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม ถือเป็นวัตถุพยานทางเลือกในการตรวจหรือทดสอบว่า
บุคคลมีสารเสพติดอยู่ในร่างกายหรือไม่ ซึ่งเดิมวิธีที่ใช้ตรวจ คือ การตรวจในปัสสาวะ ซึ่งมีข้อจำกัด คือ
ระยะเวลาที่ตรวจพบประมาณ 3-7 วันหลังจากเสพครั้งสุดท้าย และจะต้องกระทำในเวลาที่เป็นปัจจุบัน
แต่สำหรับการตรวจพิสูจน์สารเสพติดจากเส้นผม นั้น มีข้อดี คือ

1. ทำให้ทราบถึงประวัติการใช้ยาเสพติดย้อนหลัง เป็นระยะเวลานานหลายเดือนได้
ขึ้นกับความยาวของเส้นผมเนื่องจากสารเสพติดจะเข้าไปสะสมในเส้นผม จึงมีความคงทนของยาในเส้นผม
เมื่อเปรียบเทียบกับปัสสาวะ

2. การเก็บตัวอย่างเส้นผมสามารถทำได้สะดวก ง่ายต่อการกำกับดูแล

3. หากต้องการเก็บตัวอย่างใหม่อีกครั้งก็ยังสามารถทำได้

4. เก็บรักษาง่าย ไม่ต้องแช่เย็นเหมือนปัสสาวะ

ดังนั้น การตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมจึงสามารถใช้เป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างยิ่งในการ
ติดตามประวัติการใช้ยาเสพติด

2.5.4 ขั้นตอนการเก็บเส้นผม

1. การเก็บตัวอย่างเส้นผมควรดำเนินการโดยบุคคลที่ได้ผ่านการอบรมการจัดเก็บเส้นผม
แล้ว โดยจัดเก็บภายในสถานที่ที่ปลอดภัยปราศจากการปนเปื้อนและมีข้อจำกัดในการเข้าถึง

2. จัดเตรียมชุดเก็บเส้นผมพร้อมวิธีการเก็บและคำแนะนำในการเก็บอย่างชัดเจนและ
ผู้ที่ทำการจัดเก็บเส้นผมต้องปฏิบัติตามขั้นตอนการเก็บเส้นผมอย่างเคร่งครัด โดยสวมถุงมือ
ที่สะอาดยังไม่ผ่านการใช้งานเมื่อจัดเก็บเส้นผม

3. อุปกรณ์ชุดจัดเก็บเส้นผม ประกอบด้วย

- 1) ชุดซองกระดาษสำหรับเก็บเส้นผม โดยภายในซองประกอบด้วยแผ่นอลูมิเนียม
ฟอยล์และเชือกสำหรับมัดเส้นผมกรณีที่เส้นผมยาวเกินกว่า 3 เซนติเมตร

- 2) แถบกาวยุติ security seal หรือ เทปใส หรือ เทปกาวหนังไก่ อย่างใดอย่างหนึ่ง

- 3) ถูงมือ
 - 4) กรรไกร
 - 5) ไม้บรรทัด
 - 6) สำลึซูปแอลกอฮอล์
 - 7) กีบติดผม
4. ทำการบันทึกรายละเอียดบนหน้าของกระดาษสำหรับเก็บเส้นผมให้ชัดเจน
5. วิธีการเก็บเส้นผมจากผู้มีชีวิต ทำตามขั้นตอน ดังนี้

- 1) ยืนยันตัวตนของผู้ถูกเก็บเส้นผม
- 2) กรอรายละเอียดบนของกระดาษสำหรับเก็บเส้นผมให้ครบถ้วนถูกต้อง ดังนี้
ผู้ถูกเก็บเส้นผม / ความยาว (หน่วยเซนติเมตร)/ ตำแหน่งที่เก็บเส้นผมบนศีรษะ/ วันที่เก็บ และ
ผู้เก็บเส้นผม
- 3) เช็ดกรรไกรด้วยกระดาษแอลกอฮอล์
- 4) ตัดเส้นผมในบริเวณส่วนด้านหลังของศีรษะ (posterior vertex region) หากไม่สามารถจัดเก็บเส้นผมในบริเวณนี้ได้ ให้ตัดเส้นผมที่บริเวณอื่น แต่ต้องทำการระบุตำแหน่ง
เส้นผมบนศีรษะที่จัดเก็บให้ชัดเจน
- 5) สวมถุงมือและจับเส้นผมเป็นข้อให้ความหนาได้ประมาณ 1 แท่งดินสอ หากเส้นผม
ยาวเกินกว่า 3 เซนติเมตร ให้ใช้เชือกมัดเส้นผมให้แน่นก่อนทำการตัดเส้นผม

ภาพที่ 5 แสดงบริเวณเก็บตัวอย่างเส้นผม

- 6) ตัดเส้นผมให้ชิดหนังศีรษะมากที่สุด หากความยาวของเส้นผมสั้นอาจต้องทำการตัด
หลายครั้งเพื่อให้ได้ปริมาณเส้นผมที่เพียงพอ

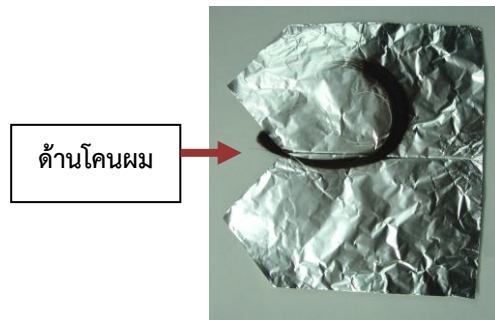

ภาพที่ 6 แสดงการตัดเส้นผม

7) ตัวอย่างเส้นผมที่ถูกตัดแล้วจะถูกเก็บไว้ในแผ่นอลูมิเนียมฟอยล์ เพื่อรักษาสภาพ และหลีกเลี่ยงการปนเปื้อน พยายามจัดเรียงตามแนวโคนของเส้นผมให้เท่ากัน (ปลายที่ใกล้กับ หนังศีรษะมากที่สุด)

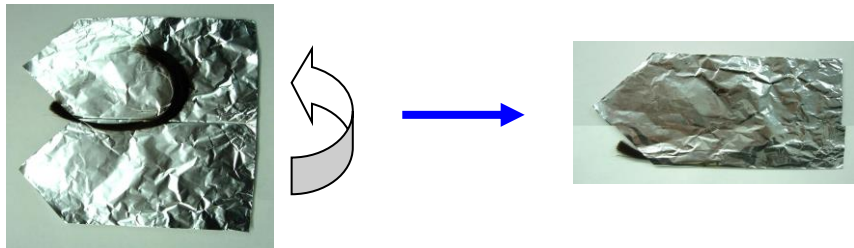
8) วางด้านปลายรากเส้นผมหรือบริเวณโคนผมให้อยู่บริเวณตำแหน่งรอยบากของ แผ่นอลูมิเนียมฟอยล์

9) จัดผมให้ตรงตามแนวกึ่งกลางของแผ่นอลูมิเนียมฟอยล์

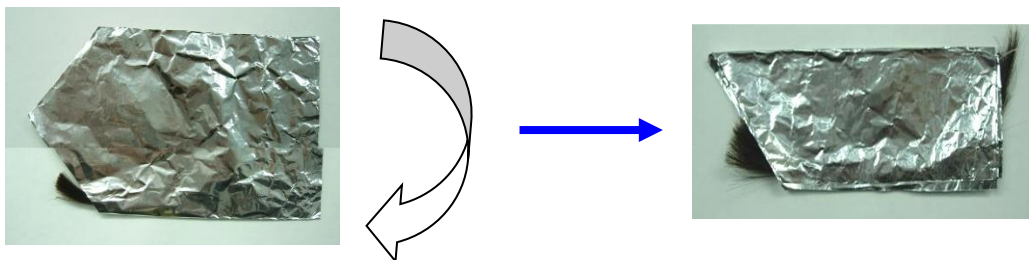
ภาพที่ 7 แสดงขั้นตอนการวางตัวอย่างเส้นผมใน Aluminium Foil

10) พับแผ่นอลูมิเนียมฟอยล์ลงครึ่งหนึ่งแล้วกดให้แน่น

ภาพที่ 8 แสดงขั้นตอนการเก็บรักษาตัวอย่างเส้นผมใน Aluminium Foil

11) พับแผ่นอลูมิเนียมฟอยล์ลงครึ่งหนึ่งอีกครั้งตามแนวยาว

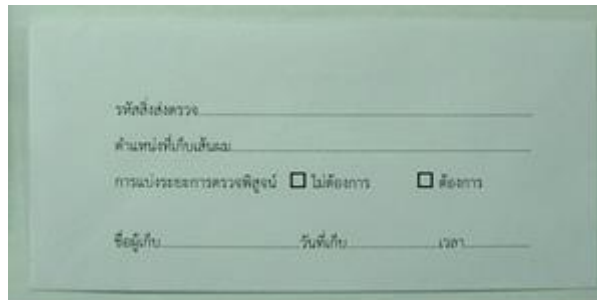
ภาพที่ 9 แสดงขั้นตอนการเก็บรักษาตัวอย่างเส้นผมใน Aluminium Foil

12) บรรจุตัวอย่างเส้นผมที่อยู่ในแผ่นอลูมิเนียมฟอยล์ลงในซองกระดาษสำหรับเก็บเส้นผมปิดผนึกอย่างถูกต้องด้วยแถบกาวย security seal หรือ เทปใส หรือ เทปกาวหนังไก่ อย่างใดอย่างหนึ่ง และลงลายมือชื่อผู้เก็บเส้นผมและวันที่เก็บเส้นผมกำกับให้ชัดเจน

ภาพที่ 10 แสดงการนำเส้นผมที่ห่อ Aluminium Foil แล้วจัดเก็บลงไปในซองกระดาษสำหรับเก็บเส้นผม

13) บันทึกรายละเอียดบนซองกระดาษสำหรับเก็บเส้นผมให้ถูกต้องครบถ้วน

รหัสประจำตัวผู้เก็บ: _____

ตำแหน่งที่เก็บเส้นผม: _____

การแบ่งระยะการตรวจพิสูจน์ ☐ ไม่ต้องการ ☐ ต้องการ

ชื่อผู้เก็บ _____ วันที่เก็บ _____ เวลา _____

ภาพที่ 11 แสดงรายละเอียดหน้าซองกระดาษสำหรับเก็บเส้นผม

14) ซองตัวอย่างเส้นผมต้องเก็บรักษาไว้ในสภาพแวดล้อมที่แห้ง โดยเก็บไว้ในที่อุณหภูมิห้อง และหลีกเลี่ยงจากแสงแดดโดยตรง ไม่ควรเก็บตัวอย่างเส้นผมไว้ในตู้เย็นหรือช่องแช่แข็ง เนื่องจากอาจเกิดความชื้นขึ้นได้

15) ตัวอย่างเส้นผมที่เปียกจะต้องทำให้แห้งก่อนการเก็บรักษา

2.5.5 วิธีการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม

เริ่มจากนำเส้นผมมาล้างด้วยตัวทำละลายแล้วตัดให้เล็กละเอียดที่สุด เพื่อง่ายต่อการสกัดหาสารเสพติดที่อยู่ในเส้นผม จากนั้นนำเส้นผมมาสกัดตามกระบวนการตรวจพิสูจน์ทางห้องปฏิบัติการ ก่อนเข้าสู่ขั้นตอนที่สำคัญที่สุด คือ นำเส้นผมเข้าเครื่องมือวิทยาศาสตร์ที่มีเทคโนโลยีขั้นสูงทำหน้าที่ฉีดสารเคมี สกัด วิเคราะห์ซึ่งสามารถตรวจหาสารเสพติดได้มากถึง 28 ชนิด โดยแสดงผลผ่านหน้าจอได้ทันทีว่าในเส้นผมมีสารใดบ้าง เป็นขั้นตอนตามมาตรฐานสากลเครื่องมือที่ใช้ ในการตรวจ : Liquid Chromatography-Tandem mass spectrometer (LC-MS/MS)

ภาพที่ 12 แสดงเครื่อง Liquid Chromatography- Tandem mass spectrometer (LC-MS/MS)

ตารางที่ 3 แสดงกลุ่มของยาและสารเสพติดที่ตรวจ

กลุ่มของยาและสารเสพติด	ชื่อยาและสารเสพติด
Opioids	6-monoacetylmorphine, Morphine, Codeine
Amphetamines	Methamphetamine, amphetamine, Methylenedioxymethamphetamine(MDMA), Methylenedioxyamphetamine (MDA)
Cocaine	Cocaine, Benzoylcegonine
Benzodiazepines	Alprazolam, Diazepam, Nordiazepam, Oxazepam, Temazepam, Clonazepam, 7-aminonitrazepam, Nitrazepam, 7-aminoflunitrazepam, Flunitrazepam
อื่น ๆ	Ketamine, Methadone, Oxycodone, EDDP

2.5.6 การนำการตรวจสารเสพติดในเส้นผมไปประยุกต์ใช้

การนำการตรวจสารเสพติดในเส้นผมไปใช้ในการป้องปรามการกลับไปใช้สารเสพติดซ้ำของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ข้อมูลสถิติจำนวนเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีในสถานพินิจทั่วประเทศ (กรมพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2562) ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2560-2565 พบฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากเดิมร้อยละ 45.51 ของฐานความผิดทั้งหมดในปี พ.ศ.2560 เพิ่มขึ้นร้อยละ 38.45 ในปี พ.ศ. 2565 กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ควบคุมดูแลเด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิด รวมถึงแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็ก/เยาวชนที่ศาลมีคำพิพากษาให้เข้ารับการฝึกอบรม จึงจำเป็นต้องมีกระบวนการบำบัด ฟื้นฟูให้เหมาะสมตรงตามสภาพปัญหาการใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชนเหล่านี้ รวมถึงต้องมีการเฝ้าระวัง เพื่อป้องกันการกลับไปเสพติดซ้ำ นอกจากนี้ ยังต้องมีการพัฒนาระบบการบำบัดอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ปัญหาเสพติดในปัจจุบัน ที่มีการแพร่ระบาดเป็นวงกว้าง

รวมถึงต้องรู้เท่าทันพฤติการณ์การใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชน ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งพบว่า มีการกลับไปใช้ยาเสพติดซ้ำระหว่างที่ได้รับโอกาสกลับไปเยี่ยมบ้าน หรือออกไปทำงานภายนอกสถานควบคุม เนื่องจากทราบว่าหากมีการหยุดใช้ยาเสพติด 1-2 วันก่อนกลับเข้ามาในสถานควบคุม จะไม่สามารถตรวจพบในปัสสาวะได้

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจึงได้ร่วมมือกับสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ในการพัฒนาคุณภาพการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้มีความครอบคลุมปัญหาและพฤติการณ์ การใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชนระหว่างที่เข้ารับการฝึกอบรม โดยจัดทำโครงการตรวจพิสูจน์หาสารเสพติดจากเส้นผม ขึ้น ซึ่งการตรวจพิสูจน์หาสารเสพติดจากเส้นผมเป็นการตรวจหาค่าตกค้างของสารเสพติดจากเส้นผมของเด็กและเยาวชนที่ผ่านกระบวนการบำบัดยาเสพติด และยังอยู่ในความควบคุมดูแลของศูนย์ฝึกและอบรม เป็นวิธีการตรวจพิสูจน์แนวใหม่ โดยอาศัยหลักการทางวิทยาศาสตร์ได้ผลแม่นยำเชื่อถือได้ สามารถแยกตรวจหาสารเสพติดได้หลายประเภท สามารถเก็บวัตถุพยานได้นานตามระยะเวลาหรือตามความยาวของเส้นผมทำให้ทราบช่วงเวลาในการใช้สารเสพติด สามารถนำผลการตรวจพิสูจน์มาใช้ในการยืนยันพฤติกรรมเด็กและเยาวชน เพื่อช่วยในการปรับแผนการดูแลมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและมีความเหมาะสมยิ่งขึ้น และยังสามารถนำมาใช้เสริมมาตรการเชิงป้องกันปรมมิให้เด็กและเยาวชนหันกลับไปใช้สารเสพติดซ้ำ

2.6 สถาบันนิติวิทยาศาสตร์

2.6.1 ลักษณะของหน่วยงาน

สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ เป็นหน่วยงานหนึ่งภายใต้กระทรวงยุติธรรม จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติการแบ่งส่วนราชการ กระทรวงยุติธรรม เมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2545 มีฐานะเทียบเท่ากรมของกระทรวงยุติธรรม โดยเริ่มปฏิบัติงานอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2545 เริ่มให้บริการนิติเวชบริการ เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2545 การจัดตั้งสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 75 ที่บัญญัติให้รัฐดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล

จัดระบบงานของกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนได้อย่างรวดเร็วและเท่าเทียมกัน ขณะเดียวกันต้องสนองตอบนโยบายของรัฐบาลด้วย โดยคณะรัฐมนตรีได้แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 ด้านการพัฒนากระบวนการยุติธรรม และการปฏิรูปกฎหมาย เรื่อง เร่งรัดการจัดโครงสร้างกระทรวงยุติธรรมให้มีบทบาทและหน้าที่ครอบคลุมกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบให้มีประสิทธิภาพงานด้านนิติวิทยาศาสตร์มีความสำคัญอย่างยิ่ง ในกระบวนการยุติธรรมที่ต้องมีการนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษหากมีระบบการตรวจเก็บหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่มีคุณภาพน่าเชื่อถือ จะทำให้กระบวนการยุติธรรมมีประสิทธิภาพ ผู้กระทำผิดก็จะถูกลงโทษตามกฎหมาย สังคมจะมีความสงบเรียบร้อยขึ้น เนื่องจากปัจจุบันคดีอาชญากรรมต่าง ๆ ทวีความรุนแรงขึ้น การรับฟังพยานบุคคลไม่อาจทำให้นาค้นผิดมาลงโทษได้เต็มที่ หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์จะมีหลักการและมีความถูกต้องน่าเชื่อถือมากกว่าพยานบุคคล ดังนั้น การจัดตั้งสถาบันนิติวิทยาศาสตร์จึงช่วยให้งานนิติวิทยาศาสตร์ของไทยมีประสิทธิภาพเข้าสู่ความเป็นมาตรฐานสากล

มากยิ่งขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยรวมต่อมา โดยที่ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการยุติธรรมและการพิสูจน์ข้อเท็จจริง เพื่ออำนวยความสะดวกให้เกิดขึ้น สมควรจัดให้มีบริการในด้านนิติวิทยาศาสตร์ให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นการทั่วไปรวมตลอดทั้งส่งเสริมและพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์ให้ได้มาตรฐานสากล (สถาบันนิติวิทยาศาสตร์, 2562)

2.6.2 อำนาจหน้าที่

ตามพระราชบัญญัติการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2559 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๙ ในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป คือวันที่ 5 สิงหาคม 2559 โดยกำหนดให้สถาบันมีหน้าที่ในการให้บริการและส่งเสริมงานด้านนิติวิทยาศาสตร์โดยให้รวมถึงงานดังต่อไปนี้ด้วย

- (1) ช่วยเหลือและสนับสนุนการสืบสวนสอบสวนและการดำเนินคดีอาญาตามที่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายร้องขอ
- (2) ให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน การอำนวยความสะดวกยุติธรรม และการทะเบียนราษฎร ตามที่เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้ที่เกี่ยวข้องร้องขอ
- (3) ให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกแก่เด็กและเยาวชนตามที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ปกครอง ผู้ใช้อำนาจปกครองหรือผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงร้องขอ
- (4) ให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่ผู้มีส่วนได้เสียร้องขอในกรณีที่เป็นการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญา ผู้มีส่วนได้เสียจะร้องขอให้ตรวจซ้ำได้ต่อเมื่อไม่ได้อยู่ในระหว่างการตรวจพิสูจน์ของหน่วยงานอื่นที่ให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ และต้องเป็นไปตามมติของคณะกรรมการ เพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกยุติธรรม
- (5) ส่งเสริมและพัฒนาการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ของภาคเอกชน
- (6) ร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ องค์การระหว่างประเทศ และภาคเอกชน ในการพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล
- (7) ร่วมมือกับหน่วยงานอื่นของรัฐในการวิจัยและพัฒนาเพื่อกำหนดค่าพื้นฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

2.7 กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

2.7.1 ลักษณะของหน่วยงาน

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเป็นหน่วยงานหนึ่งภายใต้กระทรวงยุติธรรม ก่อกำเนิดโดยมาตรา 33 แห่งพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 119 ตอนที่ 99 ก. เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2545 ซึ่งมีผลบังคับใช้วันที่ 3 ตุลาคม 2545 และได้มีกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. 2545 มีหน่วยงานในสังกัด 5 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานเลขาธิการกรม ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัด สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน โดยภารกิจของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เดิมนั้นถูกแยกส่วนการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนไปอยู่ที่ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนแทน และกรมได้เปิดดำเนินการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนครบทุกจังหวัด เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2549

ส่วนศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนมีกระจายอยู่ทั่วประเทศ รวม 19 ศูนย์ ดังนี้ (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2562)

1. ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านกรุณา
2. ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี
3. ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านอุเบกขา
4. ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านมุทิตา
5. ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านกาญจนาภิเษก
6. ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายสิรินธร
7. ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านบึง
8. ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา
9. ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 1 จังหวัดระยอง
10. ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 2 จังหวัดราชบุรี
11. ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 3 จังหวัดนครราชสีมา
12. ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 4 จังหวัดขอนแก่น
13. ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 5 จังหวัดอุบลราชธานี
14. ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 6 จังหวัดนครสวรรค์
15. ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 7 จังหวัดเชียงใหม่
16. ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 8 จังหวัดสุราษฎร์ธานี
17. ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 9 จังหวัดสงขลา
18. ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 10 จังหวัดสมุทรปราการ
19. ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 11 จังหวัดลพบุรี

2.7.2 อำนาจหน้าที่

ภารกิจเกี่ยวกับการพินิจเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาและการคุ้มครองผู้เยาว์ในคดีครอบครัว โดยการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู การสงเคราะห์เด็กและเยาวชนและการกำกับการปกครองเพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถกลับเข้าสู่ครอบครัว ดำเนินชีวิตโดยปกติในสังคม และผู้เยาว์ได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ รวมทั้งการป้องกันเด็กและเยาวชนในการกระทำความผิด

2.7.3 ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนมีภารกิจหน้าที่ในการควบคุม ดูแล บำบัด แก้ไข ฟื้นฟู ป้องกัน พัฒนาพฤติกรรม และสงเคราะห์เด็กและเยาวชนที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง ให้รับการฝึกและอบรม เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถกลับตนเป็นคนดีและใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุขโดยคำนึงถึงความเท่าเทียมกัน และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งการดำเนินการตามภารกิจดังกล่าว จำเป็นต้องให้การดูแลเด็กและเยาวชนทั้งด้านสุขภาพอนามัย สภาพแวดล้อม ปัจจัยสี่ ให้การบำบัด ฟื้นฟู พัฒนาเด็กและเยาวชนให้ครบทุกด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต ทักษะชีวิต ด้านการศึกษา ทั้งสายสามัญ

วิชาชีพ เพื่อให้เด็กและเยาวชนแต่ละคนได้รับการแก้ไขและพัฒนาอย่างเหมาะสมตามสภาพปัญหา และปัจจัยแวดล้อมที่ต่างกัน อีกทั้งเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กและเยาวชนในการออกไปเผชิญปัญหา กับสภาพแวดล้อมภายนอกได้อย่างเหมาะสม เพื่อการใช้ชีวิตที่ปกติและสร้างสรรค์ ตลอดจนการติดตาม ผลภายหลังกลับไปอยู่กับครอบครัวสังคม นอกจากนี้ ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนยังมีการกิจ ในการดำเนินการเชิงรุก เพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนร่วมกับชุมชน

ตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม พ.ศ.2545 ได้กำหนดให้ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(ก) ดำเนินการด้านการควบคุมดูแล บำบัด แก้ไข ฟื้นฟู ป้องกัน พัฒนาพฤตินิสัยและสงเคราะห์ เด็กและเยาวชนที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้เข้ารับการฝึกอบรม

(ข) ดำเนินการด้านกิจกรรมชุมชนและประสานความร่วมมือเพื่อการพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิเด็ก

(ค) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับ มอบหมาย

เพื่อให้การควบคุมดูแลเด็กและเยาวชนสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายเหมาะสมกับ สภาพการณ์ปัจจุบัน ตลอดจนสอดคล้องกับนโยบายด้านสิทธิมนุษยชนรวมทั้งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก หรือข้อกำหนดอื่น ๆ ขององค์การสหประชาชาติที่ประเทศไทยได้ลงนามในภาคยานุวัติสารไว้ ศูนย์ฝึกและ อบรมจึงควรมีจุดมุ่งหมายหรือหลักการโดยทั่วไปดังนี้

(1) พินิจและคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด รวมทั้งส่งเสริมความมั่นคง ของสถาบันครอบครัวและความเข้มแข็งของชุมชน

(2) ดำเนินการด้านคดีอาญา แก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ให้การศึกษา การฝึกวิชาชีพ ป้องกัน พัฒนา สงเคราะห์ติดตามประเมินผลเด็กและเยาวชน การใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือก และมาตรการอื่น ๆ

(3) ดำเนินการด้านคดีครอบครัวและการกำกับการปกครอง

(4) ประสานความร่วมมือและสร้างเครือข่ายกับชุมชน องค์กรภาครัฐ และภาคเอกชน ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อการมีส่วนร่วมและสนับสนุนกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและ เยาวชน

(5) ศึกษา วิเคราะห์ และพัฒนานโยบาย การพิทักษ์คุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน รวมทั้ง ระบบ รูปแบบวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับงานคดี และการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน

(6) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของกรม หรือตามที่ รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย (ภารกิจกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2560)

เมื่อศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนรับตัวเด็กและเยาวชนมาจากสถานพินิจและคุ้มครอง เด็กและเยาวชน ที่ศาลมีคำพิพากษาให้เข้ารับการฝึกอบรมแล้ว ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน จะต้องดำเนินการประสาน เพื่อรับข้อมูลและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนจากสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชนเพื่อนำมาใช้ในการศึกษาวิเคราะห์และการประเมินปัญหาความจำเป็นในการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟูตามระยะเวลาที่เด็กและเยาวชน เข้ารับการฝึกและอบรม โดยศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและ

เยาวชนจะต้องดำเนินการจำแนกซ้ำ พร้อมทั้งจัดทำแผนบำบัดที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนแต่ละราย จัดตารางกิจวัตรประจำวัน ซึ่งประกอบด้วย การเรียนสายสามัญ การฝึกวิชาชีพ การจัดกิจกรรมบำบัด ตามสภาพปัญหา ซึ่งต้องนำผลความก้าวหน้ามาใช้ในการประเมินผลการบำบัดและการเลื่อนชั้น โดยบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องนำเสนอรายงานผลการบำบัด แก่ไข พันฟูอย่าง ต่อเนื่อง การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยให้แก่เด็กและเยาวชน ครอบครัว เตรียมชุมชน กำหนดแผน การติดตามผลภายหลังปล่อย รวมทั้งการดำเนินการด้านการป้องกันสำหรับเด็กและเยาวชนที่ยังไม่กระทำ ความผิดด้วยโดยใช้ประโยชน์จากประสบการณ์ในการแก้ไขเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมาเป็น บทเรียนในการให้ความรู้ เพื่อการป้องกันก่อนที่จะเกิดการกระทำความผิด (ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและ เยาวชนหญิงบ้านปรานี, 2562)

2.7.4 การอนุญาตให้เด็กหรือเยาวชนลาเยี่ยมบ้าน

1) วัตถุประสงค์ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานในศูนย์ฝึกและอบรมเกี่ยวกับการอนุญาต ให้เด็กหรือเยาวชนลาเยี่ยมบ้าน ให้มีประสิทธิภาพและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้เด็กหรือเยาวชน ที่อยู่ในความควบคุมดูแลได้รับสิทธิและการปฏิบัติอย่างถูกต้องตามหลักกฎหมาย

2) ขอบเขต ใช้สำหรับเด็กหรือเยาวชน ที่ศาลมีคำสั่งหรือคำพิพากษาเด็ดขาด และไม่อยู่ ระหว่างการ ถูกดำเนินคดีอื่นเข้ารับการฝึกอบรม อยู่ในระดับชั้นที่ 1 และระดับชั้นที่ 2 ปฏิบัติตาม ระเบียบข้อบังคับของสถานที่ ที่เข้ารับการฝึกอบรม มีผลการฝึกอบรมก้าวหน้าเป็นที่ประจักษ์ และการลา เยี่ยมบ้านต้องไม่เป็นอุปสรรคต่อการฝึกอบรม

3) คำนิยาม

ลาเยี่ยมบ้าน หมายถึง การที่เด็กหรือเยาวชนที่อยู่ในความดูแลของศูนย์ฝึกและอบรมมีผล การประเมินอยู่ในระดับชั้นที่ 1 หรือ ระดับชั้นที่ 2 ได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการให้ออกไปอยู่ร่วมกับ บุคคลในครอบครัวหรือ ญาติพี่น้อง เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีภายในครอบครัว หรือเตรียมความพร้อม ก่อนกลับคืนสู่ครอบครัวและสังคม เพื่อเป็นการให้ประโยชน์กับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด

ชั้นที่ 1 หมายถึง เด็กหรือเยาวชนที่มีผลการประเมินระดับดีมาก และอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ การลาเยี่ยมบ้านในหมวด 3 ข้อ 13 ตามระเบียบกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ว่าด้วยประโยชน์ ที่เด็กหรือเยาวชนได้รับ และการปฏิบัติตนระหว่างที่ได้รับประโยชน์ พ.ศ. 2554

ชั้นที่ 2 หมายถึง เด็กหรือเยาวชนที่มีผลการประเมินระดับดี และอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ การลาเยี่ยมบ้าน ในหมวด 3 ข้อ 13 และข้อ 14 ตามระเบียบกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ว่าด้วยประโยชน์ที่เด็กหรือเยาวชนได้รับ และการปฏิบัติตนระหว่างที่ได้รับประโยชน์ พ.ศ. 2554

การประเมินผลการฝึกอบรม หมายถึง การพิจารณาองค์ประกอบผลการฝึกอบรม ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ในด้านการศึกษาวิชาสามัญและหรือวิชาชีพ ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม ด้านความประพฤติและจากรายงานครูที่ปรึกษา เพื่อประเมินผลเทียบกับเกณฑ์ตามระเบียบกรมพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชนว่าด้วยประโยชน์ที่เด็กหรือเยาวชนได้รับและการปฏิบัติตนระหว่างที่ได้รับ

ประโยชน์ พ.ศ. 2554 โดยครูที่ปรึกษานำผลการประเมินเลื่อนชั้นในรอบปัจจุบันไปใช้ประกอบการพิจารณาเลื่อนชั้น

การติดตาม หมายถึง การกำกับ ควบคุม ติดตามความประพฤติ ของเด็กหรือเยาวชน ในระหว่างที่ได้รับประโยชน์ลาเยี่ยมบ้านให้เป็นไปตามหมวด 6 ตามระเบียบกรมพินิจและคุ้มครองเด็ก และเยาวชนว่าด้วยประโยชน์ที่เด็กหรือเยาวชนได้รับ และการปฏิบัติตนระหว่างที่ได้รับประโยชน์ พ.ศ. 2554 คณะกรรมการนักวิชาชีพ หมายถึง เจ้าหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้ง จากผู้อำนวยการฯ ซึ่งประกอบด้วย

- ผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรม	ประธาน
- นักจิตวิทยา/ นักจิตวิทยาคลินิก	กรรมการ
- นักสังคมสงเคราะห์	กรรมการ
- พยาบาล	กรรมการ
- ครูที่ปรึกษา	กรรมการ
- นักวิชาการอบรมและฝึกวิชาชีพ	กรรมการ
- หัวหน้างานอภิบาลและการพินิจ	กรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการสหวิชาชีพ หมายถึง คณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ ในวิชาชีพที่ได้รับการแต่งตั้งจากอธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ได้แก่ ด้านจิตวิทยา ด้านสังคมสงเคราะห์ ด้านสาธารณสุขและด้านการศึกษาด้านละ 1 คน อย่างน้อยกึ่งหนึ่งต้องไม่เป็น เจ้าหน้าที่ของสถานพินิจ โดยมีหัวหน้างานอภิบาลและการพินิจ เป็นเลขานุการ

ผู้อำนวยการ หมายถึง ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรม และให้หมายรวมถึงผู้ดูแลหรือ ผู้ปกครองสถานศึกษาสถานฝึกและอบรม และสถานแนะนำทางจิต

2.7.5 ความรับผิดชอบ

นักวิชาชีพ มีหน้าที่ ประเมินผลด้านการศึกษาวิชาสามัญและหรือวิชาชีพ ด้านการเข้าร่วม กิจกรรมด้านความประพฤติ และจากรายงานครูที่ปรึกษา

ครูที่ปรึกษา มีหน้าที่ ตรวจสอบคุณสมบัติเด็กและเยาวชนที่ขออนุญาตลาเยี่ยมบ้าน ตามระเบียบกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ว่าด้วยประโยชน์ที่เด็กและเยาวชนได้รับ และการปฏิบัติตนระหว่างที่ได้รับประโยชน์ พ.ศ. 2554 รวบรวมรายชื่อ พร้อมผลการฝึกอบรมเด็กหรือ เยาวชนเสนอให้คณะกรรมการนักวิชาชีพ และนำผลลาเยี่ยมบ้านของเด็กหรือเยาวชนลงในทะเบียน ประวัติ และติดตามประเมินผลภายหลังเด็กหรือเยาวชน ลาเยี่ยมบ้าน เพื่อที่จะประเมินผลความก้าวหน้า ของเด็กหรือเยาวชน ในการจะให้ประโยชน์ หรือตัดประโยชน์ครั้งต่อไป

คณะกรรมการนักวิชาชีพ มีหน้าที่ ประชุมพิจารณาการประเมินผลการฝึกอบรมของเด็กและ เยาวชนตามที่ นักวิชาชีพประเมินผล และสรุปผลให้เลขานุการคณะกรรมการสหวิชาชีพ โดยคณะกรรมการ นักวิชาชีพที่เข้าร่วมประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง จึงจะเป็นองค์ประชุมและการลงมติให้ถือเสียงข้างมาก

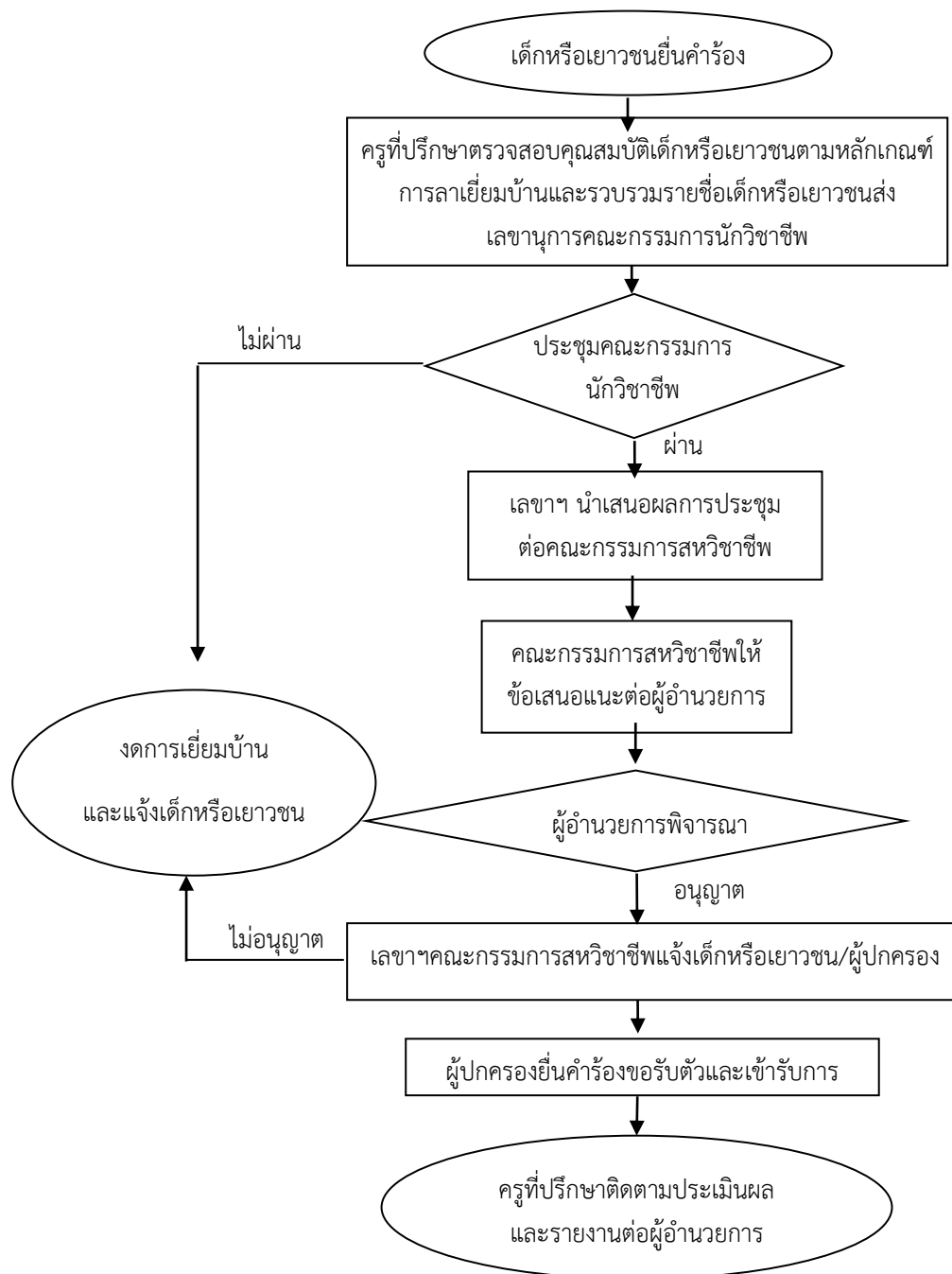
เลขานุการคณะกรรมการนักวิชาชีพ (หัวหน้างานอภิบาลและการพินิจ) มีหน้าที่ ดำเนินการให้มีการประชุมคณะกรรมการนักวิชาชีพ เพื่อพิจารณาประเมินผลการลาเยี่ยมบ้านของเด็กหรือเยาวชน และแจ้งผลการพิจารณาให้เด็กหรือเยาวชนและผู้ปกครองทราบ

คณะกรรมการสหวิชาชีพ มีหน้าที่ ให้ความเห็น เพื่อเสนอแนะต่อผู้อำนวยการ ในการลาเยี่ยมบ้าน

เลขานุการคณะกรรมการสหวิชาชีพ (หัวหน้างานอภิบาลและการพินิจ) มีหน้าที่ ดำเนินการให้มีการประชุมคณะกรรมการสหวิชาชีพ เพื่อให้ข้อเสนอแนะการลาเยี่ยมบ้านของเด็กหรือเยาวชน และรวบรวมผลการประชุมเสนอแนะต่อผู้อำนวยการเพื่อพิจารณา

ผู้อำนวยการ มีหน้าที่ พิจารณาอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ลาเยี่ยมบ้าน

2.7.6 ขั้นตอนเด็กหรือเยาวชนจะได้รับประโยชน์ในการลาเยี่ยมบ้านตามมาตรา 59(2)

ภาพที่ 13 แสดงขั้นตอนเด็กหรือเยาวชนจะได้รับประโยชน์ในการลาเยี่ยมบ้านตามมาตรา 59(2)

หมายเหตุ กรณีเด็กหรือเยาวชนฝ่าฝืนระเบียบการลาเยี่ยมบ้าน ให้ผู้อำนวยการมีอำนาจแก้ไขเปลี่ยนแปลง หรืองดการลาเยี่ยมบ้านแล้วรายงานให้ศาลทราบ ภายใน 15 วัน

2.8 ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง

2.8.1 ลักษณะของหน่วยงาน

ศาลยุติธรรมชั้นต้น ซึ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษา หรือมีคำสั่งในคดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชน กระทำความผิด หรือคดีอาญาที่ศาลซึ่งมีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาได้โอนมาตามกฎหมายหรือคดีครอบครัวอันได้แก่คดีแพ่งที่ฟ้องหรือ ร้องขอต่อศาลหรือกระทำการใด ๆ ในทางศาลเกี่ยวกับผู้เยาว์หรือครอบครัวแล้วแต่กรณี ซึ่งจะต้องบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือคดีที่ศาลจะต้องพิพากษาหรือสั่ง เกี่ยวกับตัวเด็กและเยาวชนตามบทบัญญัติของกฎหมายซึ่งบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัว ได้แก่ ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด หรือแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวในศาลจังหวัด ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

2.8.2 อำนาจหน้าที่

ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในคดี ดังต่อไปนี้

- 1) คดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด
- 2) คดีอาญาที่ศาลซึ่งมีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาได้โอนมาตามมาตรา 97 วรรคหนึ่ง
- 3) คดีครอบครัว
- 4) คดีคุ้มครองสวัสดิภาพ
- 5) คดีอื่นที่มีกฎหมายบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัว

5.1 พิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ต้องยื่นฟ้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัวโดยไม่ต้องคำนึงว่าขณะยื่นฟ้องจำเลยมีอายุพ้นเกณฑ์เยาวชนแล้วหรือไม่

5.2 พิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่ศาลซึ่งมีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาได้โอนมากรณีที่บุคคลใดอายุยังไม่เกิน 20 ปีบริบูรณ์

5.3 พิจารณาพิพากษาคดีครอบครัว ได้แก่ คดีแพ่งที่ฟ้องหรือร้องขอต่อศาลหรือการกระทำใด ๆ ในทางศาลเกี่ยวกับผู้เยาว์หรือครอบครัวซึ่งจะต้องบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

5.4 พิจารณาพิพากษาคดีคุ้มครองสวัสดิภาพ ได้แก่ คดีที่ฟ้องหรือร้องขอต่อศาลหรือการกระทำใด ๆ ในทางศาลเกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กหรือบุคคลในครอบครัว ซึ่งจะต้องบังคับตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กหรือบุคคลในครอบครัว

5.5 พิจารณาพิพากษาคดีอื่นที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง

2.9 กรมคุมประพฤติ

2.9.1 ลักษณะของหน่วยงาน

กรมคุมประพฤติ มีภารกิจเกี่ยวกับการคุมประพฤติผู้กระทำความผิด ทั้งเด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ โดยการสืบเสาะประวัติเพื่อประกอบการพิจารณา คดี การสอดส่อง ติดตาม และแก้ไขพฤติกรรมและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด และสนับสนุนให้ชุมชนและภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วม ในการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดและผู้ที่อยู่ในกระบวนการคุมประพฤติ เพื่อสร้างเสริมความสงบสุขในสังคม

2.9.2 อำนาจหน้าที่

- 1) ดำเนินการสืบเสาะและพินิจ ควบคุมและสอดส่อง แก้ไข ฟื้นฟู และสงเคราะห์ผู้กระทำความผิดในชั้นก่อนฟ้อง ชั้นพิจารณาคดีของศาล และภายหลังที่ศาลมีคำพิพากษา ตามที่กฎหมายกำหนด
- 2) ดำเนินการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วย การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
- 3) ส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการดำเนินการแก้ไข ฟื้นฟู และสงเคราะห์ผู้กระทำความผิดในชุมชน
- 4) พัฒนาระบบ รูปแบบ และดำเนินการเพื่อสร้างคามยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เพื่อบรรเทาผลร้ายหรือการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิด
- 5) พัฒนาระบบ รูปแบบ และวิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในชุมชน
- 6) จัดทำและประสานแผนงานของกรมให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนแม่บทของกระทรวง รวมทั้งเร่งรัด ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานในสังกัด
- 7) เสริมสร้าง สนับสนุน ส่งเสริม และประสานงานให้ชุมชน เครือข่าย และภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบเครือข่ายยุติธรรมชุมชนหรือรูปแบบอื่นในการป้องกันสังคมจากอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดและผู้ที่อยู่ในกระบวนการคุมประพฤติของกรม
- 8) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของกรม หรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

2.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สถิตา ดาเวียงและ พิชัยรัฐ หมั่นด้วง (2565) ศึกษาเรื่องการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดของผู้ต้องขังในเรือนจำอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดของผู้ต้องขังในเรือนจำอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.77, S.D. = 0.42) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านกฎหมายการลงโทษ ($\bar{X}$ = 3.34, S.D. = 0.78) รองลงมา คือ ด้านค่านิยมของการกระทำความผิด ($\bar{X}$ = 3.31, S.D. = 0.65) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านของสภาพเขตที่อยู่อาศัย ($\bar{X}$ = 1.89, S.D. = 0.50) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดของผู้ต้องขังในเรือนจำอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ที่จำแนกตามเพศ สถานภาพ อายุ และระดับการศึกษา โดยภาพรวมพบว่า ผู้ต้องขังในเรือนจำอำเภอภูเขียว

จังหวัดชัยภูมิ ที่มีเพศ สถานภาพ และอายุที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด ไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้ต้องขังในเรือนจำอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดของผู้ต้องขังในเรือนจำอำเภอภูเขียว ได้แก่ ควรปรับเปลี่ยนทัศนคติและให้โอกาสผู้กระทำผิดหรือผู้ต้องหาได้กลับตัวกลับใจเป็นคนดี

ภาณุวัฒน์ มีเพียร และ บุญเหลือ บุปผามาลา (2564) ศึกษาการเปรียบเทียบปัจจัยที่ทำให้มีการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของผู้ต้องขังเรือนจำกลางอุดรธานีที่มีคุณลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกัน พบว่า ผู้ต้องขังที่มีอาชีพก่อนต้องโทษ รายได้ก่อนต้องโทษ ประเภทของยาเสพติด ฐานความผิด และกำหนดโทษจำคุกต่างกัน มีปัจจัยที่ทำให้มีการกระทำผิดซ้ำ โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้ต้องขังที่มีอายุต่างกัน มีปัจจัยที่ทำให้มีการกระทำผิดซ้ำ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณา รายด้าน พบว่า ด้านการประกอบอาชีพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผู้ต้องขังที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีปัจจัยที่ทำให้มีการกระทำผิดซ้ำ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณา รายด้าน พบว่า ด้านการคบเพื่อน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้ต้องขังที่มีจำนวนครั้งต้องโทษจำคุกต่างกัน มีปัจจัยที่ทำให้มีการกระทำผิดซ้ำ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านเศรษฐกิจ และด้านการประกอบอาชีพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แนวทางป้องกันการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของผู้ต้องขังเรือนจำกลางอุดรธานี ควรมีการฝึกอาชีพให้ตรงตามความต้องการของผู้ต้องขัง หรือหลากหลายสาขาอาชีพมากขึ้น เพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถนำไปประกอบอาชีพได้จริงภายหลังพ้นโทษ และควรมีการจัดอบรมโปรแกรมปรับทัศนคติของผู้ต้องขังเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเองและครอบครัว ขณะต้องโทษอยู่ในเรือนจำ รวมถึงจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวให้มีความรัก ความเข้าใจกันมากขึ้น

ศิริวรรณ กมลสุขสถิต (2563) ศึกษาเรื่องแนวทางในการป้องกันและแก้ไขการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยอาศัยปัจจัยที่เป็นตัวทำนายทางด้านอาชญาวิทยา ผลการวิจัย พบว่า ผลการศึกษาถึงปัจจัยทางด้านอาชญาวิทยา ที่สามารถทำนายการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พบว่า ตัวแปรทำนายที่มีนัยสำคัญในการทำนายการกระทำผิดซ้ำในคดีเกี่ยวกับยาเสพติด ได้แก่ ตัวแปรทฤษฎี การคบหาสมาคมกับเพื่อน ($B=1.226^{**}$) ตัวแปรพื้นฐาน อายุในขณะกระทำผิด ($B=-.522^{**}$) ตัวแปรพื้นฐาน อาศัยอยู่กับมารดา ($B=2.969^{**}$) ตัวแปรพื้นฐาน อาชีพของบิดา (เกษตรกร) ($B=3.279^{**}$) และตัวแปรพื้นฐานอาชีพของบิดา (ลูกจ้างบริษัท/ห้างร้าน) ($B=3.008^{**}$)

ปพนธีร์ ธีระพันธ์ และ ภาณุวัฒน์ ปานแก้ว (2561) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการดูแลผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนในประเทศไทยเป็นรูปแบบหนึ่งของการมีส่วนร่วมของประชาชน ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนที่ถูกกำหนดโดยพระราชบัญญัติศาลเยาวชน

และครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 โดยในปัจจุบันประสบปัญหา 3 ประการ คือ 1) ปัญหาเกี่ยวกับการให้ดุลยพินิจกับเจ้าหน้าที่รัฐในการเชิญผู้แทนชุมชน เพื่อเข้ามามีส่วนร่วม 2) ปัญหาเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน และ 3) ปัญหาเกี่ยวกับระดับของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน เพื่อเป็นการพัฒนาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนในประเทศไทย คณะผู้วิจัยเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 โดยกำหนดให้เชิญผู้แทนชุมชนเข้าร่วมในการประชุม เพื่อจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และไม่จำกัดรูปแบบของการมีส่วนร่วมไว้เฉพาะในขั้นตอนของการวางแผนและการปฏิบัติเท่านั้น แต่ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนสามารถเข้าร่วมในขั้นตอนของการติดตามและประเมินผลด้วย

วิกานดา จันทรเรือง (2560) ศึกษาเรื่องความต้องการของเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดที่มีต่อการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวและศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็ก เยาวชน และครอบครัว พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 16-18 ปี จบการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น (ม. 3) สถานภาพสมรสของบิดามารดาอยู่ด้วยกัน รายได้ของครอบครัวน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท ลักษณะครอบครัวอยู่ร่วมกันทั้งพ่อและแม่ และมีฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด กลุ่มตัวอย่างมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันในครอบครัวอยู่ในระดับปานกลางมีการดูแลกันเรื่องอาหารการกิน และยามเจ็บป่วยหรือมีปัญหา ครอบครัวมีการพูดคุยกันน้อย และไม่ค่อยมีคำชมเชย มักดูว่าเป็นส่วนใหญ่ มีความต้องการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวในทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ต้องการให้ครอบครัวพูดคุยกันและรับฟังเมื่อมีปัญหา และแสดงออกถึงความรัก ไม่ต้องการสิ่งของการเงิน ต้องการปรึกษาเพื่อนมากกว่าครอบครัว และอยากตัดสินใจด้วยตนเอง มีความต้องการสนับสนุนทางสังคมจากศูนย์ให้คำปรึกษาฯ ในทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งในกลุ่มก่อนและหลังพิจารณาคดีมีความต้องการแตกต่างกันเรื่องประเด็นและรูปแบบการรับคำปรึกษา มีความต้องการเหมือนกัน คือ ไม่ต้องการตรวจวินิจฉัยทางจิตวิทยา ต้องการการส่งต่อเพื่อเข้ารับการรักษา บำบัดรักษา ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของศาล

สมบัติ นามบุรี (2562) ศึกษาเรื่องนวัตกรรมและการบริหารจัดการ พบว่า องค์การที่สามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมได้ต้องมีผู้บริหารที่ความมุ่งมั่นในการสร้างนวัตกรรม การมีบรรยากาศในการทำงานที่สนับสนุนการสร้างนวัตกรรม การยอมรับความผิดพลาดหรือความล้มเหลวอันเป็นผลจากความกล้าเสี่ยง การสื่อสารในระดับเดียวกัน การมีโครงสร้างองค์การที่มีความยืดหยุ่น การมีมุมมองในระยะยาว ตลอดจนการมีวิสัยทัศน์และกลยุทธ์การพัฒนางานองค์การว่าจะพัฒนาไปอย่างไร รวมถึงระบบการวัดความสามารถและสายการบังคับบัญชาที่แบ่งตามหน้าที่การทำงานของแต่ละฝ่ายไว้อย่างชัดเจน ดังนั้นนวัตกรรมจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องนำมาใช้ในการพัฒนาคน องค์การ หน่วยงาน รวมถึงความก้าวหน้าของประเทศชาติ ซึ่งนวัตกรรมจะเกิดขึ้นได้ด้วยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และนำสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง

ร้อยตำรวจโทพิชเยศ ชูเมือง (2563) ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสพยาเสพติดของผู้ต้องหาคดียาเสพติด : กรณีศึกษาในพื้นที่จังหวัดสงขลา โดยได้ศึกษาในผู้ต้องหาคดียาเสพติด ซึ่งถูกจับกุมและได้รับการบำบัดรักษาตัว อยู่ในโรงพยาบาลธัญญารักษ์ฯ ปัจจัยทั้งหมด 4 ปัจจัย ได้แก่ การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยสภาพแวดล้อม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการเสพยาเสพติดจากถูกเพื่อนฝูงชักชวนให้ใช้ยาเสพติด โดยมีความอยากรู้ อยากลอง ขาดความยับยั้งชั่งใจ เพื่อประชดประชันตัวเองในเรื่องที่ต้องประสบกับความผิดหวัง เพื่อที่หวังจะทำให้ตนเองสบายใจขึ้น และอาจจะทำให้ลืมสิ่งที่ตนเองประสบความผิดหวังเหล่านั้นได้ เนื่องจากไม่ได้รับการศึกษาที่ดีจึงขาดความรู้เกี่ยวกับการใช้และโทษของยาเสพติดที่ถูกต้อง ปัจจัยทางสังคมด้านครอบครัวที่ส่งผล พ่อแม่มีพฤติกรรมทะเลาะกันทุกวันหย่าร้างและแยกทางกัน ถูกสั่งสอนโดยใช้ถ้อยคำหยาบคายและถูกลงโทษด้วยความรุนแรงเมื่อกระทำความผิดอยู่เป็นประจำ กระทำไปเพื่อต้องการประชดพ่อแม่หรือผู้ปกครอง พ่อแม่เข้มงวดจนรู้สึก อึดอัด และขาดอิสระ พ่อแม่ของลงโทษ /ดุด่า /ว่ากล่าวโดยไม่อธิบายเหตุผล คบเพื่อนหรือกลุ่มเพื่อนที่ใช้ยาเสพติดจากเพื่อนเป็นผู้ชักชวนหรือชักจูงให้เสพยาเสพติด ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ส่งผล มีค่าใช้จ่าย เพิ่มขึ้น แต่รายได้ลดลงและมีภาระหนี้สินเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดความเครียดจึงต้องใช้ยาเสพติด มีความเป็นอยู่ฐานะยากจนจึงใช้ยาเสพติดประชดชีวิต ปัจจัยสภาพแวดล้อม หาซื้อยาเสพติดได้ง่ายในชุมชนรู้จักและมีความสนิทสนมใกล้ชิดกับบุคคลที่อยู่ในเครือข่ายยาเสพติด หรือบุคคลที่เสพยาเสพติด มีการเลียนแบบพฤติกรรมกระเสพยาเสพติดจากคนใกล้ชิด/ดารา/นักแสดง

ธงชัย สิงอุดม และพระมหาสมศักดิ์ สติสมปนโน (2564) ศึกษาเรื่องการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพยาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย โดยใช้กระบวนการทางชุมชน ทางสังคม และทางกฎหมาย คือ 1) มาตรการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพยาเสพติด (มาตรการชุมชน-ชรบ., อุปพร., คณะกรรมการ) มาตรการสร้างหมู่บ้าน ชุมชน เข้มแข็ง ปลอดภัยจากยาเสพติด แนวทางการบริหารจัดการเบื้องต้น ปราบปรามเชิงรุกในพื้นที่ ตลอดจนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่ชุมชนพัฒนาศักยภาพ การปรับปรุงระบบงาน โดยมีปัจจัยแห่งความสำเร็จในหลายๆ ด้าน จัดตั้งชุดปฏิบัติการประจำตำบล "ชรบ." หรือชุดรักษา ความปลอดภัยหมู่บ้าน (ราษฎรอาสาสมัครในพื้นที่) 2) การใช้มาตรการทางสังคม ตามนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 3) การใช้มาตรการทางกฎหมายโดยการร่วมกันกำหนดพื้นที่เป้าหมายการมีส่วนร่วมของประชาชน การมีส่วนร่วมของภาครัฐและเอกชน การใช้ มาตรการดำเนินงานแบบผสมผสาน พัฒนากิจกรรมร่วมกัน ตามมาตรการดังนี้ มาตรการที่ 1 การปราบปรามและบังคับใช้กฎหมาย มาตรการที่ 2 การบำบัดรักษา มาตรการที่ 3 การป้องกัน สร้างภูมิคุ้มกัน มาตรการที่ 4 กระบวนการจัดทำแผน การแปลงแผนสู่การปฏิบัติ มาตรการที่ 5 การสกัดกั้นการนำเข้าตามแนวชายแดน มาตรการที่ 6 แผนบูรณาการสกัดกั้นยา เสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย และมาตรการที่ 7 พัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานของกอร.มณ.ในพื้นที่ชายแดน โดยพัฒนาชุดปฏิบัติการมวลชนเกาะติดพื้นที่ให้เป็นชุดที่มีบทบาทในการจัดตั้ง

กำลังประชาชนอย่างมีแบบแผน และนำประชาชนเฝ้าระวัง เฝ้าตรวจและ สกัดกั้นยาเสพติด โดยดำเนินการบูรณาการกลไกต่าง ๆ ในกรอบของตำบลชายแดน

พระครูกิตติวรารท (2562) ศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบวิธีการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง พบว่า รูปแบบวิธีการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน มีลักษณะระดับความเหมาะสม และการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ การเชิญผู้ปกครอง บิดา มารดา เข้าร่วมกิจกรรมด้านการป้องกันปัญหายาเสพติดที่โรงเรียนจัดขึ้น และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสนเทศสื่อเอกสาร และแผ่นพับเกี่ยวกับความรู้ด้านยาเสพติด การมีอาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาของนักเรียน และเก็บเป็นความลับ รองลงมา คือ สำหรับผู้บริหารและครู เห็นว่า อาจารย์ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมกำหนดมาตรการป้องกันปัญหายาเสพติดในโรงเรียน และให้ความรู้ด้านโทษพิษภัยและการป้องกันปัญหายาเสพติดในโรงเรียนและการเชิญ ผู้ปกครอง บิดา มารดาเข้าร่วมกิจกรรมด้านการป้องกันปัญหายาเสพติดที่โรงเรียนจัดขึ้น การจัดทำคู่มือการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน จากผลการตรวจสอบความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้ผู้วิจัยนำมาจัดหมวดหมู่เพื่อกำหนดเป็นรูปแบบการดำเนินการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง และสร้างเป็นคู่มือวิธีการป้องกัน แก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน

(LEUNG, K. Wing, et al., 2018) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเฝ้าระวังการใช้ยาเสพติดในฮ่องกง โดยการวิเคราะห์เส้นผมด้วย LC-MS/MS ซึ่งจุดประสงค์ของการศึกษา คือ เพื่อเปิดเผยลักษณะนิสัยของผู้เสพยาเสพติด โดยได้นำตัวอย่างเส้นผมจากหน่วยบำบัดยาเสพติดในฮ่องกง จำนวน 14 แห่ง มาวิเคราะห์เป็นจำนวนทั้งหมด 1,771 ตัวอย่าง ในช่วงเวลาระหว่าง มกราคม 2555 ถึงมีนาคม 2559 โดยสารเสพติดที่ตรวจพบได้แก่ ketamine, norketamine, cocaine, benzoylecgonine, cocaethylene, norcocaine, codeine, MDMA, MDA, MDEA, amphetamine, methamphetamine, morphine, 6-acetylmorphine, phencyclidine, และ methadone และจากผลการวิเคราะห์พบ ketamine ร้อยละ 77.2 cocaine ร้อยละ 21.3 และ methamphetamine ร้อยละ 16.5 ซึ่งเป็นยาเสพติดที่ตรวจพบบ่อยในกลุ่มผู้เสพยาเสพติดสอดคล้องกับข้อมูลที่รายงานของผู้ใช้สารเสพติด นอกจากนี้ยังพบการใช้ยาหลายชนิดในตัวอย่างเส้นผมประมาณ 29% ของตัวอย่างที่ตรวจพบสารเสพติด การศึกษาครั้งนี้จึงพิสูจน์ให้เห็นว่า วิธีการและบริการทดสอบสารเสพติดในเส้นผมที่พัฒนาขึ้นสามารถเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบการใช้สารเสพติด และสามารถช่วยในการจัดการโปรแกรมการบำบัดการใช้สารเสพติดได้

(Palamar, Joseph J., et al. 2019) ซึ่งได้ศึกษาถึงประโยชน์ของการตรวจสารเสพติดในเส้นผมเปรียบเทียบกับ การตรวจสารเสพติดในปัสสาวะ โดยคณะผู้วิจัยได้ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 532 คน อายุระหว่าง 18 – 29 ปี ที่มีการรายงานการใช้เฮโรอีนในเดือนที่ผ่านมา และ/หรือมีการใช้ยา opioid ตามใบสั่งแพทย์ที่ไม่ใช่ทางการแพทย์ในเดือนที่ผ่านมา เมื่อเปรียบเทียบการทดสอบเส้นผมกับการทดสอบปัสสาวะสามารถยืนยันสัดส่วนการใช้เฮโรอีน/ฝิ่น ได้ 85.5% เทียบกับ 80.9% กัญชา 73.9% เทียบกับ 22.9% เบนโซไดอะซีพีน 51.3% เทียบกับ 15.1% เมทาโดน 77.0% เทียบกับ 48.7% และโคเคน 66.3% เทียบกับ 48.0% จะเห็นได้ว่าการตรวจสารเสพติดในเส้นผมสามารถพบสารเสพติดกลุ่มดังกล่าว

ได้มากกว่าการตรวจสารเสพติดในปัสสาวะ แต่ในขณะเดียวกันการทดสอบปัสสาวะมีแนวโน้มที่จะตรวจพบสารเสพติดที่ไม่มีการรายงานมากกว่าการตรวจสารเสพติดในเส้นผม โดยกัญชาพบ 11.3% เทียบกับ 0.9% และเบนโซไดอะซีพีน 14.4% เทียบกับ 5.4% และการทดสอบเส้นผมมีแนวโน้มที่จะตรวจพบการใช้โคเคน โดยไม่มีการรายงาน 27.0 % เทียบกับ 5.8% และ oxycodone 19.7% เทียบกับ 1.4% จึงสรุปได้ว่า การทดสอบเส้นผมจะมีประสิทธิภาพในการตรวจหาการใช้ยาในช่วงเวลาที่กว้างกว่า เช่น การใช้ยาในปีที่ผ่านมา และการทดสอบเส้นผมมีประสิทธิภาพอย่างยิ่งในการตรวจจับการใช้โคเคนและ/หรือออกซีโคโดน แต่จะมีประสิทธิภาพน้อยกว่าการตรวจปัสสาวะ เมื่อทดสอบการใช้ยาบางชนิดในเดือนที่ผ่านมาในกลุ่มผู้ใช้เฮโรอีน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การขยายผลนวัตกรรมการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม เพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน เป็นโครงการภายใต้แผนงานนวัตกรรมยุติธรรมท้าทายไทยเพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำและส่งเสริมโอกาสการดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้บริหาร และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อขยายผลการนำนวัตกรรมด้านการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมไปยังกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็กและเยาวชนที่อยู่ในการดูแลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศาลยุติธรรม ตลอดจนพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.1 รูปแบบการวิจัย

1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ทราบถึงนโยบายด้านการตรวจพิสูจน์ฯ ในปัจจุบัน ความเข้าใจเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม ระบบบริหารจัดการ และแนวทางการป้องปรามการหลบกลับไปใช้สารเสพติดของเด็กและเยาวชนในการดูแลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และแนวทางการป้องกันการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีการกระทำความผิดและได้รับการปล่อยตัว

2) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม ระบบบริหารจัดการ การประสานงาน แนวทางการป้องปรามการหลบกลับไปใช้สารเสพติด แนวทางการป้องปรามการหลบกลับไปใช้สารเสพติดของเด็กและเยาวชนในการดูแลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และแนวทางการป้องกันการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีการกระทำความผิดและได้รับการปล่อยตัวโดยใช้มาตรการพิเศษซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของศาลเยาวชนและครอบครัว

3.2 การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่คณะผู้วิจัยได้กำหนดในครั้งนี้ คือ ผู้บริหารระดับอธิบดี รองอธิบดี หรือผู้แทน และเจ้าหน้าที่จากสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมคุมประพฤติ และศาลยุติธรรม เนื่องจาก กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมคุมประพฤติ และศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง เป็นหน่วยงานที่อำนวยความสะดวกให้แก่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด และมีการดำเนินการสร้างความร่วมมือ (MOU) ว่าด้วยการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ เพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็ก

และเยาวชนร่วมกับสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ พร้อมทั้งดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

การจัดทำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหาร (In-depth Interview) และแบบสนทนากลุ่ม (Focus Group) เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีขั้นตอนดังนี้

1) การศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสาร บทความวารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน การขยายผลนวัตกรรม และพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

2) นำข้อมูลที่ได้ศึกษามากำหนดเป็นประเด็นคำถามสำหรับสร้างแบบสอบถาม เพื่อใช้ในการวิจัย

3) ผู้วิจัยจัดทำแบบสอบถามขึ้น เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก โดยกำหนดประเด็นปัญหาเพื่อสร้างคำถามให้ครอบคลุมถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยแบ่งตามการสัมภาษณ์ดังนี้

(3.1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหาร (In-depth Interview) เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง
ประเด็นคำถามทั้งหมด 6 ข้อ ดังนี้

(1) ท่านคิดว่าเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงซึ่งประกอบด้วยกลุ่มที่อยู่ในการดูแลตามภารกิจของกรมพินิจและเยาวชนที่เคยกระทำความผิดหรือเด็กและเยาวชนได้รับการปล่อยตัวสู่สังคมเด็กและเยาวชนกลุ่มใดที่ควรดำเนินการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมเพื่อป้องกันปัญหาการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเพราะเหตุใด

(2) ปัจจุบันหน่วยงานของท่านมีการจัดทำฐานข้อมูลผลการตรวจสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงเพื่อป้องกันปัญหาการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนหรือไม่อย่างไร

(3) ท่านคิดว่าควรมีการจัดทำฐานข้อมูลผลการตรวจสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (กรมพินิจฯ, ศาลเยาวชน, กรมคุมประพฤติ และสถาบันนิติวิทยาศาสตร์) เพื่อป้องกันปัญหาการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนหรือไม่อย่างไร

(4) ท่านคิดว่าควรมีการดำเนินการกำหนดมาตรการสำหรับการป้องปรามและป้องกันการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของเด็กและเยาวชนโดยแบ่งตามมาตรการต่อไปนี้หรือไม่

(4.1) มาตรการสำหรับป้องปรามการกลับไปใช้ยาเสพติดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในภารกิจของหน่วยงานของท่าน

(4.2) มาตรการสำหรับการป้องกันปัญหาการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเด็กและเยาวชนที่เคยกระทำความผิดหรือได้รับการปล่อยตัวกลับคืนสู่สังคม

(5) ท่านคิดว่าการดำเนินการขยายผลนวัตกรรมการตรวจสารเสพติดในเส้นผมโดยการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการตรวจสารเสพติดจากเส้นผมให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ห้องปฏิบัติการตรวจสารเสพติด กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมคุมประพฤติ และ

ศาลยุติธรรม เพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในเด็กและเยาวชนควรมีแนวทางการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ให้สอดคล้องต่อไปนี้อย่างไร

- (5.1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม
- (5.2) ระบบบริหารจัดการภายในหน่วยงานและระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- (5.3) การประสานงานภายในหน่วยงานและระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- (5.4) การพัฒนาการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม

(6) ข้อเสนอแนะ

(3.2) แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group) เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ประเด็นคำถามทั้งหมด

6 ข้อ ดังนี้

(1) ในฐานะผู้ปฏิบัติท่านคิดว่าเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่อยู่ในการดูแลตามภารกิจของกรมพินิจฯ รวมถึงเด็กและเยาวชนที่รับการปล่อยตัวสู่สังคม เด็กและเยาวชนกลุ่มใดควรดำเนินการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมเพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพราะเหตุใด

(2) ปัจจุบันหน่วยงานของท่านมีการรวบรวมข้อมูลผลการตรวจสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงเพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนหรือไม่ อย่างไร

(3) ในฐานะผู้ปฏิบัติท่านคิดว่าควรมีการดำเนินการจัดทำฐานข้อมูลผลการตรวจสารเสพติดในเส้นผมเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือไม่ หากเห็นว่าควรจัดทำฐานข้อมูลร่วมกันท่านคาดว่าจะมีปัญหาคาดว่าจะมีอุปสรรคหรือไม่อย่างไร และหากมีท่านคิดว่าควรแก้ไขอย่างไรด้านใดที่ท่านให้การจัดทำฐานข้อมูลร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยง

(4) ในฐานะผู้ปฏิบัติท่านคิดว่าท่านจะสามารถดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่เคยกระทำความผิดหรือรับการปล่อยตัวกลับคืนสู่สังคมได้อย่างไรดังหัวข้อต่อไปนี้

(4.1) มาตรการสำหรับการป้องปรามการหวนกลับไปใช้ยาเสพติดซ้ำเด็กและเยาวชนที่อยู่ในการกิจของหน่วยงานของท่าน

(4.2) มาตรการสำหรับการป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่เคยกระทำความผิดจะได้รับการปล่อยตัวกลับคืนสู่สังคม

(5) ท่านคิดว่าการดำเนินการขยายผลนวัตกรรมการตรวจสารเสพติดในเส้นผมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการสื่อสารสารเสพติดจากเส้นผมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในเด็กและเยาวชนควรมีแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ดังหัวข้อต่อไปนี้หรือไม่

(5.1) แนวทางการขยายผลองค์ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมให้แก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องควรมีแนวทางในการดำเนินการอย่างไร

(5.2) ระบบบริหารจัดการภายในหน่วยงานและระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีแนวทางในการดำเนินการอย่างไร

(5.3) การประสานงานภายในหน่วยงานและผลงานที่เกี่ยวข้องโดยมีแนวทางในการดำเนินการอย่างไร

(5.4) การพัฒนาวิธีการตรวจสอบพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม

(6) ข้อเสนอแนะ

4) ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ

5) ดำเนินการขอการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

3.4 ขอบเขตของการวิจัย

3.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสาร บทความวารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน การขยายผลนวัตกรรม และพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

3.4.2 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยดำเนินการกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง (Positive sampling) ซึ่งแบ่งออกเป็นดังนี้

1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผู้บริหารระดับหัวหน้าส่วนราชการ ได้แก่ อธิบดี และรองอธิบดี หรือเทียบเท่าของหน่วยงาน 4 หน่วยงาน จำนวนรวม 15 คน ประกอบด้วย

1.1 กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน	จำนวน 4 คน
1.2 กรมคุมประพฤติ	จำนวน 3 คน
1.3 ศาลยุติธรรม	จำนวน 4 คน
1.4 สถาบันนิติวิทยาศาสตร์	จำนวน 4 คน

2) การสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง จำนวนรวม 129 คน ประกอบด้วย

2.1 ศาลยุดิธรรม จำนวน 4 แห่ง รวม 57 คน ได้แก่

- ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง	จำนวน 2 คน
- ศาลแขวงดอนเมือง	จำนวน 12 คน
- ศาลแขวงพระนครเหนือ	จำนวน 13 คน
- ศาลแขวงธนบุรี	จำนวน 30 คน

2.2 กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จำนวน 9 ศูนย์ฝึก จำนวนรวม 47 คน ได้แก่

- ส่วนกลาง	จำนวน 5 คน
- ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านมุทิตา	จำนวน 3 คน
- ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านอุเบกขา	จำนวน 2 คน
- ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนสตรีนธร	จำนวน 2 คน
- ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 4 ขอนแก่น	จำนวน 7 คน
- ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 8 สุราษฎร์ธานี	จำนวน 7 คน
- ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านกรุณา	จำนวน 7 คน
- ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 7 เชียงใหม่	จำนวน 7 คน
- ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 1 ระยอง	จำนวน 7 คน

2.2 กรมคุมประพฤติ จำนวน 5 คน

2.4 เครือข่ายห้องปฏิบัติการตรวจพิสูจน์สารเสพติด โดยศึกษาเฉพาะห้องปฏิบัติการ ที่ให้บริการตรวจพิสูจน์สารเสพติด จำนวน 5 แห่ง รวม 20 คน ได้แก่

- สถาบันนิติวิทยาศาสตร์	จำนวน 3 คน
- สถาบันนิติเวชวิทยา โรงพยาบาลตำรวจ	จำนวน 11 คน
- ภาควิชานิติเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	จำนวน 2 คน
- ภาควิชานิติเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล	จำนวน 2 คน
- ภาควิชานิติเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	จำนวน 2 คน

3.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัย ได้กำหนดพื้นที่เป้าหมาย ดังนี้

หน่วยงาน	พื้นที่เป้าหมาย
1. กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน	ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน
2. กรมคุมประพฤติ	สำนักงานคุมประพฤติ

หน่วยงาน

พื้นที่เป้าหมาย

3. ศาลยุดิธรรม

- ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง
- สำนักงานอธิบดีผู้พิพากษภาค 1
- ศาลแขวงดอนเมือง
- ศาลแขวงพระนครเหนือ
- ศาลแขวงธนบุรี

4. ห้องปฏิบัติการตรวจพิสูจน์สารเสพติด

- สถาบันนิติวิทยาศาสตร์
- สถาบันนิติเวชวิทยา โรงพยาบาลตำรวจ
- ภาควิชานิติเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ภาควิชานิติเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์
ศิริราชพยาบาล
- ภาควิชานิติเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

3.4.4 ขอบเขตด้านการตรวจสารเสพติดในเส้นผม

คณะผู้วิจัยดำเนินการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมในกลุ่มเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่อยู่ในความดูแลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เมื่อศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนส่งตัวอย่างเส้นผมมายังห้องปฏิบัติการเคมี สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ จะดำเนินการตรวจพิสูจน์ให้แล้วเสร็จภายใน 18 วันทำการ โดยทำการตรวจพิสูจน์รวมทั้งสิ้น 157 ครั้ง เพื่อดูว่าเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงมีแนวโน้มในการใช้สารเสพติดหรือไม่อย่างไร ซึ่งจะทำให้ได้ฐานข้อมูลของเด็กและเยาวชน เพื่อนำไปวิเคราะห์การใช้สารเสพติดของเด็กและเยาวชน และหามาตรการในการป้องปรามการใช้สารเสพติดของเด็กและเยาวชนต่อไป

3.5. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้การตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม

การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้การตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม โดยการจัดทำ E – learning คณะผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. ประชาชนทั่วไป นักเรียน/ นักศึกษา เพื่อให้ประชาชนทั่วไปมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการตรวจสารเสพติดในเส้นผมมากขึ้น รวมถึงทราบประโยชน์ของการตรวจสารเสพติดในเส้นผม และตระหนักถึงปัญหาการใช้สารเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน

2. เจ้าหน้าที่ภาครัฐ เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการตรวจสารเสพติดในเส้นผม และนำการตรวจสารเสพติดในเส้นผมมาใช้ในการป้องปรามการใช้สารเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน ให้แก่เจ้าหน้าที่

ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เจ้าหน้าที่กรมคุมประพฤติ เจ้าหน้าที่ศาลยุติธรรม และเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการตรวจพิสูจน์สารเสพติด (สถาบันนิติเวชวิทยา โรงพยาบาลตำรวจ ภาควิชานิติเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภาควิชานิติเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล ภาควิชานิติเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

3. เจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการตรวจพิสูจน์สารเสพติด เพื่อถ่ายทอดขั้นตอนการเตรียมตัวอย่าง และการตรวจวิเคราะห์สารเสพติดในเส้นผมทางห้องปฏิบัติการ ซึ่งเป็นการขยายนวัตกรรมการตรวจสารเสพติดให้แก่หน่วยงานที่มีความพร้อม

ซึ่งระบบ E – learning ที่ได้จัดทำขึ้นผู้เรียนสามารถเข้าเรียนได้ทุกที่ ทุกเวลาตามความสะดวกของผู้เรียน มีการประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อทดสอบความรู้ ความสามารถของผู้เข้าเรียน โดยทำการเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนและหลังการเรียน พร้อมทั้งมีการอภิปรายประเด็นข้อสงสัยให้ผู้เข้าเรียน และผ่านการทดสอบที่คณะผู้วิจัยได้ออกแบบไว้

3.6 ขั้นตอนการทำ MOU ระหว่างหน่วยงาน

1. ติดต่อประสานงานเบื้องต้นกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานอธิบดีผู้พิพากษามาภาค 1 เพื่อนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับประโยชน์ของการตรวจสารเสพติดในเส้นผม ตลอดจนผลสัมฤทธิ์ที่ผ่านมาในการป้องปรามการเสพยาของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความดูแลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และร่วมหารือเกี่ยวกับการดำเนินการด้านการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมเพื่อจัดทำร่าง MOU
2. จัดทำร่าง MOU และประสานงานระหว่างหน่วยงาน เพื่อนำเสนอผู้บริหารของแต่ละหน่วยงาน
3. ปรับแก้ร่าง MOU ตามข้อเสนอแนะของผู้บริหารของแต่ละหน่วยงาน
4. ประสานงานระหว่างหน่วยงานเพื่อเตรียมการจัดทำ MOU ร่วมกัน

3.7 ขั้นตอนการทำร่างประกาศกระทรวงยุติธรรมของกรมคุมประพฤติ

เนื่องจากเดิมการตรวจสารเสพติดของกรมคุมประพฤติมีเพียงการตรวจจากปัสสาวะเท่านั้น จากการหารือร่วมกันระหว่างผู้อำนวยการสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ และอธิบดีกรมคุมประพฤติ จึงเห็นควรให้มีการเสนอร่างประกาศกระทรวงยุติธรรมของกรมคุมประพฤติ โดยการเพิ่มเติมการนำเทคนิคการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมมาใช้ตรวจพิสูจน์สารเสพติดเพิ่มเติมจากประกาศเดิม คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. จัดทำร่างประกาศกระทรวงยุติธรรมเรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการตรวจหรือทดสอบว่าผู้รับการตรวจหรือทดสอบมียาเสพติดอยู่ในร่างกายหรือไม่ พ.ศ. 2566
2. เสนอผู้ที่เกี่ยวข้องดำเนินการพิจารณาาร่วมกันต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “การขยายผลนวัตกรรมการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม เพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน” ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลเชิงคุณภาพมาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีวิจัย และวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อให้ทราบถึงแนวทางในการขยายผลนวัตกรรมการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ช่วยป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงของศูนย์ฝึกกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยวิธีการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม และนำมาจัดทำเป็นมาตรการสำหรับการป้องปรามการหวนกลับไปใช้ยาเสพติด รวมถึงพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการตรวจสอบสารเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

- 1) เพื่อตรวจการใช้สารเสพติดของเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงโดยใช้เทคนิคตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม
- 2) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลผลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความรับผิดชอบของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์
- 3) เพื่อจัดทำมาตรการสำหรับการป้องปรามการหวนกลับไปใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในการดูแลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศาลยุติธรรม
- 4) เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการตรวจสอบสารเสพติดจากเส้นผมแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ห้องปฏิบัติการตรวจสอบสารเสพติด กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมคุมประพฤติ และศาลยุติธรรม

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหาร และสนทนากลุ่มเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องถึงประเด็นแนวทางการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยง จากนั้นดำเนินการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลผลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม พร้อมทั้งจัดทำมาตรการสำหรับการป้องปรามการหวนกลับไปใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในการดูแลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศาลยุติธรรม รวมถึงกำหนดนโยบายแนวทางในการสนับสนุนและผลักดันการขยายผลนวัตกรรมการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม โดยการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม ทั้งด้านแนวทางการขยายผลองค์ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม ระบบบริหารจัดการ การประสานงาน และการพัฒนาวิธีการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมให้มีแนวทางในการขยายผลนวัตกรรม การตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมที่มีประสิทธิภาพและความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น โดยคณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึกและการรับฟังความคิดเห็นจากกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

1. การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหาร จำนวน 15 ท่าน ดังนี้
 - 1.1 ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ จำนวน 4 คน
 - 1.2 อธิบดีและรองอธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จำนวน 4 คน
 - 1.3 ผู้บริหารระดับอธิบดี รองอธิบดี หรือผู้แทนกรมคุมประพฤติ จำนวน 3 คน
 - 1.4 ผู้บริหารระดับอธิบดี รองอธิบดี หรือผู้แทนของศาลยุติธรรม จำนวน 4 คน
 - ผู้บริหารระดับอธิบดี รองอธิบดี หรือผู้แทนศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง จำนวน 2 คน
 - ผู้บริหารระดับอธิบดี รองอธิบดี หรือผู้แทนสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาศาล 1 จำนวน 2 คน
2. การสนทนากลุ่มเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 4 กลุ่ม จำนวนทั้งสิ้น 129 คน ดังนี้
 - 2.1 เจ้าหน้าที่ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จำนวน 9 แห่ง จำนวนรวมทั้งสิ้น 47 คน ได้แก่
 - ส่วนกลาง จำนวน 5 คน
 - ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านมุกดาหาร จำนวน 3 คน
 - ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านอุเบกษา จำนวน 2 คน
 - ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนสตรีนครราชสีมา จำนวน 2 คน
 - ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 4 ขอนแก่น จำนวน 7 คน
 - ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 8 สุราษฎร์ธานี จำนวน 7 คน
 - ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านกรุณา จำนวน 7 คน
 - ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 7 เชียงใหม่ จำนวน 7 คน
 - ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 1 ระยอง จำนวน 7 คน
 - 2.2 เครือข่ายห้องปฏิบัติการตรวจพิสูจน์สารเสพติด จำนวน 20 คน
 - สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ จำนวน 3 คน
 - สถาบันนิติเวชวิทยา โรงพยาบาลตำรวจ จำนวน 11 คน
 - ภาควิชานิติเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 2 คน
 - ภาควิชานิติเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล จำนวน 2 คน
 - ภาควิชานิติเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 2 คน
 - 2.3 เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ/ที่เกี่ยวข้องของกรมคุมประพฤติ จำนวน 5 คน
 - 2.4 เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของศาลยุติธรรม จำนวน 57 คน
 - ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง จำนวน 2 คน
 - ศาลแขวงดอนเมือง สังกัดศาล ภาค 1 จำนวน 12 คน
 - ศาลแขวงพระนครเหนือ สังกัดศาล ภาค 1 จำนวน 13 คน
 - ศาลแขวงธนบุรี สังกัดศาล ภาค 1 จำนวน 30 คน

คณะผู้วิจัยได้นำผลการการศึกษาจากสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้บริหาร และการสนทนากลุ่มเป้าหมายจากสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมคุมประพฤติศาลยุติธรรม และเครือข่ายห้องปฏิบัติการตรวจพิสูจน์สารเสพติด โดยผู้วิจัยแบ่งผลการดำเนินงานวิจัยออกเป็น 4 ส่วนตามวัตถุประสงค์ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 ตรวจการใช้สารเสพติดของเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงโดยใช้เทคนิคตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม

คณะผู้วิจัยดำเนินการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมในเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่อยู่ในความดูแลของศูนย์ฝึกและอบรมฯ สังกัด กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จำนวน 157 ครั้ง ซึ่งคณะผู้วิจัยดำเนินการตรวจพิสูจน์ฯ 1 คน : 1 ครั้ง ตรวจพบสารเสพติดทั้งหมด 12 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 7.6 ของการตรวจพบ โดยมีรายละเอียดแสดงดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 จำแนกจัดกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ได้รับการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม

กลุ่มเด็กและเยาวชน	จำนวน (คน)
ระดับ 5	6
พฤติกรรมเสี่ยง	72
เข้าเกณฑ์ปล่อยก่อนกำหนด	2
ครบกำหนดฝึกอบรมขั้นต่ำ	21
เรียนหรือทำงานภายนอก	40
เข้าเกณฑ์ หรือมีคุณสมบัติเข้าเกณฑ์พักฝึกอบรม	6
อื่น ๆ (ก่อนเข้าอบรมทหาร, เด็กในศูนย์สร้างโอกาส)	10
รวม	157

ตารางที่ 5 จำแนกหน่วยงานที่เด็กและเยาวชนได้รับการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม

ลำดับที่	ชื่อหน่วยงาน	จำนวน (คน)
1	ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายสิรินธร	30
2	ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 4	25
3	ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 6	20
4	ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านกรุณา	15
5	ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา	15
6	ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 8	11
7	ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 2	10
8	ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 1	7
9	ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านปิง	7
10	ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 5	5
11	ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 11	5

ลำดับที่	ชื่อหน่วยงาน	จำนวน (คน)
12	ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านอุเบกขา	3
13	ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนมุทิตา	2
14	ศูนย์สร้างโอกาสและบริการด้านอาชีพฯ	2
	รวม	157

ตารางที่ 6 จำแนกสารเสพติดที่ตรวจพบในเส้นผมของเด็กและเยาวชน 157 ราย

ลำดับที่	ชื่อสารเสพติด	จำนวน (คน)
1	Methamphetamine (ยาบ้าและสารอนุพันธ์)	6
2	Ketamine	2
3	Mitragynine (กระท่อม)	1
4	Tramadol	1
5	Benzhexol	1
6	Codeine	1
	รวม	12
	คิดเป็นร้อยละ	7.6

ตารางที่ 7 จำนวนเด็กและเยาวชนที่ได้รับการตรวจสารเสพติดในเส้นผมซ้ำ

ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3	ครั้งที่ 4	ครั้งที่ 5
94 คน	42 คน	13 คน	7 คน	1 คน

ทั้งนี้ ข้อมูลที่ทางห้องปฏิบัติการทางตรวจพิสูจน์ทางเคมีได้จัดเก็บไว้ในรูปแบบนี้ จะทำให้สามารถสืบค้นข้อมูลย้อนหลังได้ โดยใช้เพียงเลขประจำตัวของกลุ่มตัวอย่างก็สามารถทราบถึงรายละเอียด ทั้งชนิดของสารเสพติดที่ตรวจพบ จำนวนครั้งที่เก็บ และวันที่รับตัว รวมถึงยังสามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาสรุปเป็นค่าทางสถิติเพื่อดูแนวโน้มการใช้สารเสพติดแต่ละชนิด เพื่อจะหาวิธีการป้องกันและป้องปราม รวมถึงจัดทำเป็นมาตรการเพื่อลดการใช้สารเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนต่อไป

คณะผู้วิจัยพบว่า ควรให้มีการดำเนินการตรวจสารเสพติดในเส้นผมในเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่อยู่ในความดูแลของศูนย์ฝึกและอบรมฯ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่อยู่ในความดูแลของศาลเยาวชน เนื่องจาก เป็นหน่วยงานที่สามารถควบคุมดูแล

พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดได้อย่างใกล้ชิด สามารถสร้างวินัยให้แก่เด็กและเยาวชนไม่หวนกลับไปกระทำความผิดเกี่ยวกับคดียาเสพติดซ้ำอีก เนื่องจาก ศาลเยาวชนมีการควบคุม ดูแล เด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดให้กลับตนเป็นคนดีได้ ภายใต้กฎหมายที่อำนวยความสะดวกให้แก่เด็กและเยาวชน ส่งผลให้เด็กและเยาวชนเกิดความเกรงกลัวต่อกฎหมาย อยู่ในกฎระเบียบเพื่อสิทธิประโยชน์ที่จะตามมาในภายหลัง ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่ง กล่าวว่า

“...ควรให้ดำเนินการตรวจสอบพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมในเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความดูแลของศาลเยาวชนก่อน ซึ่งการดูแลของศาลเยาวชนจะมีเรื่องของวินัยเข้ามาครอบคลุม มันไม่ใช่แค่กฎแต่เด็กจะมีวินัยจะถูกตีเข้ากรอบที่ถูกวางไว้ คือ เด็กและเยาวชนก็จะห่างและหายจากการเสพยาหรือกระทำความผิดเกี่ยวกับคดียาเสพติดไปเอง เมื่อออกมาภายนอกเด็กบางคนอยากเทห์ อยากมีดังค์ใช้ก็อาจกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก แต่เปอร์เซ็นต์การกลับไปเสพยาจะไม่มาก เนื่องจากมีวินัยมาครอบคลุม...”

นอกจากนี้ ควรมีการดำเนินการตรวจสอบพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมในเด็กและเยาวชนหลังปล่อยตัว เนื่องจากเมื่อเด็กและเยาวชนกลับไปยังสิ่งแวดล้อมเดิมมีโอกาสเสี่ยงต่อการถูกชักจูงให้กระทำความผิด เพราะไม่มีข้ออ้างเพื่อปฏิเสธหรือหลีกเลี่ยงการกระทำความผิด ส่งผลทำให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่ง กล่าวว่า

“...ส่วนใหญ่ที่เคยได้ทราบข้อมูลมาคือ หลาย ๆ คนที่ได้กลับบ้านไป ไม่ได้อยากเสพยาต่อ แต่ด้วยในสภาพสังคมเดิม ๆ สภาพพฤติกรรมคนในชุมชนเดิม สภาพแวดล้อมเดิม ๆ คนกลุ่มนี้ เมื่อได้กลับบ้านไป จึงไม่มีทางเลี่ยงที่จะเลิกเสพยา จึงต้องกลับมาติดเหมือนเดิมอีกครั้ง เราจึงอาจจะต้องมานั่งพิจารณากันใหม่อย่างรอบคอบว่า สภาพแวดล้อมทางสังคมอาจจะเป็นตัวแปรหรือปัจจัยหลักหรือไม่อย่างไร สภาพสังคมของคนกลุ่มนี้สามารถที่จะเอื้ออำนวยให้คนกลุ่มนี้กลับมาเป็นเหมือนเดิมได้หรือไม่...”

หากเป็นไปได้ในอนาคต ควรมีการดำเนินการตรวจสอบพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมในเด็กและเยาวชนสถานศึกษา เริ่มระดับมัธยมต้น-ปลาย และเด็กและเยาวชนในชุมชนพื้นที่เสี่ยง เพื่อป้องกันและป้องปรามเชิงรุก และลดนักเสพยาใหม่ ซึ่งต้องได้รับการยินยอมตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม มิเช่นนั้นจะเป็นการละเมิดสิทธิ จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายและข้อระเบียบสำหรับเด็กกลุ่มนี้ และยังมีความกังวลของเด็กและเยาวชนและครอบครัวว่า ผลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมมีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนอย่างไร เช่น หากตรวจพบมีสารเสพติด จะดำเนินการและมีขั้นตอนอย่างไร ข้อมูลเป็นความลับหรือไม่ ข้อมูลจะเป็นเบาะแส ถูกเพ่งเล็ง หรือถูกดำเนินคดีหรือไม่ เป็นต้น ดังนั้น ต้องมีแนวทางการดำเนินงานให้ความกระจ่างและชัดเจนกับเด็กและเยาวชนผู้ถูกตรวจ และผู้ปกครอง เช่น ถ้าตรวจพบสารเสพติดไม่ใช่เป็นการลงโทษเด็กและเยาวชน เพียงแต่เพื่อร่วมมือในการที่จะหยุดสารเสพยาและเลิกใช้ยาเสพติด และมีขั้นตอนที่จะบำบัดฟื้นฟูเลิกยาเสพติด รวมถึงควรสร้างแรงจูงใจ โดยการให้รางวัลเด็กและเยาวชนที่เข้าการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมและไม่พบสารเสพติด เป็นต้น โดยสร้างความร่วมมือกับ

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ปปส.) กระทรวงยุติธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ คำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านหนึ่ง กล่าวว่า

“...การตรวจสารเสพติดในเส้นผมเป็นเทคนิคที่มีประสิทธิภาพ ใช้กับเด็กและเยาวชน สถาบันการศึกษา และเด็กและเยาวชนนอกสถานศึกษาที่อยู่ในชุมชน โดยเด็กและเยาวชนต้องยินยอมและพร้อมใจในการตรวจ และผู้ปกครองสนใจ เป็นประโยชน์ในการป้องกัน/ลดนักเสพติดใหม่ และลดกังวลผู้ถูกตรวจว่า ไม่ใช่เป็นการลงโทษ และเก็บข้อมูลเป็นความลับ เพื่อยกย่องผู้ไม่เสพติด และบำบัดฟื้นฟู ผู้เสพติดให้เลิกยาเสพติดได้...”

ปัจจุบันศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2565 ที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร จึงมีนโยบายไม่นำส่งเด็กและเยาวชนที่อยู่ในกระบวนการของศาลเยาวชนเข้ารับการตรวจเส้นผม จึงเสนอให้ลองทดสอบกับกลุ่มเสี่ยงในความดูแลของสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษภาค 1 เพื่อสามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาสรุปเรื่องการเลิกใช้สารเสพติดของกลุ่มคดีความรุนแรงในครอบครัวได้ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่ง กล่าวว่า

“...เนื่องด้วยกลุ่มเสี่ยงที่เข้ามาสู่ศาลเยาวชนไม่ได้มีเพียงเด็กและเยาวชน ยังมีกลุ่มที่เป็นคดีความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งผู้ที่โดนกล่าวหาอาจจะเป็น พ่อ แม่ หรือคนในครอบครัว ที่ทำความรุนแรงในครอบครัว ทางหน่วยงานจึงเห็นควรให้เยาวชนที่มีความเสี่ยงต่อการกระทำผิดเกี่ยวกับคดียาเสพติดที่อยู่ในความดูแลของสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษภาค 1 ได้แก่ 1) กลุ่มเยาวชนอายุที่อยู่ในช่วง 18 – 25 ปี 2) กลุ่มเยาวชนที่ผ่านการประเมินแต่ยังใช้สารเสพติด 3) กลุ่มเยาวชนที่เข้ารับบริการจากคลินิกสังคมของศาล เข้ารับการตรวจพิสูจน์...”

นอกจากนี้ จากการที่คณะผู้วิจัยฯ ได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับประโยชน์ของการตรวจสารเสพติดในเส้นผม ตลอดจนผลสัมฤทธิ์ที่ผ่านมาในการป้องปรามการเสพติดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความดูแลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ประกอบกับสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษภาค 1 มีนโยบายในการพัฒนาคลินิกให้คำปรึกษาด้านจิตสังคมในระบบศาลให้เป็นมาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล และส่งเสริมให้มีการใช้มาตรการเบี่ยงเบนผู้กระทำผิดความผิดอาญาไม่ร้ายแรงไปสู่การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่เหมาะสมกับสภาพความผิด และตัวผู้กระทำผิดเพื่อส่งเสริมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพและแก้ไขปัญหาสังคมได้อย่างยั่งยืน นำไปสู่การจัดทำ (ร่าง) บันทึกความร่วมมือ (MOU) ร่วมกับสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ด้านการใช้เทคนิคการตรวจพิสูจน์สารเสพติดจากเส้นผมนำไปสู่การลงนามต่อไปในอนาคต ดังภาพที่ 14 - 16

ร่าง

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ

ว่าด้วยการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ เพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำผิด

ระหว่าง

สำนักงานอธิบดีผู้พิพากษภาค ๑ และ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือว่าด้วยความร่วมมือฉบับนี้จัดทำขึ้นระหว่าง สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ และ สำนักงานอธิบดีผู้พิพากษภาค ๑ ภายใต้เจตจำนงร่วมกันระหว่าง

๑. สำนักงานอธิบดีผู้พิพากษภาค ๑ โดย นางอภิสรา โพธิ์พร้อม อธิบดีผู้พิพากษภาค ๑ สำนักงานตั้งอยู่ที่ ๑๐๑ ถนนเลียบบางรถไฟสายใต้ ๑ แขวงฉิมพลี เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๗๐
๒. สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ โดยพันตำรวจตรี สุริยา สิงห์กลม ผู้อำนวยการสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ๑๒๐ ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ ชั้น ๘ อาคารรัฐประศาสนภักดี(อาคาร B) ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐

สำนักงานอธิบดีผู้พิพากษภาค ๑ เป็นหน่วยงานที่ยกระดับการอำนวยความสะดวก และการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนด้วยหลักมนุษยธรรม โดยพัฒนาคลินิกให้คำปรึกษาด้านจิตสังคมในระบบศาลให้เป็นมาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล และส่งเสริมให้มีการใช้มาตรการเบี่ยงเบนผู้กระทำความผิดอาญาไม่ร้ายแรงไปสู่การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่เหมาะสมกับสภาพความผิด และตัวผู้กระทำผิดเพื่อส่งเสริมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพและแก้ไขปัญหาสังคมได้อย่างยั่งยืน

สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ มีหน้าที่ตรวจพิสูจน์ให้ทราบความจริงโดยนำหลักวิทยาศาสตร์สาขาต่างๆ และทางการแพทย์มาใช้ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการในกระบวนการยุติธรรม หรือเพื่อประโยชน์ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริง โดยมีหน้าที่ที่สำคัญอย่างหนึ่งในการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในชีววัตถุเพื่อการตรวจ หรือทดสอบว่าบุคคลหรือผู้เสียชีวิตมีสารเสพติดอยู่ในร่างกายหรือไม่

เพื่อให้กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำผิดดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยนำวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาปรับใช้กับงานแก้ไขบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำผิดในการติดตาม แก้ไข พฤติกรรม เพื่อให้ผู้กระทำผิดไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำและสามารถกลับตนเป็นพลเมืองดีของสังคม และเพื่อให้เกิดความร่วมมืออันดีในการส่งเสริม สนับสนุนการปฏิบัติตามพันธกิจของแต่ละหน่วยงานทั้งการสนับสนุนด้านบุคลากร ทรัพยากร หรือทางวิชาการ ทั้งสองหน่วยงานจึงตกลงร่วมกัน ดังต่อไปนี้

๑. สำนักงานอธิบดีผู้พิพากษภาค ๑

๑.๑ สำนักงานอธิบดีผู้พิพากษภาค ๑ อาจขอให้สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ดำเนินการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ เช่น ตรวจพิสูจน์หาสารเสพติดในกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในความดูแลของสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษภาค ๑ ตามกฎหมายและระเบียบของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ พร้อมรายงานผลการตรวจพิสูจน์อย่างเป็นระบบให้สำนักงานอธิบดีผู้พิพากษภาค ๑ ทราบ

๑/๓

ภาพที่ 14 ร่างบันทึกความร่วมมือ (MOU) ระหว่างสถาบันนิติวิทยาศาสตร์
และสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษภาค 1

๑.๒ ในการตรวจพิสูจน์หาสารเสพติดในเส้นผมของกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในความดูแลของสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาศาล ๑ เป็นผู้ดำเนินการจัดเก็บตัวอย่างเส้นผมผู้กระทำผิด เพื่อให้สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ดำเนินการตรวจพิสูจน์หาสารเสพติด

๑.๓ สำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาศาล ๑ จะเก็บข้อมูลและประมวลผลจากการดำเนินการตามบันทึกข้อตกลงเพื่อพัฒนาการทำงานต่อไป

๑.๔ สำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาศาล ๑ กำหนดให้เลขานุการสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาศาล ๑ เป็นผู้ทำหน้าที่ประสานงานในการทำบันทึกข้อตกลง

๒. สถาบันนิติวิทยาศาสตร์

๒.๑ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ดำเนินการตรวจพิสูจน์ตามที่สำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาศาล ๑ ส่งตรวจ เช่น การตรวจพิสูจน์หาสารเสพติดในเส้นผมของกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในความดูแลของสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาศาล ๑

๒.๒ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ทำรายงานผลการตรวจพิสูจน์เสนอต่อ สำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาศาล ๑ แล้วแต่กรณี อย่างเป็นระบบและเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

๒.๓ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์กำหนดให้กลุ่มตรวจพิสูจน์ทางเคมี เป็นผู้ทำหน้าที่ประสานงานในการดำเนินการตามบันทึกข้อตกลง

ทั้งสองหน่วยงานร่วมกันดำเนินการ

๑. ออกแนวปฏิบัติโดยมีคำสั่งตั้งคณะกรรมการร่วมกันระหว่างสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ และสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาศาล ๑ เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน จัดทำแนวทางและวางแผนการทำงานร่วมกัน รวมถึงทราบปัญหาและแก้ไขข้อขัดข้องในแต่ละหน่วยงาน

๒. ร่วมมือจัดฝึกอบรม รวมถึงการประชุม สัมมนาหรือกิจกรรมอื่นใด เพื่อพัฒนาศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถแก่บุคลากรของแต่ละหน่วยงาน รวมทั้งสนับสนุนการแลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญเป็นวิทยากร เพื่อเพิ่มประสบการณ์และพัฒนาองค์ความรู้ในวิชาชีพ

๓. สนับสนุนและร่วมมือในการศึกษาค้นคว้าวิจัย และพัฒนานวัตกรรม เพื่อการพัฒนางานนิติวิทยาศาสตร์ งานแก้ไขบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำผิด ตลอดจนการให้ความรู้และพัฒนาเทคนิคในการจัดเก็บวัตถุพยาน และกระบวนการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

๔. ดำเนินการจัดทำหรือพัฒนาคู่มือที่ใช้ในการปฏิบัติงานร่วมกัน และดำเนินการตามที่กำหนดไว้ โดยสามารถปรับเปลี่ยนให้เป็นปัจจุบัน ตามการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาของประเทศ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานร่วมกัน

๕. ร่วมกันดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกำหนดแนวทาง รายละเอียด หรือวิธีการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามบันทึกตกลงความร่วมมือฉบับนี้

๒/๓

ภาพที่ 15 ร่างบันทึกความร่วมมือ (MOU) ระหว่างสถาบันนิติวิทยาศาสตร์
และสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาศาล 1

สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา

สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาหรือสิทธิอื่นใดของผลงาน สิ่งประดิษฐ์ คู่มือ เอกสาร โปรแกรม คอมพิวเตอร์ ข้อมูล หรือสิ่งอื่นใดที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นจากการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมย่อยภายใต้บันทึกข้อตกลงนี้ รวมถึงการบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาดังกล่าว ให้เป็นไปตามข้อตกลงของทั้งสองฝ่าย ในแต่ละโครงการ หรือกิจกรรมย่อยภายใต้บันทึกข้อตกลงนี้เป็นกรณีไป

การปรับปรุง เปลี่ยนแปลง แก้ไข ยกเลิก

หากหน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใดประสงค์จะปรับปรุง เปลี่ยนแปลง แก้ไข ยกเลิก หรือ เพิ่มเติมบันทึกข้อตกลงความร่วมมือเพื่อให้เกิดความเหมาะสม ย่อมกระทำได้โดยจัดทำเป็นบันทึกแก้ไขเพิ่มเติมแนบท้าย บันทึกข้อตกลงความร่วมมือฉบับนี้ และให้ถือว่าการแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของข้อตกลงฉบับนี้ โดยให้แจ้งหน่วยงานทราบล่วงหน้าเป็นหนังสือไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน

บันทึกข้อตกลงฉบับนี้ มีข้อความตรงกัน ทุกฝ่ายได้อ่านและเข้าใจโดยตลอดแล้ว จึงได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน เก็บไว้หน่วยงานละ ๑ ฉบับ และให้มีผลปฏิบัติร่วมกันตั้งแต่วันที่ลงนามเป็นต้นไป ทั้งนี้ ความร่วมมือต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ และข้อบังคับ ตลอดจนนโยบายของแต่ละฝ่าย ถือปฏิบัติ ซึ่งบังคับใช้ในปัจจุบันหรือจะมีในอนาคตด้วย

บันทึกข้อตกลงนี้ทำขึ้น เมื่อ.....

ภาพที่ 16 ร่างบันทึกความร่วมมือ (MOU) ระหว่างสถาบันนิติวิทยาศาสตร์
และสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาศาล 1

โดยนำร่องในกลุ่มผู้ที่ได้รับโทษเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว และสามารถนำกระบวนการของการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมเข้ามาใช้เพื่อติดตามผลสาเหตุของความรุนแรงดังกล่าว อาทิ เกิดจากสารเสพติด หรือแอลกอฮอล์ฯ ตามข้อมูลของศาลเยาวชนและครอบครัว ปัญหาการดำเนินคดีความรุนแรงในครอบครัว อาจเกิดขึ้นได้ทั้งเยาวชน ผู้ปกครอง ซึ่งมีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และสามารถคัดเลือกร่วมเสี่ยงได้จากเยาวชนที่เข้ารับบริการจากคลินิกจิตสังคมที่อยู่ภายใต้การดูแลของศาลในการติดตามเยาวชนผู้ที่ได้ปล่อยตัวกลับไปยังสังคมและเข้ามารายงานตัวเพื่อรับคำปรึกษาตามกระบวนการของศาล ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านหนึ่งว่า

“จากข้อมูลที่ศึกษาจากต่างประเทศนั้น คดีที่เข้ามาสู่ศาลเยาวชนในประเทศไทย ไม่ได้มีเพียงเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอย่างเดียว แต่เป็นคดีความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งอาจจะเป็นบิดา มารดา เป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งสามารถนำกระบวนการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมมาใช้กับกลุ่มนี้เพื่อส่งเสริมสวัสดิภาพของเด็ก เยาวชน และครอบครัว เช่นเดียวกัน”

นอกจากนี้ จากการดำเนินการวิจัยได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับประโยชน์ของการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม ตลอดจนผลสัมฤทธิ์ที่ผ่านมาในการป้องปรามการเสพยาของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความดูแลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมคุมประพฤติมีการดำเนินการหาหรือเพิ่มเติมเรื่องการตรวจหรือทดสอบหาสารเสพติดในเส้นผมไปใช้กับกลุ่มที่ต้องการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเองด้วยความสมัครใจ โดยการดำเนินการดังกล่าวอยู่ระหว่างการนำร่องเพื่อนำไปปฏิบัติจริง หลังจากนั้นต้องมีการประเมินผลการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งปรับแก้ไขแนวทางการดำเนินงานจนเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด เป็นต้นแบบในการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม และนำไปสู่การเพิ่มเติมการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมในประกาศกระทรวงยุติธรรม เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการตรวจหรือทดสอบว่าผู้รับการตรวจหรือทดสอบมียาเสพติดอยู่ในร่างกายหรือไม่ พ.ศ. 2560 ในอนาคตต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านหนึ่งว่า

“ เพราะฉะนั้นทุกเรื่องที่ผ่านมา นั้น กว่าเราจะออกมาเป็นระเบียบได้ กว่าเราจะออกมาเป็นพรบ. คุมประพฤติได้ เราต้องดำเนินการมาเป็น 20 ปี มีประสบการณ์ในการดำเนินงาน พอเวลาออกมาเป็นระเบียบ ออกมาเป็นกฎหมาย มันก็สามารถที่จะดำเนินการได้ สามารถที่จะปฏิบัติได้ มันก็จะทำให้คนปฏิบัติงานนั้น สามารถดำเนินการได้อย่างดีเยี่ยม ”

ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งกล่าวถึง แนวทางในการนำการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมมาใช้ในการปฏิบัติงานในส่วนงานคุมประพฤติว่า

“การขยายผลและองค์ความรู้เรื่องนี้มีข้อจำกัดทางกฎหมายเห็นว่าตอนนี้จะมีการแก้กฎหมายซึ่งเป็นเรื่องของประกาศจะเอาเรื่องของการตรวจเส้นผมมาใช้กับงานคุมประพฤติอาจต้องมีการแก้กฎกระทรวงหรือว่าเพิ่มจุดประสงค์เข้าไปเพราะว่าตอนนี้เรามีกฎกระทรวงในเรื่องของการตรวจสอบสารเสพติดในปัสสาวะจะต้องมีการแก้ไขตรงนี้เพื่อที่จะรองรับจะปฏิบัติแบบนี้ได้ในส่วนของกรมคุมประพฤติ”

อย่างไรก็ตามร่างประกาศกระทรวงยุติธรรมดังกล่าว ต้องมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมต่อไปในอนาคต โดยมีรายละเอียด (ร่าง) ประกาศกระทรวงยุติธรรมฯ ดังภาพ 17-20

	(ร่าง) ประกาศกระทรวงยุติธรรม เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการตรวจหรือทดสอบว่าผู้รับการตรวจหรือทดสอบ มียาเสพติดอยู่ในร่างกายหรือไม่ พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยที่เป็นการสมควรกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการตรวจหรือทดสอบว่าผู้รับการตรวจหรือทดสอบมียาเสพติดอยู่ในร่างกายหรือไม่ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๓๔ (๖) แห่งพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมจึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้ ข้อ ๑ ในประกาศนี้ “การตรวจหรือทดสอบหาเสพติด” หมายความว่า การตรวจหรือทดสอบหาชนิดหรือปริมาณยาเสพติดให้โทษในร่างกายของผู้รับการตรวจหรือทดสอบ อันเกิดจากการเสพยาเสพติดให้โทษ “ยาเสพติด” หมายความว่า ยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ วัตถุออกฤทธิ์ ตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท และสารระเหยตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันการ ใช้สารระเหย “พนักงานคุมประพฤติ” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้อำนาจหน้าที่ในการ คุมประพฤติตามพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ “ผู้รับการตรวจหรือทดสอบ” หมายความว่า ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจหรือผู้ถูกคุมความ ประพฤติ ข้อ ๒ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป หมวด ๓ หลักเกณฑ์การตรวจหรือทดสอบยาเสพติด ข้อ ๓ เกณฑ์การพิจารณาให้คดีที่ผู้รับการตรวจหรือทดสอบเข้ารับตรวจหรือทดสอบยาเสพติด มีดังนี้ (๑) คดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด (๒) กรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อว่าผู้รับการตรวจหรือทดสอบเกี่ยวข้องกับยาเสพติด หมวด ๒ สถานที่และอุปกรณ์ ข้อ ๔ ให้สำนักงานคุมประพฤติหรือสถานที่ที่สำนักงานคุมประพฤติกำหนดเป็นสถานที่ ในการเก็บปัสสาวะ ปฏิบัติดังนี้ (๑) สถานที่เก็บตัวอย่างปัสสาวะต้องมีความเหมาะสม มิติดิจจากบุคคลภายนอก หน้า ๓๒ เล่ม ๓๓๔ ตอนพิเศษ ๓๓๔ ง ราชกิจจานุเบกษา ๓๗ พฤษภาคม ๒๕๖๐ (๒) จัดให้มีอุปกรณ์ในการเก็บปัสสาวะ โดยให้ใช้ขวดแก้ว ภาชนะ หรือขวดพลาสติก ปากกว้างพร้อมฝาปิดที่สะอาดและแห้ง มีขนาดบรรจุไม่น้อยกว่า ๖๐ มิลลิลิตร มีอุปกรณ์สำหรับฝัก ฝาปิด ภาชนะเพื่อป้องกันการสลับเปลี่ยนตัวอย่าง และให้มีฉลากปิดขวดตัวอย่างปัสสาวะด้วย
--	---

ภาพที่ 17 ร่างประกาศกระทรวงยุติธรรม เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการตรวจหรือทดสอบว่าผู้รับการตรวจหรือทดสอบมียาเสพติดอยู่ในร่างกายหรือไม่ พ.ศ. ๒๕๖๐

หมวด ๓ วิธีการเก็บปัสสาวะ

ข้อ ๕ ให้พนักงานคุมประพฤติควบคุมการเก็บปัสสาวะผู้รับการตรวจหรือทดสอบปฏิบัติตามขั้นตอน ดังนี้

(๑) ให้พนักงานคุมประพฤติชี้แจงขั้นตอนการตรวจหรือทดสอบปัสสาวะให้ผู้รับการตรวจหรือทดสอบทราบโดยละเอียด และให้ลงลายมือชื่อรับรองว่าเป็นปัสสาวะของตน พร้อมทั้งให้พนักงานคุมประพฤติ ลงลายมือชื่อเป็นผู้ควบคุมการเก็บปัสสาวะ ตามแบบที่กรมคุมประพฤติกำหนด

(๒) ให้พนักงานคุมประพฤติควบคุมการเก็บปัสสาวะของผู้รับการตรวจหรือทดสอบทุกครั้งอย่างใกล้ชิดเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำใด ๆ ที่ทำให้ปัสสาวะ นั้นเกิดการเจือจางหรือสลับเปลี่ยนตัวอย่าง ทั้งนี้ให้คำนึงถึงความเหมาะสมของเพศสภาพของผู้ควบคุมการเก็บตัวอย่างปัสสาวะและผู้รับการตรวจ หรือทดสอบ

(๓) ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการตามแบบที่กรมคุมประพฤติกำหนด บันทึกชื่อและชื่อสกุลของผู้รับการตรวจหรือทดสอบ วัน เดือน ปี ที่เก็บตัวอย่างปัสสาวะบนฉลากปิดขวด ตามแบบที่กรมคุมประพฤติกำหนด

(๔) ให้ผู้รับการตรวจ หรือทดสอบปัสสาวะลงในขวดหรือภาชนะที่จัดไว้ อย่างน้อย ๓๐ มิลลิลิตร

(๕) ในกรณีพนักงานคุมประพฤติพบเหตุอันควรสงสัยว่าไม่ใช้ปัสสาวะของผู้รับการตรวจหรือทดสอบหรือปริมาณปัสสาวะไม่เพียงพอต่อการตรวจหรือทดสอบ ให้พนักงานคุมประพฤติเรียกให้ผู้รับการตรวจ หรือทดสอบ เก็บปัสสาวะใหม่

หมวด ๔ วิธีการตรวจปัสสาวะ

ข้อ ๖ ในกรณีสำนักงานคุมประพฤติดำเนินการตรวจหรือทดสอบปัสสาวะของผู้รับการตรวจหรือทดสอบ ในเบื้องต้น ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการต่อหน้าผู้รับการตรวจหรือทดสอบ โดยให้ปฏิบัติตามคู่มือวิธีการตรวจหรือทดสอบของชุดน้ำยาตรวจสอบหรือเครื่องมือแต่ละชนิด

ข้อ ๗ ในกรณีผลการตรวจยาเสพติดให้ผลลบ ให้พนักงานคุมประพฤติแจ้งผลการตรวจหาสารเสพติดในปัสสาวะให้ผู้รับการตรวจหรือทดสอบทราบ และให้พนักงานคุมประพฤติจับบันทึกผลการตรวจหรือทดสอบ พร้อมทั้งลงลายมือชื่อผู้รับการตรวจหรือทดสอบและลายมือชื่อของพนักงานคุมประพฤติ ตามแบบที่กรมคุมประพฤติกำหนด แล้วให้พนักงานคุมประเวศนำไปจัดเก็บไว้ในสำนวน

ข้อ ๘ ในกรณีผลการตรวจยาเสพติดให้ผลบวก ให้พนักงานคุมประพฤติแจ้งผลการตรวจหาสารเสพติดในปัสสาวะให้ผู้รับการตรวจหรือทดสอบทราบ หากผู้รับการตรวจหรือทดสอบยอมรับว่าได้เสพหรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติดจริง ให้พนักงานคุมประเวศสอบถามและบันทึกรายละเอียดการให้ถ้อยคำของผู้รับการตรวจหรือทดสอบไว้ในแบบบันทึกการตรวจหาสารเสพติดในปัสสาวะหรือกระดาษบันทึกข้อความ พร้อมทั้งลงลายมือชื่อผู้รับการตรวจหรือทดสอบ และลายมือชื่อของพนักงานคุมประพฤติ ตามแบบที่กรมคุมประพฤติกำหนด แล้วให้พนักงานคุมประเวศนำไปจัดเก็บไว้ในสำนวน

ข้อ ๙ ในกรณีผลการตรวจยาเสพติดให้ผลบวก ตามคู่มือวิธีการตรวจหรือทดสอบของเครื่องมือหรือชุดน้ำยาตรวจสอบ ให้พนักงานคุมประพฤติแจ้งผลการตรวจหาสารเสพติดในปัสสาวะ

ภาพที่ 18 ร่างประกาศกระทรวงยุติธรรม เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข
ในการตรวจหรือทดสอบว่าผู้รับการตรวจหรือทดสอบมียาเสพติดอยู่ในร่างกายหรือไม่ พ.ศ. ๒๕๖๐

ให้ผู้รับการตรวจหรือทดสอบทราบ หากผู้รับการตรวจหรือทดสอบ ให้การปฏิเสธว่าไม่ได้เสพหรือ เกี่ยวข้องกับ ยาเสพติดแต่อย่างใด ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการ ดังนี้

ข้อ ๓๐ ให้พนักงานคุมประพฤติสอบถามและบันทึกรายละเอียดการให้อภัยคำของผู้รับการ ตรวจ หรือทดสอบไว้ในแบบบันทึกการตรวจหาสารเสพติดในปัสสาวะหรือกระดาดขุ่นที่กักข้อความ พร้อมทั้ง ลงลายมือชื่อผู้รับการตรวจหรือทดสอบและลายมือชื่อของพนักงานคุมประพฤติผู้ควบคุมการเก็บปัสสาวะ ตามแบบที่กรมคุมประพฤติกำหนด

ข้อ ๓๑ ให้พนักงานคุมประพฤติปิดขวดปัสสาวะของผู้รับการตรวจหรือทดสอบ พร้อมทั้ง ผูกปากขวดด้วยแถบขาว โดยมีลายมือชื่อของผู้รับการตรวจหรือทดสอบกำกับไว้และให้พนักงาน คุมประพฤติ รับส่งตัวอย่างปัสสาวะไปยังหน่วยงานที่รับตรวจเพื่อตรวจยืนยันผล

หมวด ๕

การตรวจหรือทดสอบหาสารเสพติดในเส้นผม

ข้อ ๓๒ ในกรณีมีการตรวจสอบประวัติเกี่ยวกับการเสพยาเสพติดย้อนหลังของบุคคล หรือกลุ่มบุคคลซึ่งมีพฤติการณ์หรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเสพยาเสพติด โดยเป็นกรณีจำเป็นและไม่อาจใช้ กระบวนการตรวจหรือทดสอบหาสารเสพติดในปัสสาวะได้ เพื่อความเป็นธรรมและประโยชน์ของกระบวนการ ยุติธรรม ให้เจ้าพนักงานผู้รับผิดชอบสั่งให้ตรวจหาสารเสพติดในเส้นผม

ข้อ ๓๓ การเตรียมการในการตรวจหรือทดสอบให้อุปปฏิบัติ ดังนี้

(๑) จัดให้มีบริเวณสำหรับตัวผู้รับการตรวจหรือทดสอบ เพื่อดำเนินการตรวจหรือทดสอบ หรือเก็บเส้นผมภายในระยะเวลาเท่าที่จำเป็นแห่งกรณี เพื่อให้การเก็บตัวอย่างเส้นผมเสร็จสิ้นไปโดยเรียบร้อย และเก็บไว้ในสถานที่มิดชิดจากบุคคลภายนอก

(๒) จัดให้มีเจ้าพนักงานผู้รับผิดชอบ เป็นผู้ดำเนินการตัดและเก็บตัวอย่างเส้นผม และอาจ กำหนดให้มีเจ้าหน้าที่ของรัฐทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยในการเก็บตัวอย่างเส้นผมเพื่อให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและ ทันเหตุการณ์ โดยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของเจ้าพนักงาน

(๓) จัดให้มีอุปกรณ์สำหรับการตัดเส้นผม อุปกรณ์สำหรับการเก็บและรักษาเส้นผม และ ของสำหรับการบรรจุตัวอย่างเส้นผม โดยอุปกรณ์ดังกล่าวต้องมีความสะอาด ถูกหลักอนามัย ปราศจากเชื้อ โรคติดต่อ และใช้ของบรรจุตัวอย่างเส้นผมซึ่งมีสัญลักษณ์หน่วยงานของรัฐ ซึ่งมีแบบฟอร์มสำหรับกรอกข้อมูล หน้าของบรรจุตัวอย่างเส้นผม

ข้อ ๓๔ วิธีเก็บเส้นผมให้อุปปฏิบัติ ดังนี้

(๑) จัดให้มีเจ้าพนักงานผู้รับผิดชอบเป็นผู้ตัดเส้นผมในปริมาณและความยาวเท่าที่จำเป็น สำหรับการตรวจหาสารเสพติดในเส้นผม ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำอันละเมิดสิทธิของประชาชน หรือที่ อาจทำให้เกิดการสับสนตัวอย่างเส้นผม

(๒) ให้เจ้าพนักงานผู้รับผิดชอบจดบันทึกหมายเลขตัวอย่างบนแบบฟอร์มหน้าของบรรจุ ตัวอย่างเส้นผม และจดบันทึก ชื่อ นามสกุลภูมิสำเนา หรือสถานที่อยู่ของผู้รับการตรวจหรือทดสอบที่สามารถ เรียกตัวได้บนของบรรจุตัวอย่างเส้นผม

(๓) การเก็บเส้นผมเพื่อส่งตรวจสามารถปฏิบัติตามแนวทางการคู่มือวิธีการเก็บเส้นผมของ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์หรือสถานตรวจพิสูจน์หรือคู่มือวิธีการตรวจหรือทดสอบหาสารเสพติดในเส้นผมของ โรงพยาบาลหรือมหาวิทยาลัยของรัฐหรือของกรมคุมประพฤติ

ภาพที่ 19 ร่างประกาศกระทรวงยุติธรรม เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข
ในการตรวจหรือทดสอบว่าผู้รับการตรวจหรือทดสอบมียาเสพติดอยู่ในร่างกายหรือไม่ พ.ศ. ๒๕๖๐

(๔) เมื่อตัดตัวอย่างเส้นผมแล้ว ให้เจ้าพนักงานผู้รับผิดชอบ เป็นผู้เก็บตัวอย่างเส้นผมบรรจุใส่ซองบรรจุ และปิดผนึกซองด้วยเทปขาว ผนึกซองให้มิดชิด ลงลายมือชื่อของเจ้าหน้าที่ผู้ร่วมดำเนินการ และให้เจ้าพนักงานผู้รับผิดชอบ ที่กำกับดูแลบันทึกบนหน้าของเก็บตัวอย่างเส้นผมว่าเป็นการตรวจในพื้นที่ใด และนำตัวอย่างเส้นผมห้างกล่าวส่งไปตรวจพิสูจน์ที่สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ หรือสถานตรวจพิสูจน์ตามคำสั่งกระทรวงยุติธรรม หรือโรงพยาบาลหรือมหาวิทยาลัยของรัฐ ต่อไป

ข้อ ๓๕ เมื่อสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ หรือสถานตรวจพิสูจน์ หรือโรงพยาบาลหรือมหาวิทยาลัยของรัฐ ได้ดำเนินการตรวจพิสูจน์และออกรายงานผลการตรวจพิสูจน์จากห้องปฏิบัติการแล้ว ให้ถือเกณฑ์การตัดสินผลการตรวจพิสูจน์ว่ามีผู้มีส่วนเสียดในร่างกาย

โดยให้หน่วยงานดังต่อไปนี้ มีอำนาจตรวจยืนยันผลว่า ผู้รับการตรวจหรือทดสอบมียาเสพติดในร่างกายหรือไม่

(๑) หน่วยงานในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

(๒) หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

(๓) หน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรม

(๔) หน่วยงานอื่นของรัฐหรือสถาบันอื่นที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด

เมื่อหน่วยงานตามวรรคหนึ่งได้ดำเนินการตรวจยืนยันแล้ว ให้ถือตามผลการตรวจของหน่วยงานที่มีอำนาจตรวจยืนยันผลดังกล่าวว่าผู้รับการตรวจหรือทดสอบเป็นผู้มียาเสพติดอยู่ในร่างกายหรือไม่

ข้อ ๓๖ ในกรณีที่พนักงานคุมประพฤติจับกุมหรือดำเนินการตรวจหรือทดสอบสารเกี่ยวกับยาเสพติด ที่นอกเหนือไปจากการตรวจหรือทดสอบตัวอย่างปัสสาวะ เส้นผม ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ดังกล่าวข้างต้น โดยอนุโลม เว้นแต่ ในการจัดการหรือดำเนินการ ดังกล่าว มีหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข แตกต่างไปจากข้างต้น ให้พนักงานคุมประพฤติใช้ดุลพินิจในการจัดการหรือดำเนินการตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ โดยไม่ขัดหรือแย้ง กับบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และให้คำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้รับการตรวจ หรือทดสอบ

ภาพที่ 20 ร่างประกาศกระทรวงยุติธรรม เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข
ในการตรวจหรือทดสอบว่าผู้รับการตรวจหรือทดสอบมียาเสพติดอยู่ในร่างกายหรือไม่ พ.ศ. ๒๕๖๐

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลผลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชน

จากการศึกษาคณะผู้วิจัย พบว่า สถาบันนิติวิทยาศาสตร์และกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนมีการบูรณาการเทคนิคการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมร่วมกัน โดยดำเนินการนำร่องการตรวจพิสูจน์ฯ ในเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน จำนวน 3 แห่ง ต่อเนื่องมาถึงปี พ.ศ. 2561 สถาบันนิติวิทยาศาสตร์และกรมพินิจฯ ร่วมมือกันพัฒนาเทคนิคการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมไปยังศูนย์ฝึกและอบรมฯ จำนวน 17 แห่งทั่วประเทศ ผลสัมฤทธิ์จากการนำผลการตรวจสารเสพติดในเส้นผมมาใช้ในการเฝ้าระวังการใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชน ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 เป็นต้นมา เด็กและเยาวชนมีการใช้ยาเสพติดในภาพรวมลดลงอย่างเป็นรูปธรรม จนถึงปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ร้อยละของการตรวจพบสารเสพติดเหลือเพียง 1.4% โดยพบว่าเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกฯ หลายแห่ง มีแนวโน้มการใช้ยาเสพติดลดลงจนตรวจไม่พบ (Zero detected) ซึ่งพบว่าการดำเนินการตรวจพิสูจน์ฯ ดังกล่าว ยังไม่มีการดำเนินการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินการตรวจพิสูจน์ฯ เพื่อใช้เป็นข้อมูลร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมขึ้นอยู่กับงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรในแต่ละปี และมีการจัดเก็บข้อมูลสถิติและฐานข้อมูลที่กรมพินิจฯ เพื่อเป็นข้อมูลว่าในแต่ละปี มีการตรวจกี่ครั้ง ตรวจพบ/ไม่พบสารเสพติดจำนวนเท่าไร ตรวจในกลุ่มประเภทใด และอย่างไรบ้าง ซึ่งข้อมูลส่วนนี้ไม่มีการเผยแพร่ไปยังหน่วยงานภายนอก เนื่องจาก เป็นข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กและเยาวชนถือเป็นข้อมูลความลับส่วนบุคคลและห้ามเผยแพร่ตามกฎหมาย และอาจจะส่งผลกระทบต่อชีวิตเด็กและเยาวชนในอนาคต ทั้งนี้ หน่วยงานนำผลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมมาพิจารณา เพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความควบคุมเท่านั้น เมื่อเด็กได้รับการปล่อยตัวจะกลับไปใช้ชีวิตประจำวันตามปกติ ความผิดของเด็กและเยาวชนทั้งหมด เสมือนกับว่าไม่เคยทำความผิดมาก่อน ดังนั้น หากบุคคลใดจะขอข้อมูลส่วนบุคคล ต้องได้รับการพิจารณาเป็นรายไป

การดำเนินการรวบรวมข้อมูลผลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม ต้องคำนึงถึงกฎหมายคุ้มครองเด็ก และการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ก่อนที่จะนำเส้นผมเด็กไปตรวจต้องได้รับการยินยอมจากเด็กหรือผู้ปกครอง พร้อมลงนามในแบบยินยอมก่อน ดังนั้น กรมพินิจฯ ได้ทำงานร่วมกับสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ และการเก็บรวบรวมเป็นสิทธิของสถานพินิจเท่านั้น ไม่สามารถเผยแพร่ได้ เพราะข้อมูลของเด็กเป็นข้อมูลความลับส่วนบุคคลอาจจะส่งผลกระทบต่อชีวิตเด็กในอนาคตด้วย โดยปกติเมื่อเด็กได้รับการปล่อยตัว ก็จะลบข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กด้วย

กรมคุมประพฤติมีการรวบรวมข้อมูลผลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยง เพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน ในรูปแบบไฟล์เอกสารและแบบทำมือและเก็บไว้ที่สำนักงานอย่างเดียว และการปฏิบัติงานโดยปกติของกรมคุมประพฤติมีการระงับของพนักงาน 1 คน ต่อการดูแลเด็กและเยาวชน 400 – 500 คน ควบคู่ไปกับการปฏิบัติงานอื่น ๆ ด้วย ถ้าใช้เวลาไปกับการหาสารเสพติดในเส้นผม ค่อนข้างยุ่งยากในการดำเนินการมาก อาจจะส่งผลกระทบต่องานอื่น ๆ และที่ผ่านมา ตั้งแต่ที่ได้จัดทำ MOU นั้น มีผู้รับการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม 5 ราย อย่างที่กล่าวไปข้างต้นว่า การปฏิบัติงานของกรมคุมประพฤติเชิงของการแก้ไข ฟื้นฟู เพื่อให้โอกาส และไม่จ้องจับผิด และสร้างความสัมพันธ์เพื่อการดูแลเด็กและ

เยาวชนให้มีประสิทธิภาพ และนำการตรวจสอบสารเสพติดจากปัสสาวะในเบื้องต้น รวมถึง การตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมเป็นร่องละเอียดอ่อน เช่น เด็กและเยาวชนที่โดนตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม ทั้ง ๆ ที่เด็กส่วนใหญ่ตรวจสอบสารเสพติดทางปัสสาวะ ทำให้เด็กและเยาวชนที่ได้รับการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมรู้สึกแย่ โดนเพื่อนล้อเลียน

ทั้งนี้ ในส่วนของการเก็บรวบรวมข้อมูลผลการตรวจวิเคราะห์การตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมควรมีการดำเนินการเก็บข้อมูลไว้ยังหน่วยงานที่ส่งตรวจพิสูจน์ฯ นอกจากนี้ควรมีการดำเนินการเก็บข้อมูลไว้ยังสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อเป็นหน่วยงานส่วนกลางในการเก็บรวบรวมข้อมูล เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่ให้บริการด้านการตรวจพิสูจน์ฯ และสร้างความน่าเชื่อถือของข้อมูล และควรเก็บข้อมูลโดยไม่ระบุตัวบุคคลเพื่อรักษาสิทธิของผู้ส่งตรวจ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่ง กล่าวว่

“...ถึงแม้ว่าแต่ละหน่วยงานจะมีฐานข้อมูลของตัวเอง ควรจะมีหน่วยงานกลางที่จะเป็นผู้รวบรวมข้อมูล ซึ่งน่าจะเป็นสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือของข้อมูล และรักษาความลับ ไม่ควรระบุตัวตนของผู้ส่งตรวจ...”

“กองพัฒนาระบบสุขภาพ รวบรวมข้อมูลเป็นไฟล์excel และร่วมมือกับ สปยช. และกระทรวงสาธารณสุขกำลังพัฒนาการเก็บข้อมูลเป็นระบบออนไลน์ และสามารถดูแลและตรวจสุขภาพเด็กและเยาวชนออนไลน์ เป็นเทเลเมดิซีน (Telemedicine)”

จากข้อมูลตัวอย่างเส้นผมของเด็กและเยาวชนที่ได้รับจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน และข้อมูลผลการตรวจหาสารเสพติดในเส้นผมที่ได้จากห้องปฏิบัติการ เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ข้อมูลผลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความรับผิดชอบของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คณะผู้วิจัยจึงได้ออกแบบรูปแบบของฟอร์มการเก็บข้อมูลเส้นผมซึ่งอยู่ในรูปแบบของ Microsoft excel เพื่อสามารถสืบค้นข้อมูลการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม รวมถึงข้อมูลการตรวจซ้ำของเด็กและเยาวชนแต่ละคนได้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น ทั้งนี้ แบบฟอร์มดังกล่าวผ่านการเข้าที่ประชุมตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน และเรียบร้อยของข้อมูล เพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดของการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการตรวจพิสูจน์ฯ โดยมีรายละเอียดของแบบฟอร์มดังภาพที่ 21

เขตตำรวจ		ลำดับ	เลขที่	หมายเลขวัตถุพยาน	เวลาที่เข้าบ้านงาน	รหัส	ครั้งที่เก็บ	วันรับสาร	กลุ่มลักษณะอาการ							วันที่ใช้สารเสพติดครั้งสุดท้าย	การใช้ยาเสพติด					การตรวจปัสสาวะ		วันที่เก็บ	น้ำหนัก (cm)	สูง	ผลการตรวจเส้นผม																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
									รอบ 5	พฤติกรรมเบื้องต้น	เข้าเกณฑ์นำร่อง	ครบกำหนดหรือมีลักษณะผิดปกติ	เวียนหรือทำงาน	เข้าเกณฑ์คัดกรองซ้ำ	เข้าเกณฑ์คัดกรองซ้ำ		โคเคน	นิโคติน	ยาบ้า	ไอซ์	กัญชา	เฮโรอีน	วันที่ตรวจ				ผลการตรวจ	AM	MA	K	NaK	THC	THCCOOH	MDA	MDMA	Allylguanidines	Tramadol	MOR	6AMM	COD	ไม่ชัดเจน	SIZE	Cocaine																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
เขต 5	1	52565120459-007	52565121110	21 ธ.ค. 2565 - 17 ม.ค. 2566	ศ.เลขที่ 077/1.65 H	1	2 พ.ค. 65	1	0	0	0	0	0	0	0	4 พ.ค. 65		1					19 พ.ค. 65	0	18 พ.ค. 65	2.9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	

เป็นส่วนบริเวณที่ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ใส่ข้อมูล

เป็นส่วนบริเวณที่ ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ใส่ข้อมูล

ภาพที่ 21 แบบฟอร์มการเก็บข้อมูลเส้นผม

- รายละเอียดข้อมูลตัวอย่างเส้นผมผ่าน e-one stop service ของ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์
- รายละเอียดข้อมูลตัวอย่างเส้นผมของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน
- จำแนกกลุ่มเด็กและเยาวชน
- ข้อมูลการใช้สารเสพติดในปัสสาวะ จำแนกตามชนิดสารเสพติดที่เคยใช้
- ผลการตรวจสารเสพติดในปัสสาวะเบื้องต้น ประกอบด้วย วันที่ตรวจและผลการตรวจ
- ข้อมูลวันที่เก็บเส้นผม
- ข้อมูลลักษณะเส้นผมประกอบด้วย ความยาวเส้นผมและการแบ่งระยะการตรวจเส้นผม
- ผลการตรวจสารเสพติดในเส้นผมจำแนกตามชนิดสารเสพติดที่ตรวจพบ

จากภาพที่ 21 ผู้วิจัยได้แบ่งส่วนของการกรอกข้อมูลในแบบฟอร์มออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1. ส่วนของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ เป็นผู้ให้ข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย
 - 1.1 1 รายละเอียดข้อมูลตัวอย่างเส้นผมผ่าน e-one stop service ของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ดังนี้
 - ข้อมูลของเลขที่ตรวจ
 - ลำดับการตรวจ
 - หมายเลขวัตถุพยาน
 - ระยะเวลาการดำเนินงาน
 - 1.2 8 ผลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม โดยจำแนกตามชนิดสารเสพติดที่ตรวจพบ สำหรับข้อมูลส่วนนี้จะมีการระบุถึงความยาวของเส้นผมที่ได้นำส่งตรวจ และมีการระบุชนิดของสารเสพติดที่ตรวจพบในแต่ละตัวอย่าง
 2. ส่วนของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เป็นผู้ให้ข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย
 - 2.1 2 รายละเอียดข้อมูลตัวอย่างเส้นผมของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ดังนี้
 - 1) รหัสประจำตัวของกลุ่มตัวอย่างแต่ละคน เพื่อให้เป็นไปในทางเดียวกัน ผู้วิจัยได้ออกแบบรหัส ซึ่งประกอบด้วยแต่ละส่วนตามลำดับดังนี้
 - ส่วนที่ 1 : ตัวอักษรย่อของแต่ละศูนย์ฝึกเช่น
ศฝ.สธ. ย่อมาจาก ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนสิรินธร
ศฝ.อบ. ย่อมาจาก ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายอุเบกขา
ศฝ.กณ. ย่อมาจาก ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนกรงูณา
ศฝ.มท. ย่อมาจาก ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนมูทิตา
ศฝ.ปน. ย่อมาจาก ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี
ศฝ.บบ. ย่อมาจาก ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านบึง
ศฝ.อย. ย่อมาจาก ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนอยุธยา
ศอ. ย่อมาจาก ศูนย์สร้างโอกาสฯ
ศฝ.เขต1. ย่อมาจาก ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 1 เป็นต้น
 - ส่วนที่ 2 : เป็นรหัสประจำตัว 3 ตำแหน่งของกลุ่มตัวอย่าง
 - ส่วนที่ 3 : เป็นครั้งที่เก็บข้อมูล
 - ส่วนที่ 4 : เป็นส่วนของปีที่เก็บ
- โดยข้อมูลจะมีการค้นข้อมูลแต่ละส่วนด้วยเครื่องหมายจุด (.) ยกเว้นครั้งที่เก็บจะค้นด้วยเครื่องหมายทับ (/) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- กลุ่มตัวอย่างจากศูนย์สร้างโอกาสฯ มีเลขประจำตัวเป็น 001 มีการเก็บตัวอย่างเส้นผมเป็นครั้งที่ 2 ในปี 2566 สามารถสร้างเป็นรหัสประจำตัวได้ดังนี้ **ศอ.001/2.66**

- กลุ่มตัวอย่างจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านมุทิตา มีเลขประจำตัวเป็น 050 มีการเก็บตัวอย่างเส้นผมเป็นครั้งที่ 1 ในปี 2566 สามารถสร้างเป็นรหัสประจำตัวได้ดังนี้ **ศฝ.มท. 050/1.66**

2) ครั้งที่เก็บเส้นผม

3) วันที่รับตัว สำหรับรหัสประจำตัว โดยส่วนแรกจะเป็น และ โดยข้อมูลแต่ส่วนจะมีการค้นข้อมูลแต่ส่วนด้วยเครื่องหมายจุด ยกเว้นครั้งที่เก็บจะค้นด้วยเครื่องหมายทับ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

2.2 **3** การจำแนกกลุ่มเด็กและเยาวชน สามารถจำแนกได้ 7 กลุ่ม ดังนี้

- กลุ่มเด็กและเยาวชน ระดับ 5
- กลุ่มเด็กและเยาวชนพฤติกรรมเสี่ยง
- กลุ่มเด็กและเยาวชนเข้าเกณฑ์ปล่อยก่อนกำหนด
- กลุ่มเด็กและเยาวชนครบกำหนดฝึกอบรมขั้นต่ำ
- กลุ่มเด็กและเยาวชนเรียนหรือทำงานภายนอก
- กลุ่มเด็กและเยาวชนเข้าเกณฑ์ หรือมีคุณสมบัติเข้าเกณฑ์พักฝึกอบรม
- กลุ่มเด็กและเยาวชนลาเยี่ยมบ้าน

2.3 **4** ข้อมูลการใช้สารเสพติดในปัสสาวะ จำแนกตามชนิดสารเสพติดที่เคยใช้

2.4 **5** ผลการตรวจสารเสพติดในปัสสาวะเบื้องต้น ประกอบด้วย วันที่ตรวจและผลการตรวจ

2.5 **6** ข้อมูลวันที่เก็บเส้นผม

2.6 **7** ข้อมูลวันที่เก็บเส้นผมประกอบด้วยความยาวเส้นผม และ การแบ่งระยะการตรวจเส้นผม

เนื่องจากศูนย์ฝึกต้องมีการวัดความยาวของเส้นผมก่อนดำเนินการเก็บตัวอย่าง เพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้องของเส้นผมที่ตัด โดยเปรียบเทียบกับความยาวของเส้นผมที่ทางห้องปฏิบัติการได้รับว่ามีขนาดยาวเท่ากัน หรือใกล้เคียงกันหรือไม่ ป้องกันการสับเปลี่ยนของตัวอย่าง ทั้งนี้ ข้อมูลที่ทางห้องปฏิบัติการทางตรวจพิสูจน์ทางเคมีได้จัดเก็บไว้ในรูปแบบนี้ จะทำให้สามารถสืบค้นข้อมูลย้อนหลังได้ โดยใช้เพียงเลขประจำตัวของกลุ่มตัวอย่างก็สามารถทราบถึงรายละเอียด ทั้งชนิดของสารเสพติดที่ตรวจพบ จำนวนครั้งที่เก็บ และวันที่รับตัว รวมถึงยังสามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาสรุปเป็นค่าทางสถิติเพื่อดูแนวโน้มการใช้สารเสพติดแต่ละชนิด เพื่อจะหาวิธีการป้องกันและป้องปราม รวมถึงจัดทำเป็นมาตรการเพื่อลดการใช้สารเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนต่อไป

จากข้อมูลตัวอย่างเส้นผมของเด็กและเยาวชนที่ได้รับจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน และข้อมูลผลการตรวจหาสารเสพติดในเส้นผมที่ได้จากห้องปฏิบัติการ เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ข้อมูลผลการตรวจสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความรับผิดชอบของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คณะผู้วิจัยจึงได้ออกแบบรูปแบบของฟอร์มการเก็บข้อมูลเส้นผมซึ่งอยู่ในรูปแบบของ Microsoft excel เพื่อจะทำให้สามารถสืบค้นข้อมูลต่าง ๆ รวมถึงการตรวจซ้ำของเด็กและเยาวชนแต่ละคนย้อนหลังได้ โดยใช้

เพียงรหัสประจำตัวของกลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชนฯ ก็สามารถทราบถึงรายละเอียด ทั้งชนิดของสารเสพติด ที่ตรวจพบ จำนวนครั้งที่เก็บ และวันที่รับตัว รวมถึงยังสามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาสรุปเป็นค่าทางสถิติเพื่อดู แนวโน้มการใช้สารเสพติดแต่ละชนิด เพื่อจะหาวิธีการป้องกันและป้องปราม รวมถึงจัดทำเป็นมาตรการเพื่อลด การใช้สารเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนต่อไป

ทั้งนี้ ห้องปฏิบัติการตรวจพิสูจน์ทางเคมี กลุ่มตรวจพิสูจน์ทางเคมี สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ได้ดำเนินการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมในกลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชนจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน จากศูนย์ฝึกและอบรมฯ 14 แห่ง จำนวนทั้งหมด 157 ราย พบว่าตรวจพบสารเสพติดทั้งหมด 12 ราย คิดเป็นร้อยละ 7.6 ของการตรวจพบ โดยมีการตรวจพบยาบ้า (Methamphetamine) มากที่สุด คือ 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 50 ของการตรวจพบ รองลงมา คือ คีตามีน (Ketamine) จำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 17 ของการตรวจพบ และสารเสพติดชนิดอื่นรวม 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 33 (ดังตารางที่ 6 จำแนกสารเสพติดที่ตรวจพบในเส้นผมของเด็กและเยาวชน 157 ราย)

จากการอ้างอิงสถิติย้อนหลังของกลุ่มตรวจพิสูจน์ทางเคมี สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ผลการตรวจพบสารเสพติดในเส้นผมของกลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความดูแลของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ระหว่างปี พ.ศ. 2561-2565 พบว่ามีการตรวจพบยาบ้า (Methamphetamine) อยู่ในช่วงร้อยละ 19-30 และมีการตรวจพบคีตามีน (Ketamine) อยู่ในช่วงร้อยละ 16-21 จากการตรวจพบสารเสพติดในเส้นผมของกลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชนในโครงการวิจัยนี้ พบว่าเด็กและเยาวชนทั้งหมดที่ตรวจพบสารเสพติดทั้ง 12 ราย มีแนวโน้มในการใช้สารเสพติดชนิด **ยาบ้า (Methamphetamine) เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 50** ของการตรวจพบ ส่วนสารเสพติดชนิดคีตามีน (Ketamine) มีการใช้ใกล้เคียงกับสถิติ 5 ปีย้อนหลัง ดังตาราง 8

ตารางที่ 8 เปรียบเทียบการตรวจพบสารเสพติดในเส้นผมเด็กและเยาวชนจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน
ปี พ.ศ. 2561-2565 และกลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชนในโครงการวิจัย 157 ราย

ปีที่ตรวจ	จำนวนที่ตรวจ ทั้งหมด (ครั้ง)	จำนวนที่ตรวจ พบ (ครั้ง)	ร้อยละการตรวจพบ	
			ยาบ้า (Methamphetamine)	คีตามีน (Ketamine)
ปี 2561	2210	621	30	17
ปี 2562	2350	277	29	21
ปี 2563	1260	90	24	16
ปี 2564	1046	32	20	16
ปี 2565	1637	138	19	16
เด็กและเยาวชน ในโครงการวิจัยฯ (ธันวาคม 2565 ถึง มีนาคม 2566)	157	12	50	17

หมายเหตุ : ข้อมูลสถิติย้อนหลังระหว่างปีพ.ศ. 2661-2565 อ้างอิงจาก ห้องปฏิบัติการตรวจพิสูจน์ทางเคมี
กลุ่มตรวจพิสูจน์ทางเคมี สถาบันนิติวิทยาศาสตร์

ตารางที่ 9 การเก็บข้อมูลการตรวจสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชนที่ตรวจพบสารเสพติด

ลำดับ	ครั้งที่เก็บเส้นผม	วันที่รับตัว	กลุ่มเด็กและเยาวชน								วันที่ใช้สารเสพติดครั้งสุดท้าย	ชนิดสารเสพติดที่ใช้											
			ระดับ 5	พฤติกรรมเสี่ยง	เข้าเกณฑ์ปล่อยก่อนกำหนด	ครบกำหนดฝึกอบรมขั้นต่ำ	เรียนหรือทำงานภายนอก	เข้าเกณฑ์หรือมีคุณสมบัติเข้าเกณฑ์พักฝึกอบรม	ลาเยี่ยมบ้าน	อื่นๆ		ไม่ใช้	ยาบ้า	ไอซ์	กระเทียม	กัญชา	เฮโรอีน	Tra mad ol	ยาเมา	K	B5	542	ยาอี
3	3	15 กพ 65	0	0	0	0	1	0	0	0	กย 64	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11	1	2 พย 65	0	1	0	0	0	0	0	0	29 กย 65	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
40	3	21 เมย 63	0	0	0	0	0	1	0	0	มีค 63	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
41	3	2 กย 63	0	0	0	0	0	1	0	0	1 มิย 63	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0
103	1	12 ตค 64	0	0	0	0	1	0	0	0	1 ตค 64	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
108	1	14 มีค 65	0	0	0	0	1	0	0	0	มีค 65	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
110	1	25 พค 65	0	0	0	0	1	0	0	0	พค 65	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
111	1	20 กค 65	0	0	0	0	1	0	0	0	กค 65	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
113	2	19 กพ 64	0	0	0	0	1	0	0	0	กพ 64	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
115	2	23 สค 64	0	0	0	0	1	0	0	0	สค 64	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
120	1	18 พย 63	0	0	0	0	1	0	0	0	ตค 63	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
144	1	8 กค 65	0	0	0	0	1	0	0	0	กย 62	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
รวมจำนวนทั้งหมด			0	1	0	0	9	2	0	0		0	11	1	0	2	0	0	0	1	0	0	0

หมายเหตุ : - กลุ่มเด็กและเยาวชนระดับ 5 หมายถึง เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดและถูกลงโทษ,

- กลุ่มเด็กและเยาวชนพฤติกรรมเสี่ยง หมายถึง เด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมต้องสงสัยว่าจะมีการใช้หรือลักลอบใช้สารเสพติดในระหว่างถูกควบคุมตัวในสถานควบคุมและไม่เข้าเกณฑ์พิจารณาอยู่ระดับชั้น 5

- อื่นๆ หมายถึง กลุ่มเด็กและเยาวชนก่อนเข้าอบรมทหาร หรือ เด็กและเยาวชนในศูนย์สร้างโอกาสฯ

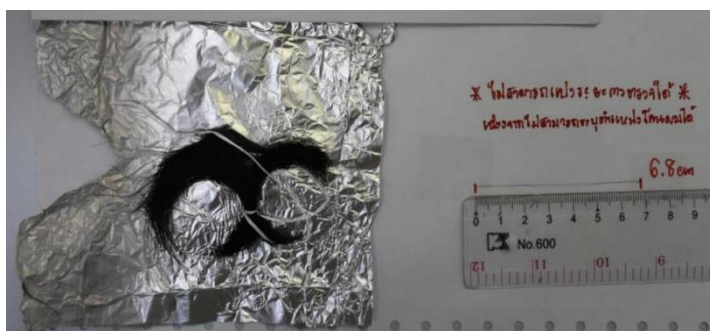
ตารางที่ 9 ผลการเก็บข้อมูลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชนที่ตรวจพบสารเสพติด (ต่อ)

ลำดับ	ครั้งที่เก็บ	การตรวจปัสสาวะ		วันที่เก็บเส้นผม	ลักษณะเส้นผม		ผลการตรวจเส้นผม																
		วันที่ตรวจ	ผลการตรวจ		ความยาว (cm)	Seg	AM	MA	K	NorK	THC	THC COOH	MDA	MDMA	Mitragy nine	Tramadol	Benz hexol	MOR	6MAM	COD	Methadone	BZE	Cocaine
3	3	8 ธค 65	ลบ	15 ธค 65	3.0	-	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11	1	19 ตค 65	ลบ	11 มค 66	3.5	0-3	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
40	3	มค 66	ลบ	15 กพ 66	3.2	-	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
41	3	มค 66	ลบ	17 กพ 66	3.0	-	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
103	1	27 กพ 65	ลบ	8 มีค 66	5.7	0-3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
108	1	28 กพ 65	ลบ	7 มีค 66	12.3	0-3	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
110	1	28 กพ 65	ลบ	9 มีค 66	7.7	0-3	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
111	1	28 กพ 65	ลบ	9 มีค 66	6.8	-	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
113	2	28 กพ 65	ลบ	9 มีค 66	2.1	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
115	2	28 กพ 65	ลบ	9 มีค 66	4.2	-	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
120	1	28 กพ 65	ลบ	9 มีค 66	6.1	0-3	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
144	1	14 มีค 66	ลบ	20 มีค 66	3.1	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
รวมจำนวนทั้งหมด							2	6	2	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	1	0	0	0

หมายเหตุ : AM = Amphetamine, MA = Methamphetamine, K = Ketamine, NorK = Norketamine, THC = Tetrahydrocannabinol, THCCOOH = 11-Nor-9- carboxy-delta-9-Tetrahydrocannabinol, MDA = 3,4-Methylenedioxyamphetamine, MDMA = 3,4-Methylenedioxymethamphetamine, Mor = Morphine, 6MAM = -6-Monoacetylmorphine, COD = Codeine, BZE = Benzoylcegonine

จากตาราง 9 พบว่าผลการตรวจพบสารเสพติดในกลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชนทั้งหมด 12 ราย จากเด็กและเยาวชนทั้งหมด 157 ราย เด็กและเยาวชนที่อยู่ในกลุ่มเรียนหรือทำงานภายนอกซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 40 รายจาก 157 ราย มีการใช้สารเสพติดมากที่สุด จำนวน 9 ราย (คิดเป็นร้อยละ 75 ของจำนวนที่ตรวจพบ) รองลงมาเป็นเด็กและเยาวชนในกลุ่มเข้าเกณฑ์หรือมีคุณสมบัติเข้าเกณฑ์พักพิกอบรมซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 6 ราย มีการใช้สารเสพติด จำนวน 2 ราย (คิดเป็นร้อยละ 17 ของจำนวนที่ตรวจพบ) และ เป็นเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 72 ราย มีการใช้สารเสพติด จำนวน 1 ราย (คิดเป็นร้อยละ 8 ของจำนวนที่ตรวจพบ) โดยที่เด็กและเยาวชนทุกรายก่อนเก็บเส้นผมได้มีการตรวจหาสารเสพติดในปัสสาวะ ซึ่งให้ผลเป็นลบ คือ ตรวจไม่พบสารเสพติดในปัสสาวะ แต่พบว่าเด็กและเยาวชนทุกรายตรวจพบสารเสพติดในเส้นผม การตรวจพบการใช้สารเสพติดในเด็กและเยาวชนกลุ่มเรียนหรือทำงานภายนอกมากที่สุดนั้น แสดงให้เห็นว่า เด็กและเยาวชนในกลุ่มนี้ซึ่งอยู่ภายนอกศูนย์ฝึกและอบรมฯ อาจจะเข้าถึงสารเสพติดได้ง่ายขึ้น จึงมีโอกากลับไปใช้สารเสพติดได้มากที่สุด

ระยะเวลาความยาวของเส้นผมที่ใช้ในการตรวจหาสารเสพติดของเด็กและเยาวชนทุกราย อยู่ในช่วง 0-3.0 เซนติเมตร ซึ่งจะให้ผลการตรวจครอบคลุมในช่วงระยะเวลาย้อนหลัง 90 วันโดยประมาณหลังจากวันที่เก็บเส้นผม ยกเว้นในรายเด็กลำดับที่ 111 ซึ่งใช้ความยาวเส้นผม 6.8 เซนติเมตร เนื่องจากวิธีการเก็บเส้นผมที่ผิด ทำให้ไม่สามารถระบุด้านโคนผมได้ จึงทำการตรวจวิเคราะห์แบบแบ่งระยะไม่ได้ โดยตรวจพบ Mitragynine (กระท่อม) จึงทำให้ผลการตรวจครอบคลุมในช่วงระยะเวลาย้อนหลัง 180 วันโดยประมาณหลังจากวันที่เก็บเส้นผม แต่อย่างไรก็ตาม ระยะเวลาที่ตรวจพบสารเสพติดยังอยู่ในช่วงที่เด็กรายนี้ถูกรับตัวเข้ามาอยู่ในความดูแลของ ศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชนฯ ดังนั้นวิธีการเก็บเส้นผมที่ถูกต้องจึงมีความจำเป็นและมีความสำคัญอย่างมาก ในการตรวจหาสารเสพติดในเส้นผม และในรายเด็กลำดับที่ 113 ซึ่งมีความยาวของเส้นผม 2.1 เซนติเมตร โดยตรวจพบ Codeine ซึ่งผลการตรวจจะครอบคลุมในช่วงระยะเวลาย้อนหลัง 60 วันโดยประมาณหลังจากวันที่เก็บเส้นผม

ภาพที่ 22 แสดงการเก็บเส้นผมที่ผิดวิธี

กลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชนที่มีการตรวจพบยาบ้า (Methamphetamine) จำนวน 6 ราย จากการตรวจพบสารเสพติดทั้งหมด 12 ราย พบว่ามีประวัติในการใช้ยาบ้าเพียงอย่างเดียวมาก่อนทุกราย ส่วนในกลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชนที่มีการตรวจพบ คีตามีน (Ketamine) จำนวน 2 ราย พบว่าในเด็กชายแรก มีประวัติการใช้ยาบ้า ยาไอซ์ และกัญชา ส่วนในเด็กอีกรายมีประวัติการใช้กัญชาและคีตามีน นอกจากนั้นในเด็กชายอื่นอีก 4 รายที่มีการตรวจพบสารเสพติดชนิดอื่นๆ พบว่ามีประวัติการใช้ยาบ้าเพียงอย่างเดียวมาก่อน

4.3 เพื่อจัดทำมาตรการสำหรับการป้องกันการหวนกลับไปใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในการดูแลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศาลยุติธรรม

มาตรการสำหรับการป้องกันการหวนกลับไปใช้ยาเสพติดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในภารกิจ คือ

1. การรณรงค์ป้องกันและสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดให้แก่เด็กและเยาวชน และผลกระทบทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม รวมทั้ง สังคมควรตระหนักว่าปัญหาเสพติดเป็นปัญหาในวงกว้างที่จะบ่อนทำลายและเป็นต้นเหตุของการเกิดอาชญากรรม ดังนั้น ถ้าอยากให้ปัญหาเสพติดลดลงในระยะยาว ควรปลูกฝังความรู้ให้เด็กตั้งแต่ระดับปฐมวัย

2. มาตรการเพิ่ม/ลดสิทธิประโยชน์ เพื่อป้องกันมิให้กระทำผิดซ้ำ กล่าวคือ หากผลการตรวจเสพติดในเส้นผม กลุ่มเป้าหมายกลุ่มแรก คือ เด็กและเยาวชนฝึกอบรมในศูนย์ฝึกฯ และรองลงมา คือ เด็กและเยาวชนที่ออกไปทำงาน/ศึกษาต่อ และกลุ่มเป้าหมายที่เห็นสมควรเข้ารับการตรวจ (พฤติกรรมเสี่ยง/น่าสงสัย) และความถี่การตรวจของการตรวจ เดือนละ 1 ครั้ง ๆ ละ 10-20 คน และหากตรวจสารเสพติดในเส้นผมแล้วไม่พบสารเสพติดและไม่ปรากฏความเสี่ยงอื่น อาจให้ประโยชน์บางประการ เช่น ผ่อนคลายเงื่อนไขลดจำนวนครั้งและความถี่ในการรายงานตัว กักกัน เป็นต้น และหากพบสารเสพติด จะลดชั้นความดีและปรับเปลี่ยนเงื่อนไขให้เข้มงวดขึ้นเพื่อป้องกันมิให้กระทำผิดซ้ำ

มาตรการสำหรับการป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่เคยกระทำความผิดหรือได้รับการปล่อยตัวกลับคืนสู่สังคม ได้แก่ มาตรการ/แนวทางการดำเนินงานแบบสร้างความร่วมมือและประสานงานกับสาธารณสุข ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องในการป้องกันหรือป้องปรามยาเสพติด เช่น ศาลลงนามข้อตกลง MOU กับสาธารณสุขที่จะส่งเด็กและเยาวชนที่ติดยาเสพติดเข้ารักษาเป็นผู้ป่วย เมื่อรักษาและเลิกติดยาเสพติด ก็จะประสานความร่วมมือและหารือกับชุมชน เพื่อป้องกันการหวนกลับไปติดยาเสพติด

การป้องกันการกระทำความผิดซ้ำเกี่ยวกับการเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชนเป็นเรื่องค่อนข้างยาก แม้ว่าจะมีกระบวนการเตรียมตัวพร้อมก่อนปล่อยตัวก็ตาม เพราะเมื่อเด็กและเยาวชนปล่อยตัวออกไปทำงาน/ศึกษาต่อข้างนอก มีโอกาสพบเจอสถานะแวดล้อมเสี่ยง ดังนั้น จะต้องมีการทำงานแบบบูรณาการร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่ ผู้ปกครองและชุมชน เพื่อติดตามและเฝ้าระวังเด็กและเยาวชนด้วยประกอบกับไม่มีคำสั่งศาลให้สามารถคุมประพฤติ ทำให้ไม่สามารถตั้งเงื่อนไขและไม่มีสิทธิ์ในการตรวจสารเสพติดในเส้นผม เพราะเป็นเรื่องของการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล รวมทั้ง ยังไม่ได้สร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองในการป้องกันการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนหลังปล่อยตัว อย่างกรณีของเขต 1 ระยอง ศูนย์ฝึกฯ ได้จัดประชุมหารือศาลเยาวชนจังหวัดระยองและคุมประพฤติ จังหวัดระยอง และส่งแถลงการณ์ถึงศาลกลาง และศาลกลางแจ้งว่า

ไม่มีอำนาจในการสั่งการให้มีการตรวจสอบเสถียรภาพในเส้นผมของเด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัว เนื่องจากเป็นการละเมิดสิทธิของเด็ก จึงควรเป็นการยินยอมพร้อมใจของผู้ปกครองและเด็กและเยาวชน ดังนั้น ศูนย์ฝึกฯ จึงได้ประชาสัมพันธ์ และการป้องกันเหตุทั้งผู้ปกครอง เด็กและเยาวชนก่อนปล่อยตัว พบว่า ไม่มีเด็กหรือผู้ปกครองที่จะพร้อมสมัครใจการตรวจสอบเสถียรภาพในเส้นผมหลังจากที่ได้รับการปล่อยตัวไปแล้ว

“แม้ว่าปล่อยตัวไปแล้ว ในส่วนของติดตามหลังปล่อย ต้องให้ความรู้และตระหนักโทษของยาเสพติดกับผู้ปกครองและชุมชน และขอความร่วมมือหน่วยงานภายนอก ผู้ปกครอง และชุมชนและเครือข่ายติดตามและเฝ้าระวังหลังปล่อยที่ขึ้นทะเบียนกับศูนย์ฝึก ฯ อาจจะมีการสุ่มตรวจเป็นระยะ”

มาตรการในมิติต่าง ๆ ที่ได้จากการวิจัย คือ

มิติปัจเจกบุคคล/ครอบครัว เยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ก็จะมีพฤติกรรมเสี่ยงในเรื่องอื่น ๆ ตามมา เช่น หนีเรียน มั่วสุม เสพยาเสพติด สูบบุหรี่ ดื่มของมึนเมา เป็นต้น ดังนั้นมาตรการแก้ไขปัญหามาของเยาวชนจึงต้องมุ่งเน้นการใช้มาตรการการตรวจสอบเสถียรภาพในเส้นผมสำหรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยง รวมทั้งควรให้ความรู้ความเข้าใจโทษและพิษภัยยาเสพติด นอกจากนี้ ครอบครัวที่มีความรุนแรง ต้องเสริมสร้างศักยภาพครอบครัวให้เข้มแข็ง และมีการจัดอบรมพ่อแม่ผู้ปกครอง ญาติพี่น้อง เกี่ยวกับความรู้ในการป้องกันยาเสพติดและประโยชน์ของการตรวจสอบเสถียรภาพในเส้นผม โดยจะมุ่งเน้นไปที่ครอบครัวที่มีบุคคล เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ทั้งที่ถูกจับกุมหรือที่บำบัดรักษา เป็นเป้าหมายแรก และยังผลักดันให้มีการจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครองในโรงเรียนและชุมชนด้วย

มิติทางสังคม สังคมควรตระหนักว่า ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาในวงกว้างที่จะบ่อนทำลายและเป็นต้นเหตุของการเกิดอาชญากรรม ดังนั้น ถ้าอยากให้ปัญหายาเสพติดลดลงในระยะยาว ควรปลูกฝังความรู้ให้เด็กตั้งแต่ระดับปฐมวัย และสร้างพลังและความร่วมมือของทุกภาคส่วนเข้ามาร่วมกันป้องกันปัญหายาเสพติด และทำงานการตรวจสอบเสถียรภาพในเส้นผมแบบครบวงจรเป็นอีกทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหายาเสพติด

มิติทางสิ่งแวดล้อม ปัจจัยเชิงลบของสิ่งแวดล้อม ได้แก่ สถานบันเทิงที่ผิดกฎหมาย หอพักที่ไม่ได้จดทะเบียน ร้านเกมส์ อินเทอร์เน็ต แหล่งมั่วสุมต่าง ๆ ล้วนเป็นปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เยาวชนมีพฤติกรรมเสี่ยงเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด การกีดกันจึงเกิดขึ้นควบคู่กับมิติปัจเจกบุคคล/ครอบครัวและมิติทางสังคม โดยจัดระเบียบสังคมแบบบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อป้องกันเด็กและเยาวชนไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด รวมถึงการสร้างแกนนำกลุ่มต่าง ๆ ให้เป็นพลังขับเคลื่อนการจัดระเบียบสังคม

การป้องกันการกระทำความผิดซ้ำเกี่ยวกับการเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชนเป็นเรื่องค่อนข้างยาก แม้ว่าจะมีกระบวนการเตรียมตัวพร้อมก่อนปล่อยตัวก็ตาม เพราะเมื่อเด็กและเยาวชนปล่อยตัวออกไปทำงาน/ศึกษาต่อข้างนอก มีโอกาสพบเจอสถานะแวดล้อมเสี่ยง ดังนั้น จะต้องมีการทำงานแบบบูรณาการร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่ ผู้ปกครองและชุมชน เพื่อติดตามและเฝ้าระวังเด็กและเยาวชนหลังปล่อยตัวด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านหนึ่งว่า

“แม้ว่าปล่อยตัวไปแล้ว ในส่วนของติดตามหลังปล่อย ต้องให้ความรู้และตระหนักถึงโทษของยาเสพติด กับผู้ปกครองและชุมชน และขอความร่วมมือหน่วยงานภายนอก ผู้ปกครอง และชุมชนและเครือข่ายติดตาม และเฝ้าระวังหลังปล่อยที่ขึ้นทะเบียนกับศูนย์ฝึก ฯ อาจจะมีการสุ่มตรวจเป็นระยะ”

การตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม เป็นเครื่องมือหนึ่งในการป้องปรามการกระทำผิดซ้ำในเด็กและเยาวชน ได้ เพราะเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพที่สามารถตรวจสอบสารเสพติดในระยะเวลา 2-3 เดือนหลังเสพยา และสามารถตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมกับเด็กและเยาวชนที่อยู่ในการดูแลควบคุมของกรมพินิจฯ, กรมประพฤติก และหรือมีคำสั่งศาล จึงมีการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัว โดยดำเนินการร่วมกันระหว่างเด็กและเยาวชน ผู้ปกครอง ชุมชน และเครือข่าย คือ หลังจากที่ได้มีการปล่อยตัว จะมีกระบวนการและแนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน โดย 1) แจ้งสถานพินิจเขตถึงประวัติเด็กและเยาวชนอยู่ในกลุ่มเสี่ยงระดับใด 2) แจ้งคณะกรรมการสงเคราะห์ที่เป็นเครือข่ายหรือเป็นผู้นำชุมชน และผู้ปกครอง ให้เฝ้าระวังและติดตามดูแลเด็กและเยาวชน รวมทั้ง กรณีเด็กและเยาวชนทำงาน ประสานสถานประกอบการติดตามดูแลด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านหนึ่งว่า

“การตรวจเส้นผม เยาวชนมีความเกรงกลัว เพราะผลการตรวจ/ข้อมูลแม่นยำ ทำให้เด็กที่ศูนย์ฝึกฯ ระวังตัวในการใช้ชีวิตข้างนอกมากขึ้น”

4.4 เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการตรวจสอบสารเสพติดจากเส้นผมแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ห้องปฏิบัติการตรวจสอบสารเสพติด กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมคุมประพฤติ และศาลยุติธรรม

เด็กและเยาวชนกว่า 40% มีปัญหาเรื่องของการยาเสพติด ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอาชญากรรมพื้นฐาน ลัก วิ่ง ชิง ปล้น ทำร้ายร่างกาย ปัจจุบัน ยาเสพติดเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาเป็นชิงทรัพย์ และทำร้ายร่างกาย ซึ่งกรมพินิจ ฯ ได้จัดอบรมรณรงค์ป้องกันและให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชน ดังนั้น แนวทางการขยายผลองค์ความรู้ และความเข้าใจการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมของกรมพินิจ ฯ คือ โครงการ 1 สถานพินิจ 6 สถานศึกษา โดยโรงเรียนที่สนใจแจ้งความประสงค์มายังกรมพินิจ ฯ แล้ว กรมพินิจ ฯ จะจัดวิทยากร/เจ้าหน้าที่ให้ความรู้ และจัดกิจกรรมเสริมเรื่องการป้องกันยาเสพติด ที่ผ่านมา สถานศึกษาและผู้เข้าร่วมกิจกรรมตอบรับการจัดกิจกรรมดีและได้ผลดีมาก เพราะวิทยากรของกรมพินิจฯ มีเทคนิค วิธีการในการอธิบายแก่เด็กและเยาวชน โดยมีการสอนเสริมประมาณ 3 ชั่วโมง และกิจกรรมเพิ่มเติมอื่น ๆ เช่น การตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม เป็นต้น เด็กและเยาวชนสามารถเข้ามาเรียนรู้ทางตรง ซึ่งได้ประโยชน์ค่อนข้างมาก การให้ความรู้เรื่องยาเสพติดและสร้างความตระหนัก ตั้งแต่ ระดับปฐมวัย/ประถม 1 เพื่อสร้าง ปลุกฝัง และจิตสำนึก ให้เห็นถึงคุณถึงโทษ จะได้ผลและเป็นประโยชน์เชิงป้องกันมากกว่าระดับมัธยมต้น ซึ่งอาจทำเชิงป้องกันไม่ทันการณ์ เพราะมีบางคน เข้าไปสัมผัสเกี่ยวข้องกับยาเสพติดแล้ว

กรมคุมประพฤติมีหลักสูตรการฝึกอบรมของแต่ละอาชีพ และควรสนับสนุนการเรียนรู้โดย คลิปวิดีโอ ระบบออนไลน์ง่าย ๆ และอาจจะใช้เทคนิคการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมที่เป็นสื่อกลางเชิงบวกกับเด็กและเยาวชนที่มีความสนใจ ยินยอมพร้อมใจ เพื่อพิสูจน์ว่าเด็กและเยาวชนนั้นไม่ได้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เป็นการต่อยอดการประกอบอาชีพ และพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตัวเองกับครอบครัวและชุมชนให้มั่นใจในเด็กและเยาวชนนั้น

“การตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมเป็นสื่อกลางเชิงบวก เพื่อพิสูจน์ว่าเขาไม่ได้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด นำสู่การต่อยอดการประกอบอาชีพ และพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเองให้ครอบครัวและสังคมมั่นใจ”

ทั้งนี้ ควรเรียนรู้ประสบการณ์และแนวทางการทำงานของหน่วยงานอื่นด้วย และเก็บประเด็น/จุดเด่นวิธีการของแต่ละหน่วยงานมาปรับใช้ เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหน่วยงาน เพื่อเข้าใจการทำงานอย่างเป็นระบบมากขึ้น และการขยายความรู้ผ่านนักจิตสังคมของคลินิกจิตสังคมในศาล 32 ศาล โดยจัดทำหนังสือถึงศาล เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้ความรู้ผ่านรูปแบบ ONSITE เพื่อให้บุคลากรได้ลงมือปฏิบัติ และทำความเข้าใจในการปฏิบัติงาน เพื่อการไม่ละเมิดสิทธิของบุคคล

การสื่อสารให้ความรู้เครื่องมือฯ ให้ชัดเจน ได้แก่

1) กลุ่มเจ้าหน้าที่ เริ่มที่คู่มือฯ ที่มีและนำมาเป็นเครื่องมือของ 3 หน่วยงาน (ศูนย์ฝึกฯ สถานพินิจ และคุมประพฤติ) เรียนรู้ร่วมกัน และมีการอบรมความรู้การตัดเส้นผม/การตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม และความรู้ที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมให้เจ้าหน้าที่ในแต่ละปี เพราะเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบมีการปรับเปลี่ยนโยกย้ายและพัฒนาเจ้าหน้าที่ให้เป็นวิทยากรตัวคูณ (ส่งต่อและขยายความรู้) และมีการจัดกลุ่มไลน์ เพื่อแลกเปลี่ยนและสื่อสารการปฏิบัติงาน กรณี ศูนย์ฝึกฯ เขต 7 เจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายให้ความร่วมมือกับกลุ่มงานแก้ไขป้องกันและนักวิชาชีพทุกคนช่วยเหลือการตัดและเก็บเส้นผม เพราะมีกลุ่มตัวอย่างจำนวนมาก ทำให้มีทักษะการจัดเก็บเส้นผมได้ดี และได้รับองค์ความรู้การตัดและเก็บเส้นผมจากการปฏิบัติจริง รวมถึงเข้าใจเทคนิคเกี่ยวกับการตรวจเส้นผมด้วย และกรณีบ้านกรุณา การตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม มีการหมุนเวียนกันภายในกลุ่มพยาบาลและนักจิตวิทยาสังคมที่ 7-8 เรียนรู้ประสบการณ์การตัดเส้นผมกับผู้ที่มีประสบการณ์เดิม เพื่อส่งต่อการเรียนรู้การตัดเส้นผมระหว่างทีมภายใน

2) กลุ่มเด็กและเยาวชน ให้ความรู้และเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ อาจจะมีแหล่งเรียนรู้ที่เป็นแอนิเมชัน โดยมีการขยายผลองค์ความรู้เป็นรูปแบบจัดเวที on site/ on line วิดีทัศน์ หรือ E-Learning รวมถึงการแก้ไขกฎหมาย/กฎกระทรวงให้รองรับการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมด้วย

กรณีตัวอย่าง การจัดตั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ภาคตะวันออกของศูนย์เขต 1 ระยอง มีความพร้อมของทีมงานที่เข้มแข็งทุกระดับ ตั้งแต่ผู้บริหารถึงเจ้าหน้าที่ส่วนต่าง ๆ ดำเนินการร่วมกับสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ จัดประชุมโครงการเชิงปฏิบัติการในเรื่องของการตัดเส้นผม เพื่อตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมและเรื่อง การติดตามเด็กและเยาวชน ซึ่งได้ผลดีเด็กและเยาวชนมีระดับการตรวจพบสารเสพติดในเส้นผมน้อยลงมาก และเริ่มดำเนินการขยายผลเรื่องการตรวจพิสูจน์สารเสพติด และแนวทางของมาตรการการดำเนินงาน

ในการพัฒนาระบบการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูผู้ป่วยทางจิต และได้รับการสนับสนุนวิดิทัศน์ ข้อมูลแนวทางการขยายผลจากสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ และบูรณาการงานกับชุมชนที่เตรียมพร้อมการรองรับเด็กและเยาวชนที่ไม่มีบ้าน สามารถกลับไปอยู่สังคมได้ โดยมีสังคมจำลองให้นำไปสู่มาตรการของการพัฒนาระบบบำบัดที่เรียกว่า “การบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดโดยชุมชนเป็นฐาน (Community Based Treatment : CBTx)” เป็นการดูแล ผู้ติดยาเสพติดให้เกิดการบำบัดฟื้นฟูใกล้บ้าน หรือภายในชุมชนอย่างต่อเนื่อง มีกระบวนการตั้งแต่การค้นหา คัดกรอง บำบัดฟื้นฟู การลดอันตรายจากยาเสพติด และการติดตามดูแลช่วยเหลือทางสังคม และเป็นการพัฒนาระบบของการบำบัดด้วยการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม เพื่อป้องกันและกีดกันเด็กและเยาวชน ณ ขณะนี้มีความพร้อมการดำเนินงาน 70% ซึ่งการดำเนินการภายในศูนย์การเรียนรู้มีระบบการบริหารจัดการภายใน ตามนโยบายของกรมพินิจ และบูรณาการงานจากทุกส่วน

3) กลุ่มชุมชน เนื่องจากเด็กและเยาวชนหลังจากที่ฝึกอบรมแล้ว เมื่อปล่อยตัวกลับไปอยู่ในชุมชน แล้ว ศูนย์ฝึกฯ จะไม่มีอำนาจในการควบคุมความประพฤติเด็กและเยาวชน ดังนั้น ศูนย์ฝึกฯ ควรมีการประสานความร่วมมือกับชุมชน ที่เรียนว่า “เครือข่ายผู้ติดตาม” เช่น อาสาสมัครสาธารณสุข, อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของประเทศไทย และอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ที่มีความรับผิดชอบเรื่องยาเสพติด เพื่อสนับสนุนการดูแลและติดตามเด็กและเยาวชนหลังการปล่อยตัว และเป็นการขยายผลองค์ความรู้โดยเครือข่ายผู้ติดตามเป็นผู้กระจายข้อมูลความรู้การตรวจสารเสพติดในเส้นผม

การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้การตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม โดยการจัดทำ E - learning ผ่านระบบ เว็บไซต์ของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 หลักสูตร ได้แก่

1. หลักสูตรประชาชนทั่วไป เพื่อให้ประชาชนทั่วไป ตลอดจนนักเรียน นักศึกษา มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการตรวจสารเสพติดในเส้นผมมากขึ้น รวมถึงทราบประโยชน์ของการตรวจสารเสพติดในเส้นผม และตระหนักถึงปัญหาการใช้สารเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน

2. หลักสูตรเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการตรวจสารเสพติดในเส้นผม การเก็บตัวอย่างเส้นผม และนำผลการตรวจสารเสพติดในเส้นผมมาใช้ในการป้องกันการบริโภคการใช้สารเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน ให้แก่ เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เจ้าหน้าที่กรมคุมประพฤติ เจ้าหน้าที่ศาลยุติธรรม และเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ที่นำผลการตรวจสารเสพติดในเส้นผมไปใช้ประโยชน์ เช่น เจ้าหน้าที่ ปปส. พนักงานสอบสวน เป็นต้น

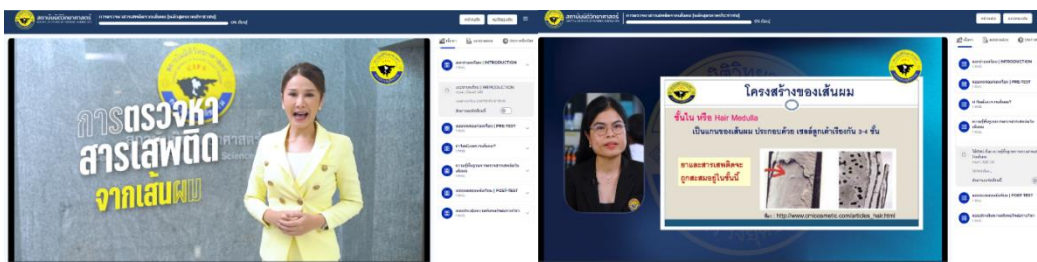
3. หลักสูตรเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการตรวจพิสูจน์สารเสพติด เพื่อถ่ายทอดขั้นตอนการเตรียมตัวอย่าง และการตรวจวิเคราะห์สารเสพติดในเส้นผมทางห้องปฏิบัติการ ซึ่งเป็นการขยายนวัตกรรมการตรวจสารเสพติดให้แก่หน่วยงานที่มีความพร้อม

ซึ่งระบบ E - learning ที่ได้จัดทำขึ้นผู้เรียนสามารถเข้าเรียนได้ทุกที่ ทุกเวลาตามความสะดวกของผู้เรียน มีการประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อทดสอบความรู้ ความสามารถของผู้เข้าเรียน โดยทำการเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนและหลังการเรียน พร้อมทั้งมีการออกใบประกาศนียบัตรให้แก่ผู้ที่เข้าเรียน และผ่านการทดสอบที่คณะผู้วิจัยได้ออกแบบไว้

สื่อการเรียนรู้ออนไลน์ (E-learning) ด้านการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม ในรูปแบบมัลติมีเดียที่มีลักษณะของสื่อผสมหรือเทคนิคต่าง ๆ เช่น ข้อความ ภาพ เสียง วิดีโอ แอนิเมชัน กราฟิก เป็นต้น เป็นจำนวน 5 ชิ้น สามารถแบ่งออกเป็นหมวดหมู่ได้ ดังนี้

หลักสูตรภาคประชาชน ใช้วิดีโอที่ผลิตขึ้น จำนวน 2 ชิ้น ได้แก่

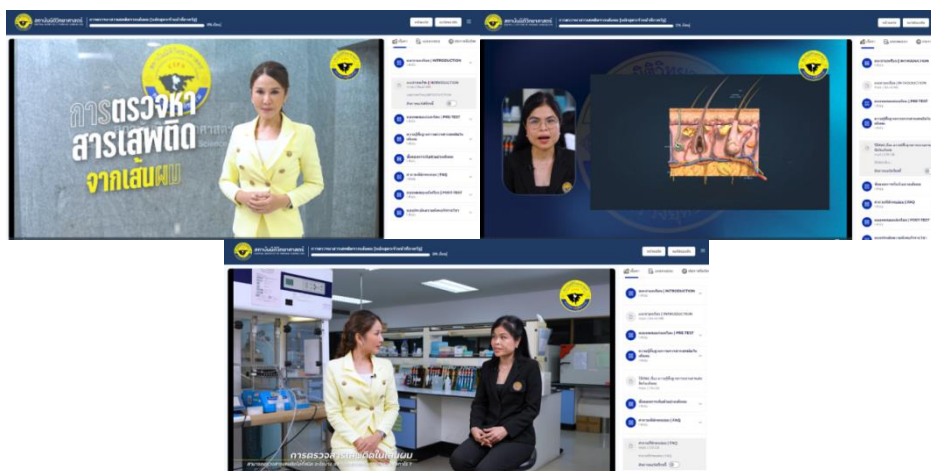
1. วิดีทัศน์ แนะนำบทเรียน ระยะเวลา 0.55 นาที
2. วิดีทัศน์ เรื่อง ความรู้พื้นฐานการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม ระยะเวลา 24.43 นาที

ภาพที่ 23 แสดงวิดีโอหลักสูตรประชาชน แนะนำบทเรียนและความรู้พื้นฐานการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม

หลักสูตรเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ใช้วิดีโอที่ผลิตขึ้น จำนวน 3 ชิ้น ได้แก่

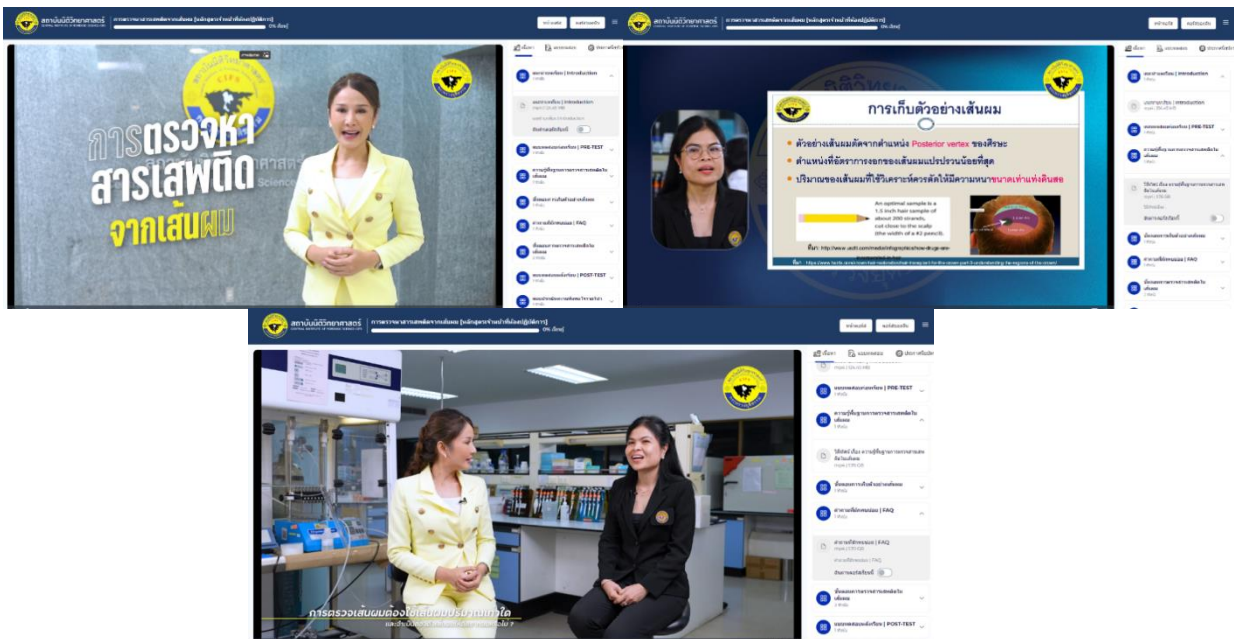
1. วิดีทัศน์ แนะนำบทเรียน ระยะเวลา 0.55 นาที
2. วิดีทัศน์ เรื่อง ความรู้พื้นฐานการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม ระยะเวลา 24.28 นาที
3. วิดีทัศน์ คำถามที่มักพบบ่อย | FAQ ระยะเวลา 25.12 นาที

ภาพที่ 24 แสดงหลักสูตรเจ้าหน้าที่ภาครัฐ วิดีทัศน์แนะนำ ความรู้พื้นฐานการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม และคำถามที่พบบ่อย

หลักสูตรเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการ ใช้วิดิทัศน์ที่ผลิตขึ้น จำนวน 3 ชิ้น ได้แก่

1. แนะนำบทเรียน ระยะเวลา 0.55 นาที
2. วิดิทัศน์ เรื่อง ความรู้พื้นฐานการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม ระยะเวลา 24.28 นาที
3. วิดิทัศน์ คำถามที่มักพบบ่อย | FAQ ระยะเวลา 24.52 นาที

ภาพที่ 25 แสดงหลักสูตรเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการ วิดิทัศน์แนะนำ ความรู้พื้นฐานการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม และคำถามที่พบบ่อย

เมื่อวิดิทัศน์ถูกแบ่งหมวดหมู่ตามโครงสร้างหลักสูตรเรียบร้อยแล้ว ผู้ผลิตสื่อการเรียนรู้ได้ดำเนินการนำขึ้นสู่ระบบเว็บไซต์การเรียนรู้ออนไลน์ เว็บไซต์ e-learning.cifs.go.th ซึ่งเป็นของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ โดยทำการนำสื่อต่าง ๆ เข้าสู่แต่ละหลักสูตร โดยสร้างแยกหลักสูตร จำนวน 3 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรภาคประชาชน หลักสูตรเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และหลักสูตรเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการ ซึ่งจะมีเนื้อหาความยากง่ายที่แตกต่างกัน และทำการลงข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบทเรียน เช่น สื่อแอนิเมชันที่ทางสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ สื่อวิดิทัศน์ที่ทางสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ไฟล์ PDF คู่มือประกอบการเรียน แบบทดสอบก่อนเรียน/หลังเรียน แบบประเมินความพึงพอใจ เป็นต้น พร้อมทั้งดูแลและช่วยเหลือเพิ่มเติมข้อมูลต่าง ๆ โดยได้มีการประสานงานกับฝ่ายสารสนเทศของทางสถาบันนิติวิทยาศาสตร์เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในระบบ เพื่อให้ระบบนั้นพร้อมใช้งานสำหรับผู้เข้ามาเรียน

นอกจากนี้ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์มีการดำเนินการจัดทำแหล่งการเรียนรู้ด้านการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม ณ กลุ่มตรวจพิสูจน์เคมี กองตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อเผยแพร่ขยายผลความรู้ด้านการตรวจพิสูจน์ฯ ให้แก่เครือข่ายห้องปฏิบัติการตรวจพิสูจน์สารเสพติด รวมถึงเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับ

กระบวนการตรวจพิสูจน์ฯ เพื่อศึกษาเรียนรู้และปฏิบัติจริงเกี่ยวกับขั้นตอนการตรวจพิสูจน์ฯ อาทิเช่น ขั้นตอนการ
ตัดเส้นผม การจัดเก็บเส้นผม การส่งตัวอย่างเส้นผมเพื่อตรวจพิสูจน์ฯ รวมถึงขั้นตอนการตรวจพิสูจน์ฯ

ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยพบว่าศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่มีความพร้อมในการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้
ด้านการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม คือ ศูนย์ฝึกฯ เขต 1 จังหวัดระยอง ซึ่งมีความพร้อมทั้งในด้านผู้บริหาร
บุคลากร รวมถึงเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานมากถึง 70 %

บทที่ 5

อภิปรายและวิจารณ์ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “การขยายผลนวัตกรรมการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมเพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน” ครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้นำประเด็นสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการพัฒนาเทคนิคการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้

การวิจัยเชิงคุณภาพที่มีการเก็บข้อมูล โดยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลใน 2 ส่วนด้วยกัน คือ 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้บริหารสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ผู้บริหารกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ผู้บริหารศาลยุติธรรม และผู้บริหารกรมคุมประพฤติ จำนวนรวม 15 คน และ 2) การสนทนากลุ่ม เจ้าหน้าที่สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ เจ้าหน้าที่ส่วนกลางของกรมพินิจฯ เจ้าหน้าที่ที่ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน จำนวน 9 ศูนย์ฝึก เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของกรมคุมประพฤติ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของศาลยุติธรรม และเครือข่ายห้องปฏิบัติการตรวจพิสูจน์สารเสพติด จำนวนรวม 129 คน ซึ่งมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 144 คน

ผลการศึกษาจากสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้บริหาร และการสนทนากลุ่มเป้าหมายจากสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมคุมประพฤติ ศาลยุติธรรม และเครือข่ายห้องปฏิบัติการตรวจพิสูจน์สารเสพติด โดยผู้วิจัยแบ่งผลการดำเนินงานวิจัย ตามวัตถุประสงค์ 4 ข้อ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ตรวจการใช้สารเสพติดของเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงโดยใช้เทคนิคตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม

คณะผู้วิจัยดำเนินการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมในเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่อยู่ในความดูแลของศูนย์ฝึกและอบรมฯ สังกัด กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จำนวน 157 ครั้ง ซึ่งคณะผู้วิจัยดำเนินการตรวจพิสูจน์ฯ 1 คน : 1 ครั้ง ตรวจพบสารเสพติดทั้งหมด 12 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 7.6 ของการตรวจพบ ทั้งนี้ ผลการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมดังกล่าว คณะผู้วิจัยดำเนินการบันทึกข้อมูลลงในแบบฟอร์มการเก็บข้อมูลเส้นผมซึ่งอยู่ในรูปแบบของ Microsoft excel ที่ได้จัดทำขึ้นเพื่อวิเคราะห์ผลการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมต่อไป

จากการศึกษาคณะผู้วิจัย พบว่า ควรมีการดำเนินการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมในเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่อยู่ในความดูแลของศูนย์ฝึกและอบรมฯ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่อยู่ในความดูแลความดูแลของศาลเยาวชน เนื่องจาก เป็นหน่วยงานที่สามารถควบคุม ดูแล พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดได้อย่างใกล้ชิด สามารถสร้างวินัยให้แก่เด็กและเยาวชนไม่หวนกลับไปกระทำความผิดเกี่ยวกับคดียาเสพติดซ้ำอีก เนื่องจาก ศาลเยาวชนมีการควบคุมดูแล เด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดให้กลับตนเป็นคนดีได้ ภายใต้กฎหมายที่อำนวยความยุติธรรม

ให้แก่เด็กและเยาวชน ส่งผลให้เด็กและเยาวชนเกิดความเกรงกลัวต่อกฎหมาย อยู่ในกฎระเบียบ เพื่อสิทธิประโยชน์ที่จะตามมาในภายหลัง

นอกจากนี้ ควรมีการดำเนินการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมในเด็กและเยาวชนหลังปล่อยตัว เนื่องจากเมื่อเด็กและเยาวชนกลับไปยังสิ่งแวดล้อมเดิมมีโอกาสเสี่ยงต่อการถูกชักจูงให้กระทำความผิด เพราะไม่มีข้ออ้าง เพื่อปฏิเสธหรือหลีกเลี่ยงการกระทำความผิด ส่งผลให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำ

หากเป็นไปได้ในอนาคต ควรมีการดำเนินการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมในเด็กและเยาวชนสถานศึกษา เริ่มระดับมัธยมต้น-ปลาย และเด็กและเยาวชนในชุมชนพื้นที่เสี่ยง เพื่อป้องกันและป้องปรามเชิงรุก และลดนักเสพติดใหม่ ซึ่งต้องได้รับการยินยอมตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม มิเช่นนั้นจะเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายและข้อระเบียบสำหรับเด็กกลุ่มนี้ และยังมีความกังวลของเด็กและเยาวชนและครอบครัวว่า ผลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมมีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนอย่างไร เช่น หากตรวจพบมีสารเสพติด จะดำเนินการและมีขั้นตอนอย่างไร ข้อมูลเป็นความลับหรือไม่ ข้อมูลจะเป็นเบาะแส ถูกเพ่งเล็งหรือถูกดำเนินคดีหรือไม่ เป็นต้น ดังนั้น ต้องมีแนวทางการดำเนินงานให้ความกระจ่างและชัดเจนกับเด็กและเยาวชนผู้ถูกตรวจ และผู้ปกครอง เช่น ถ้าตรวจพบสารเสพติด ไม่ใช่เป็นการลงโทษเด็กและเยาวชน เพียงแต่เพื่อร่วมมือในการที่จะหยุดสารเสพติดและเลิกใช้ยาเสพติดและมีขั้นตอนที่จะบำบัดฟื้นฟูเลิกยาเสพติด รวมถึงควรสร้างแรงจูงใจ โดยการให้รางวัลเด็กและเยาวชนที่เข้าการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมและไม่พบสารเสพติด เป็นต้น และสร้างความร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ปปส.) กระทรวงยุติธรรม

พบว่าในปัจจุบันในปัจจุบันศาลเยาวชนและครอบครัวกลางมีนโยบายไม่นำส่งเด็กและเยาวชนที่อยู่ในกระบวนการของศาลเยาวชนและครอบครัวกลางเข้ารับการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม สำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาศาลภาค 1 จึงเสนอให้นำร่องกับกลุ่มเสี่ยงในความดูแลของสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาศาลภาค 1 เพื่อสามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาสรุปเรื่องการเลิกใช้สารเสพติดของกลุ่มคดีความรุนแรงในครอบครัวได้

ทั้งนี้ จากผลการดำเนินงานด้านการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมในเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในความดูแลของกรมพินิจ ประกอบกับสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาศาลภาค 1 มีนโยบายในการพัฒนาคลินิกให้คำปรึกษาด้านจิตสังคมในระบบศาลให้เป็นมาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล และส่งเสริมให้มีการใช้มาตรการเบี่ยงเบนผู้กระทำความผิดอาญาไม่ร้ายแรงไปสู่การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่เหมาะสมกับสภาพความผิด และตัวผู้กระทำความผิด เพื่อส่งเสริมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพและแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างยั่งยืน นำไปสู่การจัดทำ (ร่าง) บันทึกความร่วมมือ (MOU) ร่วมกับสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ด้านการใช้เทคนิคการตรวจพิสูจน์สารเสพติดจากเส้นผม นำไปสู่การลงนามต่อไปในอนาคต

โดยนำร่องในกลุ่มผู้ที่ได้รับโทษเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว และสามารถนำกระบวนการของการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมเข้ามาใช้ เพื่อติดตามผลสาเหตุของความรุนแรงดังกล่าว อาทิ เกิดจากสารเสพติด หรือแอลกอฮอล์ฯ ตามข้อมูลของศาลเยาวชนและครอบครัว ปัญหาการดำเนินคดีความรุนแรง

ในครอบครัว อาจเกิดขึ้นได้ทั้งเยาวชน ผู้ปกครอง ซึ่งมีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และสามารถคัดเลือกกลุ่มเสี่ยงได้จากเยาวชนที่เข้ารับบริการจากคลินิกจิตสังคมที่อยู่ภายใต้การดูแลของศาลในการติดตามเยาวชนผู้ที่ได้ปล่อยตัวกลับไปยังสังคม

นอกจากนี้ กรมคุมประพฤติมีการดำเนินการหาหรือเพิ่มเติมเรื่องการตรวจหรือทดสอบหาสารเสพติดในเส้นผมไปใช้กับกลุ่มที่ต้องการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเองด้วยความสมัครใจ โดยการดำเนินการดังกล่าวอยู่ระหว่างการนำร่องเพื่อนำไปปฏิบัติจริง หลังจากนั้นต้องมีการประเมินผลการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งปรับแก้ไขแนวทางการดำเนินงานจนเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด เป็นต้นแบบในการดำเนินงานด้านการตรวจสารเสพติดในเส้นผมอย่างเป็นรูปธรรมต่อไปในอนาคต และนำไปสู่การเพิ่มเติมการตรวจสารเสพติดในเส้นผมในประกาศกระทรวงยุติธรรม เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการตรวจหรือทดสอบว่าผู้รับการตรวจหรือทดสอบมียาเสพติดอยู่ในร่างกายหรือไม่ พ.ศ. 2560 ในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลผลการตรวจสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความรับผิดชอบของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์

จากการศึกษาคณะผู้วิจัย พบว่า สถาบันนิติวิทยาศาสตร์และกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนมีการบูรณาการเทคนิคการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมร่วมกัน โดยดำเนินการนำร่องการตรวจพิสูจน์ฯ ในเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน จำนวน 3 แห่ง ต่อเนื่องมาถึงปี พ.ศ. 2561 สถาบันนิติวิทยาศาสตร์และกรมพินิจฯ ร่วมมือกันพัฒนาเทคนิคการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมไปยังศูนย์ฝึกและอบรมฯ จำนวน 17 แห่งทั่วประเทศ ผลสัมฤทธิ์จากการนำการตรวจสารเสพติดในเส้นผมมาใช้ในการเฝ้าระวังการใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชน ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 เป็นต้นมา เด็กและเยาวชนมีการใช้ยาเสพติดในภาพรวมลดลงอย่างเป็นรูปธรรม จนถึงปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ร้อยละของการตรวจพบสารเสพติดเหลือเพียง 1.4% โดยพบว่าเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกฯ หลายแห่งมีแนวโน้มการใช้ยาเสพติดลดลงจนตรวจไม่พบ (Zero detected) ซึ่งพบว่าการดำเนินการตรวจพิสูจน์ฯ ดังกล่าว ยังไม่มีการดำเนินการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินการตรวจพิสูจน์ฯ เพื่อใช้เป็นข้อมูลร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากข้อมูลตัวอย่างเส้นผมของเด็กและเยาวชนที่ได้รับจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน และข้อมูลผลการตรวจหาสารเสพติดในเส้นผมที่ได้จากห้องปฏิบัติการ เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ข้อมูลผลการตรวจสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความรับผิดชอบของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คณะผู้วิจัยจึงได้ออกแบบรูปแบบของฟอร์มการเก็บข้อมูลเส้นผมซึ่งอยู่ในรูปแบบของ Microsoft excel โดยจะทำให้สามารถสืบค้นข้อมูลต่าง ๆ รวมถึงการตรวจซ้ำของเด็กและเยาวชนแต่ละคนย้อนหลังได้ โดยใช้เพียงเลขประจำตัวของกลุ่มตัวอย่างก็สามารถทราบถึงรายละเอียด ทั้งชนิดของสารเสพติดที่ตรวจพบ จำนวนครั้งที่เก็บ และวันที่รับตัว รวมถึงยังสามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาสรุปเป็นค่าทางสถิติ

เพื่อดูแนวโน้มการใช้สารเสพติดแต่ละชนิด เพื่อจะหาวิธีการป้องกันและป้องปราม รวมถึงจัดทำเป็นมาตรการเพื่อลดการใช้สารเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนต่อไป

ทั้งนี้ ห้องปฏิบัติการตรวจพิสูจน์ทางเคมี กลุ่มตรวจพิสูจน์ทางเคมี สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ได้ดำเนินการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมในกลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชนจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน จากศูนย์ฝึกและอบรมฯ 14 แห่ง จำนวนทั้งหมด 157 ราย พบว่าตรวจพบสารเสพติดทั้งหมด 12 ราย คิดเป็นร้อยละ 7.6 ของการตรวจพบ โดยมีการตรวจพบยาบ้า (Methamphetamine) มากที่สุด คือ 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 50 ของการตรวจพบ รองลงมา คือ คีตามีน (Ketamine) จำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 17 ของการตรวจพบ และสารเสพติดชนิดอื่นรวม 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 33 (ดังตารางที่ 6 จำแนกสารเสพติดที่ตรวจพบในเส้นผมของเด็กและเยาวชน 157 ราย)

จากการอ้างอิงสถิติย้อนหลังของกลุ่มตรวจพิสูจน์ทางเคมี สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ผลการตรวจพบสารเสพติดในเส้นผมของกลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความดูแลของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ระหว่างปี พ.ศ. 2561-2565 พบว่ามีการตรวจพบยาบ้า (Methamphetamine) อยู่ในช่วงร้อยละ 19-30 และมีการตรวจพบคีตามีน (Ketamine) อยู่ในช่วงร้อยละ 16-21 จากการตรวจพบสารเสพติดในเส้นผมของกลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชนในโครงการวิจัยนี้ พบว่าเด็กและเยาวชนทั้งหมดที่ตรวจพบสารเสพติดทั้ง 12 ราย มีแนวโน้มในการใช้สารเสพติดชนิดยาบ้า (Methamphetamine) เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 50 ของการตรวจพบ ส่วนสารเสพติดชนิดคีตามีน (Ketamine) มีการใช้ใกล้เคียงกับสถิติ 5 ปีย้อนหลัง

พบว่าผลการตรวจพบสารเสพติดในกลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชนทั้งหมด 12 ราย จากเด็กและเยาวชนทั้งหมด 157 ราย เด็กและเยาวชนที่อยู่ในกลุ่มเรียนหรือทำงานภายนอกซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 40 ราย จาก 157 ราย มีการใช้สารเสพติดมากที่สุด จำนวน 9 ราย (คิดเป็นร้อยละ 75 ของจำนวนที่ตรวจพบ) รองลงมาเป็นเด็กและเยาวชนในกลุ่มเข้าเกณฑ์หรือมีคุณสมบัติเข้าเกณฑ์พักฝึกอบรมซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 6 ราย มีการใช้สารเสพติด จำนวน 2 ราย (คิดเป็นร้อยละ 17 ของจำนวนที่ตรวจพบ) และ เป็นเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 72 ราย มีการใช้สารเสพติด จำนวน 1 ราย (คิดเป็นร้อยละ 8 ของจำนวนที่ตรวจพบ) โดยที่เด็กและเยาวชนทุกรายก่อนเก็บเส้นผมได้มีการตรวจหาสารเสพติดในปัสสาวะ ซึ่งให้ผลเป็นลบ คือ ตรวจไม่พบสารเสพติดในปัสสาวะ แต่พบว่าเด็กและเยาวชนทุกรายตรวจพบสารเสพติดในเส้นผม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Palamar, Joseph J., et al. 2019 ได้ศึกษาถึงประโยชน์ของการตรวจสารเสพติดในเส้นผม เปรียบเทียบกับการตรวจสารเสพติดในปัสสาวะ พบว่าการตรวจสารเสพติดในเส้นผมสามารถพบสารเสพติดกลุ่มดังกล่าวได้มากกว่าการตรวจสารเสพติดในปัสสาวะ แต่ในขณะเดียวกันการทดสอบปัสสาวะมีแนวโน้มที่จะตรวจพบสารเสพติดที่ไม่มีการรายงานมากกว่าการตรวจสารเสพติดในเส้นผม สรุปได้ว่า การทดสอบเส้นผมจะมีประสิทธิภาพในการตรวจหาการใช้ยาในช่วงเวลาที่กว้างกว่าการตรวจสารเสพติดในปัสสาวะ การตรวจพบการใช้สารเสพติดในเด็กและเยาวชนกลุ่มเรียนหรือทำงานภายนอกมากที่สุดนั้น แสดงให้เห็นว่า เด็กและเยาวชนในกลุ่มนี้ซึ่งอยู่ภายนอกศูนย์ฝึกและอบรมฯ อาจจะเข้าถึงสารเสพติดได้ง่ายขึ้น จึงมีโอกาสกลับไปใช้สารเสพติดได้มากที่สุด

ระยะความยาวของเส้นผมที่ใช้ในการตรวจหาสารเสพติดของเด็กและเยาวชนทุกราย อยู่ในช่วง 0-3.0 เซนติเมตร ซึ่งจะให้ผลการตรวจครอบคลุมในช่วงระยะเวลาย้อนหลัง 90 วันโดยประมาณหลังจากวันที่เก็บเส้นผม ยกเว้นในรายเด็กลำดับที่ 111 ซึ่งใช้ความยาวเส้นผม 6.8 เซนติเมตร เนื่องจากวิธีการเก็บเส้นผมที่ผิด ทำให้ไม่สามารถระบุด้านโคนผมได้ จึงทำการตรวจวิเคราะห์แบบแบ่งระยะไม่ได้ โดยตรวจพบ Mitragynine (กระท่อม) จึงทำให้ผลการตรวจครอบคลุมในช่วงระยะเวลาย้อนหลัง 180 วัน โดยประมาณหลังจากวันที่เก็บเส้นผม แต่อย่างไรก็ตาม ระยะเวลาที่ตรวจพบสารเสพติดยังอยู่ในช่วงที่เด็กรายนี้ถูกรับตัวเข้ามาอยู่ในความดูแลของศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชนฯ ดังนั้นวิธีการเก็บเส้นผมที่ถูกต้องจึงมีความจำเป็นและมีความสำคัญอย่างมากในการตรวจหาสารเสพติดในเส้นผม และในรายเด็กลำดับที่ 113 ซึ่งมีความยาวของเส้นผม 2.1 เซนติเมตร โดยตรวจพบ Codeine ซึ่งผลการตรวจจะครอบคลุมในช่วงระยะเวลาย้อนหลัง 60 วันโดยประมาณหลังจากวันที่เก็บเส้นผม

กลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชนที่มีการตรวจพบยาบ้า (Methamphetamine) จำนวน 6 ราย จากการตรวจพบสารเสพติดทั้งหมด 12 ราย พบว่ามีประวัติในการใช้ยาบ้าเพียงอย่างเดียวมาก่อนทุกราย ส่วนในกลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชนที่มีการตรวจพบ คีตามีน (Ketamine) จำนวน 2 ราย พบว่าในเด็กรายแรก มีประวัติการใช้ยาบ้า ยาไอซ์ และกัญชา ส่วนในเด็กอีกรายมีประวัติการใช้กัญชาและคีตามีน นอกจากนั้นในเด็กรายอื่นอีก 4 รายที่มีการตรวจพบสารเสพติดชนิดอื่นๆ พบว่ามีประวัติการใช้ยาบ้าเพียงอย่างเดียวมาก่อน

ทั้งนี้ ในส่วนของการเก็บรวบรวมข้อมูลผลการตรวจวิเคราะห์การตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม ควรมีการดำเนินการเก็บข้อมูลไปยังหน่วยงานที่ส่งตรวจพิสูจน์ฯ นอกจากนี้ควรมีการดำเนินการเก็บข้อมูลไปยังสถาบันนิติวิทยาศาสตร์เพื่อเป็นหน่วยงานส่วนกลางในการเก็บรวบรวมข้อมูล เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่ให้บริการด้านการตรวจพิสูจน์ฯ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือของข้อมูล และควรเก็บข้อมูลโดยไม่ระบุตัวบุคคลเพื่อรักษาสิทธิของผู้ส่งตรวจ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 มาตรการสำหรับการป้องปรามการหวนกลับไปใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความดูแลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ศาลยุติธรรม และศาลเยาวชนและครอบครัว

มาตรการสำหรับป้องปรามการหวนกลับไปใช้ยาเสพติดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในภารกิจ คือ

1. การรณรงค์ป้องกันและสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดให้แก่เด็กและเยาวชน และผลกระทบทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม รวมทั้ง สังคมควรตระหนักว่าปัญหาเสพติดเป็นปัญหาในวงกว้างที่จะบ่อนทำลายและเป็นต้นเหตุของการเกิดอาชญากรรม ดังนั้น ถ้าอยากให้ปัญหาเสพติดลดลงในระยะยาว ควรปลูกฝังความรู้ให้เด็กตั้งแต่ระดับปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูจิตติวราทร (2562) ศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบวิธีการป้องกันแก้ไขปัญหาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง พบว่า รูปแบบวิธีการป้องกันแก้ไขปัญหาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน มีลักษณะระดับความเหมาะสม และการปฏิบัติที่ดีที่สุด คือ การเชิญผู้ปกครอง บิดา มารดา

เข้าร่วมกิจกรรมด้านการป้องกันปัญหายาเสพติดที่โรงเรียนจัดขึ้น และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสนเทศ สื่อเอกสาร และแผ่นพับเกี่ยวกับความรู้ด้านยาเสพติด การมีอาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาของนักเรียนและ เก็บเป็นความลับ รองลงมา คือ สำหรับผู้บริหารและครู เห็นว่า อาจารย์ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมกำหนดมาตรการป้องกันปัญหาเสพติดในโรงเรียน รองลงมาคือ ความรู้ด้านโทษพิษภัยและการ ป้องกันปัญหาเสพติดในโรงเรียนและการเชิญผู้ปกครอง บิดา มารดาเข้าร่วมกิจกรรมด้านการป้องกัน ปัญหาเสพติดที่โรงเรียนจัดขึ้น

2. มาตรการเพิ่ม/ลดสิทธิประโยชน์ เพื่อป้องกันมิให้กระทำผิดซ้ำ กล่าวคือ หากผลการตรวจเสพติด ในเส้นผม กลุ่มเป้าหมายกลุ่มแรก คือ เด็กและเยาวชนฝึกอบรมในศูนย์ฝึกฯ และรองลงมา คือ เด็กและ เยาวชนที่ออกไปทำงาน/ศึกษาต่อ และกลุ่มเป้าหมายที่เห็นสมควรเข้ารับการตรวจ (พฤติกรรมเสี่ยง/น่าสงสัย) และความถี่การตรวจของการตรวจ เดือนละ 1 ครั้ง ๆ ละ 10-20 คน และหากตรวจสารเสพติดในเส้นผม แล้วไม่พบสารเสพติดและไม่ปรากฏความเสี่ยงอื่น อาจให้ประโยชน์บางประการ เช่น ผ่อนคลายเงื่อนไข ลดจำนวนครั้งและความถี่ในการรายงานตัว กักกัน เป็นต้น และหากพบสารเสพติด จะลดชั้นความดีและ ปรับเปลี่ยนเงื่อนไขให้เข้มงวดขึ้นเพื่อป้องกันมิให้กระทำผิดซ้ำ

มาตรการสำหรับการป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและ เยาวชนที่เคยกระทำความผิดหรือได้รับการปล่อยตัวกลับคืนสู่สังคม ได้แก่ มาตรการ/แนวทางการ ดำเนินงานแบบสร้างความร่วมมือและประสานงานกับสาธารณสุข ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องในการป้องกันหรือ ป้องปรามยาเสพติด เช่น ศาลลงนามข้อตกลง MOU กับสาธารณสุขที่จะส่งเด็กและเยาวชนที่ติดยาเสพติด เข้ารักษาเป็นผู้ป่วย เมื่อรักษาและเลิกติดยาเสพติด ก็ประสานความร่วมมือและหารือกับชุมชน เพื่อป้องกันการหวนกลับไปติดยาเสพติด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปพนธิ์ ธีระพันธ์ และ ภาณุวัฒน์ ปานแก้ว (2561) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนในประเทศ ไทยเป็นรูปแบบหนึ่งของการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและ เยาวชนที่ถูกกำหนดโดยพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและ ครอบครัว พ.ศ. 2553 โดยในปัจจุบันประสบปัญหา 3 ประการ คือ 1) ปัญหาเกี่ยวกับการให้ดุลยพินิจกับ เจ้าหน้าที่รัฐในการเชิญผู้แทนชุมชน เพื่อเข้ามามีส่วนร่วม 2) ปัญหาเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมของ ชุมชน และ 3) ปัญหาเกี่ยวกับระดับของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็ก และเยาวชน เพื่อเป็นการพัฒนาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลผู้กระทำความผิดที่เป็น เด็กและเยาวชนในประเทศไทย คณะผู้วิจัยเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและ ครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 โดยกำหนดให้เชิญผู้แทนชุมชนเข้าร่วม ในการประชุม เพื่อจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และไม่จำกัดรูปแบบของการมีส่วนร่วมไว้เฉพาะ ในขั้นตอนของการวางแผนและการปฏิบัติเท่านั้น แต่ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนสามารถเข้าร่วมในขั้นตอน ของการติดตามและประเมินผลด้วย

การป้องกันการกระทำความผิดซ้ำเกี่ยวกับการแสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชนเป็นเรื่องค่อนข้างยาก แม้ว่าจะมีกระบวนการเตรียมตัวพร้อมก่อนปล่อยตัวก็ตาม เพราะเมื่อเด็กและเยาวชนปล่อยตัวออกไปทำงาน/ศึกษาต่อข้างนอก มีโอกาสพบเจอสถานะแวดล้อมเสี่ยง ดังนั้น จะต้องมีการทำงานแบบบูรณาการร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่ ผู้ปกครองและชุมชน เพื่อติดตามและเฝ้าระวังเด็กและเยาวชนด้วยประกอบกับไม่มีคำสั่งศาลให้สามารถคุมประพฤติ ทำให้ไม่สามารถตั้งเงื่อนไขและไม่มีสิทธิ์ในการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม เพราะเป็นเรื่องของการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล รวมทั้ง ยังไม่ได้สร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองในการป้องกันการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนหลังปล่อยตัว อย่างกรณีของเขต 1 ระยอง ศูนย์ฝึก ฯ ได้จัดประชุมหารือศาลเยาวชนจังหวัดระยองและคุมประพฤติ จังหวัดระยอง และส่งแถลงการณ์ถึงศาลกลาง และศาลกลางแจ้งว่า ไม่มีอำนาจในการสั่งการให้มีการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัว เนื่องจากการละเมิดสิทธิของเด็ก จึงควรเป็นการยินยอมพร้อมใจของผู้ปกครองและเด็กและเยาวชน ดังนั้น ศูนย์ฝึก ฯ

จึงได้ประชาสัมพันธ์ และการป้องกันเหตุทั้งผู้ปกครอง เด็กและเยาวชนก่อนปล่อยตัว พบว่า ไม่มีเด็กหรือผู้ปกครองที่จะพร้อมสมัครใจการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมหลังจากที่ได้รับการปล่อยตัวไปแล้ว

มาตรการในมิติต่าง ๆ ที่ได้จากการวิจัย คือ

มิติปัจเจกบุคคล/ครอบครัว เยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ก็จะมีพฤติกรรมเสี่ยงในเรื่องอื่น ๆ ตามมา เช่น หนีเรียน มั่วสุม เสพยาเสพติด สูบบุหรี่ ดื่มของมึนเมา เป็นต้น ดังนั้น มาตรการแก้ไขปัญหามาตรฐานของเยาวชนจึงต้องมุ่งเน้นการใช้นวัตกรรมการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมสำหรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยง รวมทั้งควรให้ความรู้ความเข้าใจโทษและพิษภัยยาเสพติด นอกจากนี้ ครอบครัวที่มีความรุนแรง ต้องเสริมสร้างศักยภาพครอบครัวให้เข้มแข็ง และมีการจัดอบรมพ่อแม่ผู้ปกครอง ญาติพี่น้องเกี่ยวกับความรู้ในการป้องกันยาเสพติดและประโยชน์ของการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม โดยจะมุ่งเน้นไปที่ครอบครัวที่มีบุคคล เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ทั้งที่ถูกจับกุมหรือที่บำบัดรักษา เป็นเป้าหมายแรกและยังผลักดันให้มีการจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครองในโรงเรียนและชุมชนด้วย

มิติทางสังคม สังคมควรตระหนักว่า ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาในวงกว้างที่จะบ่อนทำลายและเป็นต้นเหตุของการเกิดอาชญากรรม ดังนั้น ถ้าอยากให้ปัญหายาเสพติดลดลงในระยะยาว ควรปลูกฝังความรู้ให้เด็กตั้งแต่ระดับปฐมวัย และสร้างพลังและความร่วมมือของทุกภาคส่วนเข้ามาร่วมกันป้องกันปัญหายาเสพติด และทำงานการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมแบบครบวงจรเป็นอีกทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหายาเสพติด

มิติทางสิ่งแวดล้อม ปัจจัยเชิงลบของสิ่งแวดล้อม ได้แก่ สถานบันเทิงที่ผิดกฎหมาย หอพักที่ไม่ได้จดทะเบียน ร้านเกมส์ อินเทอร์เน็ต แหล่งมั่วสุมต่าง ๆ ล้วนเป็นปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เยาวชนมีพฤติกรรมเสี่ยงเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ภารกิจนี้จึงเกิดขึ้นควบคู่กับมิติปัจเจกบุคคล/ครอบครัวและมิติทางสังคม โดยจัดระเบียบสังคมแบบบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อป้องกันเด็กและเยาวชนไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด รวมถึงการสร้างแกนนำกลุ่มต่าง ๆ ให้เป็นพลังขับเคลื่อนการจัดระเบียบสังคม

การป้องกันการกระทำความผิดซ้ำเกี่ยวกับการแสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชนเป็นเรื่องค่อนข้างยาก แม้ว่าจะมีกระบวนการเตรียมตัวพร้อมก่อนปล่อยตัวก็ตาม เพราะเมื่อเด็กและเยาวชนปล่อยตัวออกไปทำงาน/ศึกษาต่อข้างนอก มีโอกาสพบเจอสภาวะแวดล้อมเสี่ยง ดังนั้น จะต้องมีการทำงานแบบบูรณาการร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่ ผู้ปกครองและชุมชน เพื่อติดตามและเฝ้าระวังเด็กและเยาวชนหลังปล่อยตัว

การตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม เป็นเครื่องมือหนึ่งในการป้องปรามการกระทำความผิดซ้ำในเด็กและเยาวชนได้ เพราะเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพที่สามารถตรวจสอบสารเสพติด ในกรณีเด็กได้รับการปล่อยตัว มีการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัว โดยดำเนินการร่วมกันระหว่างเด็กและเยาวชน ผู้ปกครอง ชุมชน และเครือข่าย คือ หลังจากที่เด็กได้รับการปล่อยตัว จะมีกระบวนการและแนวทางการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน โดย 1) แจ้งสถานพินิจเขตถึงประวัติเด็กและเยาวชนอยู่ในกลุ่มเสี่ยงระดับใด 2) แจ้งคณะกรรมการสงเคราะห์ที่เป็นเครือข่ายหรือเป็นผู้นำชุมชน และผู้ปกครอง ให้เฝ้าระวังและติดตามดูแลเด็กและเยาวชน รวมทั้ง หากเด็กและเยาวชนทำงาน จะประสานสถานประกอบการติดตามดูแลด้วย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการตรวจสอบสารเสพติดจากเส้นผมแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ห้องปฏิบัติการตรวจสอบสารเสพติด กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมคุมประพฤติ และศาลยุติธรรม

การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้การตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม โดยการจัดทำ E – Learning ผ่านระบบ เว็บไซต์ของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 หลักสูตร ได้แก่

1. หลักสูตรประชาชนทั่วไป เพื่อให้ประชาชนทั่วไป ตลอดจนนักเรียน นักศึกษา มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมมากขึ้น รวมถึงทราบประโยชน์ของการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม และตระหนักถึงปัญหาการใช้สารเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน

2. หลักสูตรเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม การเก็บตัวอย่างเส้นผม และนำการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมมาใช้ในการป้องปรามการใช้สารเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน ให้แก่ เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เจ้าหน้าที่กรมคุมประพฤติ เจ้าหน้าที่ศาลยุติธรรม และเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ที่นำการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมไปใช้ประโยชน์ เช่น เจ้าหน้าที่ ปปส. พนักงานสอบสวน เป็นต้น

3. หลักสูตรเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการตรวจพิสูจน์สารเสพติด เพื่อถ่ายทอดขั้นตอนการเตรียมตัวอย่างและการตรวจวิเคราะห์สารเสพติดในเส้นผมทางห้องปฏิบัติการ ซึ่งเป็นการขยายนวัตกรรม การตรวจสอบสารเสพติดให้แก่วางานที่มีความพร้อม ซึ่งระบบ E – Learning ที่ได้จัดทำขึ้นผู้เรียนสามารถเข้าเรียนได้ทุกที่ ทุกเวลาตามความสะดวกของผู้เรียน มีการประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อทดสอบความรู้ความสามารถของผู้เข้าเรียน โดยทำการเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนและหลังการเรียน พร้อมทั้งมีการออกไปประกาศนียบัตรให้แก่ผู้เข้าเรียน และผ่านการทดสอบที่คณะผู้วิจัยได้ออกแบบไว้

ทั้งนี้ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์มีการดำเนินการจัดทำแหล่งการเรียนรู้ด้านการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม ณ กลุ่มตรวจพิสูจน์เคมี กองตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อเผยแพร่ขยายผลความรู้ด้านการตรวจพิสูจน์ฯ ให้แก่เครือข่ายห้องปฏิบัติการตรวจพิสูจน์สารเสพติด รวมถึงเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการตรวจพิสูจน์ฯ เพื่อศึกษาเรียนรู้และปฏิบัติจริง อาทิเช่น ขั้นตอนการตัดเส้นผม การจัดเก็บเส้นผม การส่งตัวอย่างเส้นผมเพื่อตรวจพิสูจน์ฯ รวมถึงขั้นตอนการตรวจพิสูจน์ฯ เพื่อขยายผลนวัตกรรมการตรวจพิสูจน์ฯ ไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานให้แก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต่อไป

นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยพบว่าศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่มีความพร้อมในการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ด้านการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม คือ ศูนย์ฝึกฯ เขต 1 จังหวัดระยอง ซึ่งมีความพร้อมทั้งในด้านผู้บริหาร บุคลากร รวมถึงเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานมากถึง 70 % จึงเป็นศูนย์ฝึกฯ ที่มีแนวโน้มในการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ฯ ต้นแบบของศูนย์ฝึกฯ ทั่วประเทศมากที่สุดต่อไปในอนาคต

ข้อค้นพบงานวิจัย

งานวิจัยระยะที่ 2 เรื่องการยกระดับความร่วมมือด้านการใช้เทคนิคการตรวจสารเสพติดในเส้นผมระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อป้องกันการเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน โดย ยกระดับความร่วมมือด้านการใช้เทคนิคการตรวจสารเสพติดในเส้นผมระหว่างสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดูแลเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง และกรมคุมประพฤติ โดยได้มีการจัดทำข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ร่วมกันทั้ง 4 หน่วยงาน เพื่อให้มีการขยายผลการพัฒนาระบบป้องกันการเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชนหลังปล่อยตัว โดยมีแนวทางการพัฒนาระบบทั้งทางด้านนโยบาย ความรู้ความเข้าใจ เป้าหมายหลักเกณฑ์ การประสานงานการบริหารจัดการ การตรวจพิสูจน์ รวมทั้งมีการจัดทำ “คู่มือการปฏิบัติงานการตรวจพิสูจน์ยาเสพติดในเส้นผม” และนำผลของงานวิจัยไปใช้ในการปฏิบัติจริงกับกลุ่มเด็กและเยาวชนนร่องที่อยู่ในการดูแลของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง (อัมพิกา ลีลาพจนานพร และคณะ, 2565) และงานวิจัยระยะที่ 3 เรื่องการขยายผลนวัตกรรมการตรวจสารเสพติดในเส้นผมเพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน โดยจัดทำมาตรการสำหรับการป้องปรามการหวนกลับไปใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในการดูแลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศาลเยาวชนและครอบครัวฯ นำไปสู่ต้นแบบการพัฒนาระบบการป้องกันการเสพยาเสพติดอย่างเป็นรูปธรรม และเป็นเครื่องมือในการกลับตัวเป็นคนดีของเด็กและเยาวชนอันเป็นอนาคตของชาติต่อไป พบว่า

เทคนิคการตรวจสารเสพติดในเส้นผม เป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับการป้องปรามการการหวนกลับไปใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชน ยังเป็นเครื่องมือที่ทำให้ 4 หน่วยงาน ได้แก่ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง กรมคุมประพฤติ และสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ร่วมกันดำเนินงาน

อย่างบูรณาการและเป็นระบบ ประกอบกับการบูรณาการการทำงานของ 4 หน่วยงาน เป็นการดำเนินงานที่ยกระดับการพัฒนากระบวนการและแนวทางเป็นมาตรการต่าง ๆ เพื่อใช้เทคนิคการตรวจสอบเสถียรภาพในเส้นผมป้องกันการใช้อาหารเสริมในเด็กและเยาวชน รวมทั้งเข้าใจแง่มุมการทำงาน จุดดีจุดอ่อนของหน่วยงานต่าง ๆ อย่างถ่องแท้ในทุกมิติ เพื่อเกิดการเชื่อมโยงและประสานการทำงานก่อให้เกิดพลังในการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนด้านยาเสพติดอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีว่าด้วยระบบ (Systems Theory) ของ Amabile (1998) และ Hatch (1997), ทฤษฎี ว่าด้วยระบบเครือข่ายทั่วไป (The General Systems Theory) ของ Ludwig von Bertalanffy และคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล กล่าวว่า

“กรมพินิจฯ เป็นหน่วยงานกลางที่ต้องอาศัยความร่วมมือและประสานงานจากทุกฝ่าย ทั้งกรมควบคุมความประพฤติ ศาลเยาวชน สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ และความร่วมมือจากสังคม ชุมชน เพื่อพัฒนาการตรวจสอบเสถียรภาพในเส้นผม และการป้องกันหรือป้องกันปัญหาเสพติด”

“เรียนรู้ประสบการณ์และแนวทางการทำงานของหน่วยงานอื่นและเก็บประเด็น/จุดเด่นวิธีการของแต่ละหน่วยงานมาใช้ เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหน่วยงาน เพื่อเข้าใจการทำงานอย่างเป็นระบบมากขึ้น”

ผลงานวิจัยกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สถาบันนิติวิทยาศาสตร์และกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนมีการบูรณาการตรวจสอบเสถียรภาพในเส้นผมร่วมกัน โดยดำเนินการนำร่องการตรวจพิสูจน์ฯ ในเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน จำนวน 3 แห่ง ต่อเนื่องมาถึงปี พ.ศ. 2561 สถาบันนิติวิทยาศาสตร์และกรมพินิจฯ ร่วมมือกันพัฒนาเทคนิคการตรวจพิสูจน์เสถียรภาพในเส้นผมไปยังศูนย์ฝึกและอบรมฯ จำนวน 17 แห่งทั่วประเทศ ผลสัมฤทธิ์จากการนำการตรวจสอบเสถียรภาพในเส้นผมมาใช้ในการเฝ้าระวังการใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชน ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 เป็นต้นมา เด็กและเยาวชนมีการใช้ยาเสพติดในภาพรวมลดลงอย่างเป็นรูปธรรม จนถึงปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ร้อยละของการตรวจพบสารเสพติดเหลือเพียง 1.4% และสอดคล้องกับคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งกล่าวว่า

“การตรวจสอบเสถียรภาพในเส้นผม เยาวชนมีความเกรงกลัว เพราะข้อมูลค่อนข้างแม่นยำ มีcaseหนึ่งออกไปใช้ชีวิตข้างนอก ผลการตรวจพบเมทแอมเฟตามีน ทำให้เด็กที่ศูนย์ฝึกเริ่มระวังตัวมากขึ้น ถือว่าเป็นกระบวนการที่เป็นประโยชน์พอสมควร”

“เด็กค่อนข้างใช้สารเสพติดกันเป็นจำนวนมาก โดยผลตรวจปัสสาวะไม่พบสารเสพติด แต่พอมาตรวจสารเสพติดในเส้นผมกลับพบสารเสพติดอยู่หลายcaseเหมือนกัน ณ ปัจจุบันสามารถตรวจพบสารเสพติดอยู่ 28 ชนิด รวมถึงกัญชาด้วย”

สอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ (LEUNG, K. Wing, et al., 2018) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเฝ้าระวังการใช้ยาเสพติดในฮ่องกง โดยการวิเคราะห์เส้นผมด้วย LC-MS/MS ซึ่งจุดประสงค์ของการศึกษา คือ เพื่อเปิดเผยลักษณะนิสัยของผู้เสพยาเสพติด และ (Palamar, Joseph J., et al. 2019) ซึ่งได้ศึกษาถึงประโยชน์ของการตรวจสารเสพติดในเส้นผม เปรียบเทียบกับการตรวจสารเสพติดในปัสสาวะ จะเห็นได้ว่าการตรวจสารเสพติดในเส้นผมสามารถพบสารเสพติดกลุ่มดังกล่าวได้มากกว่าการตรวจสารเสพติดในปัสสาวะ

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การขยายผลนวัตกรรมการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม เพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน เป็นโครงการภายใต้แผนงานนวัตกรรมยุติธรรมทำทนายไทยเพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำและส่งเสริมโอกาสการดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้บริหาร และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อขยายผลการนำนวัตกรรมด้านการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมไปยังกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็กและเยาวชนที่อยู่ในการดูแลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศาลยุติธรรม ตลอดจนพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้บริหาร และการสนทนากลุ่มเป้าหมายจากสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมคุมประพฤติ ศาลยุติธรรม และเครือข่ายห้องปฏิบัติการตรวจพิสูจน์สารเสพติด โดยผู้วิจัยแบ่งผลการศึกษาวินิจฉัยตามกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร และกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน และตามวัตถุประสงค์ 4 ข้อ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

ผู้บริหารระดับหัวหน้าส่วนราชการ ได้แก่ อธิบดี และรองอธิบดี หรือเทียบเท่าของหน่วยงาน 4 หน่วยงาน จำนวนรวม 15 คน ประกอบด้วย กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมคุมประพฤติ ศาลยุติธรรม และสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อศึกษาถึงนโยบายในการนำการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมไปใช้ในการดูแลเด็กและเยาวชน เพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน

ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง จำนวนรวม 129 คน ประกอบด้วย ศาลยุติธรรม จำนวน 4 แห่ง รวม 57 คน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จำนวน 9 ศูนย์ฝึก จำนวนรวม 47 คน กรมคุมประพฤติ จำนวน 5 คน เครือข่ายห้องปฏิบัติการตรวจพิสูจน์สารเสพติด โดยศึกษาเฉพาะห้องปฏิบัติการที่ให้บริการตรวจพิสูจน์สารเสพติด จำนวน 5 แห่ง รวม 20 คน เพื่อให้ทราบถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม ระบบบริหารจัดการ การประสานงาน แนวทางการป้องปรามการหวนกลับไปใช้สารเสพติด แนวทางการป้องปรามการหวนกลับไปใช้สารเสพติดของเด็กและเยาวชนในการดูแลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และแนวทางการป้องกันการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีการกระทำความผิดและได้รับการปล่อยตัวโดยใช้มาตรการพิเศษซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของศาลเยาวชนและครอบครัว ตามวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

สรุปผลการศึกษา

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อตรวจการใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงโดยใช้เทคนิคตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม

คณะผู้วิจัยดำเนินการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมในเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่อยู่ในความดูแลของศูนย์ฝึกและอบรมฯ สังกัด กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จำนวน 157 ครั้ง ซึ่งคณะผู้วิจัยดำเนินการตรวจพิสูจน์ 1 คน : 1 ครั้ง ตรวจพบสารเสพติดทั้งหมด 12 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 7.6 ของการตรวจพบ

เด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่ควรได้รับการดำเนินการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม เพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ได้แก่

1. เด็กและเยาวชนในสถานศึกษา เริ่มระดับมัธยมศึกษา-ปลาย และเด็กและเยาวชนในชุมชน เป็นการป้องกันและป้องปรามเชิงรุก เพื่อลดนักเสพติดหน้าใหม่ ซึ่งไม่สามารถใช้เครื่องมือการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมกับกลุ่มนี้ได้ เพราะต้องได้รับการยินยอมตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม มิเช่นนั้นจะเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ดังนั้น เพื่อให้สามารถที่จะเข้าไปตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมได้ จำเป็นต้องมีข้อระเบียบ หรือ ข้อกำหนดบังคับใช้ และเด็กและเยาวชน ผู้ปกครองมีความกังวลว่า ผลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม จะกระทบเด็กและเยาวชนอย่างไร เช่น หากตรวจพบสารเสพติดแล้วนั้นจะดำเนินการและมีขั้นตอนอย่างไรต่อไป ข้อมูลเป็นความลับหรือไม่อย่างไร ข้อมูลจะเป็นเบาะแส ถูกเพ่งเล็ง หรือถูกดำเนินคดีหรือไม่อย่างไร เป็นต้น ดังนั้น ต้องให้ความกระจ่างและชัดเจนกับเด็กและเยาวชนผู้ถูกตรวจ และผู้ปกครอง และจากประสบการณ์ของคนทำงาน พบว่า โรงเรียนให้ความรู้โทษและพิษภัยของยาเสพติด หากเป็นไปได้ อาจจัดกิจกรรมศึกษาสถานศึกษาเยี่ยมคุก เพื่อให้เห็นภาพของผู้ที่กระทำความผิดและถูกลงโทษทางกฎหมายว่ามีความเป็นอยู่อย่างไร เพื่อให้เกิดความเกรงกลัวไม่อยากที่จะกระทำความผิด และมีข้อมูลของเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงอยู่ในมือของผู้บริหารของสถานศึกษา ถึงกระนั้น ต้องเข้าใจวัยเด็กและเยาวชน เพื่อโน้มน้าว ให้เด็กและเยาวชนยินยอมตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม และพร้อมใจเข้าใจว่า ถ้าตรวจพบสารเสพติด ไม่ใช่เป็นการลงโทษเด็กและเยาวชน เพียงแต่เพื่อร่วมมือในการที่จะหยุดสารเสพติดและเลิกใช้ยาเสพติดได้ โดยมีขั้นตอนที่จะบำบัด พื้นฟูเลิกยาเสพติดได้

2. เด็กและเยาวชนในสถานพินิจ/ศูนย์ฝึกฯ ได้แก่

- 2.1 เด็กและเยาวชนที่อยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมได้รับการพักการควบคุม และไปทำกิจกรรมภายนอก หรือเรียกว่า พักฝึก อาจจะกลับไปหรืออาจจะไปอยู่ในสถานประกอบการ (ไปกลับหรือไปอยู่เป็นระยะ) แต่อาจจะต้องมีการแจ้งติดาก่อนออกไปว่า จะมีการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมเป็นระยะ เพื่อให้เด็กรับทราบกติกาและไม่ให้เด็กกระทำความผิดซ้ำ เพราะเด็กพักฝึกเมื่อตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมแล้ว และหากพบสารเสพติดจะโดนเรียกกลับมาที่ศูนย์ฝึกฯ แบบเดิม และหากไม่พบสารเสพติดจะได้รับปรับขึ้นความประพฤติ เพื่อสิทธิประโยชน์ เช่น การอนุญาตให้กลับไปเยี่ยมบ้าน การฝึกงาน/อาชีพภายนอก เป็นต้น เด็กที่ลาไปเยี่ยมบ้าน คือ เด็กอยู่ในศูนย์ฝึกฯ ที่อยู่ในขั้นดีขึ้น จะมีสิทธิในการลาเยี่ยมบ้านได้ และแจ้งเงื่อนไขและกติกาชัดเจนว่า มีกระบวนการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม เพื่อเป็นการป้องปราม และเมื่อเด็ก

ได้สิทธิพิเศษ เด็กไม่ควรละเมิดหรือทำผิดในขณะที่ได้รับสิทธิพิเศษในการลาเยี่ยมบ้าน โดยปกติลาเยี่ยมบ้าน 5-7 วัน เป็นช่วงเวลาอยู่กับครอบครัวและกลับมาที่ศูนย์เหมือนเดิม เพื่อเป็นการให้รางวัลและแรงจูงใจให้เด็กได้ทำดีมากขึ้น (หากตรวจพบสารเสพติดจะถูกลดเกรด ลดชั้นและงดสิทธิพิเศษ)

2.2 เด็กที่ศาลสั่งให้คุมประพฤติ และมีเงื่อนไขห้ามเกี่ยวข้องกับยาเสพติด สามารถตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมได้ เพราะถือเป็นการควบคุมพฤติกรรม (probation) ไม่ให้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ระหว่างถูกคุมประพฤติหรือระหว่างรับโทษ เพราะมีคำสั่งศาลให้คุมประพฤติ จึงจะสามารถดำเนินการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมได้ ทำให้มีประสิทธิภาพทั้งในแง่ของการป้องปราม และแง่ของการแก้ไขฟื้นฟู

2.3 เด็กและเยาวชนกลุ่มหลังปล่อย ที่ถูกปล่อยตัวแล้วไม่สามารถตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมได้ เพราะไม่อยู่ในอำนาจศาล อาจจะเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนของเด็กและเยาวชน

นอกจากนี้ หากเด็กอยู่ในศูนย์ฝึก ฯ /สถานพินิจ ซึ่งเป็นสถานที่ควบคุมประพฤติ จะใช้การตรวจด้วยปัสสาวะเป็นระยะ (ต้องมีการแจ้งกติกาไว้ล่วงหน้า) เพื่อควบคุมดูแลและจัดระยะเวลาตรวจสอบสารเสพติด เป็นการลดต้นทุนและประหยัดค่าใช้จ่ายได้ดีกว่าการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม

3. เด็กและเยาวชนในศาลเยาวชน ได้แก่

3.1 เด็กที่ยังไม่เข้ากระบวนการของศาล เป็นเด็กที่เริ่มกระทำความผิดและโดนจับกุม พนักงานสอบสวนจะส่งไปที่ศาล เพื่อให้ผู้พิพากษาได้ดำเนินการตรวจสอบ ซึ่งไม่ได้อยู่ในกระบวนการที่จะฟ้องจะอยู่เกณฑ์ของพระราชบัญญัติของศาลเยาวชนมาตรา 86 คือ สามารถทำแผนได้โดยไม่ต้องฟ้อง (อัยการกับผอ.สถานพินิจ และพนักงานสอบสวนร่วมกันทำแผน) กลุ่มนี้ควรให้ตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม เพราะเป็นกลุ่มเสี่ยง (แต่ไม่มีการตรวจ)

3.2 เด็กเข้าสู่กระบวนการของศาล ใช้มาตรา 90 และ 132 การปล่อยตัวเด็กและเยาวชนชั่วคราว (อยู่ระหว่างการพิจารณาคดี) ให้เด็กและผู้ปกครองรับทราบและการยินยอมการตัดเส้นผมเพื่อตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม และแจ้งว่าวิธีนี้สามารถรู้ผลตรวจย้อนหลัง 3-4 เดือน ทำให้เด็กเกรงกลัวว่าถ้าสารเสพติดจะทราบผลตรวจแน่นอนและมีผลต่อคดี จึงอาจจะหยุดเสพยาชั่วคราว และอาจจะทำให้ไม่เสพยาได้ในระยะยาว เมื่อยินยอมการตัดเส้นผม ถือว่าไม่เป็นการละเมิดสิทธิ และศาลมีคำสั่งหรือเงื่อนไขมารายงานตัวทุก 7 วัน 15 วัน 30 วัน ระหว่างปล่อยชั่วคราว ปกติก็จะมาเฉพาะที่ผลัดฟ้องหรือระหว่างพิจารณาคดี จึงสามารถกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ ให้เด็กและเยาวชนใช้การตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม เพราะเป็นการดูแลควบคุมความประพฤติ เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับการบำบัดอย่างจริงจัง และสามารถตรวจสอบสารเสพติดย้อนหลังเป็นเดือนได้ ทำให้เด็กและเยาวชนจะหลีกเลี่ยงและลดการเสพยา เพราะทราบว่าการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมสามารถตรวจพบสารเสพติดได้ ทั้งนี้ มีเด็กและเยาวชนบางคนหันไปใช้การเสพยาประเภทอื่นแทน เช่น ยาแก้ปวดหัวชนิดรุนแรง กัญชา เป็นต้น เพราะว่าถูกต้องตามกฎหมาย และศูนย์ฝึกฯ ได้ว่ากล่าวตักเตือน และเมื่อเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้หลังจากเสร็จสิ้นทำแผน ไม่สามารถกำหนดเงื่อนไขการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม เพราะไม่มีกฎหมายรองรับ/บังคับ ต้องได้รับการยินยอมจากเด็กและเยาวชนก่อน

3.3 เด็กเข้าอยู่กระบวนการศาล ใช้ตามมาตรา 138 ศาลพิพากษายกฟ้องปล่อยตัว ก็จัดว่าเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการกระทำความผิดทางกฎหมาย ซึ่งไม่สามารถกำหนดเงื่อนไขและตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมเช่นกัน

ถ้าเป็นไปได้ ขอให้สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ประสานและหารือกับกรมตำรวจหรืออัยการ เพื่อดำเนินการให้มีกฎหมายให้อำนาจศาลกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ กับกลุ่มเด็กที่ยังไม่เข้ากระบวนการของศาล และกลุ่มเด็กเข้าสู่กระบวนการศาลที่หลังจากเสร็จสิ้นทำแผน และกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ยกฟ้องและได้รับการปล่อยตัว ให้สามารถตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม และการติดตามเฝ้าระวัง

กรมคุมประพฤติไม่ได้เป็นชั้นของการตรวจพิสูจน์ความบริสุทธิ์ หรือความผิด กรมคุมประพฤติปฏิบัติงานในเชิงการแก้ไข ฟื้นฟู การบังคับใช้กฎหมายที่ศาลพิจารณาเงื่อนไข และการให้ออกาสรวมถึงมีระเบียบรองรับการตรวจปัสสาวะ กับการสอบปากคำการใช้สารเสพติด และกรมคุมประพฤติดำเนิน การตามเงื่อนไขให้เด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดปฏิบัติตามที่ศาลกำหนดให้ครบ ดังนั้น เด็กและเยาวชนที่ควรดำเนินการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม เพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด คือ ผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนที่ศาลใช้มาตรการคุมประพฤติและกำหนดเงื่อนไขให้ตรวจหาการเสพติดในเส้นผม และใช้ผลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมเป็นการจูงใจตามมาตรการลดจำนวนครั้งการรายงานตัว และขยายความดีในการรายงานตัว

“เด็กและเยาวชนที่ศาลใช้มาตรการคุมประพฤติและกำหนดเงื่อนไขให้ตรวจหาการเสพติดในเส้นผม จะใช้ผลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมเป็นการจูงใจขยายความดี”

4. กลุ่มคดีความรุนแรงในครอบครัว อาจจะเป็นเด็กและเยาวชน พ่อ แม่ หรือคนในครอบครัว (อาจจะเกิดขึ้นได้ทั้งเยาวชน ผู้ปกครอง ซึ่งมีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป) และสามารถคัดเลือกกลุ่มเสี่ยงได้จากเยาวชนที่เข้ารับบริการจากคลินิกจิตสังคมที่อยู่ภายใต้การดูแลของศาลในการติดตามเยาวชนผู้ที่ได้ปล่อยตัวกลับไปยังสังคมและเข้ามารายงานตัวเพื่อรับคำปรึกษาตามกระบวนการของศาล ที่ทำความรุนแรงในครอบครัวที่มีสาเหตุเกิดจากการเสพยา หรือสารเสพติดต่าง ๆ ทำให้เกิดการขาดสติและฟุ้งรั้งกันภายในครอบครัวเรื่องความรุนแรงในครอบครัว โดยใช้การตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมตั้งแต่นั้นตรวจจับ ซึ่งเป็นขั้นแรกในการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เพื่อหาสาเหตุของการกระทำความผิด และหาวิธีในการแก้ไขแบบฟื้นฟู รวมไปถึงการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ และในระหว่างกระบวนการหรือในระหว่างที่มีการคุมประพฤติ เพื่อเป็นการป้องกันการกลับไปเสพยาเสพติดอีก โดยศาลจะมีการกำหนดเงื่อนไขในการกำกับ ดูแล และหาทางออกเพื่อลดปัญหาดังกล่าว รวมถึงการกำหนดการติดตามความประพฤติ หรือให้เข้ารับการบำบัด จนกว่าจะผ่านกระบวนการต่าง ๆ ครบถ้วน ซึ่งการตรวจสอบสารเสพติดอยู่ในกระบวนการศาลเยาวชนตามมาตรา 90 คือ มีผู้เสียหายให้ความยินยอมในกระบวนการของศาลเยาวชนในการควบคุมความประพฤติ และมาตรา 132 ไม่มีผู้เสียหาย ต้องขึ้นกับคำสั่งศาลให้สามารถคุมประพฤติ ประกอบกับ ปัจจุบันศาลเยาวชนกลางมีนโยบายไม่ให้นำส่งเด็กและเยาวชนที่อยู่

ในกระบวนการของศาลเข้ารับการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม และมีการแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรจาก อธิบดีเยาวชนกลางให้ศาลเยาวชนทั้ง 9 ศาล จึงยึดแนวปฏิบัติตามที่ระบุในเอกสารชี้แจง ดังนั้น การตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชนอาจจะขัดกับนโยบายของอธิบดีเยาวชนกลาง และศาลเยาวชน และครอบครัวยังไม่เคยมีกระบวนการรับการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมกับเด็กและเยาวชนโดยตรง จึงเสนอให้ลองทดสอบกับกลุ่มคดีความรุนแรงนี้ เพื่อสามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาสรุปเรื่องการเลิกใช้ สารเสพติดของกลุ่มคดีความรุนแรงในครอบครัวได้ โดยไม่ขัดแย้งต่อนโยบายของอธิบดีเยาวชนกลาง เพื่อส่งเสริมสวัสดิภาพในครอบครัวได้เช่นเดียวกัน

ทั้งนี้ ความแตกต่างของบทบาทหน้าที่ของศาลเยาวชนและสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น ศาลเยาวชนจะดำเนินการตามนโยบายของอธิบดีเยาวชนกลาง เป็นผู้กำหนดแนวทางในการปฏิบัติ และเป็นหน่วยงานในการจัดกิจกรรมให้แก่เยาวชนเพื่อบำบัด ฟื้นฟู เพื่อกลับคืนสู่สังคม และอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้นจะดำเนินงานด้านการพิจารณาพิพากษาเรื่องฐานความผิดของเยาวชนและเป็นผู้ควบคุมคำพิพากษาของ เยาวชน กำหนดโทษแก่เยาวชน

“การดำเนินงานไม่ต้องขัดต่อคำสั่งอธิบดีเยาวชนกลาง ควรใช้การตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมกับกลุ่มคดี ความรุนแรงในครอบครัว ที่เกิดจากการเสพยาและสารเสพติดอื่น ๆ อาจจะเป็นบิดา มารดา ผู้กระทำ ความผิด ที่เป็นเยาวชนอายุ 18 ปี ขึ้นไป เพื่อส่งเสริมสวัสดิภาพของเด็ก เยาวชน และครอบครัว ”

ข้อดีของการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม คือ 1) การตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมได้ผลการตรวจ ประจักษ์ชัดเจน กว่าตรวจสอบสารเสพติดจากปัสสาวะ 2) เด็กได้พิสูจน์ตนเองว่าไม่เสพยาเสพติด หรือ หากพบสารเสพติดจะได้ดำเนินการคุมประพฤติและบำบัด แก่ไข ฟื้นฟู 3) สถานประกอบการมั่นใจว่าเด็ก และเยาวชนจากศูนย์ฝึกฯ ที่ไปปฏิบัติงานไม่เสพยาเสพติด

ตัวอย่างการทำงาน ศูนย์ฝึก 7 เชียงใหม่ มีการตั้งเงื่อนไขว่า เด็กและเยาวชนที่ได้รับการ พิจารณาการพักฝึกและออกไปศึกษาต่อข้างนอก หรือไปทำงานข้างนอก ต้องมารายงานตัว (กำหนด ระยะเวลารายงานตัวยืดหยุ่นตามบุคคล) เพราะอยู่ในอำนาจการควบคุมของศูนย์ฝึกฯ ตามกฎหมาย รองรับ จึงไม่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนของเด็กและเยาวชน

จุดอ่อนของการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม คือ ไม่สามารถตั้งเงื่อนไขการตรวจสอบสารเสพติด ในเส้นผม เพื่อการติดตามเด็กและเยาวชนหลังปล่อยตัว สมมติว่า เด็กและเยาวชนยินยอมตั้งแต่ขั้นก่อน ปล่อยตัวว่า ให้มีการติดตามร่วมกับเครือข่ายหรือเจ้าหน้าที่สถานพินิจ โดยทำตามข้อตกลงกับเด็กและ เยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัว ภายใน 1 ปี ซึ่งการทำข้อตกลงระหว่างครูและนักสังคมสงเคราะห์กับเด็ก และเยาวชน และมีเครือข่ายการติดตามที่ได้รับการแต่งตั้งจากกรมพินิจฯ ร่วมกับนักสังคมสงเคราะห์ เพื่อติดตามเด็กและเยาวชนตามข้อตกลงและเงื่อนไขว่า ยินยอมรับการติดตามและตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม เพื่อเป็นข้อพิสูจน์และยืนยันว่า เด็กและเยาวชนไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดจริง และเป็นคนดีกลับสู่สังคมได้ อย่างปกติสุข

ทั้งนี้ ข้อจำกัดทางกฎหมายเป็นประเด็นสำคัญในการปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม เนื่องจาก การดำเนินการตัดเส้นผมเด็กและเยาวชนเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนต่อการดำเนินงาน จึงต้องมีมาตรการที่เป็นคุณประโยชน์เพื่อเสริมแรง และมาตรการที่เป็นโทษ เพื่อป้องกันมิให้กระทำความผิดซ้ำ โดยนำเทคนิคการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมมาใช้ร่วมกับมาตรการดังกล่าว พร้อมทั้งบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จนเกิดเป็นต้นแบบแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม และดำเนินการทางด้านกฎหมายเพื่อรองรับการปฏิบัติงานในอนาคตต่อไป

“ เพราะฉะนั้นทุกเรื่องที่ผ่านมา นั้น กว่าเราจะออกมาเป็นระเบียบได้ กว่าเราจะออกมาเป็นพรบ. คุมประพฤติได้ เราต้องดำเนินการมาเป็น 20 ปี มีประสบการณ์ในการดำเนินงาน พอเวลาออกมาเป็นระเบียบ ออกมาเป็นกฎหมาย มันก็สามารถที่จะดำเนินการได้ สามารถที่จะปฏิบัติได้ มันก็จะทำให้คนปฏิบัติงานนั้น สามารถดำเนินการได้อย่างดีเยี่ยม ”

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลผลการตรวจสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความรับผิดชอบของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์

จากการวิเคราะห์ผลการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมผ่านแบบฟอร์มการเก็บข้อมูลเส้นผม Microsoft excel ในกลุ่มตัวอย่างเด็กและจากเด็กและเยาวชนทั้งหมด 157 ราย เด็กและเยาวชนที่อยู่ในกลุ่มเรียนหรือทำงานภายนอกซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 40 รายจาก 157 ราย มีการใช้สารเสพติดมากที่สุดจำนวน 9 ราย (คิดเป็นร้อยละ 75 ของจำนวนที่ตรวจพบ) รองลงมาเป็นเด็กและเยาวชนในกลุ่มเข้าเกณฑ์หรือมีคุณสมบัติเข้าเกณฑ์พักพิกอบรมซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 6 ราย มีการใช้สารเสพติด จำนวน 2 ราย (คิดเป็นร้อยละ 17 ของจำนวนที่ตรวจพบ) และ เป็นเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 72 ราย มีการใช้สารเสพติด จำนวน 1 ราย (คิดเป็นร้อยละ 8 ของจำนวนที่ตรวจพบ) โดยที่เด็กและเยาวชนทุกรายก่อนเก็บเส้นผมได้มีการตรวจหาสารเสพติดในปัสสาวะ ซึ่งให้ผลเป็นลบ คือ ตรวจไม่พบสารเสพติดในปัสสาวะ แต่พบว่าเด็กและเยาวชนทุกรายตรวจพบสารเสพติดในเส้นผม การตรวจพบการใช้สารเสพติดในเด็กและเยาวชนกลุ่มเรียนหรือทำงานภายนอกมากที่สุดนั้น แสดงให้เห็นว่า เด็กและเยาวชนในกลุ่มนี้ซึ่งอยู่ภายนอกศูนย์ฝึกและอบรมฯ อาจจะเข้าถึงสารเสพติดได้ง่ายขึ้น จึงมีโอกาสดำเนินการไปใช้สารเสพติดได้มากที่สุด

การตรวจสารเสพติดแต่ละครั้งในแต่ละปี ขึ้นอยู่กับงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรในการตรวจสารเสพติดในแต่ละปี และมีการจัดเก็บข้อมูลสถิติและฐานข้อมูลที่กรมพินิจ ฯ เพื่อเป็นข้อมูลว่า ในปีหนึ่งมีการตรวจกี่ครั้ง ตรวจพบ/ไม่พบสารเสพติดจำนวนเท่าไร และตรวจในกลุ่มประเภทใดและอย่างไรบ้าง ซึ่งไม่เผยแพร่ข้อมูลไปยังหน่วยงานภายนอก เพราะข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กถือเป็นข้อมูลความลับส่วนบุคคลและห้ามเผยแพร่ตามกฎหมาย และอาจจะส่งผลกระทบต่อชีวิตเด็กในอนาคตด้วย และเป็นการนำผลการตรวจสารเสพติดมาพิจารณา เพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความควบคุมเท่านั้น

เมื่อเด็กได้รับการปล่อยตัวจะลบประวัติการทำคามผิดของเด็กทั้งหมด เสมือนกับว่าไม่เคยทำความผิดมาก่อน ดังนั้น หากบุคคลใดจะขอข้อมูลส่วนบุคคล ต้องได้รับการพิจารณาเป็นรายไป

การดำเนินการรวบรวมข้อมูลผลการตรวจสอบเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (กรมพินิจฯ /ศาลยุติธรรม/ กรมคุมประพฤติ/ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์) เพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน

1. การรวบรวมข้อมูลผลการตรวจสอบเสพติดในเส้นผม ต้องคำนึงถึงกฎหมายคุ้มครองเด็ก และการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ก่อนที่จะนำเส้นผมเด็กไปตรวจต้องได้รับการยินยอมจากเด็กหรือผู้ปกครอง พร้อมลงนามในแบบยินยอมก่อน ดังนั้น กรมพินิจฯ ได้ทำงานร่วมกับสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ และการเก็บรวบรวมเป็นสิทธิของสถานพินิจเท่านั้น ไม่สามารถเผยแพร่ได้ เพราะว่าข้อมูลของเด็กเป็นข้อมูลความลับส่วนบุคคลอาจจะส่งผลกระทบต่อชีวิตเด็กในอนาคตด้วย โดยปกติเมื่อเด็กได้รับการปล่อยตัว ก็จะลบข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กด้วย

2. กรมคุมประพฤติมีการรวบรวมข้อมูลผลการตรวจสอบเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชน กลุ่มเสี่ยง เพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน ในรูปแบบไฟล์เอกสารและแบบทำมือและเก็บไว้ที่สำนักงานอย่างเดียว และการปฏิบัติงานโดยปกติของกรมคุมประพฤติ มีภาระงาน ของพนักงาน 1 คน ต่อการดูแลเด็กและเยาวชน 400 – 500 คน ควบคู่ไปกับการปฏิบัติงานอื่น ๆ ด้วย ถ้าใช้เวลาไปกับการหาสารเสพติดในเส้นผม ค่อนข้างยุ่งยากในการดำเนินการมาก อาจจะส่งผลกระทบต่องานอื่น ๆ และที่ผ่านมา ตั้งแต่ที่ได้จัดทำ MOU นั้น มีผู้รับการตรวจสอบเสพติดในเส้นผม 5 ราย อย่างที่กล่าวไปข้างต้นว่า การปฏิบัติงานของกรมคุมประพฤติเชิงของการแก้ไข ฟื้นฟู เพื่อให้โอกาสและไม่จ้องจับผิด และสร้างความสัมพันธ์เพื่อการดูแลเด็กและเยาวชนให้มีประสิทธิภาพ และนำการตรวจสอบเสพติดจากปัสสาวะในเบื้องต้น รวมถึง การตรวจหาสารเสพติดในเส้นผมเป็นเรื่องละเอียดอ่อน เช่น เด็กและเยาวชนที่โดนตรวจสอบเสพติดในเส้นผม ทั้ง ๆ ที่เด็กส่วนใหญ่ตรวจสอบเสพติดทางปัสสาวะ ทำให้เด็กและเยาวชนที่ได้รับการตรวจสอบเสพติดในเส้นผมรู้สึกแยะ โดนเพื่อนล้อเลียน

3. สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ เป็นเจ้าภาพหลักในการรวบรวมข้อมูลเป็นฐานข้อมูลกลาง เพื่อใช้ประเมินผลจากการตัดและตรวจหาสารเสพติดในเส้นผมแต่ละครั้งให้มากที่สุด และเพื่อประเมินระยะเวลา/ความถี่ในการตัดเส้นผมที่เหมาะสม (ไม่ควรตัดผมบ่อย) และควรมีการรวบรวมข้อมูลร่วมกัน โดยใช้รูปแบบการเก็บข้อมูลในรูปแบบเดียวกันทุกพื้นที่ เช่น เป็นแฟ้มและ excel เป็นต้น และหากพบข้อมูลว่า เด็กและเยาวชนมีสารเสพติด ควรมีกระบวนการติดตามและตรวจซ้ำ และสามารถดูข้อมูลใน Excel ได้ว่า มีเด็กและเยาวชนคนไหนตรวจแล้ว และตรวจกี่ครั้ง

“การปฏิบัติงานเชิงการแก้ไข ฟื้นฟู การตรวจปัสสาวะบวกกับที่เขาอมรับและรู้เงื่อนไขอยู่แล้วว่า หากตรวจพบสารเสพติด เขาจะต้องถูกส่งกลับไปอยู่เรือนจำ”

4. ศาลยุติธรรมและศาลเยาวชนและครอบครัว ยังไม่มีการรวบรวมข้อมูลผลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยง เพื่อป้องกันปัญหาการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน เพราะศาลยังไม่มีการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม และยังไม่มียกยัญญัติการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมเป็นภารกิจของศาล เพราะยังไม่มีกฎระเบียบข้อบังคับที่เป็นภาระกิจของศาล และศาลยังไม่มีความพร้อม ณ ขณะนี้ เพราะยังไม่มีระเบียบเรื่องงบประมาณ บุคลากร การจัดซื้อเครื่องมือ อื่น ๆ เพื่อให้ศาลสามารถดำเนินการได้ แต่ถึงกระนั้น ศาลเยาวชนและครอบครัว มีความตั้งใจจะพัฒนาศูนย์คอมพิวเตอร์และระบบสารสนเทศเชื่อมโยงกันทุกศาล แต่บริษัทที่รับทำระบบ ฯ ไม่เข้าใจโครงสร้างการทำงานของศาล จึงยังไม่สามารถพัฒนาระบบ ฯ ได้ รวมทั้งเจ้าหน้าที่มีปัญหาช่วงเวลาลงข้อมูล เช่น บันทึกร้อย่างไร ถ้าแก้ไขข้อมูลใครแก้ไขได้ เป็นต้น แต่ยังมีศาลทั่วประเทศมีการจัดตั้งคลินิกให้คำปรึกษาจิตสังคมในศาล เพื่อให้ นักจิตวิทยาให้คำปรึกษาแก่เยาวชนผู้ติดยาเสพติดและวางแผนการบำบัดฟื้นฟู และการติดตามและการปรับพฤติกรรม มีผู้เข้ารับบริการของคลินิกจิตสังคมในศาลในการดูแลของสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษา ภาค 1 จากการเก็บข้อมูล 4 เดือนมีประมาณ 8,000 ราย มีทั้งอยู่กระบวนการของศาลและมีการดำเนินการตามกระบวนการเสร็จสิ้น โดยมีแผนการเข้ารับคำปรึกษาหลังจากกลับเข้าไปสู่สังคม และมีศาลที่เข้าร่วม MOU คลินิกจิตสังคมในศาล 32 ศาล สามารถดูข้อมูลดังกล่าวได้ที่เว็บไซต์สำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาภาค 1

ด้วยศาลยังไม่มีการเก็บรวบรวมข้อมูล จึงขอเสนอให้ 1) มีหน่วยงานที่เป็นตัวกลางในการควบคุมอบรมเยาวชนทั่วประเทศ หรือมีหน่วยที่ตั้งอยู่ในสำนักงานศาล เป็นรูปแบบจอมอนิเตอร์แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่สามารถเผยแพร่ข้อมูลได้ 2) ให้สำนักงานอธิบดีผู้พิพากษา เป็นองค์กร และสามารถตั้งแผนกเยาวชน เพื่อเก็บข้อมูลสถิติต่าง ๆ ด้านสารเสพติดและงานนวัตกรรมต่าง ๆ 3) การสร้างระบบสารสนเทศและรวบรวมข้อมูลให้เป็นจุดศูนย์กลาง และ 4) ใช้กระบวนการเก็บข้อมูลของสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาภาค 1 ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลการเข้ารับบริการของคลินิกจิตสังคมของ 32 ศาลเยาวชนที่ลงนาม MOU ที่มีสถิติการรับบริการ ซึ่งหน้าเว็บไซต์แสดงผลถึงสถิติของแต่ละศาลที่เข้าร่วม โดยแต่ละศาลมีกระบวนการติดตามและการให้ผู้ปกครองของเยาวชนนำตัวเยาวชนเข้ารับคำปรึกษาและรายงานตัวตามแผนที่ได้เสนอต่อศาลและกลับเข้าไปยังชุมชน สังคม เพื่อใช้ชีวิตได้ตามปกติ

“สำนักงานศาลทั่วประเทศไม่มีการเก็บสถิติเรื่องเยาวชนด้านสารเสพติด แต่มีการตั้งคลินิกจิตสังคมในศาลที่ขยายพื้นที่ให้บริการไปทั่วประเทศ โดยนักจิตวิทยาเป็นผู้ให้คำปรึกษาเยาวชนในด้านยาเสพติด และมีการเก็บสถิติการเข้ารับบริการของเยาวชนในทุกเดือน

5. ศูนย์ฝึก ฯ จะเก็บข้อมูลเป็นความลับและส่งผลตรวจทุกเดือน โดยเจ้าหน้าที่พยาบาลทำหน้าที่รวบรวมข้อมูล ที่มีรายชื่อ (มีโควต้าของแต่ละเดือน) ถอดเป็นรหัสว่าเด็กและเยาวชนมาจากที่ใดและเริ่มจากกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ใกล้จะปล่อยตัว กลุ่มเด็กและเยาวชนออกฝึกงาน กลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมหรือการสุ่มตรวจ และจะมีการประสานงานส่งต่อข้อมูลกับนักวิชาชีพ เพื่อเป็น

ประโยชน์แก่เด็กและเยาวชนที่ได้รับการตรวจเส้นผม รวมถึงบันทึกและใช้แบบสัมภาษณ์ เช่น เหตุใดจึงกลับไปใช้สารเสพติด และมีการบำบัดอย่างไร ทำเป็นข้อมูล 2 แบบ คือ 1) ข้อมูลแบบเอกสารexcel รายงานเสนออธิบดีกรมพินิจ และ 2) ข้อมูลแบบอิเล็กทรอนิกส์ในระบบIT ที่อยู่ระหว่างการดำเนินการ และการพัฒนาระบบและรวบรวมเอกสารexcel เข้าระบบ IT เพื่อลดงานด้านเอกสาร และให้ความสะดวกคุณครูศูนย์ฝึกฯ สามารถดูข้อมูลเด็กและเยาวชนได้ง่ายขึ้น

6. สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ มีแนวทางการรวบรวมข้อมูลร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยง โดยจะจัดทำรูปแบบเอกสาร excel เป็นแบบฉบับที่เป็นรูปแบบ (pattern) เดียวกันและเป็นระบบIT เพื่อให้การสืบค้นข้อมูลได้ง่าย มีช่องการบันทึก 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน/ผู้บันทึกของกรมพินิจ มีข้อมูลต่าง ๆ เช่น รายชื่อเด็กและเยาวชนเป็นรหัส เพื่อรักษาความลับของเด็กและเยาวชน (ศฝ.เขต5.001/1.65 คือ ศฝ.เขต5 และประจำตัวของเด็ก3ตำแหน่ง/ทับก็คือนานครั้งที่เก็บ/ทับปีที่เก็บ) จำนวนครั้งที่ตรวจ และข้อมูลวันที่ใช้สารเสพติดครั้งสุดท้าย ใช้สารเสพติดชนิดใด เป็นต้น การเก็บรวบรวมข้อมูลของเด็กและเยาวชนที่ตรวจสารเสพติดในเส้นผม โดยระบุชื่อ เลขประจำตัว 13 หลักได้ เพื่อตรวจสอบย้อนหลัง และเป็นข้อมูลในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเด็ก แต่ต้องเป็นความลับเฉพาะบุคคล ดังนั้นต้องมีการกำหนดสิทธิ์การเข้าถึงข้อมูล และต้องเป็นข้อมูลเดียวที่สามารถเชื่อมต่อได้ทุกหน่วยงาน เช่น ตรวจสารเสพติดระหว่างพิจารณาคดี และส่งตัวเด็กและเยาวชนเข้าศูนย์ฝึกฯ ๆ จะได้ข้อมูลผลตรวจสารเสพติดไปเป็นข้อมูลในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กให้เป็นคนดี ทั้งนี้ กรมพินิจฯ / ศาลสามารถเข้าถึงข้อมูล ว่าเด็กและเยาวชนได้รับการตรวจหาสารเสพติดและพบสารเสพติดชนิดใด โดยความรับผิดชอบฐานข้อมูล หรือกองทะเบียนประวัติอาชญากรทั้งหมด คือ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ เพราะเป็นผู้ตรวจสารเสพติด

ส่วนที่ 2 สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ มีกระบวนการขั้นตอนการทำงาน และบันทึกข้อมูลที่ผ่านมา e-one stop service จะเป็นรายละเอียดของวัตถุดิบ จะเป็นการ generate เลขe เลขs ของทางสถาบันฯ รวมถึงผลการตรวจของทางห้องปฏิบัติการ ซึ่งจะจำแนกตามสารเสพติดที่ตรวจพบ และอาจจะมีสารเสพติดเพิ่มขึ้นกว่านี้อีก ดังนั้น ต้องนำสารเสพติดที่เพิ่มขึ้นไปเก็บข้อมูลรูปแบบเอกสาร Excel ด้วย โดยมีการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างกรมพินิจ ฯ และสถาบันนิติวิทยาศาสตร์

รูปแบบเอกสาร excel เป็นแบบฉบับที่เป็นรูปแบบ (pattern) เดียวกันนี้ให้ความสะดวกและเป็นประโยชน์มาก ได้แก่ นักวิชาชีพสามารถเข้าถึงข้อมูล ทำให้เขียนรายงานหรือการทำสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ กับเด็กและเยาวชนสะดวกและได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้ทั่วถึงและง่ายขึ้น เพราะว่าปัจจุบันการรายงานการตรวจสารเสพติดในเส้นผมอยู่ในส่วนของพยาบาล จะทราบผลการตรวจสารเสพติดในเส้นผมเมื่อส่วนงานนำเสนอ/แจ้งในที่ประชุมว่า ตรวจจำนวนกี่คน พบ/ไม่พบสารเสพติดในเส้นผมตรวจกี่คน รวมถึงคุณครูศูนย์ฝึกฯ และผู้เกี่ยวข้อง สามารถดูข้อมูลและติดตาม กรณีเยาวชนมีการย้ายศูนย์ฝึกฯ และผลการตรวจสารเสพติดในเส้นผมได้ และควรมีกระบวนการทดลองใช้รูปแบบฯ ดังกล่าว เพื่อพัฒนาปรับปรุงก่อนนำมาใช้จริง

ความกังวลของฐานข้อมูลการกำหนดรหัส จำเป็นต้องร่วมกันหารือกับผู้เกี่ยวข้องอีกครั้ง เพื่อให้ได้ฐานข้อมูลที่สะดวก ใช้งานได้ถูกต้องและรักษาความลับของข้อมูล โดยร่วมสรุปการกำหนดรหัส เช่น ชื่อศูนย์ฝึกฯ ควรใช้ชื่อเต็มหรือชื่อย่อ, เมื่อเด็กและเยาวชนมีการย้ายบ้านต้องเปลี่ยนรหัสใหม่ เพราะข้อมูลอาจคาดเคลื่อนได้, การกำหนดสิทธิ์การเข้าถึงข้อมูล ใครดูข้อมูลได้ ใครบันทึกและแก้ไขได้ เป็นต้น รวมถึง การเก็บฐานข้อมูลกลางมีวัตถุประสงค์การเก็บเพื่ออะไร และมีอายุในการเก็บฐานข้อมูลหรือไม่อย่างไร

ปัญหาและอุปสรรค คือ 1) ข้อมูลที่รวบรวมไว้อาจจะไม่ได้ครอบคลุมเด็กและเยาวชนทุกคน เพราะบางคนได้รับการปล่อยตัวระยะสั้นหรือย้ายบ้านก่อน และกรณีที่เด็กมีการย้ายบ้านจะส่งต่อข้อมูลทางเอกสารเท่านั้น 2) การจัดส่งเส้นผมในครั้งแรก ไม่มีความชำนาญ ดังนั้น ต้องปฏิบัติบ่อย ๆ ให้มีทักษะและชำนาญก็จะลดปัญหานี้ได้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อจัดทำมาตรการสำหรับการป้องกันการหวนกลับไปใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชน ที่อยู่ในการดูแลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และป้องกันการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยง

1. มาตรการสำหรับป้องกันการหวนกลับไปใช้ยาเสพติดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในภารกิจ คือ

1.1 การรณรงค์ป้องกันและสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดให้แก่เด็กและเยาวชน และผลกระทบทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม รวมทั้ง สังคมควรตระหนักว่าปัญหาเสพติดเป็นปัญหาในวงกว้างที่จะบ่อนทำลายและเป็นต้นเหตุของการเกิดอาชญากรรม ดังนั้น ถ้าอยากให้ปัญหายาเสพติดลดลงในระยะยาว ควรปลูกฝังความรู้ให้เด็กตั้งแต่ระดับปฐมวัย

1.2 มาตรการเพิ่ม/ลดสิทธิประโยชน์ เพื่อป้องกันมิให้กระทำความผิดซ้ำ กล่าวคือ หากผลการตรวจเสพติดในเส้นผม กลุ่มเป้าหมายกลุ่มแรก คือ เด็กและเยาวชนฝึกอบรมในศูนย์ฝึกฯ และรองลงมา คือ เด็กและเยาวชนที่ออกไปทำงาน/ศึกษาต่อ และกลุ่มเป้าหมายที่เห็นสมควรเข้ารับการตรวจ (พฤติกรรมเสี่ยง/น่าสงสัย) และความถี่การตรวจของการตรวจ เดือนละ 1 ครั้ง ๆ ละ 10-20 คน และหากตรวจสารเสพติดในเส้นผมแล้วไม่พบสารเสพติดและไม่ปรากฏความเสี่ยงอื่น อาจให้ประโยชน์บางประการ เช่น ผ่อนคลายเงื่อนไขลดจำนวนครั้งและความถี่ในการรายงานตัว กักกัน เป็นต้น และหากพบสารเสพติดจะลดชั้นความดีและปรับเปลี่ยนเงื่อนไขให้เข้มงวดขึ้นเพื่อป้องกันมิให้กระทำความผิดซ้ำ

2. มาตรการสำหรับการป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่เคยกระทำความผิดหรือได้รับการปล่อยตัวกลับคืนสู่สังคม

2.1 การตรวจสารเสพติดในเส้นผมจะเป็นเครื่องมือควบคุมการกระทำความผิดได้ เพราะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมาก แต่มีข้อจำกัด คือ ต้นทุนสูง และไม่สามารถตรวจสารเสพติดในเส้นผมกับผู้กระทำความผิดได้ทุกราย และการตรวจสารเสพติดในเส้นผมบางกลุ่มต้องพิจารณาว่า มีมาตรการและเงื่อนไขที่สามารถตรวจได้และคุ้มค่าการลงทุน รวมทั้ง ควรมีการสื่อสารสาธารณะและการรณรงค์เพื่อเป็นประโยชน์ในการสร้างความรู้ความเข้าใจกระบวนการตรวจสารเสพติดในเส้นผมให้แก่เด็กและ

เยาวชนว่า ถ้าเสฟสารเสฟติดชนิดใดก็ตาม ในระยะ 1-3 เดือน ก็สามารถตรวจพบสารเสฟติด แต่ก็มีจุดอ่อน บางคดีจะตัดผมสกินเฮด (skin head) หรือขอบข (โกนผม) เพื่อหลีกเลี่ยงการตรวจสอบสารเสฟติดในเส้นผม

2.2 มาตรการ/แนวทางการดำเนินงานแบบสร้างความร่วมมือและประสานงานกับสาธารณสุข ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องในการป้องกันหรือป้องปรามยาเสฟติด เช่น ศาลลงนามข้อตกลง MOU กับสาธารณสุข ที่จะส่งเด็กและเยาวชนที่ติดยาเสฟติดเข้ารักษาเป็นผู้ป่วย เมื่อรักษาและเลิกติดยาเสฟติด ก็จะประสานความร่วมมือและหารือกับชุมชน เพื่อป้องกันการหวนกลับไปติดยาเสฟติด

การป้องกันการกระทำความผิดซ้ำเกี่ยวกับการเสฟสารเสฟติดของเด็กและเยาวชนเป็นเรื่องค่อนข้างยาก แม้ว่าจะมีกระบวนการเตรียมตัวพร้อมก่อนปล่อยตัวก็ตาม เพราะเมื่อเด็กและเยาวชนปล่อยตัวออกไปทำงาน/ศึกษาต่อข้างนอก มีโอกาสพบเจอสถานะแวดล้อมเสี่ยง ดังนั้น จะต้องมีการทำงานแบบบูรณาการร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่ ผู้ปกครองและชุมชน เพื่อติดตามและเฝ้าระวังเด็กและเยาวชนด้วย ประกอบกับไม่มีคำสั่งศาลให้สามารถคุมประพฤติ ทำให้ไม่สามารถตั้งเงื่อนไขและไม่มีสิทธิ์ในการตรวจสอบสารเสฟติดในเส้นผม เพราะเป็นเรื่องของการละเมิดสิทธิ์ รวมทั้ง ยังไม่ได้สร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองในการป้องกันการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนหลังปล่อยตัว อย่างกรณีของเขต 1 ระยอง ศูนย์ฝึก ฯ ได้จัดประชุมหารือศาลเยาวชนจังหวัดระยองและคุมประพฤติ จังหวัดระยอง และส่งแถลงการณ์ถึงศาลกลาง และศาลกลางแจ้งว่า ไม่มีอำนาจในการสั่งการให้มีการตรวจสอบสารเสฟติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัว เนื่องจากการละเมิดสิทธิ์ของเด็ก จึงควรเป็นการยินยอมพร้อมใจของผู้ปกครองและเด็กและเยาวชน ดังนั้น ศูนย์ฝึก ฯ จึงได้ประชาสัมพันธ์ และการปัจฉิมนิเทศ ทั้งผู้ปกครอง เด็กและเยาวชนก่อนปล่อยตัว พบว่า ไม่มีเด็กหรือผู้ปกครองที่จะพร้อมสมัครใจการตรวจสอบสารเสฟติดในเส้นผมหลังจากที่ได้รับการปล่อยตัวไปแล้ว

“แม้ว่าปล่อยตัวไปแล้ว ในส่วนของติดตามหลังปล่อย ต้องให้ความรู้และตระหนักโทษของยาเสฟติดกับผู้ปกครองและชุมชน และขอความร่วมมือหน่วยงานภายนอก ผู้ปกครอง และชุมชนและเครือข่ายติดตามและเฝ้าระวังหลังปล่อยที่ขึ้นทะเบียนกับศูนย์ฝึก ฯ อาจจะมีการสุ่มตรวจเป็นระยะ”

กรณีของเขต 4 ขอนแก่น การตรวจสอบสารเสฟติดในเส้นผม เป็นเครื่องมือหนึ่งในการป้องปราม และมีการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัว จะดำเนินการร่วมกันระหว่างเด็กและเยาวชน ผู้ปกครอง ชุมชน และเครือข่าย คือ หลังจากที่ได้เด็กได้รับการปล่อยตัว จะมีกระบวนการและแนวทางการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน โดย 1) แจ้งสถานพินิจเขตถึงประวัติเด็กและเยาวชนอยู่ในกลุ่มเสี่ยงระดับใด 2) แจ้งคณะกรรมการสงเคราะห์ที่เป็นเครือข่ายหรือเป็นผู้นำชุมชน และผู้ปกครอง ให้เฝ้าระวังและติดตามดูแลเด็กและเยาวชน รวมทั้ง กรณีเด็กและเยาวชนทำงาน ประสานสถานประกอบการติดตามดูแลด้วย

“การตรวจสาเหตุดิตในเส้นผม เยาวชนมีความเกรงกลัว เพราะผลการตรวจ/ข้อมูลแม่นยำ ทำให้เด็กที่ศูนย์ฝึก ฯ ระวังตัวในการใช้ชีวิตข้างนอกมากขึ้น”

การตรวจพิสูจน์ควรให้มีการใช้เทคนิควิธีตรวจสอบสาเหตุดิตในเส้นผมมาในชั้นพนักงานสอบสวน กรณีที่เป็นคดีสำคัญที่สมมติฐานว่า น่าจะมีการเกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่สร้างความเสียหายต่อสังคม ชุมชน และผู้เสียหาย เพื่อพิสูจน์ว่าเด็ก/เยาวชน/คนทั่วไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือไม่ ซึ่งชั้นสอบสวนถือว่า การตรวจสอบสาเหตุดิตในเส้นผมมีความจำเป็นมาก เพราะสามารถพิสูจน์ได้ว่า บุคคลนั้นไปเกี่ยวข้องกับ ยาเสพติดหรือไม่ และใช้ผลการตรวจสอบสาเหตุดิตในเส้นผมระบุไปยังคนที่เสพยาเสพติดและกระทำความผิด

ประเด็นสำคัญ เรื่องกัญชาเสรี รัฐบาลควรมีมาตรการหรือกฎหมายที่ชัดเจนในการควบคุมกัญชา ใบกระท่อม พบว่า เด็กและเยาวชนมีการเสพยากัญชาและกระท่อม เพราะกัญชา/กระท่อมหาง่ายและ เลียนแบบคนใกล้ชิด ทำให้เด็กและเยาวชนมีพัฒนาการช้า ส่วนใบกระท่อม มีความเชื่อว่ากินดื่มใบ กระท่อมจะเป็นยาสูดแดดได้ จึงมีเด็กและเยาวชนนำมาทำเป็นน้ำกระท่อม ส่งผลทำลายสุขภาพในระยะ ยาว และบางกรณีมีการปรุงอาหารที่ปนเปื้อนกัญชาหรือกระท่อม ดังนั้น การเปิดเสรีกัญชา/กระท่อม ทำให้คนเข้าถึงกัญชา/กระท่อมง่าย แต่ไม่เข้าใจโทษของกัญชาและกระท่อม จึงควรรณรงค์ให้ใช้ ทางการแพทย์เท่านั้น

กรมคุมประพฤติมีแผนงานการแก้ไข ฟื้นฟู รองรับสำหรับกลุ่มผู้เสพยาและผู้ติดสารเสพติด มีโปรแกรม การแก้ไข ฟื้นฟูตามความเข้มข้นของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกัน และมีกระบวนการจำแนก คัดกรอง ประเมิน ความเสี่ยงว่า มีโอกาสที่จะกลับไปกระทำความผิดซ้ำหรือไม่อย่างไร เช่น ถ้าเป็นกลุ่มความเสี่ยงต่ำ โอกาส ที่จะกลับไปเสพยาซ้ำมีต่ำหรือปานกลาง จะจัดโปรแกรมกิจกรรมครึ่งวัน หนึ่งวัน หรือจัดกิจกรรมเข้าค่ายให้ คำปรึกษาเชิงจิตวิทยา และถ้าเป็นกลุ่มความเสี่ยงสูงที่จะกลับไปเสพยาซ้ำ จะจัดโปรแกรม 60 วัน ที่จะให้ เข้าไปอยู่ในศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ณ ขณะนี้มี 2 แห่ง คือ อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัด ปทุมธานี และจังหวัดปัตตานี และหลังจบโปรแกรมฟื้นฟู 60 วัน เด็กและเยาวชนผู้เสพยาเสพติดจะออก จากศูนย์ฯ กรมคุมประพฤติมีการติดตามต่อ ตามเงื่อนไขการคุมประพฤติ โดยหลักส่วนใหญ่ระยะ ประมาณ 1 ปี 2 ปี หรือ 3 ปี โดยรับรายงานตัว เยี่ยมบ้าน ส่งอาสาสมัครคุมประพฤติเยี่ยมบ้าน และ พนักงานคุมประพฤติได้ทำงานร่วมกับครอบครัว เพื่อร่วมมือกันติดตามดูแลเด็กและเยาวชนผู้กระทำความ ผิดของครอบครัวนั้นด้วย รวมถึงหาหรือหัวหน้าชุมชนที่เป็นกำนันผู้ใหญ่บ้านให้ร่วมกันติดตามดูแลเช่นกัน ความถี่การตรวจปัสสาวะของกรมคุมประพฤติ คือ ช่วงที่มีรายงานตัว 3 เดือนครั้ง หรือ 4 เดือนครั้ง หรือ 2 เดือนครั้ง หากตรวจพบสารเสพติด จะทำการตรวจซ้ำหลักจากตรวจพบนี้ภายใน 14 วัน (เป็นกรณีไป) และหากครบ 1 ปีไปแล้วมีการติดตามดูแลภายหลัง โดยส่งจดหมายและให้ตอบจดหมายกลับ หรือใช้ โทรศัพท์ติดตาม และให้อาสาสมัคร ฯ เยี่ยมบ้าน รวมทั้ง เมื่อพ้นการคุมประพฤติและติดตามประพฤติ แล้ว จะลบประวัติของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดด้านยาเสพติด เพื่อให้โอกาสในการประกอบอาชีพ คืบคนดีกลับสู่สังคม มีตัวอย่าง เด็กและเยาวชนที่สามารถสอบเข้าเป็นตำรวจและทหารได้

กรณีตัวอย่าง จังหวัดสตูล สมัยดำรงตำแหน่งที่นั่นได้ของงบประมาณพัฒนาจังหวัด เพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพและร่วมมือกับอาสาสมัครฯ ติดตามดูแล โดยจัดฝึกอบรมเน้นเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การเลี้ยงปลา เลี้ยงเป็ดต่าง ๆ และกิจกรรมมากมาย โดยเบื้องต้นสนับสนุนซื้อปลา ซื้อเป็ด ซื้ออาหารให้เลี้ยง และมีการฝึกอาชีพ หลักสูตรอบรมฝึกอาชีพระดับฝีมือ 30 ชั่วโมง พร้อมมอบใบประกาศนียบัตร โดยทำงานร่วมกับสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานในการฝึกอาชีพ และสามารถนำอาชีพไปทำงานต่อ เช่น ศูนย์ฟื้นฟู ตลาดหลุมแก้ว มีเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความดูแลและฝึกฝีมือเป็นช่างซ่อมแอร์ ช่างซ่อมรถ ช่างซ่อมต่าง ๆ และเด็กและเยาวชนได้ทำงานที่อุรยุณต์ทำให้มีรายได้ เพื่อสร้างความหวัง สร้างแรงจูงใจ สร้างแรงบันดาลใจให้กับเด็กและเยาวชนที่กำลังในการดำรงชีวิตได้ในสังคม รวมถึงการฝึกฝีมือการทำอาหาร สร้างชีพในระดับจังหวัด ระดับภาค และในระดับประเทศ

“บางคนมีพื้นฐานอาชีพ เมื่อเราส่งเสริมต่อ ด้วยความหลากหลายกิจกรรมและอาชีพ และพร้อมให้ความช่วยเหลือและกำลังใจพวกเขา เมื่อพวกเขาพร้อมจะเปลี่ยนตัวเอง เพื่อให้เขาได้รับโอกาสตรงนี้ กลับเป็นคนดีคืนสู่สังคม”

เด็กและเยาวชนมีจำนวนมากที่ยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติดและครอบครัวไม่พร้อมที่จะดูแล ทั้ง ๆ ที่ครอบครัวมีความสำคัญที่ทำให้เด็กและเยาวชนห่างไกลจากสารเสพติด ประกอบกับบางครอบครัวพ่อแม่ ใช้สารเสพติด ตั้งแต่ลูกอยู่ในครรภ์ ทำให้ลูกที่คลอดออกมาอาจจะมีสมาธิสั้น มีความรุนแรงและนำไปสู่การรับสารเสพติด ดังนั้น จึงควรมีมาตรการต่าง ๆ ในการกำกับดูแล และมีระเบียบและแนวทางการบูรณาการทางสังคมต่าง ๆ รวมถึงแนวทางของอภิปติเยาวชนกลางเป็นแนวทางปฏิบัติ โดยขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้พิพากษาพิจารณา มาตรการกำกับดูแลในแต่ละกรณี

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการตรวจสอบสารเสพติดจากเส้นผมแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ห้องปฏิบัติการตรวจสอบสารเสพติด กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมคุมประพฤติ และศาลยุติธรรม

4.1 จัดทำแหล่งการเรียนรู้ E – learning

การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้การตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม โดยการจัดทำ E – learning ผ่านระบบเว็บไซต์ของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ e-learning.cifs.go.th แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 หลักสูตร ได้แก่

1. หลักสูตรประชาชนทั่วไป เพื่อให้ประชาชนทั่วไป ตลอดจนนักเรียน นักศึกษา มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมมากขึ้น รวมถึงทราบประโยชน์ของการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม และตระหนักถึงปัญหาการใช้สารเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน

2. หลักสูตรเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม การเก็บตัวอย่างเส้นผม และนำการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมมาใช้ในการป้องปรามการใช้สารเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน ให้แก่ เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและ

เยาวชน เจ้าหน้าที่กรมคุมประพฤติ เจ้าหน้าที่ศาลยุติธรรม และเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ที่นำการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมไปใช้ประโยชน์ เช่น เจ้าหน้าที่ ปปส. พนักงานสอบสวน เป็นต้น

3. หลักสูตรเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการตรวจพิสูจน์สารเสพติด เพื่อถ่ายทอดขั้นตอนการเตรียมตัวอย่างและการตรวจวิเคราะห์สารเสพติดในเส้นผมทางห้องปฏิบัติการ ซึ่งเป็นการขยายนวัตกรรม การตรวจสอบสารเสพติดให้แก่หน่วยงานที่มีความพร้อม ซึ่งระบบ E – learning ที่ได้จัดทำขึ้นผู้เรียนสามารถเข้าเรียนได้ทุกที่ ทุกเวลาตามความสะดวกของผู้เรียน มีการประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อทดสอบความรู้ความสามารถของผู้เข้าเรียน โดยทำการเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนและหลังการเรียน พร้อมทั้งมีการออกใบประกาศนียบัตรให้แก่ผู้ที่เข้าเรียน และผ่านการทดสอบที่คณะผู้วิจัยได้ออกแบบไว้ ซึ่งระบบ E – learning ที่ได้จัดทำขึ้นผู้เรียนสามารถเข้าเรียนได้ทุกที่ ทุกเวลาตามความสะดวกของผู้เรียน มีการประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อทดสอบความรู้ ความสามารถของผู้เข้าเรียน โดยทำการเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนและหลังการเรียน พร้อมทั้งมีการออกใบประกาศนียบัตรให้แก่ผู้ที่เข้าเรียน และผ่านการทดสอบที่คณะผู้วิจัยได้ออกแบบไว้

4.2 การจัดทำแหล่งการเรียนรู้ ณ กลุ่มตรวจพิสูจน์ทางเคมี กองตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์

สถาบันนิติวิทยาศาสตร์มีการดำเนินการจัดทำแหล่งการเรียนรู้ด้านการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม ณ กลุ่มตรวจพิสูจน์เคมี กองตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อเผยแพร่ขยายผลความรู้ด้านการตรวจพิสูจน์ฯ ให้แก่ เครือข่ายห้องปฏิบัติการตรวจพิสูจน์สารเสพติด รวมถึงเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการตรวจพิสูจน์ฯ เพื่อศึกษาเรียนรู้และปฏิบัติจริง อาทิเช่น ขั้นตอนการตัดเส้นผม การจัดเก็บเส้นผม การส่งตัวอย่างเส้นผมเพื่อตรวจพิสูจน์ฯ รวมถึงขั้นตอนการตรวจพิสูจน์ฯ

4.3 หน่วยงานที่มีศักยภาพในการจัดตั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ ณ ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

ศูนย์ฝึกฯ เขต 1 ระยอง มีความพร้อมในการดำเนินการจัดตั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการตรวจพิสูจน์ฯ มากถึง 70% เนื่องจาก การดำเนินการภายในศูนย์การเรียนรู้มีระบบการบริหารจัดการภายใน ตามนโยบายของกรมพินิจ และบูรณาการงานจากทุกส่วน ร่วมกับสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ในการดำเนินงานด้านการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม เพื่อใช้เป็นต้นแบบของศูนย์ฝึกฯ ด้านการดำเนินการตรวจพิสูจน์ฯ ต่อไปในอนาคต

ทั้งนี้ การมีนโยบายแนวทางในการสนับสนุนและผลักดันการขยายผลนวัตกรรมการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม โดยการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการตรวจสอบสารเสพติดจากเส้นผม ได้แก่ ห้องปฏิบัติการตรวจสอบสารเสพติดแก่กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, กรมคุมประพฤติ และศาลยุติธรรม เพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงดังต่อไปนี้

1. แนวทางการขยายผลองค์ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม ให้แก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ควรมีแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้

1.1. เด็กและเยาวชนกว่า 40% มีปัญหาเรื่องของยาเสพติด ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอาชญากรรมพื้นฐาน ลัก วิ่ง ชิง ปล้น ทำร้ายร่างกาย ปัจจุบัน ยาเสพติดเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาเป็นชิงทรัพย์ และทำร้ายร่างกาย ซึ่งกรมพินิจฯ ได้จัดสรรงบประมาณและให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชน ดังนั้น แนวทางการขยายผลองค์ความรู้และความเข้าใจการตรวจสารเสพติดในเส้นผมของกรมพินิจฯ คือ โครงการ 1 สถานพินิจ 6 สถานศึกษา โดยโรงเรียนที่สนใจแจ้งความประสงค์มายังกรมพินิจฯ แล้ว กรมพินิจฯ จะจัดวิทยากร/เจ้าหน้าที่ให้ความรู้และจัดกิจกรรมเสริมเรื่องการป้องกันยาเสพติด ที่ผ่านมา สถานศึกษาและผู้เข้าร่วมกิจกรรมตอบรับการจัดกิจกรรมดีและได้ผลดีมาก เพราะวิทยากรของกรมพินิจฯ มีเทคนิค วิธีการในการอธิบายแก่เด็กและเยาวชน โดยมีการสอนเสริมประมาณ 3 ชั่วโมง และกิจกรรมเพิ่มเติมอื่น ๆ เด็กและเยาวชนสามารถเข้ามาเรียนรู้ทางตรง ซึ่งได้ประโยชน์ค่อนข้างมาก การให้ความรู้เรื่องยาเสพติดและสร้างความตระหนัก ตั้งแต่ ระดับปฐมวัย/ประถม 1 เพื่อสร้าง ปุณณิธิ และจิตสำนึก ให้เห็นถึงคุณถึงโทษ จะได้ผลและเป็นประโยชน์เชิงป้องกันมากกว่าระดับมัธยมต้น ซึ่งอาจทำเชิงป้องกันไม่ทันการณ์ เพราะมีบางคนเข้าไปสัมผัสเกี่ยวข้องกับยาเสพติดแล้ว

1.2. กรมคุมประพฤติมีหลักสูตรการฝึกอบรมของแต่ละอาชีพ และควรสนับสนุนการเรียนรู้โดย คลิวิดิโอ ระบบออนไลน์ง่าย ๆ และอาจจะใช้เทคนิคการตรวจสารเสพติดในเส้นผมที่เป็นสื่อกลางเชิงบวกกับเด็กและเยาวชนที่มีความสนใจ ยินยอมพร้อมใจ เพื่อพิสูจน์ว่าเด็กและเยาวชนนั้นไม่ได้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เป็นการต่อยอดการประกอบอาชีพ และพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเองกับครอบครัวและชุมชนให้มั่นใจในเด็กและเยาวชนนั้น

“การตรวจสารเสพติดในเส้นผมเป็นสื่อกลางเชิงบวก เพื่อพิสูจน์ว่าเขาไม่ได้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด นำไปสู่การต่อยอดการประกอบอาชีพ และพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเองให้ครอบครัวและสังคมมั่นใจ”

1.3. ควรเรียนรู้ประสบการณ์และแนวทางการทำงานของหน่วยงานอื่นด้วย และเก็บประเด็น/จุดเด่นวิธีการของแต่ละหน่วยงานมาปรับใช้ เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหน่วยงานเพื่อเข้าใจการทำงานอย่างเป็นระบบมากขึ้น

1.4. การขยายความรู้ผ่านนักจิตสังคมของคลินิกจิตสังคมในศาล 32 ศาล โดยจัดทำหนังสือถึงศาล เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้ความรู้ผ่านรูปแบบ ONSITE เพื่อให้บุคลากรได้ลงมือปฏิบัติ และทำความเข้าใจในการปฏิบัติงาน เพื่อการไม่ละเมิดสิทธิของบุคคล

1.5. สื่อสารให้ความรู้เครื่องมือฯ ให้ชัดเจน ได้แก่

1) กลุ่มเจ้าหน้าที่ เริ่มที่คู่มือฯ ที่มีและนำมาเป็นเครื่องมือของ 3 หน่วยงาน (ศูนย์ฝึกฯ สถานพินิจ และคุมประพฤติ) เรียนรู้ร่วมกัน และมีกรอบความรู้การตัดสิน/การตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมและความรู้ที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมให้เจ้าหน้าที่ในแต่ละปี เพราะเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบมีการปรับเปลี่ยนโยกย้าย และพัฒนาเจ้าหน้าที่ให้เป็นวิทยากรตัวคูณ (ส่งต่อและขยายความรู้)

และมีการจัดกลุ่มไลน์ เพื่อแลกเปลี่ยนและสื่อสารการปฏิบัติงาน กรณี ศูนย์ฝึกเขต 7 เจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายให้ความร่วมมือกับกลุ่มงานแก้ไขป้องกันและนักวิชาชีพระดับทุกคนช่วยเหลือการตัดและเก็บเส้นผม เพราะมีกลุ่มตัวอย่างจำนวนมาก ทำให้มีทักษะการจัดเก็บเส้นผมได้ดี และได้รับองค์ความรู้การตัดและเก็บเส้นผมจากการปฏิบัติจริง รวมถึงเข้าใจเทคนิคเกี่ยวกับการตรวจเส้นผมด้วย และกรณีบ้านกรุณา การตรวจสารเสพติดในเส้นผม มีการหมุนเวียนกันภายในกลุ่มพยาบาลและนักจิตวิทยาสังคมที่ 7-8 เรียนรู้ประสบการณ์การตัดเส้นผมกับผู้ที่มีประสบการณ์เดิม เพื่อส่งต่อการเรียนรู้การตัดเส้นผมระหว่างทีมภายใน

2) กลุ่มเด็กและเยาวชน ให้ความรู้และเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ อาจจะมีแหล่งเรียนรู้ที่เป็นแอนิเมชัน โดยมีการขยายผลองค์ความรู้เป็นรูปแบบจัดเวที on site/ on line วิทยทัศน์ หรือ E-Learning รวมถึงการแก้ไขกฎหมาย/กฎกระทรวงให้รองรับการตรวจสารเสพติดในเส้นผมด้วย

กรณีตัวอย่าง การจัดตั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ภาคตะวันออกของศูนย์เขต 1 ระยอง มีความพร้อมของทีมงานที่เข้มแข็งทุกระดับ ตั้งแต่ผู้บริหารถึงเจ้าหน้าที่ส่วนต่าง ๆ ดำเนินการร่วมกับสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ที่จัดประชุมโครงการเชิงปฏิบัติการในเรื่องของการตัดเส้นผม เพื่อตรวจหาสารเสพติดในเส้นผม และเรื่องการติดตามเด็กและเยาวชน ซึ่งได้ผลดีเด็กและเยาวชนมีระดับการตรวจพบสารเสพติดในเส้นผมน้อยลงมาก และเริ่มดำเนินการขยายผลเรื่องการตรวจพิสูจน์สารเสพติด และแนวทางของมาตรการการดำเนินงานในการพัฒนาระบบการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูกับงานพยาบาล และได้รับการสนับสนุนวิทยทัศน์ ข้อมูลแนวทางการขยายผลจากสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ และบูรณาการงานกับชุมชนที่เตรียมพร้อมการรองรับเด็กและเยาวชนที่ไม่มีบ้าน สามารถกลับไปอยู่สังคมได้ โดยมีสังคมจำลองให้นำไปสู่มาตรการของการพัฒนาระบบบำบัดที่เรียกว่า “การบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดโดยชุมชนเป็นฐาน (Community Based Treatment : CBTx)” เป็นการดูแล ผู้ติดยาเสพติดให้เกิดการบำบัดฟื้นฟูใกล้บ้านหรือภายในชุมชนอย่างต่อเนื่อง มีกระบวนการ ตั้งแต่การค้นหา คัดกรอง บำบัดฟื้นฟู การลดอันตรายจากยาเสพติด และการติดตามดูแลช่วยเหลือทางสังคม และเป็นการพัฒนาระบบของการบำบัดด้วยการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม เพื่อป้องกันและกีดติดตามเด็กและเยาวชน ณ ขณะนี้มีความพร้อมการดำเนินงาน 70% ซึ่งการดำเนินการภายในศูนย์การเรียนรู้มีระบบการบริหารจัดการภายในตามนโยบายของกรมพินิจ และบูรณาการงานจากทุกส่วน

3) กลุ่มชุมชน เนื่องจากเด็กและเยาวชนหลังจากที่ฝึกอบรมแล้ว เมื่อปล่อยตัวกลับไปอยู่ในชุมชน แล้ว ศูนย์ฝึกฯ จะไม่มีอำนาจในการควบคุมความประพฤติเด็กและเยาวชน ดังนั้น ศูนย์ฝึกฯ ควรมีการประสานความร่วมมือกับชุมชน ที่เรียนว่า “เครือข่ายผู้ติดตาม” เช่น อาสาสมัครสาธารณสุข, อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของประเทศไทย และอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ที่มีความรับผิดชอบเรื่องยาเสพติด เพื่อสนับสนุนการดูแลและติดตามเด็กและเยาวชนหลังการปล่อยตัว และเป็นการขยายผลองค์ความรู้ โดยเครือข่ายผู้ติดตามเป็นผู้กระจายข้อมูลความรู้การตรวจสารเสพติดในเส้นผม

2. ระบบบริหารจัดการ (ภายในหน่วยงาน และระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง) มีแนวทางในการดำเนินการ คือ

2.1. โครงการ 1 สถานพินิจ 6 สถานศึกษา ในแต่ละหน่วยจะมีหลักสูตรในการให้ความรู้เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด สิ่งที่กำลังและปัญหาที่พบ คือ ยังมีเด็กกลุ่มเสี่ยงที่หลุดออกไปจากระบบการศึกษา และเป็นกลุ่มเสี่ยงในชุมชน ซึ่งกลุ่มนี้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในฐานะผู้เสพอยู่ในชุมชน และอาจจะผู้ขายรายย่อย ต่อไปเป็นผู้ขายรายใหญ่ จึงอาจจะประสานแนวทางการดำเนินงานไปยังหน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ อปท. และหน่วยงานของรัฐในพื้นที่ที่มีหน้าที่ทางตรง เช่น อปท. รมรณรงค์ส่งเสริมในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และการป้องกันยาเสพติด และพิษภัยและโทษของยาเสพติด และชี้เบาะแส เป็นต้น แต่ที่ผ่านมา อปท.ยังไม่ค่อยมีความร่วมมือมากเท่าที่ควร อาจจะกลัวภัยที่เข้ามาถึงตัว โดยไม่รู้เทคนิควิธีการที่จะทำอย่างไร ทำให้ยังพบเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในชุมชนเข้าไปสู่กระบวนการยุติธรรม หรือได้รับการบำบัด จึงเห็นความสำคัญ เรื่องเทคนิควิธีการตรวจสอบยาเสพติดในเส้นผม หรือวิธีการอื่น ๆ ที่จะเป็เครื่องมือช่วยเหลือและสนับสนุนในการสร้างความรู้ความเข้าใจและระงับยับยั้งการใช้สารเสพติดในชุมชน ปัจจัยปัญหาที่พบเด็กและเยาวชนติดยาเสพติดในชุมชน และก่อเกิดปัญหาตนเองสู่ปัญหาชุมชน คือ 1) สุขภาพกายตนเองไม่ดี 2) ขาดแคลนการเงิน 3) สุขภาพจิตเด็กและเยาวชน ย่ำแย่ นำสู่ปัญหาในครอบครัว เช่น ไม่มีเงิน จะทำร้ายทุบตีคนในครอบครัว เป็นต้น และนำสู่ปัญหาในชุมชนอาจจะก่อความวุ่นวาย อีกปัจจัยปัญหาหนึ่ง คือ วิธีการคิดของสังคมไทยแยกส่วน คือ ต่างคนต่างทำ ต่างเข้าใจในมิติของตนเอง ไม่เห็นในมิติของกระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเป็นภาพรวม

2.2. วิเคราะห์จุดอ่อน/ปัญหา เช่น ยังขาดการส่งต่องาน เป็นต้น เนื่องจากมีการเปลี่ยนผู้บริหารทุกปี ความต่อเนื่องก็จะหยุด/ชะลอ ดังนั้น หากต้องการให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืน ควรเขียนแผนโครงการหรืองานเพื่อดำเนินการ และหรือจัดทำมาตรการหรือนโยบายต่าง ๆ ให้สามารถดำเนินงานได้ต่อเนื่องง่ายและสะดวกกับผู้ปฏิบัติ

2.3. สำนักงานอธิบดีผู้พิพากษา ภาค 1 ประสานกับคลินิกจิตสังคมในศาล เพื่อให้ นักจิตวิทยาเข้ารับความรู้และสามารถนำไปดำเนินการตรวจสอบยาเสพติดได้ในอีก 1 ช่องทาง และสามารถให้ความรู้แก่เยาวชน เพื่อลดความเสี่ยงการใช้สารเสพติด เมื่อได้รับคำปรึกษาจากคลินิกจิตสังคม และจะต้องประสานงานกับสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อนำเยาวชนเข้ารับการตรวจตามกระบวนการอย่างถูกต้องและไม่ละเมิดสิทธิของเยาวชน

3. การประสานงาน (ภายในหน่วยงาน และระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง) มีแนวทางในการดำเนินการ คือ

3.1. ให้มีคณะกรรมการเด็กและเยาวชนที่เป็นหน่วยงานนำความรู้ส่วนนี้เผยแพร่ และมีข้อมูลเพื่อสะท้อนการพัฒนาเทคนิคการตรวจสอบยาเสพติดในเส้นผม หรือจัดให้มีหน่วยงานกลางที่ประสานงาน และนำความรู้การทำงานมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3.2. ให้สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ประสานงานและจัดทำหนังสือราชการ เพื่อเข้ามาให้ความรู้และแนวทางปฏิบัติให้แก่บุคลากรนักจิตวิทยา เพื่อให้ตรงต่อกลุ่มเป้าหมายที่ตั้งใจจะสร้างความรู้ ปฏิบัติงานคลินิกสังคมที่ให้คำปรึกษาแก่เยาวชนในสำนักงานศาล

3.3. กรมพินิจ ฯ เป็นหน่วยงานกลางที่ต้องอาศัยความร่วมมือและประสานงานจากทุกฝ่าย ทั้งกรมควบคุมความประพฤติ ศาลเยาวชน สถาบันนิติเวช และความร่วมมือจากสังคม ชุมชน เพื่อพัฒนาการการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม และการป้องกันหรือป้องกันการปัญหาเสพติด และบทบาทหน้าที่สถานพินิจ ฯ ดำเนินงานหลายส่วน เช่น ป้องกันยาเสพติด, ป้องกันในการกระทำความผิดกลุ่มวัยรุ่น, การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนหรือการสร้างความรู้ความเข้าใจ เป็นต้น สถานพินิจยินดีพร้อมรับสื่อในทุกมิติ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์การสื่อสารเผยแพร่ทำความเข้าใจกับเด็กและเยาวชน และยังมีหน้าที่ประมวลสื่อให้เกิดประโยชน์ไปใช้ในการเรียนการสอน และส่งเสริมสร้างการรับรู้ให้กับกลุ่มเด็กและเยาวชนในโรงเรียน ซึ่งการให้ความรู้เรื่องยาเสพติดในโรงเรียนอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ จำเป็นที่ต้องเน้นสถานศึกษาที่มีกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัจจัยปัญหาเกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้ง่าย เพื่อลดปัญหาพิษภัยที่เกิดจากยาเสพติด เช่น วิทยาลัยเทคนิค เป็นต้น ถึงแม้จะเป็นการแก้ไขปัญหที่ปลายทางก็ตาม แต่เป็นการแก้ไขระยะสั้นที่เข้าถึงสถานศึกษาที่มีปัญหาเสพติดได้มากที่สุด ส่วนในระยะยาวต้องเน้นเด็กปฐมวัยตามที่กล่าว และเริ่มระดับประถม 1 ด้วยวิธีการนำเสนอข้อมูลแบบง่ายๆ ไม่ซับซ้อน เพื่อสื่อว่ายาเสพติดเป็นสิ่งไม่ดี ไม่ถูกต้อง ไม่พึงกระทำ และจะส่งผลไปยังครอบครัว สังคม และประเทศชาติอย่างไร

4. มีแนวทางติดตามเด็กและเยาวชนตามเงื่อนไข โดยมีความร่วมมือกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน แกนนำชุมชน และอาสาสมัครคุมประพฤติ เพื่อควบคุมและดูแลเด็กและเยาวชนไม่ให้กระทำผิดซ้ำ

5. แนวทางการประสานงานภายในหน่วยงานและระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) จัดประชุมสัมมนาผู้บริหาร ได้แก่ ปลัดกระทรวง อธิบดีศาล หัวหน้าศาล และ 2) จัดประชุมสัมมนาเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อประชาสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม และให้จัดทำสื่อที่เห็นประโยชน์ของการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมและแนวทางการแก้ไข บำบัดและฟื้นฟู และข้อกังวลว่า การตัดเส้นผมเป็นการละเมิดสิทธิได้หากไม่ได้รับการยินยอม และมีกฎหมายใดรองรับการดำเนินการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม

6. การพัฒนาวิธีการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม ปัจจุบันการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม มีข้อดี คือ สามารถตรวจได้ครอบคลุมสารเสพติดเกือบทุกประเภทแม้ว่าจะทิ้งระยะเวลานาน ข้อเสีย คือ มีต้นทุนสูงเมื่อเทียบการตรวจแบบอื่น และในกรณีที่เด็กและเยาวชนโกนผม หรือย้อมกัตสีผม เพื่อเลี่ยงการตรวจ ก็ไม่สามารถตรวจสอบสารเสพติดได้ หรือในกรณีที่เด็กหรือผู้ปกครองที่ไม่อยู่ภายใต้การดูแลควบคุมของกรมพินิจ ฯ แล้วและไม่ได้ลงนามในแบบยินยอม ก็ไม่สามารถตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมและเอาผิดทางกฎหมายได้ ตามที่กล่าววิธีการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล แต่จะอย่างไร ให้เด็กและเยาวชนมีความเข้มแข็ง เพื่อห่างไกลยาเสพติด ทั้งนี้ ควรมีการพัฒนากระบวนการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู เพื่อเสริมเติมทักษะชีวิต เพื่อไม่ให้เด็กและเยาวชนกลับไปใช้สารเสพติดอีก และควรมีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อรองรับการตรวจหาสารเสพติดในเส้นผมในกรณีต่าง ๆ

รวมถึงให้ทีมวิจัย / สถาบันจิตวิทยาศาสตร์จัดทำคู่มือแนวทางปฏิบัติสั้นๆ ที่เข้าถึงข้อมูล กระบวนการที่เข้าใจง่าย เช่น การทำเป็นสื่อทาง ONLINE อาทิ Clip Vedio หรือ E-Book และการจัดทำระบบ E-Learning เพื่อให้ประชาชนได้เข้าไปเรียนรู้เกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม

สถาบันนิติวิทยาศาสตร์

มาตรการป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชนกลับไปเสพยาเสพติด คือ

1. กลุ่มเด็กและเยาวชนอยู่ในศูนย์ฝึก ฯ และได้ กลับไปเยี่ยมบ้าน ถือว่าอยู่ในการดูแลของกรมพินิจฯ มีเงื่อนไขการตรวจสารเสพติดในเส้นผมและควบคุมดูแลตามเงื่อนไขและกระบวนการของกรมพินิจฯ โดยช่วงเวลากลับบ้านเด็กและเยาวชนจะมารายงานตัวทุกที่สัปดาห์ เช่น 1 เดือนออกไป 7 วันแล้วกลับเข้ามาเดือนหน้า ถ้าประพฤติดีก็ได้ออกไป/กลับบ้าน ซึ่งในช่วงที่ออกไปอยู่บ้าน อาจจะพบสิ่งแวดล้อมเดิม ๆ ที่มีความเสี่ยง และผู้ปกครองไม่ได้เฝ้าระวัง หรือเตือนสติ เด็กและเยาวชนอาจวนกลับไปเสพยาเสพติดได้ ดังนั้น การตรวจสารเสพติดในเส้นผม เป็นเครื่องมือที่เด็กและเยาวชนเกรงกลัวว่า หากผลเสพยาเสพติดจะสามารถตรวจพบสารเสพติดได้ และมีระยะตรวจพบการใช้สารเสพติด 2-3 เดือน ซึ่งไม่เหมือนกับการตรวจปัสสาวะ หากเด็กและเยาวชนเสพยาเสพติด จะมีเทคนิคแอบนำปัสสาวะคนอื่นให้ตรวจ หรือหยุดเสพยาเสพติด 2-3 วัน แล้วก็ดื่มน้ำเยอะ ๆ ก่อนกลับเข้าสู่ศูนย์ ฯ การตรวจด้วยปัสสาวะจะตรวจไม่พบสารเสพติด ดังนั้น จึงควรมีมาตรการป้องกันการการวนกลับไปเสพยาเสพติด โดยสร้างการรับรู้ด้วย เช่น หากพบสารเสพติดเมื่อกลับไปเยี่ยมบ้าน จะลดชั้นความประพฤติ และไม่ได้รับสิทธิ์การเยี่ยมบ้าน และขาดอิสระภาพเยี่ยมบ้าน เป็นต้น

2. กลุ่มเด็กและเยาวชนที่พ้นความรับผิดชอบของกรมพินิจฯ มีการติดตามและต้องรายงานตัวจนครบ 5 ปี จะกลับไปอยู่กับครอบครัว ครอบครัวจะเป็นผู้เตือนสติและเฝ้าระวังไม่ให้กระทำความผิดซ้ำ มิเช่นนั้นจะถูกจับและกลับเข้ามาศูนย์ฝึก ฯ อีก และมีมาตรการหลังปล่อยตัวของกรมพินิจฯ ในการที่จะเป็นการป้องกัน หรือว่าตรวจสารเสพติดในเส้นผมในเด็กและเยาวชนที่พ้นโทษ ต้องขอความร่วมมือผู้ปกครองที่มีความประสงค์จะนำเส้นผมของลูกหลานมาตรวจ เพื่อที่จะไม่ให้ไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอีก และต้องมั่นใจว่าเส้นผมเป็นของลูกหลานจริง และผลการตรวจสารเสพติดในเส้นผมจะสร้างการรับรู้และความมั่นใจให้ครอบครัวและสถานประกอบการ ทั้งนี้ พฤติกรรมความเสี่ยงที่จะต้องติดยาเสพติด การอยู่บ้านพ่อแม่บังคับลูกตรวจไม่ได้ แต่สถานประกอบการสามารถบังคับตรวจได้ เพราะเด็กและเยาวชนรับค่าตอบแทนการทำงาน จึงต้องมีเงื่อนไขของสถานประกอบการ ซึ่งการตรวจสารเสพติดในเส้นผมเป็นหนึ่งในเงื่อนไข

การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในเรื่องการตรวจสารเสพติดในเส้นผม จะขยายองค์ความรู้แบบ E-learning และมีแนวทางนำชุดความรู้ไปสร้างความเข้าใจให้กับผู้เกี่ยวข้อง/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้น ต้องพิจารณาบุคคล 2 ลักษณะ คือ 1) บุคคลที่สนใจเรียนรู้ คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และมีกลุ่มเป้าหมาย และ 2) บุคคลที่ไม่สนใจเรียนรู้ เช่น ผู้ปกครอง สถานประกอบการ เป็นต้น กระตุ้นให้สนใจกลุ่มนี้เข้าร่วมโครงการ/อบรม และอาจจะขยายความรู้ไปยังผู้ประกอบการอื่น ๆ ที่จะรับเด็กเข้าทำงาน โดยให้เห็นโมเดล

เด็กที่ตั้งใจ ไม่กลับไปติดยา และให้ผู้ประกอบการที่สนใจเข้าอบรมนิติวิทยาศาสตร์ ส่วนผู้ปกครอง เน้นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูง เช่น คลองเตย ชุมชนแออัด และชวนเข้าโครงการและอบรมและให้กำลังใจ ส่วนหน่วยงานภาครัฐมีแนวทางและมาตรการการทำงานที่จะขยายองค์ความรู้ร่วมกัน เพียงแต่ว่า หน่วยงานมีมาตรฐานเฝ้าระวังไม่ให้ติดยาเสพติด ที่ไม่ใช่เป็นการลงโทษ

แนวทางการพัฒนาในการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมในอนาคตจะมีการพัฒนาวิธีการในการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม ให้เป็นพยานทางศาลได้มากขึ้น ในแง่ของการเฝ้าระวังเรื่องสารเสพติดอื่น ๆ ด้วย และมีความถูกต้อง แม่นยำ และรวดเร็ว แต่ความรวดเร็ว มีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ ปริมาณเครื่องตรวจฯ บุคลากร/ทรัพยากรน้อย ดังนั้น อาจจะมีองค์การเอกชน/กระทรวงยุติธรรมที่จะรับไปดำเนินการ และพัฒนาบุคลากรให้ใช้เทคนิคการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม และที่สำคัญ ควรคำนึงถึงผลกระทบและความสูญเสีย ว่า เด็กและเยาวชน 1 คนเมื่อติดยาเสพติด เกิดความสูญเสียอะไรบ้างเป็นจำนวนเท่าไร เช่น สูญเสียคุณค่ามนุษย์ 1 คนเท่าไร สูญเสียค่าใช้จ่ายเท่าไรที่ทำให้เด็กและเยาวชนไม่กลับไปติดยา เป็นต้น ซึ่งงบประมาณควรจะมีหน่วยงานเฉพาะรับงบประมาณเฉพาะ แล้วจัดแบ่งแยกโซนการดำเนินงาน และอาจจะเป็นงบประมาณบูรณาการที่สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กรมคุมประพฤติ ศาลเยาวชนและครอบครัว กรมพินิจฯ ร่วมเป็นเจ้าภาพ โดยหัวใจหลัก คือ งานตรวจพิสูจน์ และการบูรณาการงานติดตามและเฝ้าระวัง

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรมีการเสนอของบประมาณในภาพรวมของการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม ให้ครอบคลุม เพื่อตรวจให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งประเทศ

1.2 ควรมีการประสานและหารือร่วมกัน เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือสำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินการให้มีกฎหมายให้อำนาจศาลกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ กับกลุ่มเด็กที่ได้รับการปล่อยตัวจากศูนย์ ฝึกฯ, กลุ่มเด็กและเยาวชนที่ยังไม่เข้ากระบวนการของศาล, กลุ่มเด็กและเยาวชนเข้าสู่กระบวนการศาล ที่หลังจากเสร็จสิ้นทำแผน และกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ยกฟ้องและได้รับการปล่อยตัว ให้สามารถตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม และการติดตามเฝ้าระวังการใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชน

1.3 ควรมีกฎหมาย และระเบียบข้อบังคับการตรวจหาสารเสพติดในเส้นผมให้ครอบคลุมมากขึ้น เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมคุมประพฤติ เป็นต้น สามารถปฏิบัติงานได้ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถออกประกาศและระเบียบให้เจ้าหน้าที่นำไปปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 ควรมีนโยบายด้านการสำรวจข้อมูลเด็กและเยาวชนที่ได้รับการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม โดยบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ปัญหาและเหตุปัจจัยที่เด็กและเยาวชน ไม่กลับมาเสพยาเสพติดซ้ำ และกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดซ้ำอีก

1.5 ควรมีหน่วยงานที่เป็นตัวกลางในการควบคุมอบรมเยาวชนทั่วประเทศ หรือมีหน่วยงานที่ตั้งอยู่ในสำนักงานศาล เป็นรูปแบบจอมอนิเตอร์แสดงพวกลักษณะต่าง ๆ ที่สามารถเปิดเผยได้

2) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 เผยแพร่ความรู้นวัตกรรมการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมสู่หน่วยงานต่าง ๆ และสาธารณะในวงกว้าง และขยายผลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมในเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงทุกรายทั่วทั้งประเทศ โดยมีการอบรมที่มีข้อตกลง MOU ระหว่างกระทรวงยุติธรรมและศาลยุติธรรมเพื่อป้องกันการใช้ยาเสพติดและลดนักเสพติดหน้าใหม่ และเพื่อให้เข้าใจถึงนวัตกรรม “การตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม” มีประโยชน์อย่างไร พร้อมจัดทำคู่มือแนวทางปฏิบัติสั้น ๆ ที่เข้าถึงข้อมูลและเข้าใจง่าย เช่น คลิปวิดีโอ หรือ E-Book

2.2 มีการวิเคราะห์แปลผลการตรวจสอบสารเสพติดว่า มีปริมาณการเสพติดมากหรือน้อย เพื่อให้ได้รับการบำบัดรักษาตามเหมาะสมและสอดคล้องกับปริมาณการเสพติด และผู้ปกครองจะได้ปฏิบัติดูแลต่อเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

2.3 อนาคตควรมีหลักสูตร สำหรับการฝึกอบรมขั้นสูง การตัดเส้นผมเพื่อส่งตรวจพิสูจน์ พร้อมทั้งได้รับประกาศนียบัตรชั้นสูงจากสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ต่อไป

2.4 เห็นควรจัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศโดยใช้นิติวิทยาศาสตร์ ในการป้องกันปราบปรามการเสพติด : การตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม รวมทั้งให้มีการเผยแพร่เทคโนโลยี เพื่อให้หน่วยอื่นสามารถตรวจได้ด้วย

3) ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการประชาสัมพันธ์แบบสร้างความร่วมมือ เพื่อขยายผลและให้เข้าใจว่าการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมเป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์อย่างไร และหากตรวจพบสารเสพติดในเด็กและเยาวชนควรนำผลตรวจเพื่อการแก้ไข บำบัด ป้องกัน และพัฒนางานและวางแผนการทำงานร่วมกันกับเจ้าหน้าที่ชุมชน และเด็กและเยาวชนอื่นที่อยู่โดยรอบตลอดจนการพบเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำ ควรให้โอกาสเด็กและเยาวชนได้กลับตัวเป็นคนดี

3.2 กำหนดให้ตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมในกลุ่มผู้เข้ารับบริการคลินิกจิตสังคมในศาลที่มีความยินยอมในการรับการตรวจตามกระบวนการ โดยสามารถกำหนดกลุ่มเป้าหมายได้จากสถิติที่มี เพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของทีมวิจัย อาทิ

- กลุ่มผู้เสพติด ที่ขับรถต่าง ๆ หรือกลุ่มเสี่ยงที่สนใจ
- กลุ่มที่กระทำความผิดซ้ำ ๆ และมีปัญหาทางด้านจิตเวช (โดยมีแบบประเมิน)
- กลุ่มที่ใช้สารเสพติดและแอลกอฮอล์ ที่ใช้ความรุนแรงในครอบครัว
- กลุ่มผู้เสี่ยงที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่มีการใช้สารเสพติด และใช้ยาเสพติดมาเป็นระยะเวลานานจนส่งผลทางสติปัญญา

3.3 กลุ่มเด็กและเยาวชนหลังปล่อยให้ได้รับการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม เพื่อติดตามผลการดำเนินงานว่า เด็กและเยาวชนได้รับการบำบัดฟื้นฟูแล้วและไม่กลับไปยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติดหรือไม่ โดยศูนย์ฝึกฯ จะทำงานร่วมกับหน่วยงาน/ผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ ได้แก่ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ศาลเยาวชนฯ

ชุมชน และผู้ปกครอง เพื่อเตรียมความพร้อมที่จะใช้เทคนิคการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมในการติดตามเด็ก และเยาวชนกลุ่มนี้

3.4 กลุ่มเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา ให้สำรวจว่าแต่ละโรงเรียนจะมีวิธีการจัดการเรื่อง ยาเสพติดในสถานศึกษาอย่างไร จะต้องประสาน/ติดต่อกระทรวงศึกษาอย่างไร และสร้างความร่วมมือกับ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ปปส.) กระทรวงยุติธรรมอย่างไร เพื่อให้มีแนวทางการดำเนินงานการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมในกลุ่มนี้ได้ และควรสร้างแรงจูงใจ โดยการให้รางวัลเด็ก และเยาวชนที่เข้าการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมและไม่พบสารเสพติด และหากเด็กและเยาวชนที่เสี่ยงไม่ ตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมให้สังเกตว่าอาจจะเป็นกลุ่มเสี่ยง

บทที่ 7

ความสำเร็จและความคุ้มค่า

ความสำเร็จและความคุ้มค่าที่ได้รับจากการทำการวิจัยเรื่อง “การขยายผลนวัตกรรมการตรวจสารเสพติดในเส้นผมเพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน” ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ความสำเร็จ

1) เพื่อตรวจการใช้สารเสพติดของเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงโดยใช้เทคนิคตรวจสารเสพติดในเส้นผม

1.1 การตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมในเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยง

คณะผู้วิจัยดำเนินการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมในกลุ่มตัวอย่างเส้นผม รวมทั้งสิ้น 157 ครั้ง ซึ่งศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนได้ส่งเส้นผมมายังห้องปฏิบัติการกลุ่มตรวจพิสูจน์ทางเคมี สถาบันนิติวิทยาศาสตร์แล้วจำนวน 157 ครั้ง และดำเนินการตรวจพิสูจน์แล้วเสร็จ จำนวน 157 ครั้ง ตรวจพบสารเสพติดทั้งหมด 12 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 7.6 ของการตรวจพบ โดยสารเสพติดที่พบและข้อมูลตัวอย่างเส้นผมของเด็กและเยาวชนที่ได้รับจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน และข้อมูลผลการตรวจหาสารเสพติดในเส้นผมที่ได้จากห้องปฏิบัติการนำไปสู่การวิเคราะห์ผลการตรวจสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชนต่อไป

1.2 การจัดทำ (ร่าง) บันทึกความร่วมมือ (MOU) ระหว่างสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ และสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษภาค 1

สำนักงานอธิบดีผู้พิพากษภาค 1 มีนโยบายในการพัฒนาคลินิกให้คำปรึกษาด้านจิตสังคมในระบบศาล ให้เป็นมาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล และส่งเสริมให้มีการใช้มาตรการเบี่ยงเบนผู้กระทำความผิดอาญาไม่ร้ายแรงไปสู่การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่เหมาะสมกับสภาพความผิด และตัวผู้กระทำความผิดเพื่อส่งเสริมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพและแก้ไขปัญหาสังคมได้อย่างยั่งยืน โดยดำเนินการนำร่องกับคลินิกให้คำปรึกษาด้านจิตสังคมคดียาเสพติดในระบบศาลที่มีความเสี่ยงภายใต้การดูแลของศาล ในกลุ่มผู้ที่ได้รับโทษเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวที่มีความเสี่ยง เพื่อติดตามผล และสาเหตุของความรุนแรงที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป โดยการนำร่องดังกล่าวดำเนินการติดตามเยาวชนผู้ที่ได้รับการปล่อยตัวกลับไปยังสังคมและเข้ามารายงานตัวเพื่อรับคำปรึกษาตามกระบวนการของศาล นำไปสู่การลงนามบันทึกความร่วมมือ (MOU) ว่าด้วยการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์เพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำความผิดต่อไปในอนาคต

1.3 การจัดทำ (ร่าง) ประกาศกระทรวงยุติธรรม เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการตรวจหรือทดสอบว่าผู้รับการตรวจหรือทดสอบมียาเสพติดอยู่ในร่างกายหรือไม่ พ.ศ. ๒๕๖๐

กรมคุมประพฤติมีการดำเนินการหาหรือเพิ่มเติมเรื่องการตรวจหรือทดสอบหาสารเสพติดในเส้นผมไปใช้กับกลุ่มที่ต้องการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเองด้วยความสมัครใจ โดยการดำเนินการดังกล่าวอยู่ระหว่างการนำร่องเพื่อนำไปปฏิบัติจริง หลังจากนั้นต้องมีการประเมินผลการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งปรับ

แก้ไขแนวทางการดำเนินงานจนเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด เป็นต้นแบบในการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม และนำไปสู่การเพิ่มเติมการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมในประกาศกระทรวงยุติธรรม เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการตรวจหรือทดสอบว่าผู้รับการตรวจหรือทดสอบมียาเสพติดอยู่ในร่างกายหรือไม่ พ.ศ. 2560 ในอนาคตต่อไป

2) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลผลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความรับผิดชอบของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์

สถาบันนิติวิทยาศาสตร์และกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนมีการบูรณาการเทคนิคการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมร่วมกัน โดยดำเนินการนำร่องการตรวจพิสูจน์ฯ ในเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน จำนวน 3 แห่ง ต่อเนื่องมาถึงปี พ.ศ. 2561 สถาบันนิติวิทยาศาสตร์และกรมพินิจฯ ร่วมมือกันพัฒนาเทคนิคการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมไปยังศูนย์ฝึกและอบรมฯ จำนวน 17 แห่งทั่วประเทศ ผลสัมฤทธิ์จากการนำการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมมาใช้ในการเฝ้าระวังการใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชน ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 เป็นต้นมา เด็กและเยาวชนมีการใช้ยาเสพติดในภาพรวมลดลงอย่างเป็นรูปธรรม จนถึงปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ร้อยละของการตรวจพบสารเสพติดเหลือเพียง 1.4% โดยพบว่าเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกฯ หลายแห่งมีแนวโน้มการไม่พบการใช้ยาเสพติดลดลงจนตรวจไม่พบ (Zero detected) ซึ่งพบว่าการดำเนินการตรวจพิสูจน์ฯ ดังกล่าว ยังไม่มีการดำเนินการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินการตรวจพิสูจน์ฯ เพื่อใช้เป็นข้อมูลร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากการรวบรวมข้อมูลคณะผู้วิจัยดำเนินการจัดทำฟอร์มการเก็บข้อมูลการตรวจสอบสารเสพติดจากเส้นผมซึ่งอยู่ในรูปแบบของ Microsoft excel เพื่อสามารถสืบค้นข้อมูล การตรวจซ้ำของเด็กและเยาวชนแต่ละคน รวมถึงสามารถวิเคราะห์ข้อมูลผลการตรวจสอบสารเสพติดจากเส้นผมของเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างได้ ซึ่งแบบฟอร์มการเก็บข้อมูลการตรวจสอบสารเสพติดจากเส้นผمدังกล่าวยังไม่เคยเกิดขึ้นในประเทศไทยมาก่อน จากการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในความดูแลของศูนย์ฝึกและอบรมฯ 14 แห่ง จำนวนทั้งหมด 157 ราย ทั้งนี้ แบบฟอร์มการเก็บข้อมูลผลการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมเป็นต้นแบบในการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งในด้านผลการตรวจและการป้องปรามการเสพติดซ้ำร่วมกันระหว่างสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ และกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไปในอนาคต อย่างไรก็ตามการดำเนินการดังกล่าวเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินการวิเคราะห์ผลการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม ในอนาคตเมื่อมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มมากขึ้นจะพบแนวโน้มในการเสพยาเสพติดเพิ่มมากยิ่งขึ้น รวมไปถึงการดำเนินการผลักดันด้านนโยบายต่อไป เพื่อเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรมต่อไปในอนาคต

3) เพื่อจัดทำมาตรการสำหรับการป้องกันการหวนกลับไปใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในการดูแลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศาลยุติธรรม

3.1 มาตรการสำหรับป้องกันการหวนกลับไปใช้ยาเสพติดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในภารกิจ ดังนี้

1) การรณรงค์ป้องกันและสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดให้แก่เด็กและเยาวชนตั้งแต่ระดับปฐมวัย ให้ตระหนักถึงปัญหาเสพติดอันเป็นปัญหาในวงกว้างและเป็นต้นเหตุของการเกิดอาชญากรรม และส่งผลกระทบต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

2) มาตรการเพิ่ม/ลดสิทธิประโยชน์ กล่าวคือ หากผลการตรวจเสพติดในเส้นผมกลุ่มเป้าหมายกลุ่มแรก คือ เด็กและเยาวชนฝึกอบรมในศูนย์ฝึกฯ และรองลงมา คือ เด็กและเยาวชนที่ออกไปทำงาน/ศึกษาต่อ และกลุ่มเป้าหมายที่เห็นสมควรเข้ารับการตรวจ (พฤติกรรมเสี่ยง/น่าสงสัย) และความถี่การตรวจของการตรวจ เดือนละ 1 ครั้ง ๆ ละ 10 - 20 คน และหากตรวจสารเสพติดในเส้นผมแล้วไม่พบสารเสพติดและไม่ปรากฏความเสี่ยงอื่น อาจให้ประโยชน์บางประการ เช่น ผ่อนคลายเงื่อนไขลดจำนวนครั้งและความถี่ในการรายงานตัว กักกัน เป็นต้น และหากพบสารเสพติด จะลดชั้นความดีและปรับเปลี่ยนเงื่อนไขให้เข้มงวดขึ้นเพื่อป้องกันมิให้กระทำผิดซ้ำ

3.2 มาตรการสำหรับการป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่เคยกระทำความผิดหรือได้รับการปล่อยตัวกลับคืนสู่สังคม ดังนี้

1) การตรวจสารเสพติดในเส้นผมจะเป็นเครื่องมือควบคุมพฤติกรรมการใช้ยาเสพติด เพราะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมาก แต่มีข้อจำกัด คือ ต้นทุนสูง และไม่สามารถตรวจสารเสพติดในเส้นผมกับผู้กระทำความผิดได้ทุกราย และการตรวจสารเสพติดในเส้นผมบางกลุ่มต้องพิจารณาว่ามีมาตรการและเงื่อนไขที่สามารถตรวจได้และคุ้มค่าการลงทุน รวมทั้งควรมีการสื่อสารสาธารณะและการรณรงค์ เพื่อเป็นประโยชน์ในการสร้างความรู้ความเข้าใจกระบวนการตรวจสารเสพติดในเส้นผมให้แก่เด็กและเยาวชนว่า ถ้าเสพยาเสพติดชนิดใดก็ตาม ในระยะ 1-3 เดือน ก็สามารถตรวจพบสารเสพติด แต่ก็มีจุดอ่อน บางคดีจะตัดผมสกินเฮด (skin head) หรือขอบขี้ (โกนผม) เพื่อหลีกเลี่ยงการตรวจสารเสพติดในเส้นผม

2) มาตรการ/แนวทางการดำเนินงานแบบสร้างความร่วมมือและประสานงานกับสาธารณสุข ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องในการป้องกันหรือป้องปรามยาเสพติด เช่น ศาลลงนามข้อตกลง MOU กับสาธารณสุขที่จะส่งเด็กและเยาวชนที่ติดยาเสพติดเข้ารักษาเป็นผู้ป่วย เมื่อรักษาและเลิกติดยาเสพติดก็จะประสานความร่วมมือและหารือกับชุมชน เพื่อป้องกันการหวนกลับไปติดยาเสพติด

4) เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการตรวจสอบสารเสพติดจากเส้นผมแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ห้องปฏิบัติการตรวจสอบสารเสพติด กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมคุมประพฤติ และ ศาลเยาวชนและครอบครัว

คณะผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการตรวจสอบสารเสพติดจากเส้นผม ดังนี้

4.1 การจัดทำแหล่งการเรียนรู้ E – learning

การจัดทำแหล่งการเรียนรู้ E – learning ด้านการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม ผ่านระบบเว็บไซต์ของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ e-learning.cifs.go.th ซึ่งแหล่งการเรียนรู้ดังกล่าวยังไม่เคยเกิดขึ้นในประเทศไทยมาก่อน โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1) ประชาชนทั่วไป เพื่อให้ประชาชนทั่วไปมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมมากขึ้น รวมถึงทราบประโยชน์ของการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม และตระหนักถึงปัญหาการใช้สารเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน

2) เจ้าหน้าที่ภาครัฐ เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม และนำการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมใช้ในการป้องปรามการใช้สารเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน ให้แก่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3) เจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการตรวจพิสูจน์สารเสพติด เพื่อถ่ายทอดขั้นตอนการเตรียมตัวอย่างและการตรวจวิเคราะห์สารเสพติดในเส้นผมทางห้องปฏิบัติการ ซึ่งเป็นการขยายนวัตกรรม การตรวจสอบสารเสพติดให้แก่หน่วยงานที่มีความพร้อม

4.2 การจัดทำแหล่งการเรียนรู้ ณ กลุ่มตรวจพิสูจน์ทางเคมี กองตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์

สถาบันนิติวิทยาศาสตร์มีการดำเนินการจัดทำแหล่งการเรียนรู้ด้านการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม ณ กลุ่มตรวจพิสูจน์เคมี กองตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อเผยแพร่ขยายผลความรู้ด้านการตรวจพิสูจน์ฯ ให้แก่ เครือข่ายห้องปฏิบัติการตรวจพิสูจน์สารเสพติด รวมถึงเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการตรวจพิสูจน์ฯ เพื่อศึกษาเรียนรู้และปฏิบัติจริง อาทิเช่น ขั้นตอนการตัดเส้นผม การจัดเก็บเส้นผม การส่งตัวอย่างเส้นผมเพื่อตรวจพิสูจน์ฯ รวมถึงขั้นตอนการตรวจพิสูจน์ฯ

4.3 หน่วยงานที่มีศักยภาพในการจัดตั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ ณ ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

ศูนย์ฝึกฯ เขต 1 ระยอง มีความพร้อมในการดำเนินการจัดตั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการตรวจพิสูจน์ฯ มากถึง 70% เนื่องจาก การดำเนินการภายในศูนย์การเรียนรู้มีระบบการบริหารจัดการ ภายใน ตามนโยบายของกรมพินิจ และบูรณาการงานจากทุกส่วน ร่วมกับสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ในการดำเนินงานด้านการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม เพื่อใช้เป็นต้นแบบของศูนย์ฝึกฯ ด้านการดำเนินการตรวจพิสูจน์ฯ ต่อไปในอนาคต

นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยดำเนินการขยายผลนวัตกรรมการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมไปยัง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศาลยุติธรรม โดยมีการให้ความรู้

ความเข้าใจถึงประโยชน์ของการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม ข้อดี ข้อเสีย รวมถึงได้ถ่ายทอดวิธีการตัดและเก็บเส้นผม ซึ่งเป็นการช่วยป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน กลุ่มเสี่ยงของศูนย์ฝึกกรรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน รวมถึงเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความดูแลของศาลยุติธรรม โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาเครือข่ายการติดตามเด็กและเยาวชนในการป้องกันการกลับไปเสพสารเสพติดซ้ำเพื่อพัฒนาเครือข่ายในการเฝ้าระวังการป้องกันการกลับไปเสพสารเสพติดซ้ำ โดยการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชนในวันที่ 2 กันยายน 2565 เวลา 09.00-16.00 น. ณ ห้องประชุม ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 1 จังหวัดระยอง การดำเนินการดังกล่าวจักนำไปสู่การขับเคลื่อนมาตรการสำหรับการป้องปรามการหวนกลับไปใช้ยาเสพติด และมาตรการสำหรับการป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดสำหรับเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความดูแลระหว่าง 4 หน่วยงาน ดังภาพที่ 26

ภาพที่ 26 ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาเครือข่ายการติดตามเด็กและเยาวชนในการป้องกันการกลับไปเสพสารเสพติดซ้ำเพื่อพัฒนาเครือข่ายในการเฝ้าระวังการป้องกันการกลับไปเสพสารเสพติดซ้ำ

การประชุมหารือการดำเนินการต่อเนื่องจากบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ ว่าด้วยการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์เพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ในวันอังคารที่ 15 พฤศจิกายน 2565 เวลา 09.30 – 12.00 น. ณ ห้องประชุมเวชชาชีวะ (ห้องประชุม 1) สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ และแบบออนไลน์ผ่านโปรแกรม Cisco Webex Meetings ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมหารือแนวทางการป้องกันแก้ไข และติดตามผลในกลุ่มเด็กและเยาวชนหลังปล่อยตัว ด้วยวิธีการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม ดังภาพที่ 27

ภาพที่ 27 การประชุมหรือการดำเนินการต่อเนื่องจากบันทึกข้อตกลงความร่วมมือว่าด้วยการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์เพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน

การบรรยายเชิงปฏิบัติการ ในหัวข้อ “การตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมเพื่อป้องกันการเสพติดซ้ำของเด็กและเยาวชน ในวันอังคาร ที่ 7 มีนาคม 2566 เวลา 09.00 – 12.00 น. ณ ห้องประชุมชั้น 4 ศาลแขวงพระนครเหนือ โดยเป็นการบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม ประโยชน์ของเทคนิคดังกล่าว รวมถึงสาธิตวิธีการตัด และเก็บเส้นผมเพื่อการส่งตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม ให้แก่ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือหัวหน้าส่วนงาน ที่ดูแลคลินิก ให้คำปรึกษาด้านจิตสังคม รวมถึงผู้พิพากษาหรือข้าราชการศาลยุติธรรมที่สนใจเข้ารับฟัง ของศาลแขวงพระนครเหนือ และศาลแขวงดอนเมือง ดังภาพที่ 28

ภาพที่ 28 การบรรยายเชิงปฏิบัติการ ในหัวข้อ “การตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมเพื่อป้องกันการเสพติดซ้ำของเด็กและเยาวชน

การบรรยายเชิงปฏิบัติการ ในหัวข้อ “การตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมเพื่อป้องกันการเสพติดซ้ำของเด็กและเยาวชน ในวันอังคาร ที่ 7 มีนาคม 2566 เวลา 14.00 – 16.30 น. ณ ห้องประชุมชั้น 4 ศาลแขวงธนบุรี โดยเป็นการบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม ประโยชน์ของเทคนิคดังกล่าว รวมถึงสาธิตวิธีการตัด และเก็บเส้นผมเพื่อการส่งตรวจพิสูจน์สารเสพติด

ในเส้นผม ให้แก่ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือหัวหน้าส่วนงาน ที่ดูแลคลินิกให้คำปรึกษาด้านจิตสังคม รวมถึงผู้พิพากษาหรือข้าราชการศาลยุติธรรมที่สนใจเข้ารับฟัง ของศาลแขวงธนบุรี ดังภาพที่ 29

ภาพที่ 29 การบรรยายเชิงปฏิบัติการ ในหัวข้อ “การตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมเพื่อป้องกันการเสพติดซ้ำของเด็กและเยาวชน

นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม ในรูปแบบของ E-learning (อยู่ระหว่างการจัดทำ) ซึ่งมีการพัฒนาบทเรียนสำหรับประชาชนทั่วไป นักเรียน/ นักศึกษา ที่มีความสนใจเข้ามาศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมมากขึ้น รวมถึงทราบประโยชน์ของการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม และตระหนักถึงปัญหาการใช้สารเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน และมีการพัฒนาบทเรียนสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ห้องปฏิบัติการตรวจสอบสารเสพติด กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมคุมประพฤติ และศาลยุติธรรม เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม และนำการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมมาใช้ในการป้องปรามการใช้สารเสพติดในกลุ่มเด็ก

การดำเนินงานวิจัยนี้ ได้ดำเนินงานตามเป้าหมาย ได้แก่ 1) กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศาลยุติธรรม มีมาตรการสำหรับการป้องปรามป้องกัน ในการบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำความผิดไม่ให้วนกลับไปใช้ยาเสพติดสำหรับเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความดูแล 2) มีข้อมูลผลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชนที่อยุ่ในการดูแลของกรมพินิจฯ เด็กและเยาวชนที่เคยกระทำความผิด ที่อยุ่ในการดูแลของศาลยุติธรรม 3) มีภาคีเครือข่ายความร่วมมือด้านการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม และ 4) มีแหล่งเรียนรู้ด้านการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม

2. ความคุ้มค่าของโครงการวิจัย

มิติเชิงนโยบาย

มีข้อตกลงความร่วมมือ และสร้างเข้าใจและเสริมความรู้วัฒนธรรมการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมสู่หน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ กรมคุมประพฤติ กรมพินิจ ฯ ศาลยุติธรรม และสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ทำให้มีเครือข่าย 144 คน มีเด็กและเยาวชนได้รับการตรวจสอบสารเสพติด 157 คน และมีมาตรการสำหรับการป้องกันการบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำความผิดไม่ให้วนกลับไปใช้ยาเสพติดสำหรับเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความดูแล ทำให้เด็กและเยาวชนเสพยาเสพติดลดลง และเด็กและเยาวชนสามารถประกอบอาชีพในสังคมได้ปกติ

มิติเชิงปฏิบัติการ

สถาบันนิติวิทยาศาสตร์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ร่วมมือตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมเด็กและเยาวชนที่หน่วยงานดูแล และจัดทำฐานข้อมูลเด็กและเยาวชนที่ตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม ใช้ในการกำหนดสิทธิประโยชน์ และแนวทางสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้ และไม่วนกลับไปกระทำผิดซ้ำ รวมถึงมีแหล่งเรียนรู้ด้านการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม

มิติทางสังคม

สังคมได้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลง และรู้จักวัฒนธรรมการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม ที่เป็นเครื่องมือพิสูจน์และสร้างความเชื่อมั่นว่าเด็กและเยาวชนเลิกยาเสพติด และมีความพร้อมในการกลับคืนสู่สังคม และยังส่งเสริมภาพลักษณ์เชิงบวกของเด็กและเยาวชน และทัศนคติที่ดีของสังคมต่อเด็กและเยาวชน

“เด็ก ๆ มีการใช้สารเสพติดข้าน้อยลงอย่างเห็นสถิติ สิ่งที่เกิดขึ้นในความคุ้มค่า คือ การใช้ค่าใช้จ่ายงบประมาณในการดูแลเด็ก ๆ ลดลง และเด็กมีคุณภาพชีวิตที่ดีกลับคืนสู่สังคม”

บรรณานุกรม

- กิตติพัฒน์ นนทปัทมะกุล. (2558). *นวัตกรรมการพัฒนาสังคมและสังคมสงเคราะห์*. กรุงเทพมหานคร, สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กรมวิชาการ. (2545). *การปฏิรูปการเรียนรู้ของกระทรวงศึกษาธิการ*. กรุงเทพมหานคร, กรมวิชาการ.
- กฤตเมธ บุญนุ่น. (2558), *กลยุทธ์การพัฒนาครูโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารนวัตกรรมการพัฒนา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- จันทร์หา อ่อนระหง. (2550). *ผลการสอนแบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นสื่อ สารระการ เรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หน่วยการเรียนรู้ “บ้านหลวงของเรา” สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เชียงราย เขต 4*. วิทยานิพนธ์ คม. เชียงราย. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- จิรศักดิ์ ประทุมรัตน์. (2550) *รูปแบบแหล่งการเรียนรู้ตามความต้องการของเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาสารคาม, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชไมพร ดิสถาพร และคณะ (2564). *เอกสารประกอบการสอน รายวิชา ศษ431 การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้*. ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาตลอดชีวิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ณัฐภูมิ ยอดระบำ. (2549). “มูลเหตุจูงใจในการกระทำผิดซ้ำคดีเกี่ยวกับทรัพย์สิน: ศึกษาเฉพาะกรณีเรือนจำจังหวัดนนทบุรี”. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารงานยุติธรรม) คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณัฐพล แก้วเกิด. (2563). *พฤติกรรมแห่งความผิดพลาดและความต้องการในอาชีพของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชาย*. สืบค้น 20 มิถุนายน 2565, จาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/NRRU/article/view/242602>
- ธงชัย สิงอุตม และพระมหาสมศักดิ์ สติสมปนโน. (2564) *การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาอาชญากรรมตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย*. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์. ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม 2564
- นาวาเอกหญิง ยุวดี เปรมวิชัย. (2548). e – Learning คืออะไร. วารสารโรงเรียนนายเรือ. ปีที่ 5 ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม – กันยายน). หน้า 22

- ปพนธีร์ ชีระพันธ์ และ ภาณุวัฒน์ ปานแก้ว. (2561). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลผู้กระทำ ความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน. มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- พระครูกิตติวราทร. (2562) การพัฒนารูปแบบวิธีการป้องกัน แก้ไขปัญหายาเสพติด ในกลุ่มเด็กและ เยาวชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง. Dhammathas Academic Journal Vol. 19 No. 3 (July - September 2019)
- พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553. (22 พฤศจิกายน 2553). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 127 ตอนที่ 72 ก หน้าที่ 13-44.
- พาทิมะห์ ชันธศักดิ์. (2558). สาเหตุการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนและกระบวนการพิจารณาคดี เด็กและเยาวชน ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและ ครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ (วิทยานิพนธ์ปริญญา). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ภาณุวัฒน์ มีเพียร และ บุญเหลือ บุปผามาลา. (2564). ปัจจัยที่ทำให้มีการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติด ของผู้ต้องขังเรือนจำกลางอุดรธานี. Journal of Roi Kaensarn Academi, 7(3), (17-32)
- วิกานดา จันทรเรือง. (2560). ความต้องการของเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดที่มีต่อการสนับสนุนทางสังคม จากครอบครัวและศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็ก เยาวชน และครอบครัว (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิชาการรอบตัวเรา. (2564). นวัตกรรมคืออะไร?. วิชาการ.คอม. <https://vcharkarn.com/article>
- ศิริวรรณ กมลสุขสถิต. (2563). แนวทางในการป้องกันและแก้ไขการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนใน คดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดโดยอาศัยปัจจัยที่เป็นตัวทำนายทางด้านอาชญาวิทยา. วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 7(1), (1-19)
- สุธิชล พ่อครองค์. (2555). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ใน โรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม. (2562). โครงการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาการกระทำผิดซ้ำ. สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.). กรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 13. <https://www.odd.go.th/PDF/DevelopmentPlanNo.13.pdf>

- สมบัติ นามบุรี. (2562). นวัตกรรมและการบริหารจัดการ. วารสารวิจัยวิชาการ, 2(2), (121-134)
- สัตธา ดาเวียงและ พิชัยรัฐ หมั่นด้วง. (2565). การกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดของผู้ต้องขังในเรือนจำ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดชัยภูมิ. Journal of Roi Kaensarn Academi, 7(5), (78-89)
- สุรีย์ กาญจนวงศ์ และคณะ. (2549). การศึกษาปัญหาที่เป็นสาเหตุการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ร้อยตำรวจโทพิษเขต ชูเมือง. (2563). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสพยาเสพติดของผู้ต้องหาคดียาเสพติด : กรณีศึกษาในพื้นที่จังหวัดสงขลา. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- วรภัทร รัตนพานิชย์. (2562). กระบวนการติดตามเด็กและเยาวชนกระทำความผิดภายหลังออกจากกระบวนการยุติธรรม. สืบค้น 20 มิถุนายน 2565, จาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/socku/article/view/208592>
- อรัญ สุวรรณบุปผา. (2518). หลักอาชญาวิทยา. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช จำกัด
- อุบลรัตน์ วิเชียร, ปัญธิ ฤกษ์สุกุล และอัญญา ศรีชาญชัย. (2562). รูปแบบบทเรียน E-Learning สำหรับนักศึกษาผ่านระบบเครือข่าย. วารสาร ธุรกิจปริทัศน์. ปีที่ 11 ฉบับที่ 1
- อินเอะอุอะ ทัดลีอีโกะ. (2557). เลียนแบบ แยกย่อย=Good Imitation to Great Innovation. แปลโดย ประวัติ เพียรเจริญ, กรุงเทพมหานคร. สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี(ไทย-ญี่ปุ่น).
- Caulier-Grice, J. (2010). Social innovation exchange. Retrieved September 1, 2010, from <http://socialinnovator.info/blog/social-innovator/what-social-innovation>
- Damanpour, F. (1991). Organizational innovation: A meta analysis effects of determinants and moderators. Academy of Management Journal, 34, 555-590.
- Drazin, R., Glynn, M.A.,&Kazanjian, R. K. (1999). Multilevel theorizing about creativity inorganizations:Asensemakingperspective. Academy of Management Review, 286-323.
- Giovany Cajaiba-Santana. (2014). Social innovation: Moving the field forward. A conceptual framework. Technological Forecasting & Social Change 82 (2014) 42-51.
- Hatch, M. J. (1997). Organization Theory: Modern Symbolic and Postmodern Perspectives. Oxford: Oxford University Pres

PALAMAR, Joseph J., et al. A comparison of the utility of urine-and hair testing in detecting self-reported drug use among young adult opioid users. *Drug and alcohol dependence*, 2019, 200: 161-167.

LEUNG, K. Wing, et al. Surveillance of drug abuse in Hong Kong by hair analysis using LC-MS/MS. *Drug testing and analysis*, 2018, 10.6: 977-983.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เอกสารรับรองจริยธรรมของโครงการวิจัย

เอกสารรับรองจริยธรรมการวิจัยของโครงการวิจัย

เอกสารรับรองเลขที่ : 660118-004
รหัสโครงการวิจัย : FSRPCA-IRB-65058

ชื่อโครงการวิจัย : (ไทย) การขยายผลนวัตกรรมการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมเพื่อป้องกันปัญหาการกระทำ
ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน
(English) Extension of innovative hair drug testing for prevention of juvenile
drug abuse and delinquency

ผู้วิจัยหลัก : พันตำรวจโทหญิง อัมพิกา สีลาพจนานพร
สังกัดหน่วยงาน : สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม

เอกสารรับรอง : 1) แบบเสนอโครงการวิจัย
2) เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย
3) หนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัย
4) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ดำเนินการให้การรับรอง
โครงการวิจัยตามแนวทางหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ที่เป็นมาตรฐานสากล ได้แก่ Declaration of Helsinki, The Belmont Report,
CIOMS Guideline และ International Conference on Harmonization in Good Clinical Practice หรือ ICH-GCP

วันที่รับรอง : 18 มกราคม 2566
วันหมดอายุ : 17 มกราคม 2567

พันตำรวจเอก
(รองศาสตราจารย์ สุรัตน์ สาเรือง)
ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
90 หมู่ 7 ตำบลสามพราน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม 73110 โทร 0 34 311 110
Website: www.forensicrpca.com, E-mail: fsrpcarb@rpca.ac.th

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหาร

แบบสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

งานวิจัยเรื่อง การขยายผลนวัตกรรมการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมเพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน

(Extension of innovative hair drug testing for prevention of juvenile drug abuse and delinquency)

ผู้ให้สัมภาษณ์.....
ตำแหน่ง.....
วันและเวลา.....สถานที่.....

คำถามประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อตรวจสอบการใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงโดยใช้เทคนิคตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม

1. ท่านคิดว่าเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มที่อยู่ในการดูแลตามภารกิจของกรมพินิจฯ และเด็กและเยาวชนที่เคยกระทำความผิด/ เด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวสู่สังคม เด็กและเยาวชนกลุ่มใดที่ควรดำเนินการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมเพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพราะเหตุใด
ตอบ.....

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อจัดทำฐานข้อมูลผลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชน

2. ปัจจุบันหน่วยงานของท่านมีการจัดทำฐานข้อมูลผลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงเพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน หรือไม่ อย่างไร
ตอบ.....

3. ท่านคิดว่าควรมีจัดทำฐานข้อมูลผลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (กรมพินิจฯ /ศาลเยาวชนฯ/ กรมคุมประพฤติ/ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์) เพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน หรือไม่ อย่างไร
ตอบ.....

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อจัดทำมาตรการสำหรับการป้องกันการป้องปรามการหวนกลับไปใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในการดูแลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศาลเยาวชนและครอบครัว

4. ท่านคิดว่าควรมีการดำเนินการกำหนดมาตรการสำหรับการป้องกันการป้องปรามและป้องกันการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของเด็กและเยาวชน โดยแบ่งตามมาตรการดังต่อไปนี้ได้อย่างไร

4.1 มาตรการสำหรับ**ป้องกันการหวนกลับไปใช้ยาเสพติด**ซ้ำของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในภารกิจของ
หน่วยงานของท่าน

ตอบ.....

4.2 มาตรการสำหรับ**การป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด**ในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่
เคยกระทำความผิดหรือได้รับการปล่อยตัวกลับคืนสู่สังคม

ตอบ.....

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการตรวจสอบสารเสพติดจากเส้นผมแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่
ห้องปฏิบัติการตรวจสอบสารเสพติด กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมคุมประพฤติ และศาลเยาวชนและ
ครอบครัว

5. ท่านคิดว่า การดำเนินการขยายผลนวัตกรรมการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม โดยการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการ
ตรวจสอบสารเสพติดจากเส้นผมแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ห้องปฏิบัติการตรวจสอบสารเสพติด, กรมพินิจและคุ้มครอง
เด็กและเยาวชน, กรมคุมประพฤติ และศาลเยาวชนและครอบครัว เพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับ
ยาเสพติดในเด็กและเยาวชน ควรมีแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ดังหัวข้อต่อไปนี้หรือไม่

5.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม

ตอบ.....

5.2 ระบบบริหารจัดการ (ภายในหน่วยงาน และระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง)

ตอบ.....

5.3 การประสานงาน (ภายในหน่วยงาน และระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง)

ตอบ.....

5.4 การพัฒนาการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม

ตอบ.....

6. ข้อเสนอแนะ

ตอบ.....

แบบสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง

งานวิจัยเรื่อง การขยายผลนวัตกรรมการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมเพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน
(Extension of innovative hair drug testing for the prevention of juvenile drug abuse and delinquency)

ผู้ให้สัมภาษณ์.....
ตำแหน่ง.....
วันและเวลา.....สถานที่.....

คำถามประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อตรวจสอบการขยายผลการใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงโดยใช้เทคนิคตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม

1. ท่านคิดว่าเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มที่อยู่ในการดูแลตามภารกิจของกรมพินิจฯ และเด็กและเยาวชนที่เคยกระทำความผิด/ เด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวสู่สังคม เด็กและเยาวชนกลุ่มใดที่ควรดำเนินการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมเพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพราะเหตุใด
ตอบ.....

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อจัดทำฐานข้อมูลผลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชน

2. ปัจจุบันหน่วยงานของท่านมีการจัดทำฐานข้อมูลผลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงเพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน หรือไม่ อย่างไร
ตอบ.....

3. ท่านคิดว่าควรมีจัดทำฐานข้อมูลผลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (กรมพินิจฯ /ศาลเยาวชนฯ/ กรมคุมประพฤติ/ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์) เพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน หรือไม่ อย่างไร
ตอบ.....

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อจัดทำมาตรการสำหรับการป้องปรามการหันกลับไปใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในการดูแลของกรมพินิจฯและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศาลเยาวชนและครอบครัว

4. ท่านคิดว่าควรมีการดำเนินการกำหนดมาตรการสำหรับการป้องปรามและป้องกันการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของเด็กและเยาวชน โดยแบ่งตามมาตรการดังต่อไปนี้ได้อย่างไร

4.1 มาตรการสำหรับป้องกันการหวนกลับไปใช้ยาเสพติดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในภารกิจของ
หน่วยงานของท่าน

ตอบ.....

4.2 มาตรการสำหรับการป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่
เคยกระทำความผิดหรือได้รับการปล่อยตัวกลับคืนสู่สังคม

ตอบ.....

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการตรวจสอบสารเสพติดจากเส้นผมแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่
ห้องปฏิบัติการตรวจสอบสารเสพติด กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมคุมประพฤติ และศาลเยาวชนและ
ครอบครัว

5. ท่านคิดว่าการดำเนินการขยายผลนวัตกรรมการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม โดยการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการ
ตรวจสอบสารเสพติดจากเส้นผมแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ห้องปฏิบัติการตรวจสอบสารเสพติด, กรมพินิจและคุ้มครอง
เด็กและเยาวชน, กรมคุมประพฤติ และศาลเยาวชนและครอบครัว เพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับ
ยาเสพติดในเด็กและเยาวชน ควรมีแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ดังกล่าวต่อไปอย่างไร

5.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม

ตอบ.....

5.2 ระบบบริหารจัดการ (ภายในหน่วยงาน และระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง)

ตอบ.....

5.3 การประสานงาน (ภายในหน่วยงาน และระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง)

ตอบ.....

5.4 การพัฒนาการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม

ตอบ.....

6. ข้อเสนอแนะ

ตอบ.....

แบบสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารของกรมคุมประพฤติ

งานวิจัยเรื่อง การขยายผลนวัตกรรมการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมเพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน
(Extension of innovative hair drug testing for the prevention of juvenile drug abuse and delinquency)

ผู้ให้สัมภาษณ์.....
ตำแหน่ง.....
วันและเวลา.....สถานที่.....

คำถามประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อตรวจสอบการใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงโดยใช้เทคนิคตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม

1. ท่านคิดว่าเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มที่อยู่ในการดูแลตามภารกิจของกรมพินิจฯ และเด็กและเยาวชนที่เคยกระทำความผิด/ เด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวสู่สังคม เด็กและเยาวชนกลุ่มใดที่ควรดำเนินการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมเพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพราะเหตุใด
ตอบ.....

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อจัดทำฐานข้อมูลผลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชน

2. ปัจจุบันหน่วยงานของท่านมีการจัดทำฐานข้อมูลผลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงเพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน หรือไม่ อย่างไร
ตอบ.....

3. ท่านคิดว่าควรมีจัดทำฐานข้อมูลผลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (กรมพินิจฯ /ศาลเยาวชนฯ/ กรมคุมประพฤติ/ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์) เพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน หรือไม่ อย่างไร
ตอบ.....

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อจัดทำมาตรการสำหรับการป้องปรามการทวนกลับไปใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชนที่
อยู่ในการดูแลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศาลเยาวชนและครอบครัว

4. ท่านคิดว่าควรมีการดำเนินการกำหนดมาตรการสำหรับ**ป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด**ในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่เคยกระทำความผิดหรือได้รับการปล่อยตัวกลับคืนสู่สังคมอย่างไร

ตอบ.....

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการตรวจสอบสารเสพติดจากเส้นผมแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่
ห้องปฏิบัติการตรวจสอบสารเสพติด กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมคุมประพฤติ และศาลเยาวชนและ
ครอบครัว

5. ท่านคิดว่าการดำเนินการขยายผลนวัตกรรมการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม โดยการพัฒนาแหล่งเรียนรู้
ด้านการตรวจสอบสารเสพติดจากเส้นผมแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ห้องปฏิบัติการตรวจสอบสารเสพติด, กรมพินิจและ
คุ้มครองเด็กและเยาวชน, กรมคุมประพฤติ และศาลเยาวชนและครอบครัว เพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิด
เกี่ยวกับยาเสพติดในเด็กและเยาวชน ควรมีแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ดังหัวข้อต่อไปนี้หรือไม่

5.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม

ตอบ.....

5.2 ระบบบริหารจัดการ (ภายในหน่วยงาน และระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง)

ตอบ.....

5.3 การประสานงาน (ภายในหน่วยงาน และระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง)

ตอบ.....

5.4 การพัฒนาการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม

ตอบ.....

6. ข้อเสนอแนะ

ตอบ.....

แบบสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์

งานวิจัยเรื่อง การขยายผลนวัตกรรมการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมเพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน
(Extension of innovative hair drug testing for the prevention of juvenile drug abuse and delinquency)

ผู้ให้สัมภาษณ์.....
ตำแหน่ง.....
วันและเวลา.....สถานที่.....

คำถามประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อตรวจสอบการใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงโดยใช้เทคนิคตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม

1. ท่านคิดว่าเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มที่อยู่ในการดูแลตามภารกิจของกรมพินิจฯ และเด็กและเยาวชนที่เคยกระทำความผิด/ เด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวสู่สังคม เด็กและเยาวชนกลุ่มใดที่ควรดำเนินการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมเพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพราะเหตุใด
ตอบ.....

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อจัดทำฐานข้อมูลผลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชน

2. ปัจจุบันหน่วยงานของท่านมีการจัดทำฐานข้อมูลผลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงเพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน หรือไม่ อย่างไร
ตอบ.....

3. ท่านคิดว่าควรมีจัดทำฐานข้อมูลผลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (กรมพินิจฯ / ศาลเยาวชนฯ/ กรมคุมประพฤติ/ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์) เพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน หรือไม่ อย่างไร
ตอบ.....

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อจัดทำมาตรการสำหรับการป้องปรามการหวนกลับไปใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชนที่
อยู่ในการดูแลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศาลเยาวชนและครอบครัว

4. ท่านคิดว่าควรมีการดำเนินการกำหนดมาตรการ**สำหรับการป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด**
ติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่เคยกระทำความผิดหรือได้รับการปล่อยตัวกลับคืนสู่สังคมอย่างไร

ตอบ.....

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการตรวจสอบสารเสพติดจากเส้นผมแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ห้องปฏิบัติการตรวจสอบสารเสพติด กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมคุมประพฤติ และศาลเยาวชนและ
ครอบครัว

5. ท่านคิดว่าการดำเนินการขยายผลนวัตกรรมการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม โดยการพัฒนาแหล่งเรียนรู้
ด้านการตรวจสอบสารเสพติดจากเส้นผมแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ห้องปฏิบัติการตรวจสอบสารเสพติด, กรมพินิจและ
คุ้มครองเด็กและเยาวชน, กรมคุมประพฤติ และศาลเยาวชนและครอบครัว เพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิด
เกี่ยวกับยาเสพติดในเด็กและเยาวชน ควรมีแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ดังหัวข้อต่อไปนี้หรือไม่

5.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม

ตอบ.....

5.2 ระบบบริหารจัดการ (ภายในหน่วยงาน และระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง)

ตอบ.....

5.3 การประสานงาน (ภายในหน่วยงาน และระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง)

ตอบ.....

5.4 การพัฒนาการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม

ตอบ.....

6. ข้อเสนอแนะ

ตอบ.....

ภาคผนวก ค

แบบการสนทนากลุ่มเจ้าหน้าที่

การสนทนากลุ่มเจ้าหน้าที่ของกองพัฒนาระบบสุขภาพเด็กและเยาวชน (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร
สังกัด กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

งานวิจัยเรื่อง การขยายผลนวัตกรรมการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมเพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิด
เกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน
(Extension of innovative hair drug testing for prevention of juvenile drug abuse and
delinquency)

ผู้เข้าร่วม

1. ตำแหน่ง.....
2. ตำแหน่ง.....
3. ตำแหน่ง.....
4. ตำแหน่ง.....
5. ตำแหน่ง.....

วันและเวลา..... สถานที่.....

คำถามประกอบการสนทนากลุ่ม

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อตรวจสอบการใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงโดยใช้เทคนิคตรวจสอบสารเสพติดในเส้น
ผม

1. ในฐานะผู้ปฏิบัติท่านคิดว่าเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ที่อยู่ในการดูแลตามภารกิจของกรมพินิจฯ รวมถึงเด็กและ
เยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวสู่สังคม เด็กและเยาวชนกลุ่มใดที่ควรดำเนินการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมเพื่อ
ป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพราะเหตุใด

ตอบ.....

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อจัดทำฐานข้อมูลผลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชน

2. ปัจจุบันหน่วยงานของท่านมีการรวบรวมข้อมูลผลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยง
เพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน หรือไม่ อย่างไร

ตอบ.....

3. ในฐานะผู้ปฏิบัติท่านคิดว่าควรมีการจัดทำฐานข้อมูลผลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (กรมพินิจฯ /ศาลเยาวชนฯ/ กรมคุมประพฤติ/ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์) หรือไม่ หากเห็นว่าควรจัดทำฐานข้อมูลร่วมกันท่านคาดว่าจะมีปัญหาค่าใช้จ่ายหรืออุปสรรคหรือไม่ อย่างไร และหากว่ามีท่านคิดว่าควรแก้ไขอย่างไร ด้านใดเพื่อให้การจัดทำฐานข้อมูลร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม ในฐานะที่เป็นส่วนกลางของกรมพินิจที่ควรดูแลรวบรวมจัดทำระบบ เพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยง

ตอบ.....

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อจัดทำมาตรการสำหรับการป้องกันปรัมการทวนกลับไปใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในการดูแลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศาลเยาวชนและครอบครัว

4. ในฐานะผู้ปฏิบัติท่านคิดว่าท่านจะสามารถดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่เคยกระทำความผิดหรือได้รับการปล่อยตัวกลับคืนสู่สังคมได้อย่างไร ดังหัวข้อต่อไปนี้

ตอบ.....

4.1 มาตรการสำหรับป้องกันปรัมการทวนกลับไปใช้ยาเสพติดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในภารกิจของหน่วยงานของท่าน

ตอบ.....

4.2 มาตรการสำหรับการป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่เคยกระทำความผิดหรือได้รับการปล่อยตัวกลับคืนสู่สังคม

ตอบ.....

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการตรวจสอบสารเสพติดจากเส้นผมแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ห้องปฏิบัติการตรวจสอบสารเสพติด กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมคุมประพฤติ และศาลเยาวชนและครอบครัว

5. ท่านคิดว่าการดำเนินการขยายผลนวัตกรรมการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการตรวจสอบสารเสพติดจากเส้นผมให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ห้องปฏิบัติการตรวจสอบสารเสพติด, กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, กรมคุมประพฤติ และศาลเยาวชนและครอบครัว เพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในเด็กและเยาวชน ควรมีแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ดังหัวข้อต่อไปนี้หรือไม่

5.1 แนวทางการขยายผลองค์ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม ให้แก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ควรมีแนวทางในการดำเนินการอย่างไร

ตอบ

5.2 ระบบบริหารจัดการ (ภายในหน่วยงาน และระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง) ควรมีแนวทางในการดำเนินการอย่างไร

ตอบ

5.3 การประสานงาน (ภายในหน่วยงาน และระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง) ควรมีแนวทางในการดำเนินการอย่างไร

ตอบ

5.4 การพัฒนาวิธีการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม

ตอบ

6. ข้อเสนอแนะ

ตอบ

การสนทนากลุ่มเจ้าหน้าที่ของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนฯ

สังกัด กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

งานวิจัยเรื่อง การขยายผลนวัตกรรมการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมเพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน

(Extension of innovative hair drug testing for the prevention of juvenile drug abuse and delinquency)

ผู้เข้าร่วม

1. ตำแหน่ง.....
2. ตำแหน่ง.....
3. ตำแหน่ง.....
4. ตำแหน่ง.....
5. ตำแหน่ง.....
6. ตำแหน่ง.....
7. ตำแหน่ง.....

วันและเวลา..... สถานที่.....

คำถามประกอบการสนทนากลุ่ม

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อตรวจสอบการใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงโดยใช้เทคนิคตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม

1. ท่านคิดว่าเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มที่อยู่ในการดูแลตามภารกิจของกรมพินิจฯ (เด็กและเยาวชนที่เคยกระทำความผิด/ เด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวสู่สังคม) เด็กและเยาวชนกลุ่มใดที่ควรดำเนินการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมเพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพราะเหตุใด

ตอบ.....

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อจัดทำฐานข้อมูลผลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชน

2. ปัจจุบันหน่วยงานของท่านมีการรวบรวมข้อมูลผลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงเพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน หรือไม่ อย่างไร

ตอบ.....

3. ในฐานะผู้ปฏิบัติท่านคิดว่าควรมีการจัดทำฐานข้อมูลผลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (กรมพินิจฯ /ศาลเยาวชนฯ/ กรมคุมประพฤติ/ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์) หรือไม่ หากเห็นว่าควรจัดทำฐานข้อมูลร่วมกันท่านคาดว่าจะมีปัญหาคาดว่าจะมีอุปสรรคหรือไม่ อย่างไร และหากว่ามีท่านคิดว่าควรแก้ไขอย่างไร ด้านใดเพื่อให้การจัดทำฐานข้อมูลร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยง หรือไม่ อย่างไร

ตอบ.....

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อจัดทำมาตรการสำหรับการป้องกันปราบปรามการหวนกลับไปใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในการดูแลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศาลเยาวชนและครอบครัว

4. ในฐานะผู้ปฏิบัติท่านคิดว่าท่านจะสามารถดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่เคยกระทำความผิดหรือได้รับการปล่อยตัวกลับคืนสู่สังคมได้อย่างไร ดังหัวข้อต่อไปนี้

ตอบ.....

4.1 มาตรการสำหรับป้องกันปราบปรามการหวนกลับไปใช้ยาเสพติดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในการกักของหน่วยงานของท่าน

ตอบ.....

4.2 มาตรการสำหรับการป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่เคยกระทำความผิดหรือได้รับการปล่อยตัวกลับคืนสู่สังคม

ตอบ.....

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการตรวจสอบสารเสพติดจากเส้นผมแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ห้องปฏิบัติการตรวจสอบสารเสพติด กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมคุมประพฤติ และศาลเยาวชนและครอบครัว

5. ท่านคิดว่า การดำเนินการขยายผลนวัตกรรมการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการตรวจสอบสารเสพติดจากเส้นผมให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ห้องปฏิบัติการตรวจสอบสารเสพติด, กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, กรมคุมประพฤติ และศาลเยาวชนและครอบครัว เพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในเด็กและเยาวชน ควรมีแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ดังหัวข้อต่อไปนี้หรือไม่ อย่างไร

5.1 แนวทางการขยายผลองค์ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม ให้แก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ควรมีแนวทางในการดำเนินการอย่างไร

ตอบ.....

5.2 ระบบบริหารจัดการ (ภายในหน่วยงาน และระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง) ควรมีแนวทางในการดำเนินการอย่างไร

ตอบ.....

5.3 การประสานงาน (ภายในหน่วยงาน และระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง) ควรมีแนวทางในการดำเนินการอย่างไร

ตอบ.....

5.4 การพัฒนาวิธีการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม

ตอบ.....

6.ข้อเสนอแนะ

ตอบ.....

การสนทนากลุ่มเจ้าหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัวฯ

งานวิจัยเรื่อง การขยายผลนวัตกรรมการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมเพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน

(Extension of innovative hair drug testing for the prevention of juvenile drug abuse and delinquency)

ผู้เข้าร่วม

1. ตำแหน่ง.....
2. ตำแหน่ง.....
3. ตำแหน่ง.....
4. ตำแหน่ง.....
5. ตำแหน่ง.....
6. ตำแหน่ง.....
7. ตำแหน่ง.....
8. ตำแหน่ง.....
9. ตำแหน่ง.....
10. ตำแหน่ง.....

วันและเวลา..... สถานที่.....

คำถามประกอบการสนทนากลุ่ม

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อตรวจสอบการใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงโดยใช้เทคนิคตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม

1. ท่านคิดว่าเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนที่เคยกระทำความผิด รวมไปถึง เด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวผู้สังคม เด็กและเยาวชนกลุ่มใดที่ควรดำเนินการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมเพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพราะเหตุใด

ตอบ.....

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อจัดทำฐานข้อมูลผลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชน

2. ปัจจุบันหน่วยงานของท่านมีการจัดทำฐานข้อมูลผลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยง เพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน หรือไม่ อย่างไร

ตอบ.....

3. ในฐานะผู้ปฏิบัติท่านคิดว่าควรมีการจัดทำฐานข้อมูลผลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (กรมพินิจฯ /ศาลเยาวชนฯ/ กรมคุมประพฤติ/ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์) หรือไม่ หากเห็นว่าควรจัดทำฐานข้อมูลร่วมกันท่านคาดว่าจะมีปัญหาหรืออุปสรรคหรือไม่ อย่างไร และหากว่ามีท่านคิดว่าควรแก้ไขอย่างไร ด้านใดเพื่อให้การจัดทำฐานข้อมูลร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยง หรือไม่ อย่างไร

ตอบ.....

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อจัดทำมาตรการสำหรับการป้องกันปรมการทวนกลับไปใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในการดูแลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศาลเยาวชนและครอบครัว

4. ในฐานะผู้ปฏิบัติท่านคิดว่าท่านจะสามารถดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่เคยกระทำความผิดหรือได้รับการปล่อยตัวกลับคืนสู่สังคมได้อย่างไร ดังหัวข้อต่อไปนี้

ตอบ.....

4.1 มาตรการสำหรับป้องกันปรมการทวนกลับไปใช้ยาเสพติดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในภารกิจของหน่วยงานของท่าน

ตอบ.....

4.2 มาตรการสำหรับการป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่เคยกระทำความผิดหรือได้รับการปล่อยตัวกลับคืนสู่สังคม

ตอบ.....

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการตรวจสอบสารเสพติดจากเส้นผมแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ห้องปฏิบัติการตรวจสอบสารเสพติด กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมคุมประพฤติ และศาลเยาวชนและครอบครัว

5. ท่านคิดว่า การดำเนินการขยายผลนวัตกรรมการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการตรวจสอบสารเสพติดจากเส้นผมให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ห้องปฏิบัติการตรวจสอบสารเสพติด, กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, กรมคุมประพฤติ และศาลเยาวชนและครอบครัว เพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในเด็กและเยาวชน ควรมีแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ดังหัวข้อต่อไปนี้หรือไม่ อย่างไร

5.1 แนวทางการขยายผลองค์ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม ให้แก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ควรมีแนวทางในการดำเนินการอย่างไร

ตอบ.....

5.2 ระบบบริหารจัดการ (ภายในหน่วยงาน และระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง) ควรมีแนวทางในการดำเนินการอย่างไร

ตอบ.....

5.3 การประสานงาน (ภายในหน่วยงาน และระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง) ควรมีแนวทางในการดำเนินการอย่างไร

ตอบ.....

5.4 การพัฒนาวิธีการการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม

ตอบ.....

6. ข้อเสนอแนะ

ตอบ.....

การสนทนากลุ่มเจ้าหน้าที่เครือข่ายห้องปฏิบัติการตรวจพิสูจน์สารเสพติด
(สถาบันนิติวิทยาศาสตร์)

งานวิจัยเรื่อง การขยายผลนวัตกรรมการตรวจสารเสพติดในเส้นผมเพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิด
เกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน
(Extension of innovative hair drug testing for the prevention of juvenile drug abuse
and delinquency)

ผู้เข้าร่วม

1. ตำแหน่ง.....
2. ตำแหน่ง.....
3. ตำแหน่ง.....
4. ตำแหน่ง.....
5. ตำแหน่ง.....

วันและเวลา.....สถานที่.....

คำถามประกอบการสนทนากลุ่ม

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อตรวจการใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงโดยใช้เทคนิคตรวจสารเสพติดในเส้น
ผม

1. ท่านคิดว่าเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนที่เคยกระทำความผิด รวมถึง เด็กและเยาวชนที่
ได้รับการปล่อยตัวสู่สังคม เด็กและเยาวชนกลุ่มใดที่ควรดำเนินการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมเพื่อป้องกัน
ปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพราะเหตุใด

ตอบ.....
.....

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อจัดทำฐานข้อมูลผลการตรวจสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชน

2. ปัจจุบันหน่วยงานของท่านมีการจัดทำฐานข้อมูลผลการตรวจสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยง
เพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน หรือไม่ อย่างไร

ตอบ.....
.....

3. ในฐานะผู้ปฏิบัติท่านคิดว่าควรมีการจัดทำฐานข้อมูลผลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (กรมพินิจฯ /ศาลเยาวชนฯ/ กรมคุมประพฤติ/ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์) หรือไม่ หากเห็นว่าควรจัดทำฐานข้อมูลร่วมกันท่านคาดว่าจะมีปัญหาหรืออุปสรรคหรือไม่ อย่างไร และหากว่ามีท่านคิดว่าควรแก้ไขอย่างไร ด้านใดเพื่อให้การจัดทำฐานข้อมูลร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยง หรือไม่ อย่างไร

ตอบ.....

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อจัดทำมาตรการสำหรับการป้องกันปรมการหวนกลับไปใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชนที่อยู่

ในการดูแลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศาลเยาวชนและครอบครัว

4. ในฐานะผู้ปฏิบัติท่านคิดว่าท่านจะสามารถดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่เคยกระทำความผิดหรือได้รับการปล่อยตัวกลับคืนสู่สังคมได้อย่างไร

ตอบ.....

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการตรวจสอบสารเสพติดจากเส้นผมแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ห้องปฏิบัติการตรวจสอบสารเสพติด กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมคุมประพฤติ และศาลเยาวชนและครอบครัว

5. ท่านคิดว่ากรดำเนินการขยายผลนวัตกรรมการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม ไปยัง ห้องปฏิบัติการตรวจสอบสารเสพติด เพื่อรองรับการตรวจพิสูจน์ในอนาคต โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อป้องกันการหวนกลับไปกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ควรมีแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ดังหัวข้อต่อไปนี้หรือไม่

5.1 แนวทางการขยายผลองค์ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม ให้แก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ควรมีแนวทางในการดำเนินการอย่างไร

ตอบ.....

5.2 ระบบบริหารจัดการ (ภายในหน่วยงาน และระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง) ควรมีแนวทางในการดำเนินการอย่างไร

ตอบ.....

5.3 การประสานงาน (ภายในหน่วยงาน และระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง) ควรมีแนวทางในการดำเนินการอย่างไร

ตอบ.....

5.4 การพัฒนาวิธีการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม

ตอบ.....

6. ข้อเสนอแนะ

ตอบ.....

การสนทนากลุ่มเจ้าหน้าที่เครือข่ายห้องปฏิบัติการตรวจพิสูจน์สารเสพติด
(สถาบันนิติเวชวิทยา โรงพยาบาลตำรวจ)

งานวิจัยเรื่อง การขยายผลนวัตกรรมการตรวจสารเสพติดในเส้นผมเพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิด
เกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน
(Extension of innovative hair drug testing for the prevention of juvenile drug abuse
and delinquency)

ผู้เข้าร่วม

1. ตำแหน่ง.....
2. ตำแหน่ง.....
3. ตำแหน่ง.....
4. ตำแหน่ง.....
5. ตำแหน่ง.....
6. ตำแหน่ง.....
7. ตำแหน่ง.....
8. ตำแหน่ง.....
9. ตำแหน่ง.....
10. ตำแหน่ง.....

วันและเวลา..... สถานที่.....

คำถามประกอบการสนทนากลุ่ม

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อตรวจการใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงโดยใช้เทคนิคตรวจสารเสพติดในเส้น
ผม

1. ท่านคิดว่าเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนที่เคยกระทำความผิด รวมถึง เด็กและเยาวชนที่
ได้รับการปล่อยตัวสู่สังคม เด็กและเยาวชนกลุ่มใดที่ควรดำเนินการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมเพื่อป้องกัน
ปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพราะเหตุใด

ตอบ.....
.....

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อจัดทำฐานข้อมูลผลการตรวจสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชน

2. ปัจจุบันหน่วยงานของท่านมีการจัดทำฐานข้อมูลผลการตรวจสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยง
เพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน หรือไม่ อย่างไร

ตอบ.....
.....

3. ในฐานะผู้ปฏิบัติท่านคิดว่าควรมีการจัดทำฐานข้อมูลผลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (กรมพินิจฯ /ศาลเยาวชนฯ/ กรมคุมประพฤติ/ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์) หรือไม่ หากเห็นว่าควรจัดทำฐานข้อมูลร่วมกันท่านคาดว่าจะมีปัญหาค่าหรืออุปสรรคหรือไม่ อย่างไร และหากว่ามีท่านคิดว่าควรแก้ไขอย่างไร ด้านใดเพื่อให้การจัดทำฐานข้อมูลร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม ในฐานะที่เป็นส่วนกลางของกรมพินิจที่ควรดูแลรวบรวมจัดทำระบบ เพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยง

ตอบ.....

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อจัดทำมาตรการสำหรับการป้องกันปราบปรามการหวนกลับไปใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในการดูแลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศาลเยาวชนและครอบครัว

4. ในฐานะผู้ปฏิบัติท่านคิดว่าท่านจะสามารถดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่เคยกระทำความผิดหรือได้รับการปล่อยตัวกลับคืนสู่สังคมได้อย่างไร

ตอบ.....

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการตรวจสอบสารเสพติดจากเส้นผมแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ห้องปฏิบัติการตรวจสอบสารเสพติด กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมคุมประพฤติ และศาลเยาวชนและครอบครัว

5. ท่านคิดว่าท่านดำเนินการขยายผลนวัตกรรมการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม มายัง ห้องปฏิบัติการตรวจสอบสารเสพติด เพื่อรองรับการตรวจพิสูจน์ในอนาคต โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อป้องกันการหวนกลับไปกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ควรมีแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ดังกล่าวต่อไปอย่างไร

5.1 แนวทางการขยายผลองค์ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม ให้แก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ควรมีแนวทางในการดำเนินการอย่างไร

ตอบ.....

5.2 ระบบบริหารจัดการ (ภายในหน่วยงาน และระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง) ควรมีแนวทางในการดำเนินการอย่างไร

ตอบ.....

5.3 การประสานงาน (ภายในหน่วยงาน และระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง) ควรมีแนวทางในการดำเนินการอย่างไร

ตอบ.....

5.4 การพัฒนาวิธีการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม

ตอบ.....

6. ข้อเสนอแนะ

ตอบ.....

การสนทนากลุ่มเจ้าหน้าที่เครือข่ายห้องปฏิบัติการตรวจพิสูจน์สารเสพติด
(ภาควิชาพยาธิวิทยา โรงพยาบาลรามารับติ)

งานวิจัยเรื่อง การขยายผลนวัตกรรมการตรวจสารเสพติดในเส้นผมเพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิด
เกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน
(Extension of innovative hair drug testing for the prevention of juvenile drug abuse
and delinquency)

ผู้เข้าร่วม

1. ตำแหน่ง.....
2. ตำแหน่ง.....
3. ตำแหน่ง.....
4. ตำแหน่ง.....
5. ตำแหน่ง.....

วันและเวลา.....สถานที่.....

คำถามประกอบการสนทนากลุ่ม

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อตรวจการใช้อยาเสพติดของเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงโดยใช้เทคนิคตรวจสารเสพติดในเส้น
ผม

1. ท่านคิดว่าเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนที่เคยกระทำความผิด รวมถึง เด็กและเยาวชนที่
ได้รับการปล่อยตัวผู้สังคม เด็กและเยาวชนกลุ่มใดที่ควรดำเนินการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผมเพื่อป้องกัน
ปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพราะเหตุใด

ตอบ.....
.....

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อจัดทำฐานข้อมูลผลการตรวจสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชน

2. ปัจจุบันหน่วยงานของท่านมีการจัดทำฐานข้อมูลผลการตรวจสารเสพติดในเส้นผมของเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยง
เพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน หรือไม่ อย่างไร

ตอบ.....
.....

3. ท่านคิดว่าควรมีการจัดทำฐานข้อมูลผลการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผมเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (กรมพินิจฯ /ศาลเยาวชนฯ/ กรมคุมประพฤติ/ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์) เพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน หรือไม่ อย่างไร

ตอบ.....

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อจัดทำมาตรการสำหรับการป้องกันปราบปรามการหวนกลับไปใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในการดูแลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศาลเยาวชนและครอบครัว

4. ในฐานะผู้ปฏิบัติท่านคิดว่าท่านจะสามารถดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่เคยกระทำความผิดหรือได้รับการปล่อยตัวกลับคืนสู่สังคมได้อย่างไร

ตอบ.....

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการตรวจสอบสารเสพติดจากเส้นผมแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ห้องปฏิบัติการตรวจสอบสารเสพติด กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมคุมประพฤติ และศาลเยาวชนและครอบครัว

5. ท่านคิดว่า การดำเนินการขยายผลนวัตกรรมการตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม มายัง ห้องปฏิบัติการตรวจสอบสารเสพติด เพื่อรองรับการตรวจพิสูจน์ในอนาคต โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อป้องกันการหวนกลับไปกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ควรมีแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ดังหัวข้อต่อไปนี้หรือไม่

5.1 แนวทางการขยายผลองค์ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม ให้แก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ควรมีแนวทางในการดำเนินการอย่างไร

ตอบ.....

5.2 ระบบบริหารจัดการ (ภายในหน่วยงาน และระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง) ควรมีแนวทางในการดำเนินการอย่างไร

ตอบ.....

5.3 การประสานงาน (ภายในหน่วยงาน และระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง) ควรมีแนวทางในการดำเนินการอย่างไร

ตอบ.....

5.4 การพัฒนาวิธีการตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม

ตอบ.....

6. ข้อเสนอแนะ

ตอบ.....
.....

รายนามหัวหน้าโครงการ และผู้ร่วมโครงการ พร้อมทั้งหน่วยงานที่สังกัดและรายละเอียดการติดต่อ

1. หัวหน้าโครงการ พันตำรวจโทหญิง อัมพิกา สีสภาพนาพร
สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม
120 หมู่ 3 ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ ชั้น 8
อาคารรัฐประศาสนภักดี ถนนแจ้งวัฒนะ เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210
เบอร์โทร 089-9693053
อีเมล: leeampika@yahoo.com
2. ที่ปรึกษาโครงการ 1) นายไตรยฤทธิ์ เตมหิวงศ์
สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม
120 หมู่ 3 ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ ชั้น 8 อาคารรัฐประศาสนภักดี
ถนนแจ้งวัฒนะ เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210
2) พันตำรวจโท วรณพงษ์ ศชรักษ์
กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม
อาคารกระทรวงยุติธรรม (แห่งใหม่) ชั้น 6-7 เลขที่ 404
ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210
เบอร์โทร 090-5459955
3. ผู้ร่วมวิจัย 1) นางสาวสุปราณี พันระพัน
กองตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์
499 อาคารสุขประพฤติ ถนนประชาชื่น แขวงบางซื่อ
เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร 10800
เบอร์โทร 094-9846592
อีเมล: s_pantatan@yahoo.com
2) นางสาวศรียกุล กันทาใจ
กองตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์
499 อาคารสุขประพฤติ ถนนประชาชื่น แขวงบางซื่อ
เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร 10800
เบอร์โทรศัพท์ 089-8282100
อีเมล: yellysky@hotmail.com

- 3) พันตำรวจตรี ดร.ปริญญ์ สีสานันท์
คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
90 หมู่ 7 ต.สามพราน อ.สามพราน จ.นครปฐม 73110
เบอร์โทร 083-993-5563
อีเมล: parinya.se@police.go.th,
parinyaseelanan@hotmail.com
- 4) นางสาวกุลธิดา เกียรติเจริญศิริ
กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน อาคารกระทรวงยุติธรรม
(แห่งใหม่) ชั้น 6-7 เลขที่ 404 ถนนแจ้งวัฒนะ
แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210
เบอร์โทร 099-8655410
อีเมล: kuntida.kiat@gmail.com
- 5) นางสาวจุฑาทิพย์ บรรดาศักดิ์
ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์
กองตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์
499 อาคารสุขประพฤติ ถนนประชาชื่น แขวงบางซื่อ
เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร 10800
เบอร์โทร 063-2468177
อีเมล: jutatip.yo1996@gmail.com